

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

600002854P

50.513.

27/8/8 d. 1

600002884P

50.513.

27468 d. 1

600002864P

50.513.

27/10 d. 1

STRENGLEIKAR

EDÅ

LIOÐABOK.

EN SAMLING AF ROMANTISKE FORTÆLLINGER EFTER BRETONISKE FOLKESANGE (LAIS),

OVERSAT FRA FRANSK PAA NORSK VED MIDTEN AF TRETTENDE AARHUNDREDE EFTER FORANSTALTNING AF KONG HAAKON HAAKONSSÖN.

Udgivet

af

R. Keyser og C. R. Unger.

Med lithographeret Skriftpröve.

Christiania.

Trykt paa Feilberg & Landmarks Forlag

i Carl C. Werner & Comp.s Bogtrykkeri.

1850.

Fortale.

Det tør ansees for en almindelig bekjendt Sag, at der af den oldnorske Literatur, foruden en Mængde høist mærkelige originale Verker, ogsaa er bevaret et stort Antal Oversættelser fra forskjellige fremmede Sprog, skjønt det fortrialige Verd, man naturligeviis har tillagt hine, har bevirket, at man hidtil kun lidet har agtet paa disse, og sammenligningsviis i saare ringe Grad draget Omhu for deres Offentliggjørelse.

Men disse Oversættelser, om end fra Materiens Side betragtede ofte af underordnet Interesse, ere i sproglig og literærhistorisk Henseende af stor Vigtighed. Man lærer nemlig af dem, hvorledes Nordmændene i Middelalderen opfattede de fremmede Sprogs Aand og Former i Forhold til Modersmaalets; hvorledes de vidste at hjælpe sig, naar det gjaldt om at udtrykke i dette Tanker og Sætninger, som ikke vare udsprungne umiddelbart af deres egen Bevidsthed, eller som de ikke havde hørt udtalte i de hjemlige tilvante Toner, men som de skulde tilegne sig fra Udlændinger gennem disses Tungemaal; hvorledes Nordmændene forstode af Modersmaalets indre Kraftfylde at skabe Udtryk svarende til det fremmede Sprog, i Tilfælde hvor saadanne tilforn manglede; hvorledes de formaaede at gjengive med Troskab det fremmede Forbillede uden Brud paa Modersmaalets eiendommelige Væsen. Man vinder end videre af dem et Indblik i det oldnorske Sprogs Udvikling, forsaatidt denne er bleven paaovirket af literær Forbindelse med Udlandet, af den almindelige europæiske Culturretning, og man lærer endelig af dem at kjende denne literære Forbindelses hele Udstrækning og dens Indflydelse paa den nationale Character, Smag og Videnskabelighed.

Det maa derhos overhovedet bemærkes, at det er en aldeles eensidig og vrang Forestilling, naar man med disse oldnorske Oversættelser forbinder som uadskilleligt Begrebet om 'et forvansket, skjödeslöst Sprog, toungne Vendinger og affectede Udtryk. Alle ere de naturligviis ikke lige heldige og lige smagfulde; men om den større Deel af dem tør man nok uden Betænkning sige, at Sproget i dem kun staaer lidet tilbage for, ja endog i mange Tilfælde fuldkommen kan maale sig med det i Literaturens bedste originale Verker, hvilket det endogsaa ikke sjælden overgaaer i Udtrykkenes Afvæxling og Rigdom, — og at om nogen Affectation i Stilen findes, da er dette en Feil, der er overført fra Originalen, og en ligefrem Følge af Emnets Beskaffenhed samt Tidsalderens almindelige Tone i visse Gjenstandes Behandling. Oversættelserne findes jævnlig at være foranstaltede af Norges Konger og mægtigste Høvdinger, og det naturligviis for at læses og give Underholdning i Samfundslivets høieste Kredse, i hvilke den almindelige europæiske Dannelse mest var indtrængt; det maa saaledes ikke undre os at finde denne Dannelse i de her omtalte Literaturfrembringelser give sig tilkjende i et mere slebent og blomstrende Sprog, om end dette mangen Gang er mindre tiltrækkende for os end det haardere og mere afbrudte, men naive og kraftige, som findes i mange af de originale Verker, især de ældre. Hine ere Tidsalderens almindelige høiere Dannelses, disse den ægte Folkeaands Frembringelser; hver af de to Klasser maa betragtes fra sit særegne Synspunct for ikke at mishjendes. For den norske Sproggrandskning, Literaturhistorie og Culturhistorie maae altsaa disse Oversættelser være af overordentlig Vigtighed, og af den Grund alene fortjene de at fremdrages for Lyset, om end ikke andre Fortjenester skulde findes hos dem.

Dog ogsaa med Hensyn til Emnet fortjener denne Green af den oldnorske Literatur Opmærksomhed. Det er almindeligviis hentet fra Middelalderens Theologi og Romantik, Fag som nu ikke mere betragtes med fornem Ringeagt, men som i det seneste halve Aarhundrede have fundet ivrige Beundrere og flittige Granskere. Vist nok have Oversættelserne ikke Originalernes Verd, af hvilke de ofte kun give en svag Afglans; men i mange Tilfælde tjene de dog til at berigtige og fuldstændiggjøre dem i deres nuværende Tilstand; mangen Gang yde de Bistand til Originalens Fortolkning, i det de ligge selve Forfættelsestiden nær, og vise hvorledes man dengang har opfattet Meningen, medens man endnu var fortrolig med de Sæder, Skikke og Forhold, under hvilke den oprindelige Forfatter levede

og virkede¹; endelig ere ikke sjælden Originalerne tabte, og Oversættelserne have da dobbelt Verd, i det de maa træde i hines Sted.

Det Anførte, haabe vi, vil vise, at denne Klasse af oldnorske Literaturfrembringelser vel fortjener en større Opmærksomhed, end hidtil er bleven den til Deel; og til at vække en saadan Opmærksomhed have vi ønsket at bidrage vort ved Offentliggjørelsen af efterfølgende Samling af mindre romantiske Digtninger, oprindeligen behandlede i Form af Folkesange i det bretoniske Sprog, siden overførte som versificerede Fortællinger i det gamle Nordfranske og fra dette igjen oversatte paa Oldnorsk i ubunden Stil. Vi have troet at burde foretrække til en Begyndelse dette Arbejde for andre af samme Slags af flere Grunde: — 1) fordi det maa antages at være af høi Interesse ikke alene for den norske men ogsaa for den franske Literaturhistorie; — 2) fordi det er et af de omhyggeligst udarbejdede i sit Slags; — 3) fordi man er saa heldig at kunne for en stor Deel sammenligne det med dets Original; — 4) fordi det er et af dem, hvis Alder man kan bestemme og hvis Oprindelse man med Sikkerhed kan forfølge; — og endelig 5) fordi vi have det leenet i et samtidigt, udmærket godt Haandskrift, hvilket er det eneste hidtil bekjendte, hvis mulige Tab, før det blev udgivet, vilde være uerstateligt. — I det vi haabe, at disse Grunde noksom ville tale til Forsvar for vort Valg, skulle vi for det første omhandle Verkets Forhold til den franske Romantik i Middelalderen, dernæst yltre os om Oversættelsens Forhold til Originalen og endelig beskrive det benyttede Haandskrift samt gjøre Rede for vor Fremgangsmaade ved dets Udgivelse.

Fra det 11te Aarhundrede af, da det fra Latinen udsprungne romanske Sprog begyndte i Frankrige almindeligen at dyrkes og uddannes som Skriftsprog, deelte det sig som bekjendt i tvende Hovedgrene: det nordfranske (langue d'oïl) og det sydfranske eller provençalske (langue d'oc). Et yndet Emne for begge blev snart den versificerede eller rimede Fortælling, der undertiden valgte sin Gjenstand af den virkelige Historie, men langt oftere dog behandlede fabelagtige Sagn og saaledes frembragte en overmaade rig romantisk Literatur, der saa at sige fremvøxet med Riddervæsenet afspejlede dette baade fra dets lyse og dets mørke Side. Det var i den nordfranske Sproggreen at dette Slags Digtninger især trivedes, og Normandi var det Middelpunct hvorfra det spredte sig

¹) Saaledes kan t. Ex. den franske Text af Yweneo L. 115 berigtiges ved den norske Oversættelse i Jonet S. 75. L. 37. s. Anm. til dette Sted.

baade over det øvrige Nord-Frankrige og med Normannernes Indflydelse og Sprog tillige over andre Dele af Europa som England, Skotland og Nedre-Italien¹. Efterat England i 1066 var blevet erobret af den normanniske Hertug Vilhelm Bastard, var i Løbet af tvende Aarhundreder de anglonormanniske Kongers Hof at betragte som den nordfranske Digtekunsts og især Romantiks Hovedsæde, og denne, skjønt i sin Aand altid ægte fransk, modtog saaledes sin Udvikling og Afslibning ikke mindre i England end i Frankrige selv. Den anden Halvdeel af det 12te og hele det 13de Aarhundrede var den nordfranske Romantiks ypperste Blomstringstid, da dens Verker fandt Beundrere, Oversættere og Efterlignere næsten over hele Europa.

Af den nordfranske Romantiks Verker gives der en talrig Klasse, som i det romanske Sprog benævnes *Lais*. Meningerne have været deelte med Hensyn til hvad der egentlig ved denne Benævnelse skulde antydes, og hvad under samme rigtigst indbefattes. De nyeste Undersøgelser angaaende denne Gjenstand have imidlertid, som os synes, tilfredsstillende hævet Usikkerheden, i det de have godtgjort, at ved *Lais* forstodes oprindelig: Folkedigtninger, indrettede til at synges under Ledsagning af Instrumentalmusik, — senere: kunstigere Bearbejdelser af saadanne Folkesange, hvad enten nu disse Bearbejdelser vare indrettede for Sang eller for blot at frem-siges, — og endelig, ved en Misbrug af Benævnelsen: rimede Kunstdigtninger i Almindelighed, ikke blot episke men ogsaa lyriske, uden Hensyn til deres Oprindelse. I sidste Tilfælde har altsaa Benævnelsen tabt alt egentlig Characteristisk².

Benævnelsen er i sin Oprindelse keltisk. I det Kymriske har *Llais* den almindelige Betydning: Stemme, Tone, Sang; i det Gæliske og Irske betegner *Laoidh* (ogsaa *Laoi*, *Laidh*): Vers, Digt³. Den keltiske Folkeklasse besad og besidder endnu i alle sine Forgreninger megen Sands for Poesi og Musik. Det var i Oldtiden ikke alene de kunstigere Bardesange, som vakte deres Beundring og banede sig Vei til deres Hjerter men ogsaa simplere Folkesange, udgangne saa at sige uden Forfatter umiddelbart fra Folkets Følelser. Disse sidste Digtninger overlevede i Almindelighed de første paa Folkets Læber og have, tildeels i mundtlig Tradition bevaret sig lige til vore

¹) Roquefort-Flaméricourt: de l'état de la poésie française dans les XIIe et XIIIe siècles (1815) p. 25, 39—46, 58.

²) F. Wolf: über die *Lais*. Heidelberg 1841. p. 1—12.

³) F. Wolf: über die *Lais* p. 8.

*Tider*¹, og disse, der paa det nøieste vare bundne til visse Melodier, var det man betegnede med det ovenanførte Navn.

Men som bekjendt dannede Kelter den ældre Grundbefolkning i de Lande, hvor Franker og Angelsaxer siden bleve herskende, og hvor det franske og det engelske Rige oprettedes. I England trængtes de for største Delen til Side af det erobrende germanisk-tydske Folk, der beholdt sit eiendommelige Sprog, ligesom de fortrængte Kelter sit. I Frankrige derimod, hvor de allerede forud vare stærkt romaniserede, blandedes de efterhaanden sammen med Erobrerne til en større Masse med det ovenfor omtalte fra Latinen udgangne romanske Sprog, med Undtagelse af Indbyggerne i Bretagne (Britannia minor), hvilke forstærkede ved keltiske Flygtninger fra det større Britannia vedligeholdte sit keltiske Sprog og sin keltiske Folkeeiendommelighed. At en Mængde keltiske Folkesagn saaledes maatte gaae i Aro til Franskmandene, var naturligt, og Naboskab og Omgang med de reen-keltiske Bretoner bidrog til at vedligeholde og opfriske dem. Da nu i Normandi, Bretagnes nærmeste Naboland, en fransk-romansk Literatur begyndte at udvikle sig, og denne i sin fortrinnsviis' poetiske Retning søgte et passende Stof, saa laa intet saadant nærmere end netop hine gamle keltiske Folkesagn. Dem bearbejdede nu de nordfranske Kunstdigtere paa forskjellig Maade, i det nogle behandlede Sagnene friere, blot anvendende Indholdet uden Hensyn til den ældre digteriske Behandling, — andre derimod toge selv de keltiske Folkesange for sig, saaledes som de endnu levede paa Bretonernes Læber som Llais, og omarbejdede dem, uden Hensyn paa deres rytmiske Form, til franske Kunstdigtninger efter den franske eller arglonormanniske Smags og det romanske Sprogs Fordringer. Disse sidste Bearbejdelser — thi frie Oversættelser tør man neppe kalde dem — var det egentlig man benævnte med det samme Navn, de i sin originale Form og sit hjemlige Sprog bare, og kaldte Lais, i det man derved tilkjendegav baade deres oprindelige Bestemmelse at foredrages i Sang ledsaget af Instrumentalmusik, og deres Herkomst fra Frankriges keltiske Beboere, fortrinnsviis fra Bretonerne.

En Samling af saadanne franske Lais er det, som vi her have for os i oldnorsk Oversættelse. Da Verket aabnes med en Prolog, hvori den franske Digter tydeligen omtaler sit Arbejde som omfattende flere af ham i det franske Sprog overførte Folkesange (Lais),

¹) Th. H. de la Villemarqué: chants populaires de la Bretagne (1846), Introduction.

VIII

og den samme Prolog ogsaa findes i Spidsen for den norske Bearbejdelse, saa er det klart, at den norske Oversætters Original har dannet en afsluttet Samling, hvis forskjellige Stykker skrive sig fra een og samme franske Forfatter, eller i det mindste have gaaet under hans Navn. Den franske Samling er endnu i det mindste for en Deel til i meer eller mindre fuldstændige Haandskrifter, men den er ikke udgiven i sit fulde Omfang. En betydelig Deel af den er leveret af B. de Roquefort i hans *Poésies de Marie de France* (Paris 1820), T. 1., og et Tillæg (nemlig le lai del Désiré) findes i *Lais inédits* par Fr. Michel (Paris 1836). Man har almindelig tillagt Digterinden Marie de France (Maria af Frankrige) Forfatterskabet. Denne Maria antages at have levet i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede, at have været født i Frankrige, men at have opholdt sig meget i England og at have været beskyttet i sin Forfattervirksomhed af engelske Stormænd. Man tillægger hende tvende Hovedværker, som endnu ere levnede, nemlig en Samling af versificerede Fabler tildeels efter Æsop, og den her omhandlede Samling af Lais¹. At Fabel-Samlingen virkelig er af hende fremgaaer klart af den Epilog, som følger samme, hvor det i Begyndelsen heder: Au finement de cest escrit, k'en Romanz ai turné et dit, me numerai par remembrance; Marie ai num, si sui de Fraunce: „Ved Enden af dette Skrift, som jeg har overført og digtet paa Fransk, vil jeg nævne mig for Erintrings Skyld; jeg har Navnet Marie, og er fra Frankrige“². Sammesteds siges ogsaa, at hun har udført dette Arbejde efter Tilskyndelse af en Greve Vilhelm (le cunte Willaume), hvilken man antager at have været Vilhelm med Tilnavn Longue-épée (Langsværd), Greve af Salisbury († 1226), en uægte Søn af den engelske Konge Henrik II. Mere usikkert forekommer os hendes Forfatterskab til Samlingen af Lais. Man udleder dette af Udtrykkene i Indledningen til Lai de Gugemer (Guiamars liôð), hvilken Indledning ei findes i den norske Oversættelse (s. Anm. S. 94—95); den lyder i sin Heelhed saaledes; Volentiers devreit-hum oïr cose k'est bonne à retenir; ki de boine matère traite mult me peise se bien n'est faite. Oiez, segnurs, ke dit Marie ki en sun tens pas ne s'ublie: Celui deivent la gent loer; ki en bien fait de sei parler; mais quant oent en un pais, humme u femme de grant pris, cil ki de sun bien unt envie, suvent en dient vileinie; sun pris li volent abeisier; par ceo coumencent le

¹) Roquefort: *Poésies de Marie de France* (1820) I. p. 1—23; I. L. Ideler: *Geschichte der Altfranzösischen National-Literatur* (1842) p. 185—189.

²) Roquefort II. p. 401.

mestier del' malveis chien, coart, félun, ki mort la gent par traisun nel' voil mie pur çeo laissier. Si jangleur u si losengier le me vo-
lent à mal turner çeo est lur dreit de mesparler, d. e. „Man burde
gjerne ville høre paa en Ting, som er god at erindre. Naar nogen
behandler et godt Emne, gjør det mig meget ondt, naar det ikke er
godt gjort. Hør Herrer! hvad Marie siger, som i sin Tid ikke glem-
mes: Den bør Folk rose, som for det Gode lader Folk tale om sig
(som handler saaledes at han fortjener en god Omtale); men naar
man hører i et Land (tale om) en Mand eller Kvinde af stor For-
tjeneste, saa tale de, som misunde deres Lykke, ofte ondt om dem;
deres Ros ville de nedsætte; dermed begynde de en Id, som egner
den onde, feige, lumske Hund, der bider Folk paa Nidingsviis, og
aldeles ikke vil lade det fure. Hvis Spottere eller Smigrere ville
vende mig dette til Onde, saa er det deres Ret at tale ilde om Folk¹.
De Udtryk, hvori Marie her nævnes, forekomme os imidlertid mere
at ligne et Citat hentet af Digterindens Arbejder, en Paaberaabelse
af hendes Autoritet, end en ligefrem Yttring af hende selv som Dig-
tets Forfatterske; og hvis denne vor Anskuelse skulde være rigtig,
saa maa det anførte Sted snarere tale mod end for hendes Forfat-
terskab med Hensyn til Samlingen af Lais². Men i hvorledes det
end med Maries Forfatterskab kan forholde sig, saa maa dog efter
al Sandsynlighed Verket være tilblevet i den tidligere Halvdeel af
det 13de Aarhundrede. Thi at det ikke er ældre end dette Aar-
hundredes Begyndelse, antyder Sproget, og at det ikke er yngre end
dets Midte, beviser den norske Oversættelse paa det uimodsigeligste,
da den, som senere skal vises, maa være foretagen ved den nævnte
Tid. Ogsaa synes det Bekjendtskab til det engelske Sprog, som den
franske Forfatter lægger for Dagen, noksom at vise, at han har
været fortrolig med England og rimeligviis en Anglo-Norman; og
den Formodning, som af flere er fremsat, bliver saaledes heller ikke
urimelig, at den Konge, hvem Verket i Prologen tilegnes, kunde være
Henrik III af England, der regjerede fra 1216 til 1272³.

At Verker af den nordfranske eller anglonormanniske Literatur
kunde finde Veien til Norge og blive oversatte i det norske Sprog,
kan ikke vække nogen Forundring, naar man blot sætter sig en Smule

¹) Roquefort I. p. 48.

²) Hermed vilde med det samme den af Roquefort og Ideler yttrede Formod-
ning, at Marie paa Grund af hendes Kjendskab til det bretoniske Sprog,
skulde være født i Nedre-Bretagne, tabe sit eneste Støttepunkt.

³) Roquefort og Ideler paa de anf. Steder.

ind i dette Riges videnskabelige og literære Forhold i Middelalderen. Norge modtog Christendommen og med den Deelagtigheden i den almindelige europæiske Cultur fra England¹. Denne Omstændighed knyttede allerede et mægtigt aandeligt Baand mellem begge Folk, som Handelsforbindelse og idelig politisk Beröring bidrog til at styrke. Det var den angelsaxiske Cultur og Videnskabelighed, som fra først af ved denne Forbindelse aabnede sig for Nordmændene. Den aflöstes imidlertid i England efter dette Riges Erobring ved den normanniske Hertug Vilhelm Bastard i 1066 af den nordfranske eller anglonormanniske. Vist nok maatte denne i Begyndelsen forekomme Nordmændene mere fremmed end hiin, da det nordfranske Sprog stod det oldnorske fjærnt, medens det angelsaxiske havde været det nærbeslægtet; men paa den anden Side vidste Nordmændene meget vel, at de England erobrende normanniske Herrer vare af deres eget Blod, noget disse ogsaa selv erkjendte. Den gamle baade aandelige og politiske Forbindelse mellem begge Riger fortsattes derfor fremdeles efter hiin store Omvæltning ligesom før; Forskjellen blev kun, at det nu var den anglonormanniske Cultur og Videnskabelighed, som gjennem det nordfranske Sprog tilfaldt Norge fra England. Forskjelligartede Beröringer med det normanniserede Skotland og med selve Frankrige, ved hvis Høiskoler desuden flere Nordmænd studerede, gjorde disse end mere modtagelige for dens Indvirkning. Saaledes var det lige til langt ud i det 14de Aarhundrede, ligetil henimod den oldnorske Literaturs Hænden i Norge, anglonormannisk Aandskultur og Videnskabelighed, der dannede det nærmeste Forbillede for den norske, for saavidt denne stræbte at tilegne sig et almindelig europæisk Præg. Det kan under saadanne Omstændigheder ikke forundre nogen, at Nordmændene i hiin Tidsalder kjendte den anglonormanniske Literaturs fornemste Frembringelser og ønskede at udbrede dem blandt sig ved Oversættelser.

Hvad nu næroerende oldnorske Oversættelsesværk i Særdeleshed angaaer, da er det ifølge Oversætterens Fortale (S. 1) foretaget fra Fransk efter Foranstaltning af Kong Haakon (hinn virðulegi Hákon konongr lét norræna or völsku máli). Om hvo denne Kong Haakon

¹) Nordmændene, som i det Hele de nordiske Folkesfærd, havde, vel at mærke, allerede i Hedendommen sin eiendommelige Cultur og Videnskabelighed, hvilken i visse Retninger vedblev ogsaa efter Christendommens Indførelse at udvikle sig selvstændigen. Her er kun Tale om den Tilvæxt til og Udvidelse af hiin Cultur, som den ved Christendommen knyttede nøiere Forbindelse med det øvrige civiliserede Europa skjænkede dem.

er, kan der neppe næres nogen Tvivl: det er Kong Haakon Haakonssøn, der styrede Norge fra 1217 til 1263. Vist nok udmærkede sig ogsaa tvende andre norske Konger af samme Navn ved Iver for den norske Literatur og ved literær Virksomhed, nemlig hans Fader Haakon Sverressøn (1202—1204) og hans Sønnesøn Haakon Magnussøn (1299—1319). Af disse oversatte nemlig den førstnævnte selv den berømte theologiske Roman om Barlaam og Josafat paa Norsk¹; og den sidstnævnte foranstaltede og havde selv en virksom Haand med i Forfattelsen af den gamle norske Bibelparafrase bekendt under Navnet Stjorn². Men ingen af disse Konger kunne være den, som Fortalen mener. Hvad nemlig den første angaaer, da falder hans Levetid for tidlig, til at man vel kan antage den franske Samling af Lais, hvilken som før er sagt ikke synes at være tilbleven før i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede, allerede da at have været bekendt i Norge. Hvad den sidste angaaer, da er det tilværende Haandskrift af Oversættelsen aabenbare ældre end hans Dage, eftersom det maa henføres omtrent til Midten af det 13de Aarhundrede. Paa Kong Haakon Haakonssøn derimod passe de nævnte Omstændigheder fortræffelig. Om ham vide vi derhos, at

¹) Herom giver Cod. membr. No. 5. fol. i det Stockh. Kgl. Bibl. Mscr.—Sml., indeholdende blandt mere Biskop Gudmunds Saga, en mærkelig Underretning. Det heder nemlig her Cap. 24: „þat var i upphafi rikis herra Hakonar konungs Sverrissonar. en ei kunnu ver greina hvar Guðmundr byskup kom til hans. en þat er skrifat at herra konunginn tok hann kærliga. er þat ok líklig saugn firir þa sauk at Hakon konungr unngi hefir verit hinn mesti höfþingi ok höfsemdar maðr ok allt aa Island lifir hans verka þat er hann hefir snarat meðr einkannligum stil saugu Barlaam ok Josaphaat er voru aa daugum Damasi, pafa ok sæls Jeronimi“. Jfr. Cod. Arn. Magn. No. 398. qv. Bl. 27.

²) Dette viser sig af selve Fortalen, til Stjorn s. K. Gislason: Um frum-parta íslenzkrar tungu í fornöld p. X—XIV, hvor „virðulegr herra Hákon Noregs konungr hinn coronadi son Magnusar konungs“ nævnes som den der lod Bogen oversætte paa Norsk (norræna), i det han forsynede den med Tillæg af historia scolastica, speculum historiale og flere Verker „eptir sialfs hans forsögn saman lesnum ok til lögdum“. Om den samme Konges Iver for Ridderromaners Oversættelse paa Norsk fra fremmede Sprog vidner Indledningen til Sagaen om Blaus og Viktor (No. 567. qv. i den Arnim. Sml. og No. 7. fol. i det Stockh. Kgl. Bibl. Mscr.—Sml.), hvor det heder: Marga merkilega hluti heyrðum vér sagða af herra Hákon Noregs konungi Magnussyri einkanliga at hann héllt mikit gaman at fögrum frásögnum ok at hann lét venda mörgum riddara sögum i norrænu or girzku eðr fráunzku (franzeisu).

han ved Siden af en levende Opmærksomhed for den oldnorske Litteraturs originale Frembringelser tillige i høi Grad yndede den samtidige franske eller anglonormanniske Romantik og lod oversætte mange af dens berømteste Frembringelser, som *Tristan og Ysold*, *Ivent*, *Elis* og *Rosamuada m. f. paa Norsk*¹. Til at blive bekendt med den franske Original til nærværende Verk, som til flere af samme Slags, savnede Kong Haakon ikke Anledning. I sin lange Regjerings Tid stod han i jævnlig Berørelse med Ludvig IX af Frankrige, med Henrik III af England og Alexander II og III af Skotland, og norske Sendemænd besøgte i Rigets og Kongens Anliggender deres Hoffer, ligesom Sendemænd fra dem igjen indfandt sig i Norge, og den bekendte engelske Skribent, den lærde Mathæus Parisiensis var under Haakons Regjering to Gange her i Landet og stod i stor Yndest hos Kongen. Denne Konges Foranstaltning kunne vi saaledes med fuld Føie tilskrive det her omhandlede Oversættelsesverk. Hoo selve Oversætteren har været lader sig ei bestemme; maaskee var det den samme Broder Robert, der i andre lignende Arbejder fra Haakons Tid nævnes som Forfatter².

Det norske Verk har i det gamle Haandskrift ingen Titeloverskrift, men benævnes i selve Fortalen: *ljóðabók* (Sangbog), ligesom dens enkelte Stykker benævnes snart *ljóð*, snart *ljóðsöngar*, snart *strengleikar*, snart *strengleiksljóð*, snart *strengleikssögur*, — alt Benævnelser, som aubenbare skulle gjengive det franske *Lais*. *Ljóð* og *ljóðsöngur* betegner simpelt hen Sang, Kvad bestemt til at synges; *strengleikr*, der egentlig betyder *Strengleleg*, *Streng-Instrument*, udtrykker skarpere det oprindelige Begreb af det franske *lai*, nemlig Digt bestemt for Sang under Ledsagning af Instrumental-Musik, og det samme gjør *strengleiksljóð* endnu tydeligere; *strengleikssaga* endelig henpeger paa Digtenes fortællende Form og er maaskee tillige brugt med Sidehensyn til den Skikkelse, de i den norske Oversættelse have antaget, i det nemlig der den versificerede Fortælling er

¹) *Tristans Saga* i den Arn. magn. Saml. No. 513. qv. begynder med den Efterretning, at den i Aaret 1226 er skreven paa Norsk af Broder Robert efter Kong Haakons Befaling s. Nyrups Morskabslæsning S. 119—20. — I Slutningen af *Ivents Saga* (Cod. mbr. No. 6. qv. i det Stockh. Kgl. Bibl.) heder det: „ok lykr her sogu herra Ivenz er Hakon konungr gamli let snua or franzeisu i norenu“. — I Slutningen af *Elis Saga* (Cod. mbr. No. 4—7. fol. i den Delagardiske Mscr.-Sml. i Ups. Univ. Bibl.) heder det: „Robert aboti sneri ok Hakon konungr son Hakonar konungs lét snua þessi norrænu bok“.

²) s. Not. o. f.

gjengiven i Prosa og saaledes bleven til hvad Nordmændene almindelig benævnte Saga. Digtingernes oprindelige Bestemmelse at foredrages i Sang og med Musik er tydelig nok i dem selv angiven, og der er ogsaa henpeget til, at Musikken eller Melodien var noget meget væsentligt ved dem¹. Dette maa imidlertid, saavidt skjønnes, blot gjælde dem i deres oprindelige Form som Folkesange, saadanne som de foredroges i det bretoniske Sprog; thi fra Bretagne angik de sig næsten alle udtrykkelig at være komne. Allerede i deres franske Bearbejdelse synes derimod deres Bestemmelse til at synges at være opgaaen; men derfor er det ikke umuligt, at den oprindelige Melodi, der tilhørte hver enkelt, dog kunde være vedligeholdt i Erindringen og som et eget Musikstykke have ledsaget Fortællingen. I denne Henseende ere Udtrykkene i Strandar ljød mærkelige². Hvad den norske Oversættelse angaaer, der er i reen Prosa, da kan naturligtviis ved den aldeles ikke tænkes paa noget Foredrag i Sang; men ganske umuligt er det dog ikke, at, dersom visse Musikstykker have været satte i Forbindelse med den franske Text, disse da ogsaa kunne være blevene forplantede til Norge med Fortællingerne selv, og have forhøiet disses Interesse ved at foredrages som derhen hørende Slaatter. Man kalde sig kun i Minde, hvorledes endnu visse Sagn ledsage flere af vore nationale Melodier uden dog at knytte sig til disse som deres Sangtext.

Hvad Indholdet af denne Digtsamling angaaer, da ligner det overhovedet de øvrige nordfranske romantiske Digtninger fra samme Tidsrum; den mest iøinefaldende Forskjel er den, at hine Digtninger ere af ringere Omfang, simplere i Anlæg og i sine Enkeltheder mindre udførte i det Brede, end de egentlige Romaner, — en naturlig Følge af, at hine strængere fulgte de ældre Folkesange, hvis Character som saadanne udelukkede en vidt dreven Udførlighed eller en kunstig Indskydning af Episoder. Forresten maa man naturligviis ved Bedømmelsen af Aand og Tone i disse Digtninger i Almindelighed tage strængt Hensyn til den Tidsalder, som frembragte dem, og til den Nation og den Samfundsklasse de tilhørte. De udviklede sig, som allerede ovenfor yttret, med det franske Riddervæsen og bare ganske dettes Præg. En ofte affecteret Zirlighed i Udtrykket, en overdreven Sentimentalitet i Tonen, en vis Løshed i Sædelighedsbegrebet og deraf følgende Dvælen ved letfærdige Skildringer, — dette er Pletter, som strax falde i Øinene. Paa den anden Side

¹) Jfr. S. 1, 14, 37, 67, 68, 89.

²) Jfr. S. 67—68.

maa man beundre den livlige Indbildningskraft, den varme Følelse for tapper Daad, for opoffrende Venskab og Kjærlighed, som udtaler sig i dem. Men disse baade Lyder og Dyder havde sin Rod i selve Riddervæsenet, i hvis eiendommelige Character de dannede frem-springende Træk.

Den norske Oversættelse, som saadan betragtet, er i det Hele ~~meget~~ meget god. Sammenligner man den med Originalen, vil man finde den fri, undertiden forøgende, endnu oftere forkortende; men, paa faa Undtagelser nær, hvor Oversætteren ikke tilfulde har forstaaet det franske Udtryk, eller hvor han er blevet vildledet ved Utydeligheder eller Feil i det ham foreliggende Haandskrift¹, — nøiagtig i at gjengive sin Originals Mening. Sproget er reent, Ord og Talemaader valgte med stor Omhu af dets eget Forraad. Originalens Zirlighed er heldig gjengiven og vel vedligeholdet. Aanden i det Hele, Sentimentaliteten naturligtvis medregnet, er klart opfattet og mesterlig overført. Hvad man kan dadle er at Oversætteren paa enkelte Steder råber en vis Tankeløshed eller i det mindste Uagtsomhed med Hensyn til Fortællingens Sammenhæng, muligen en Følge af Hastværk². Iøvrigt sporer man i denne Oversættelse som i de allerfleste af samme Slags den i vore Tanker meget rigtige Maneer, at Oversætteren ikke har gjengivet Originalen Sætning for Sætning, men at han har gjennemlæst et større Stykke af den ad Gangen, og efterat have fuldkommen tilegnet sig dettes Indhold i Tankerne, nedskrevet det paa Norsk, saaledes som det i dette Sprog fremstillede sig for ham. Oversætteren har forudskikket sit Arbeide en egen Fortale og gjør ogsaa paa forskjellige Steder sine originale Bemærkninger. Disse, der ere foranledigede af Materien, fremsættes i et reent og flydende Sprog samt tyde hen paa en lærd Skoledannelse hos Forfatteren³.

Det er forresten en Egenhed, som dog ikke tilhører nærværende Arbeide alene, men er fælles for alle af samme Slags, at den norske Oversættelse er i ubunden Stil, skjønt Originalen er versificeret. Aarsagen hertil ligger uden Tvivl i den store Forskjel baade med Hensyn til Form og Character, der endnu i det 13de Aarhun-

¹) Jfr. t. Ex. S. 4. L. 31, S. 39. L. 31, S. 41. L. 27, S. 69. L. 26, S. 78. L. 23. o. f. S.

²) Jfr. S. 31. L. 24, S. 40. L. 8, S. 47. L. 24, S. 62. L. 12. 19, S. 63. L. 29, S. 64. L. 35, S. 76. L. 17, S. 89. L. 25.

³) Jfr. Slutningen af Equitans liød (S. 30) og forresten Bisclarets liød (S. 35) o. fl. St.

drede fandt Sted mellem den franske og den oldnorske Poesi. Hiin benyttede simple enderimede Vers og forresten et Sprog og en Udtryksmaade, som ganske faldt sammen med Prosaen; denne derimod benægtede sig i stivere Former, benyttede ikke Enderimet som noget karakteristisk, men derimod Bogstavrim og tildeels Stavelserim inde i Verslinien, medens Sproget i flere Henseender betydelig skjelnede sig fra det prosaiske baade i Udtryk og Vendinger. Desuden, ~~og~~ man ikke vil lægge-Vægt paa Uligheden mellem begge Sprogs Vers-former, saa var der en anden mere dybtliggende Uoverensstemmelse. Den franske Poesi var jævn og klar, men derhos saare vidtsvævende i sine Skildringer og bred i sine Samtaler; den oldnorske var afbrudt og ofte dunkel, men kort og kraftfuld, meer antydende end udmalende, oftest endog, i den simplere fortællende Form, beregnet paa at udfyldes og forklares ved Tillæg af den Foredragende i ubunden Stiil. Skulde nu de franske Digtninger have været overførte paa Oldnorsk under Iagttagelse af dettes eiendommelige poetiske Form og Tone, da er det aabenbart, at hele deres Eiendommelighed med det samme vilde være gangen tabt, og at i Oversættelsen Originalen ei mere vilde have været at gjenkjende¹. Den lettere enderimede Versform, der udmærkede de saakaldte Rimur eller Kjæmpeviser, og som fra det 14de Aarhundrede af fik stærkt Indpas baade i Norge og paa Island, efterat have, som det synes, allerede langt tidligere fortrængt de ældre nordiske Vers-former i Danmark og Sverige, — var i det 13de Aarhundrede, da den oldnorske Literatur mest beskjæftigede sig med de her omhandlede Oversættelser, endnu kun saare lidet anvendt; og selv denne Versform bærer altformet Folkepoesiens Præg til ret at kunne gjengive den franske Kunstpoesi. Naar nu hertil kommer, at i det Oldnorske Prosaen allerede dengang havde naaet en saadan Udvikling, som i saa samtidige Sprog, og i den fortællende Stiil især anvendtes med et Slags Mesterskab, — saa falder det let begribeligt, at de norske Oversættere foretrak den ubundne Stiil i sine Arbejder og gjengav de versificerede Fortællinger som Sagaer.

Hvor mange enkelte Fortællinger nærværende Oversætters Arbejde har omfattet, lader sig paa Grund af det eneste bekjendte

¹) Lettere kunde man uden Tvivl tænke sig den oldnorske Poesi at have gjen-givet de bretoniske Folkesange, som dannede de franske Digtningers Grundlag, naar man tænker sig hine overhovedet at have staaet i samme Forhold til disse, som den bretoniske Sang om Nattergalen (Laustiks liöd) til den franske Bearbejdelse af samme, s. p. 104—106.

Haandskrifts Ufuldstændighed ikke afgjøre. De deels hele deels i Brudstykker bevarede ere følgende: I. Guimars lióð, II. Eskiú l., III. Equitans l., IV. Bisclarets l., V. Laustiks l., VI. Desire l., VII. Tidorels l., VIII. Chetovel, IX. Douns l., X. Tveggia elskanda l., XI. Guruns l., XII. Miluns l., XIII. Geitarlauf, XIV. Strandar l., XV. Leikara l., XVI. Ianuals l., XVII. Ionets l., XVIII. Naboreis l., XIX. Ricar hinn gamli; hvortil endnu komme de i Anhanget leverede Brudstykker af en Fortælling, hvis Titel ikke kjendes, og af Grelents saga. Imellem I og XIX synes ingen heel Fortælling, at mangle, saaledes at vi for saavidt uden Tvivl have Rækken, hvad Tillerne angaaer, fuldstændig; men hvorvidt Samlingen efter XIX har indeholdt flere end de tvende, af hvilke Brudstykker ere leverede i Anhanget, lader sig med de til vor Raadighed staaende Hjælpemidler ikke bestemme. At den norske Oversættelse har omfattet den Samling af Lais, som den franske Fortale tilhører, i dens Heelhed og gjengivet dens Indhold i Originalens Orden, er høist sandsynligt. Havde man altsaa Adgang til at kjende denne franske Samling, saa vilde man uden Tvivl af den kunne slutte sig til, hvad den norske Oversættelse i fuldstændig Tilstand har indeholdt. Men en saadan Samling er, saavidt vi have kunnet erfare, hidtil ikke udgiven; og vi have heller ikke fundet udførlig Beskrivelse over noget Haandskrift, der kunde antages at indeholde den franske Samling heel, skjönt dette maaskee kunde være Tilfældet med det Haandskrift i Musæum Britannicum (Bibl. Harleiana No. 978), hvori Fortalen findes, og efter hvilken denne er aftrykt hos Roquefort (I. p. 42). De af Roquefort udgivne Lais ere tagne af flere forskjellige Haandskrifter, og Ordenen, hvori de i hans Udgave forekomme, synes at være vilkaarlig. Der findes hos ham to, som savnes i den norske Oversættelse, nemlig: Lai d'Eli-duc (I. p. 399—484) og Lai de l'Espine (I. p. 542—581); men saa findes der igjen i den norske Oversættelse flere, som mangle hos Roquefort, nemlig: VI, VII, IX, XI, XIV, XV, XVIII, XIX, og af Anhanget den første, som er uden Titel; af de her nævnte findes dog VI hos Michel. Det er saaledes kun en Deel af de i den norske Oversættelse forekommende Fortællinger, som vi have haft Anledning til at jævnføre med deres franske Originaler, og disse ere: I. med Lai de Gugemer (Roquef. I. p. 48—113), II. med Lai del Freisne (Roquef. I. p. 137—177), III. med Lai d'Equitan (Roquef. I. p. 114—137), IV. med Lai du Bisclaveret (Roquef. I. p. 178—201), V. med Lai du Laustic (Roquef. I. p. 314—327), VI. med Lai del Désiré (Michel p. 5—37), VIII. med Lai du Chai-

tivel (*Roquef. I. p. 368—387*), X. med Lai des deus amanz (*Roquef. I. p. 252—271*), XII. med Lai de Milun (*Roquef. I. p. 328—367*), XIII. med Lai du Chevrefoil (*Roquef. I. p. 388—399*), XVI. med Lai de Lanval (*Roquef. I. p. 202—251*), XVII. med Lai d'Yweneec (*Roquef. I. p. 271—313*), samt af Anhanget Grelents saga med Lai de Graelent (*Roquef. I. p. 486—541*)¹. Af disse finder med Hensyn til V. desforuden den interessante Omstændighed Sted, at man endnu eier den gamle bretoniske Folkesang, der har dannet Grundlaget for den franske Digtnings², og altsaa har Anledning til ved Sammenligning at gjøre sig en klar Forestilling om, hvorledes den anglonormanniske Kunstdigter har behandlet sine af Folkepoesien laante Emner. Hvad nu de Stykker angaaer, som ikke vides udgivne, da have vi al Anledning til at troe, at Originalerne til flere af dem, om ikke til Alle, ved nærmere Undersøgelse maae findes i Haandskrifter i franske og engelske Bibliotheker. Saaledes nævner Michel i Indledningen til sin Tristan (p. LXIV) en Lai de Nabaret, som efter Titelen at dømme synes at svare til den norske Oversættelses Naboreis ljød³. Den norske Oversættelse vil, som vi haabe, give en nyttig Vejledning i fremtidige Undersøgelser med Hensyn til Omfang og Indhold af den franske Samling af Lais, som man, med Ret eller Uret, har tillagt Marie de France.

Det Haandskrift af nærværende Verk, hvilket ved Udgaven er benyttet, er som allerede ovenfor yttret det eneste hidtil bekjendte. Det findes i det Upsalske Universitets-Bibliothek i dettes Delagardiske Manuscript-Samling i Codex Membr. No. 4—7 fol. Bogen i sin Heelhed bestaaer af 42 Pergamentblade, hvert 12 Tom. langt og 9 Tom. bredt, alle beskrevne i to Spalter. Den indeholder egentlig Leeninger af toende forskellige Codices, hvilke ved Inubinding ere forenede, og det maaskee ikke før end i 15de eller 16de Aarhundrede.

¹) At Fortællingen om Grelent ligesaa vel som den meget lignende om Ianual eller Lanval findes i den norske Oversættelse, beviser at Roquefort har Ret, naar han henfører begge til een og samme Digtsamling og Forfatter, hvorfor han med Uret er bleven dædt af flere f. Ex. af Wolf (über die Lais p. 238).

) Th. H. de la Villemarqué, Chants populaires de la Bretagne I. p. 247—253.

) Der gives et tydsk Digt med Titelen Titurel, men som dog, hvad Indholdet angaaer, ikke vedkommer Strengleiken VII af dette Navn, og den Lai de Guiran, som Wolf omtaler (über die Lais p. 236), synes heller ikke at staae i nogen Forbindelse med Strengleiken XI.

XVIII

Af den første Codex er nu blot de to sidste Blade levnede, indeholdende Slutningen af en Olaf Tryggvessøns Saga efter Odd Munk; i flere Henseender afvigende fra den i Fornmanna sögur X. udgivne. Brudstykket begynder i Beskrivelsen af Svolder-Slaget med de Ord: En Olafs konongs menn flyðu þá allir upp a Orminn langa af oðrum skipunum ser til vigis o. s. v., og ender paa andet Blad, første Side, 2den Spalte saaledes: Her lykr nu sogu Olafs konongs er at retto ma kallazt postoli Norðmanna. þessa sogu ritaði ok setti Oddr munkr til dyrðar þessom hinom agæta konongi ok til minnis þeim monnom er siðar ero ok til froðlæiks þeim monnum er vita villia slik stormærki. þo at ægi se sagan samansett með mikilli malsnilld. Fragmentet er skrevet snarere før end efter Midten af det 13de Aarhundrede med en overmaade smuk Haand samt med ypperlig norsk Retskrivning. Paa sidste Side, der af Afskriveren er ladet blank, findes en Paategning fra circa 1300: herra Snara Aslaksson a mik (Hr. Snara Aslakssön eier mig), hvoraf man altsaa seer, at Haandskriftet af Olafs Saga den Gang har været i hiin bekjendte norske Ridders Besiddelse. Paa samme blanke Side findes en Tegning med Blæk, der rimeligviis skal forestille Kong Olaf, med en Overskrift: Olafs dyrd, der synes at være fra 15de eller 16de Aarhundrede.

Den anden Deel af Bogen, der ligeledes udgjör en Codex for sig, indeholder følgende: a) Dialog mellem tvende Elskende, Pamphilus og Galathea; efter Bl. 5 indfalder en Lacune paa 3 Blade, hvorved Slutningen af denne Dialog er gaaen tabt ligesom Begyndelsen til — b) Dialog mellem Mod og Feighed (hugrekki ok æðra), hvoraf kun de sidste 13 Linier ere tilbage; — c) Elis saga, der begynder Bl. 6 S. 1 Sp. 1; efter Bl. 10 falder en Lacune paa 2 Blade; Sagaen slutter Bl. 17 S. 2 Sp. 1; — d) Strengleikar eller Ljóðabók, der begynder Bl. 17. S. 2 Sp. 1 Lin. 6 og ender med Bl. 43 hvilket er det sidste i Bogen¹.

Stykkerne a, b og c ere skrevne med een og samme Haand, en smuk og fast Haand fra Midten af det 13de Aarhundrede og med en consequent og god norsk Retskrivning.

Stykket d, hvilket er det som her nærmest vedkommer os, er skrevet med to, baade fra den foregaaende og indbyrdes forskellige

¹) Da dette Stykke (d) begynder ikke alene paa samme Side men endog i samme Spalte som det næstforegaaende (c) slutter, saa seer man, at skjønt Haanden er forskjellig, Stykkerne dog ligesaa fra Afskrifternes Tilblivelse have hör til een og samme Codex.

Hænder, af hvilke den første gaaer fra Begyndelsen af Stykket indtil Slutningen af Bl. 29, og den anden begynder med et nyt Læg overst Bl. 30 (nærværende Udgave S. 40 L. 18 med de Ord: at eigi þarf) og vedvarer til Bogens Ende, samt gjenfindes i de Brudstykker i den Arna-magnæanske Samling i Kjöbenhavn, hvilke i nærværende Udgave ere leverede som Anhang. Da den første Haand slutter og den anden begynder midt i en Sætning, kan man med Bestemthed antage dem for samtidige, hvad ogsaa Bogstavtrækkenes Characterer viser. De ere begge faste og smukke, omtrent fra Midten af det 13de Aarhundrede, og bære paafaldende Lighed med Skriften i enkelte Breve fra Kong Haakon Haakonssöns Tid. Ved Begyndelsen af de fleste Fortællinger findes Titel-Overskrifter med rødt, alle skrevne med den anden Haand. Initial-Bogstaverne, der maaskee ogsaa ere fra den anden Haand, ere tegnede med rød og blaa Farve. Om Skriftens Udseende girer forresten det Udgaven vedföiede Facsimil et godt Begreb; I er Pröve af den første Haand (jfr. Texten i Udg. S. 17 L. 1 og 31), II af den anden (jfr. S. 47 L. 27 og S. 48 L. 25). Det er ingenlunde usandsynligt, at vi i Haandskriftet have for os den første Reenskrift af Forfatterens Concept, hvilken Reenskrivning da er bleven besörget ved tvende Afskrivere. I ethvert Fald er det af Haandskriftets Beskaffenhed klart, at det ikke er Gjenpart af noget meget ældre med utydelige eller udslettede Steder. Feilene, som forekomme, ere ikke andre end saadanne, som let kunne forklares, endog om man antog Haandskriftet for at være umiddelbart efter Forfatterens eget Dictamen eller endog af hans egen Haand. Retskrivningen er for begge Hænders Vedkommende reen norsk, dog med en liden Forskjel mellem dem indbyrdes. Saaledes bruger I (første Haand) ofte æ for e, II (anden Haand) adskiller for det meste rigtig disse Vokaler; I skriver Omlydsformen af au: æy, II anvender derimod det strengt taget rigtigere ey. Egenheder hvori begge stöde sammen ere: nöiagtig Adskillelse af æ og æ, og en Forveksling i saa Henseende forekommer, saavidt erindres, kun paa eet Sted hvor æ er brugt for æ, nemlig i Ordet lanndamære, Side 67, dog findes her strax nedenfor den rigtigere Form lanndamære. Ö-Omlyden af a paa Grund af et paafölgende u, lades dels ubetegnet, dels gjengives den ved o, sjelden ved au. Træder ö-Lyden istedenfor eller veksler med en anden Lyd, skrives den i Almindelighed æ: sæfr, S. 46 L. 21 = sefr, gøre S. 47 L. 36 = gere, kæm S. 87 L. 34 = kem, mærna S. 77 L. 15 = morna; ligeledes naar den skriver sig fra et a, som gjenfindes i et andet beslægtet

Sprog (og i dette Tilfælde veksler den undertiden ogsaa med e i Oldn.)
f. Ex. glæggr, got. glaggvus, ængr, got. aggvus; saaledes skrives
endog i een og samme Linie nækkuiðr og nøkkuiðr S. 31 L. 33,
got. naqvaps. Den reflexive Form af Verberne udtrykkes deels ved
zc deels ved zt, undertiden zk eller sk, af og til ogsaa ved s, som:
bums S. 38 L. 22, fals S. 66 L. 4, dvels S. 84 L. 36, gærðes
S. 39 L. 7, snys S. 39 L. 35.

Hvad den Delagardiske Codex i det Hele angaaer, da har den nærmest før den kom i Grev Magn. Gabr. de la Gardies Hænder, af hvem den skjænkedes til Upsalas Universitets-Bibliothek, tilhørt den bekjendte Stephanius eller dennes Bogsamling. Paa et Papirblad foran i Bogen er med hans smukke Haand skrevet en Indholdsliste paa Latin. Paa det sidst beskrevne Pergamentsblad staaer nederst til Høire: „L. Samuelides Arctander, 1624, m. nbr. Herness in Nordlandia“. Sidst i Codex er et blankt Pergamentsblad, som tydelig viser sig at være det yderste af det sidste Læg i Bogen, og er sammenhængende med det senest beskrevne, saaledes at de til- sammen have dannet det første og sidste Blad i Læget. Da nu hvert Læg i denne Codex synes i Almindelighed at have indeholdt 8 Blade, saa skulde her 6 mangle, og Verket i dem være sluttet. Paa det sidste blanke Blads første Side staaer tvende Gange skrevet med en Haand fra 16de Aarhundrede „Tolla Benckestock“, og paa den anden Side findes nogle halv udslettede, som det synes, i 16de eller Begyndelsen af 17de Aarhundrede med en slet Haand skrevne Ord, nemlig: „gammel Norsk Krönicke paa Gammel Norsk“, og nedenfor noget næsten ganske udslettet, hvoraf dog kan læses: „: . . heller Gilleskaal i Nordland“, og Underskrift: „Samuelides Arctander“. Bogen har altsaa ved Begyndelsen af det 17de Aarhundrede været i Nordlandene i Norge. Bogen er nu indbunden i hvidt Pergament.

Vi have allerede berørt, at den Delagardiske Codex i denne Udgave ved Slutningen er bleven, dog desværre kun for en ringe Deel, suppleret ved nogle Brudstykker af samme, der findes i den Arnemagnæanske Samling i Universitets-Bibliotheket i Kjöbenhavn. Disse Brudstykker findes under No. 666 b. qv. og udgjøre større og mindre Levninger af 4 Membranblade, skrevne med samme Haand som den senere Deel af Strengleikerne i den Delagardiske Codex, og aabenbare oprindelig tilhørende dennes nu ufuldstændige sidste Læg. De ere ifølge en Annotation af Arne Magnussön fundne inden i en gammel Biskopshue paa Island. Da nu Haandskriftet er norsk og af de anførte Paategninger sees at have været i det nordlige Norge

i det 16de og 17de Aarhundrede, samt ikke bærer Spor af nogen-
sinde at have været paa Island, saa maa man antage, at det i Norge,
rimeligvis i Catholicismens allersidste Tider, af uskjønssomme Ihæn-
dekøvere er blevet lemlæstet for at benytte Pergamentet, en beklæ-
gelig Fremgangsmaade, der har ødelagt saa mange ypperlige inden-
landske Membran-Codices fra Middelalderen, hvis ubetydelige Stum-
per og Stykker, der nu med Møie sammensamles, vidne om hvad li-
terært Tab vi ved saadanne Yttringer af Raahed og Vankundighed
have lidt.

Vi skyldte til Slutning at gjøre Rede for vor Fremgangsmaade
ved nærværende Udgave. I denne Henseende maa vi først og fremst
bemærke, at vi have fulgt Membran-Haandskriftet paa det nøiagtigste
med streng Iagttagelse af dets Retskrivning, og uden at tillade os
nogen Forandring i Texten, undtagen hvor en Feilskrivning var
aabenbar, og da stedse med Anførelse af den oprindelige Læsemaade
nedenunder Siden. Hvor vi fandt os overberiste om at et Ord var ude-
glemt, have vi for Kortheds Skyld tilføiet det i Texten, men mellem (),
saaledes at Tilsætningen let falder i Øinene. Indholdet af de Brud-
stykker af Codex; som findes i Kjöbenhavn, have vi tilføiet som et An-
hang, da det havde sine Vanskeligheder at lade det løbe sammen med
den øvrige Text. Denne er trykt efter en ved undertegnede Unger tagen
Afskrift af den Delagardiske Membran-Codex, hvilken Afskrift til
yderligere Sikkerhed af begge Udgivere i Forening var collationeret
med Originalen; efter denne blev ligeledes een Correctur læst af
begge Udgivere i Forening. De i Anhanget leverede Brudstykker
bleve afskrevet i Kjöbenhavn og siden sammesteds af undertegnede
Unger nøie collationerede med Originalen. Vi ere os saaledes be-
vidste ingen Umage at have sparet for at levere Texten nøiagtig og
correct. Hovedtitelen Strengleikar have vi, da ingen saadan fandtes
i Codex, tilføiet, idet vi have benyttet en i selve Texten ofte fore-
kommende Benævnelse. Titlerne til de enkelte Stykker mangle i Co-
dex ved flere og ere ved andre feilagtig tilsatte eller slet redigerede;
vi have i denne Henseende tilladt os nogle smaa Forandringer, hvilke
dog altid nedenunder ere bemærkede. Hvad Anmærkningerne an-
gaaer, da have vi i dem stræbt at forklare de vanskeligste Steder
af Texten tildeels ved at jævnføre dem med den franske Original.
Vi kunne maaskee synes i disse Jævnførelser undertiden at have
været noget vidtløftige; men vi antage, at Sagen, i det mindste for
nogle Læsere, havde saa stor Interesse, at vor Møie i den Hen-
seende ei vilde være spildt. I vore Oversættelser og Fortolkninger

I n d h o l d.

	Side
Forræða	1
I. Guimars lið	2
II. Eskiú lið	15
III. Equitans lið	23
IV. Bisclarets lið	30
V. Laustiks lið	36
VI. Desire lið	37
VII. Tidorels lið	48
VIII. Chetovel	49
IX. Douns lið	51
X. Tveggia elskanda lið	54
XI. Guruns lið	57
XII. Miluns lið	61
XIII. Geitarlauf	65
XIV. Strandar lið	67
XV. Leikara lið	68
XVI. Iauuals lið	69
XVII. Ionets lið	74
XVIII. Naboreis lið	81
XIX. Ricar hinn gamli	82
Anhang	84

STRENGLEIKAR.

Forræða¹.

Athæve þeirra er i fyrnskunni varo likaðe oss at forvitna oc rannzaka. þui at þær varo listugir i velom sinom glægsynir i skynsemdom hygnir i raðagærðom vaskir i vapnom hæverskir i hirðsiðum millder i giofum oc (at) allzskonar drængscap hinir frægiazsto. Oc fyrir þui at i fyrnskunni gerðuzc marger undarleger lutir oc ohæyrðir atburðir a varom dogum. þa syndizc oss at fræða verande oc viðrkomande þeim sogum er margfroðer menn gærðo um athæve þeirra sem i fyrnskunni varo oc a bocom leto rita til ævenlægrar aminningar til skæmtanar oc margfræðes viðrkomande þioða. at huerr bæte oc birte sitt lif af kunnasto liðenna luta. oc at æigi læynizsk þat at hinum siðarstom dogum er gærðezk² i andværðom. sva oc at huerr ihugi með allre kunnasto oc koste með ollu afle freme oc fullgere með ollum fongum at bua oc bæta sialvan sec til rikis guðs með somasamlegum siðum oc goðom athævom oc hælgom lifsænda. þui at daðer oc drængskaper oc allzkonar goðlæikr er skryddi oc pryddi lif þeirra er guði likaðo. oc þeirra er i þessa hæims atgærðom frægðost oc vinsældozt i fyrnskonne. huerfr þess giorsamlegre sem hæims þessa dagar mæirr fram liða.

En bok þessor er hinn virðulege Hacon konongr let norrœna or volsko male ma hæita liða bok. þui at af þeim sogum er þessor³ bok birtir gærðo skolld i syðra Brætlande er liggr i Frannz liðsonga. þa er gæræz i horpum gigiom simphanom organom timpanom sallterium oc corom oc allzkonar oðrum strænglæikum er menn gera ser oc oðrum til skemtanar þessa lifs. oc lykr her forræðo þæssare. oc þesso nest er upphaf sanganna.

¹) Overskriften, mangler i Codex. ²) rettet for gærðozk ³) r. f. þæssir

Ollum þeim er guð hævir let vizsku oc kunnasto oc snilld at birta. þa samer æigi at fela ne löyna lan guðs i ser. hællr fellr þeim at syna oðrom með goðvilia þat sem guði likaðe þeim at lia. þa bera þeir sem hinn villdaste viðr lauf oc blóm. oc sem goðlæikr þeirra frægizst i annars umbotum. þa fullgærezst allden þeirra oc nœrer aðra. þa var siðr hygginna oc hæverskra manna i fyrnskonne. at þeir mællto fræðe sin sua sem segi með myrkom orðom oc diupom skilnengom saker þeirra sem ukomner varo. at þeir skylldo lysa með liosom umræðom þat sem hinir fyrro höfðo mællt. oc rannzaka af sinu viti þat sem til skyringar höfðe oc rettrar skilnengar af þeim kennengom er philosophi forner spekingar höfðu gort. Siðan sem alldren læið framm oc æve mannanna þa vox list oc athygli oc smasmygli mannkynsens með margskonar hætte. sva at i ollom londum gærðuzc hinir margfroðasto menn mælande sinna landa tungum. En þeir sem lif sitt vilia lytalaust varðvæita. þa samer iamnan nokot þat at ihuga oc iðna er þa gære sialfa vinsæla oc af kunnasto sinne mege aðra fræða. Oc fyrir þui ihugaða ec at gæra nokora goða sogu oc or volsku i bokmal snua. at þat mætte flæsta hugga er flæstir mego skilia. En liod þau er ec hævi hœyrt er gor varo i syðra Brætlande af þeim kynlegom atburðom er i þui lande gærðuzc. þa likaðe mer at snua oc oðrum segia. þui at ec hafða mioc morg hœyrt þau er ec vil at visu fram telia. oc engom glœyma af þui er ec ma minni minu a koma. æinum kurtæisum konongi er guð leðe yvir oss vizku oc valld. gævo oc gnott margfallegs hins frægiazta goðlæiks. þui ihuga ec oftsamlega at samna lioden oll oc i æina bok at fœra þer herra minn hinn hæverske konongr. ef þer lika þa er mer fagnaðr at starf mitt þækkez oc hugnar sua hygnum höfðingia oc hans hirðar kurtæisom klærkom oc hæverskom hirðmonnom.

I.

Guiamars liod¹.

1. Sogur þær er ec vœit sannar oc Brættar hava liodsonga af gort vil ec segia yðr sem ec ma með fæstom orðum. En sua sem ritningar hava synt mer vil ec sægja yðr atburði þa sem gerðuzt a hind syðra Bretlande i fyrnskunni. Um þa daga reð þui riki Odels konongr stundom i friði oftsamlega i úro oc i ufriði. Þessom kononge þionaðe með villd oc goðvilia æinn rikr lændr maðr er allre reð æinn Leunsborg. oc var hann kallaðr Dridias at nafne. Þesse var æin-

¹) *Overskr. mgl. i Cod.*

kennelegr vinr oc hinn kæraste herra sinom konongenom. hann var hinn vaskaste riddare i vapnom. oc atte hann með sinni æiginni pusu tvau bornn sun oc dottor. Vngen het dotter hans. en sun hans Guie-
mar. I ollum þeim konongdome var engi maðr honum iamfriðr. moðer hans unni honum yvir alla livande. oc i allum lutom likaðe hann vel sæðr sinom. Þegar sem hann var hæiman færðr þa sænde hann faðer hans hæiman til konongs hirðar at þiona kononge. En suæinnen var vitr oc vaskr þokkaðezt oc vinsælldezt allu konongs hirðliði. Siðan sem honum vox vit oc vasklæikr. þa bio konongrenn hann rikulega ollum riddara hærlæðom sua tigurlega sem hann villdi sialfr æskia.

2. Gviamar sem hann var riddare. þa dualdezt hann þar mioc længe. Siðan skildizk hann við konong oc allt hirðlið hans i vinsælld oc vinatto. oc stæfnde hann þaðan i Flandr at rœyna rœysti oc riddaraskap sinn. þui at um þa daga var þar iafnan ufriðr oc bardagar. En huerge i Lorenge ne i Burgunnie. oc æigi i Angeo ne i Gaskunnia fanzk engi honum iamvaskr i vapnaskifti. En þat var undarlegst i hans natturo at hann hafnaðe vandlega konom at unna. þui at engi var sua frið ne agæt fru ne frið mæðr at hann villdi sinni ast til snua. En engi myndi honum syniazc ef hann villdi til mæla. Margar birtu honum bærlega villia sinn. en hann lezk æcki vita huat er þær villdu. þuiat hugr hans horfðe sua vandlega fra þeim at engi þeirra gat þat fundit at hann myndi kono villia hava.

3. Sem hann var i bloma oc hæzstom tima æsko sinnar. þa for hann hæim at sia foðor sinn oc herra. moðor oc systur. er lengi hofðu langat til hans hæimkuamo oc fundar. oc dualdezc hann þa hæima með þeim vel sua manað fullan. þui nest likaðe honom at fara a dyra væiðar. oc stefndi hann þa til sin um kuclldit riddarom sinom oc væiðemonnum. En um morgonen for hann i morkena. þui at þeskonar skemtian likaðe honom æinkar vel oc fundu þær þegar æinn mikinn hiort oc varo þa hundarner læystir og fylgðo þa væiðemenn hirtinom. En sa hinn ungi maðr ræið tomlega æstir oc æinn suæina hans oc færðe honom boga hans oc sporrakka dyra oc villisvina. En hann villdi giarna skiota ef nokot dyr kæme i skotmål fyrr en hann fære þaðan. þa læit hann æigi fjarre ser i æinum þykkom runn hiartkollo æina oc kalf hennar hia hænni. en var oll sniohuit oc hafði æina kuisl hiartarhorns i miðio ænni. oc liop hon þegar or runneðom er hon hœyrði gauð sporrakkana. En hann bændi boga sinn oc skaut at hænni oc laust hana framan i briostet. en hon fell þegar til iarðar. en brodrenn þegar aftr snærizc oc laust Gviamar

i gægnom læret oc nam staðar fastr i hæstinom. oc varð¹⁾ þa af stiga hæstinom oc fell hann þar a grasvollenn hia kolloune. En kollan er þar la sár virkti sár sitt oc kærði angr sinn. En þui nest mællte hon með þessom hætte. Harmr er mer at ec em nu drepen. en þu gaurr er mec særðe. þæsse skulo vera þin orlog. alldre scalltu fa lækneng huarke af grosom ne grasa rotom. ækki sculo tia læknar ne hæilsu-drykkir at bæta þer. oc alldri scalltu hæill verða af þesso sare. er nu hævir þu i þinu lære. til þess er su grœðir þec er saker þinnar astar scal bera oc þola sua miklar pinsler hugsotta oc harma at alldri fyrr bar kuenmaðr þuillika. oc þu þuillik fyrir saker hennar. sua at aller þæir er ælscat hava oc framlæiðes sculo konor ælsca manu undra oc kynlegt þykkia með hueriom hætte er þit mattoð sua mykinn astar harm bera. Skrið brott sem skiotast oc lat mec hava frið fyrir þer. þesse orlog skulo sannast þer.

4. Gviamar var skæindr oc þotte honom kynlegt þat sem dyret hafðe sagt honum oc ihugaðe hann þa i huært land hann skyldi fara til læknengar at lata grœða sár sitt. þui at honum likar æigi sua bunum at dæyia. Hann væit at sonnu oc hugr sægir honum at alldregi likaðe honum kuenna aster. oc alldregi sa hann þa er hanom være fyst a. ne þa er hann vissi at sár kynni at grœða. Oc kallaðe hann þa suæin sinn oc mællti. Vinr kuað hann læyp sem skiotast hæsti þinum oc stæfn hingat fælagom minom. þui at ec vil tala við þa. Oc þa for svæinnen fra honum. en hann dualdesk æstir oc angraðe hann miok saret. Scar hann þa skyrtu sina oc batt um saret sem hann kunni. þui nest stæig hann a hæst sinn oc stæfndi þaðan a brott oc skundaðe at firrazt felaga sina. þui at hann villdi at engi þæirra vissi huært hann snerizt. oc for hann þa af vegenom um þuæran skogenn. oc fann hann þa gatu grasvaxna. oc minkaðe þa skogenn. oc þui nest kom hann a sletta vollar oc kom hann at fialle myklo. oc undir fialleno rann á oc fylgðe hann anne til þess er kom til siovar. oc var þar hafnar vagr oc i hofnenne sa hann æitt skip. oc gecc hann a þat skip oc ræiste treet. En þat skip var kynlegom haglæik gort. þui at uttan borz oc innan matte ængi sia samfælling borðanna ne nægling naglanna nema sua var til synis sem æinn viðr være allt. oc komsk hann þa með myklo angre sarsins a scipet. oc hugði hann at menn være a skipino þæir er gætte skipsens. oc sa hann ængan mann þann er þar væri a. oc sa hann a miðiu skipi rækkio gorva með myklom haglæik. Forfialar varo gorvar með Salomons haglæik. gullgorvar með hinum fægstu skurðom af cipres oc filsbæinum. En silkipell gullvofet

¹⁾ r. f. var

var yvir bræitt rekkiona sem kullt vøre. En ægi kann ec virða þau onnur klæði er- i rækkionne varo. nema þat sæge ec yðr fra kodd-anom. at sa er hann lagði a hofuð sitt skyllði alldri ælldazt. En hit æfra abræizl¹ var purpura ór Alexandria landi oc undir gor sabelina skinn. I framstafne stoðu .ii. kærtistikur af hinu skirasta gulle. hin lakara var mikils² fiár værð. oc a þæim .ii. tændrað stafkærti. oc (af) ollu þui er hann sa þa þotte honum þat kynlegast. Siðan hallaðezc hann i rækiona at huilazc. þui at saret virkti hann .mioc. Eftir þat sem stund var liðin þa stoð hann upp oc villði brott ganga. en hann matte ægi þa aftr komazt. þui at skipet var fjarre i hafe oc hinn mæsti skriðr at oc byrr hinn bazti oc hinn hægazti. oc fann hann þa at honum teði æcki aftr at læita. oc rygðizc hann þa mioc oc vissi æi huat hann skyllði at havazk. oc var þat ægi kynlegt þui at mikill var værkr i sare hans. oc verðr hann allt at þola. þui at hann fær ækki at gort þessom kynlega atburð. oc hað hann þa mioc guð miskunar sér oc sia til sin at veria hann fyrir dauða. oc koma honum til hafnar. Siðan lagðezt hann i rækkiona oc sofnaðe. Nu er honum liðet þat sem harðazt var. þui at skipet man bratt lænda þar sem hann man hæliso fa.

5. Vndir æinni fornæskio borg er hovoðborg var allz þess rikis lændi skipit. En sa herra oc hofðingi er þæirre borg reð oc stiornaðe var gamall at alldre oc kuangaðr ungri kono. Þesse fru var hinnar bæztu ættar milld oc kurtæis hygginn oc hæværsk oc hin mætasta i allom kurtæisra kuenna kuenskum. hin friðasta oc sægrsta. En pusi hænnar oc herra var ohofsamlega abruðigr. þui at þat bæiddezt nattura hans. þui at gamler menn er litla fyst³ hava til kuenna oc þat villdu er þeir mægo ægi oc natturan syniar þæim. en iamnan avunda oc hata þa er ungir ero. Með þæim lætte er lundærni gamalla manna. En þessi hinn auðgi maðr hafði sua um sec buet at alnar viðan gærð undir⁴ borgar turnenom hafðe hann lateð gærða hovan græns malmara grioz vegg mikinn oc sua at æcki mætti yvir komazt. oc æinar dyrr litlar til kastalans oc þar gæta netr oc daga með uruggom vörðom. En oðrum megin gecc sior oc matte þann væg ækki at komazt nenia a bate kœme ef i kastalann ælte nokkot at sysla. En þui let herra kastalans gærða sua hom vegg oc þykkum at hann skyllði uræddr oc uruggv varðvæita þar kono sina. Þar let hann gera hænni hit sægrsta oc friðasta loft oc þær kapellu i hia. oc þar æinn gamall prest⁵ til tiðavæizlu blæikr oc bloðlaus. kalldr oc kolnaðr or ollum likams losta. hann song iafnan mæssor oc byrllaðe at borðe. þat hit friða loft var stæint innan hinum friðastom liknæskium pruðra manna oc friðra kuenna.

¹) r. f. abræizl. ²) r. f. mikil. ³) r. f. fyrst. ⁴) r. f. endir. ⁵) r. f. prest.

oc þeirra aster oc astar þokke oc með huæriom hættle samer at ælska oc tryglega astar gæta. sua sem Ouidius kennir i bok astarvela. þar var su hin kurtæisa fru sætt. oc æina friða møy fecc herra hennar at þiona hænni. þæsse var systur dotter hans. hin kærasta huar¹ annarre hon oc fru hennar. Með frunne var þesse mæz þæim stundum er hon for hæiman til þess er hon hæim kom. þes a milli² kom þar alldregi maðr ne kuenmaðr. sua var hon byrgð innan þæss hins hova stæingarz oc gecc alldregi or-garðenom.

6. þann hinn sama dag sem non var liðit. su hin friða fru sem hon hafðe sofet æstir mat. þa gæcc hon i grasgarðenn oc þionostomær hennar með hænne at huggaz oc skæmta ser. Sem þær litu ovan til siovarins. þa sa þær skipet siglande með innfallande floð i hofnena. oc engan mann a skipino. oc lændi þar undir stæingarðenom. Sem hon hafðe þetta set þa ræddezc hon oc villdi brott ganga oc var þat æigi undr at hænni þotte kynlegt sua at hon roðnaðe oll. En fylgis-mær hennar var kurtæis oc hyggia. huggaðe fru sina oc gærðe urugga oc ureda. oc kastaðe skikkiu sinni oc gecc ovan til strandar oc sa a skipet sua fritt oc fagrt oc sua rikulega buet. at alldri sa hon annat þui likt. oc fann hon þar ækki vetta a. nema riddara æinn sofanda. Oc fyrir þui at hon sa hann blæikan oc bloðlausan. þa hugði hon at hann være dauðr oc skundaðe hon þa aftr oc kallaðe þangat fru sina. oc sagðe henne þat sem hon hafðe set oc kærðe mioc oc kuiddi at riddarenn myndi dauðr vera.

7. Fru hennar suaraðe hænni. Skundum nu sagðe hon til skips-ens. ef hann er andaðr vit skulom grava hann. prestr³ varr man duga okr. en ef vit finnum hann kuikan þa man hann ræða við okr. þui nest skundaðo þær baðar fruen fyrir en mæren æstir hænni. Sem hon var komen a skipet. þa nam hon staðar fyrir rækkionne oc hugði vandlega at riddaranom. oc kærðe hon þa oc harmaðe mioc æsko hans oc rygglaæk oc varkyndi siuklaæk hans. oc lagðe hon þa hond sina a briost honom oc kændi at hann var hæitr oc at hiarta hans barðe undir siðunni. En riddarenn er aðr var sofande vaknaðe i þui er hon tok a honom. oc er hann læit hana þa gladdezc hann myklom fagnaðe oc hæilsaðe hænne þegar með hinum blidastom orðum. Nu væit hann at sonnu at hann hævir lænt. En hon gret þegar ahyggio-full fyrir honum. suaraðe kuæðiu hans fagrurn oc goðviliaðom orðum. oc spurði hann þui nest or huerio lande hann var komenn. eða or bardaga flyt.

8. Fru sagðe hann þat er æi með þæim hætte. en ef þer likar

¹) r. f. hua ²) r. f. milli ³) r. f. prest

at ec gere þer þann atburð kunnegan. er mer er fallenn. þa vil ec æigi læyna þec. Ec em komenn or hinu minna Brætlande. oc var ec i dag a væiðar farenn oc laust ec i dag i væiðemorkenne æina huita kollu með or minni. oc er ec hafðe lostet hana þa flaug oren aftr at mer oc laust mec i læræt oc hævir sua miok sært mec at ec ottomk at ec værði æigi græddr. En er ec hafði lostet kollona þa kærðe hon miok at ec hafðe dræpit hana. oc mællte hon þa oc bolvaðe mer. oc svor mikinn æið at alldregi skyllða ec hæill værða ne græðeng fa. nema kona grædde mek. oc væit ec æi huar ec skal þa finna. Sem ec hafða hœyrt þesse orlog þa skunndaða ec or skog-enom oc sa ec þa i hofn æinni þetta skip. oc fell mer hæimsca at ec dirfðumk a at ganga. fyrir þui þegar sem ec var a komenn þa tok skipet brott i haf. Nu væit ec æi huar ec hævi lænt. ne huat þesse borg hæiter. þui bið ec yðr hin friða fru min fyrir guðs saker oc hœyversku saker yðarrar miskunneð mer með hialpræðe yðro. þui at ec væit æi huert ec skal hæðan fara oc æigi em ec fœrr þesso skipi at stiórna.

9. þa suaraðe honom su hin friða fru. Goðe herra sagðe hon oc hinn kæraste giarna vil ec væita þer hialpræðe. þessa borg a minn herra oc allt landet umhuervis. hann er rikr maðr ofligr oc ætgoðr. en hann er miok a alldr siginn angraðr oc abruðigr. fyrir þui hævir hann her byrgt mec oc læst i þæssom stæingarðe er æitt at æinu er liðet a. oc æinn gamall prestr fyrir sættir gæzlomaðr er bol oc bál brænni. Sua em ec her byrgð netr oc daga oc æigi sua diorf at ec þore út at ganga nema minn herra sændi æftir mér. Hær a ec loft oc kapello oc þessa mœy mer fylgiande. Nu er þer likar her huilazt til þess er þer bætezt oc batnar. giarna skulom ver þer með goðvilja þiona.

10. Nv er hann hafðe hœyrt ræðo hennar. þa þakkaðe hann hænne með sætom oc sæmelegom orðum. oc kuaðsk vilja duæliask giarna með hænne. oc ræistezk hann þa upp or rækkiunne oc þær baðar studdu hann oc læiddu i lopt hænnar oc logðu hann þar i hægja huilo. oc þuógo þær þa lær hans oc saret. oc er þær hofðu þuægit af blóðet giorsamlega. þa bundo þær fyrst um saret. Sem þau varo mett at kuællði þa gecc hon i brott. Nu er honom væl gætet af gnogom mat oc goðom drykc. en ast hævir nu skæint hug hans. oc hiarta i úro. þui at su hin friða fru hævir lostet hann hugkæmelegre ast. oc kœnnir hann nu þat er hann kændi alldri fyrr. Allu hævir hann nu glœymt fostrlande sinu fæðr oc frændom oc fostrbræðrum. oc kœnnir hann allz ængan verk sars sins. Andvarpar¹⁾ hann af ollu

¹⁾ r. f. andvar

hiarta með kynlegu angre oc undarlegre úro. oc bað þa fruén þion-
osto mœy sina at hon skyllde geva riddaranom svæfnhuilld oc ró. oc
gecc hon þegar ifra hœnni er hon gaf henni lœyvi. En fru hœnnar
var þa orvað oc tændrað þeim uroar ælldi er herra Guíamar kændi
sec skæindan af uhofsamlegom hætte oc hug oc ollu hiarta.

11. Nv duælsk þar riddaren æinn saman fullr angrs oc astar
uroar. en þo væit hann æigi enn at sonnu mæð hueriom hætte uro
hans stendr. en þo finnr hann at fullu at ef æi vill su hin friða fru
hugga harm hans þa væit hann at viso buenn bana sinn. Vakte hann
alla þa nott með angre oc uró oc optsamlegom anduorpum. oc gængo
alldregi or hug hans rœðor hœnnar. oc fægðr hœnnar augna oc anndliz
oc allr friðlæikr vaxtar hœnnar. oc mællti hann oflega innan tanna
ser. miskunna mer fru min. oc at komet at hann myndi kalla hana
unnasto sina. En ef hann hæfði at sonnu vitat at hon kændi þess hins
sama sars. þa myndi harmr hans nokot huggazt oc lass hans lettazc.
en nu gærer hann blæikan oc bloðlausan.

12. Miok arlla sœm tok at daga. þa stoð upp su hin fagra fru
oc klæddæzc oc kærðe hon at hon hafðe litt sofet um nottena. oc
voulde þui uro astar hœnnar er fostum bondum hafðe bundet hana.
En mæren er þionaðe hœnni fann þegar huat þeim var. oc at ast
voulde huarotvæggia hanom oc hœnni. oc at fruén var fastre ast tekin
þæss riddara er þar dualdezc at grœða sár sitt oc þar huilldisk i lofteno.
En þo¹ vissi hon æigi til sanz nema af grunsæmð huart riddarenn
unni nokot fru hœnnar æða æcki. Sem fru hœnnar var² i gengen
kapellona þa gæcc mæren i loptet til riddarans. oc sættiz fyrir huilu
hans oc mællte til hans. Herra sagðe hon. huert er fru min gængin.
hui er fru min sua arlla upp staðen. En hann þagnaðe oc andvarp-
aðe. Oc mællti hon oðru sinni til hans. Herra sagðe hon þu annt
at visu. Se við at þu lœynizc æigi oflengi. þu matt unna með þeim
hætti oc þæirre er vel fellr ast þinni. Sa er unna vill fru minni
honum samer mart at ihuga. oc være ykkur ast vel samfallen ef þit
været bæðe staðfost. þui at þu ert hinn friðasti maðr. hon er hin
frægiasta fru. En þa suaraðe hann mœynne. Ek em kuað hann þæirre
ast tækinn. at skiott man mer snuazc til harms mæira. nema ec se
skiota huggan. Hin sœta iungfru min viðr hialp mer þat sem þu matt.
En hon þegar huggaðe hann oc het honom staðfastlega þat sem hann
bað hana. Síðan gecc hon til fru hœnnar oc sagðe hœnni huillikan
harm riddarenn hafðe af ast hœnnar.

13. Nv sem fru hœnnar hafðe lœyrt þat sem hon mællti. þa

¹) r. f. þu ²) r. f. va

glœymdi hon ægi oc gecc þægar aftr til hans oc villdi vita huersu hann matte. þui at hon kændi sec miok ast kænna af honum. oc hæil-saðe hann hænni oc hon honum. oc hava þau nu i myklum oc kyn-legom harms bondum næliazt. En hon villdi ægi sægja honom ne syna vilia sinn. þui at hann var hænni ukunnegr oc or oðru lande. hon ottaðezc ef hon birter nokot fyrir honum þat sem hon hafðe hugfast. at hann myndi hata hana oc hafna hænni. En hann þægar hinn diarfaste synde hænni vilia sinn. Fru min sagðe hann ec dœy fyrir þinar saker. þinn hugr oc minn oc hiarta er harms oc angrs fullt. oc bið ec astarþokka þins oc hœyversku. at þu hafner mer ægi. Sem hon hafðe skilt þat sem hann bað oc bæiddezc. þa suaraðe hon kurtæis-lega oc læiande mællte til hans. Vnnaste sagðe hon þat være of brað-skœytilegt at væita þer sua skiott þessa bœn. ægi em ec lætlætesskona ne von sliku misværki. Fru min sagðe hann fyrirkunn æi orðum minum. su kona er skartsom er sámer at lata biðiazt længi oc mætazt oc myklazt at maðr hyggi hana þeim mun villdri sem¹ hon syniazt længr. En þu hiñ friða fru min sua sem ec bið vær unnasta en ec unnasti. Oc fann hon þa at hann sagðe satt um kuenna lunndærne. oc iatte honom þægar þat sem hann bæiddezt. oc var þa herra Gviamar i felagskap hennar full þriu missare. En þat misfell þeim at þa kom upp samvist þeirra.

14. Andværðo sumre miok arlla dags sem þau lago bæði i faðme sua sem baðom þeim líkaðe. þa mællte su hin friða til Guimars. Hinn scete minn unnaste sagðe hon. mer sægir sua hugr at ec man bratt missa þin. oc man nu samvist okkor upp koma. oc ef þu værðr her drepinn. þa scal ec her dœyia með þer. en ef þu brott kæms. þa mantu fa þer aðra unnasto. en ec man astar saker þinnar iamnan vera harms full oc hugsottar. Fru sagðe hann mæl ægi slikt. alldre se mer friðr ne fagnaðr ef ec sny hug minn til annarrar². ottast alldri þat. Vnnasti sagðe hon handsala mer þat oc fa mer skyrtu þina. en ec scal fallða hana sua saman. ef þu finnr nokora þa huar sem þat er. er æftir fallde þæima falld. þa gæf ec þer læyvi at unna þeirre. Oc tok hon þa skyrtana oc fallðaðe saman. oc handsalaðe hann þa hænni þat sem hon bæiddezt oc inællte þa. at ængi myndi þann falld aftr fallða næma með knifi skæri eða með soxum klippi. Sem hon hafðe saman falldat. þa fecc hon honom skyrtana með þeim formala sem hon hafðe sagt. at hon skyllde æi æfaze ne ottazc at hann myndi hallða hænni handsol sin. Sua oc tok hann þui nest bællti æitt oc batt um bæran likam hennar bældr i fastara lage. sua sem innyfli hennar gato boret.

¹) r. f. sen ²) r. f. annarr

oc mællte. Ec lofa þer at unna þeim er þætta bælli læysir af þer. Þui nest kystuð þau oc stoð þa sua buen viðrræða þeirra astsæmd oc skæmtan þeirra.

15. Þann hinn sama dag kom upp viðrskifti þeirra oc funnu menn þau bæðe saman. oc fannz þat allom sœm tit var hiuskaps með þeim. Þui at æinn vandr riddare hafðe allt þægar uppi. er herra hœnnar hafðe þangat sœnt at ræða við hana. oc er hann kom at lopteno þa komsk hann æigi inn. oc sa hann igægnom glygg æinn þat sem þar var tilt. oc gecc hann þægar til herra sins oc sagðe honom þat sem þar hafðe hann séét. Sem herra hœnnar hafðe hœyrt frasogu hans þa fecc hann hinn mæsta harm oc angr. oc kallaðe hann þa til sin þria hina villdasto vini sina. oc gængo þegar til svæfnlofsz hœnnar oc let hann þa briota upp hurðena. oc fann hann þar riddarann með hœnni. Oc af þæirre hinni¹ myklo ræiðe er a honum la. þa bauð hann þeim þægar at dræpa riddarann. En Guiamar hinn vaskaste maðr oc hinn vapndiarfaste liop þa upp oc ottaðezc þa allzækki. oc græip æina digra furustong er klæðe a hengo. oc man hann nu gera æinum huerium þeirra ærenn angr ef þæir læita til hans. oc aðr en þæir skilezk þa [man hann² sua læika þa oc læmia at þeim være hœgra hœima. En herra þeirra læit þa længi a hann. oc spurði huat manna hann være. oc huar hann var barnnfœddr. oc talðe hann honom allt huersu hann kom þangat oc huersu fru hans tok væl við honom. oc fra kollonne er sagðe honom orlog hans þa er hann hafðe sært hana. oc huerso hann fecc sar af henni oc fra skipi þui er hann a stæig oc huersu skipit flutti hann þannog. oc með þæssom hætti kom ec i þitt valld. þa suaraðe sa herra honum at hann truði æigi þui er hann hafðe sagt honum. en ef sua er sem þu hævir sagt. oc værðr skipet fundit. þa scal þægar ræka hann i haf. ef hann tynizt þa er honom sægnaðr. en ef hann kæmr kuikr oc hæill af skipino þa likar honom illa. Þui nest sem hann hafðe hœitet honum uruggan frið þa gengo þæir ovan til strandar. oc fundu þæir skip i hofnenne oc gecc hann þegar a skipet. oc toc þa skipet mikinn skrið oc stæfndi i haf. En riddarenn andvarpaðe gret oc harmaðe unnasto sina. oc bað hann þa guð at hann skyllde skiótt brott takazt oc koma allðri til hafnar næma hann fae unnasto sina er hann ann enn sem livi sinu. Sua sem honom hellt þesse harmr. þa kom hann þui nest til hafnar þar sem hann fyrst skipet sa hia fylki sinu. oc gekk hann þægar af. sem hann var at lande komenn. þa sa hann æinn af sinum svæinum fylgianda riddara æinom oc læidde vapnhæst i toge. oc kende hann þægar suæinenn oc

¹) r. f. hianu ²) r. f. mann

kallaðe a hann. Oc er suæinnen læit a bak ser. þa kændi hann herra sinn oc stæig þa af hæsti sinom oc fecc herra sinom oc fylgði honum með myklom fagnaðe. oc aller vinir hans fagnaðo kuamo hans. þui at hann var hinn vinsælaste oc hinn frægaste i fostrlande sinu. En siðan er hann hæim kom. þa var hann iafnan hugsuokr oc ahyggiofullr. oc villdo þa vinir hans oc frændr at hann kuangaðesc¹. En hann villde þat ængom koste. oc mællte² hann at hann skyllde³ engarrar⁴ kono fa nema þeirrar er æftir kunni fallda skyrtu hans. huarki sakar ríkis ne fiár ne fægðar ne astsæmdar. Oc foru þæsse tiðendi um allt Brætland. oc kuomo þa til herra Guiamars allar þær ækkior oc mœyiar er friðastar oc rikastar varo oc kynbæztar i allu Brætlande oc fræista ef æftir gæte falldat skyrtu hans oc fannz allz ængi i allum þeim er þat kunni at gera.

16. Nv þæssu nest samer at syna yðr oc sægia fra þeirre hinni friðu fru er herra Gviamar villdi sua mjok unna. Sa hinn riki gamle maðr er fecc hænnar æftir þui sem æinn af lendum monnom hans reð hanom. sætte hana i æinn hovan turnn. Þar hafðe hon illt um daga en værra um nætr. þar þolðe hon sua margfallegan harin oc hugsott oc piningar oc væsallder oc mæinlæte. angr oc uro. sorg oc svæfn-lœysi. oc allzkonar mæin oc mæinlæte. at engi gætr rilat ne rann-sakað. Sua netr sem daga var likamr hænnar oc lif i harm oc hugsott. oc var hon i turnnenom bætr en tva vætr með slikum valkom oc væsalldom. oc fecc þar allzænga huggan ne hiolp sinna harma. Oft kærande oc mælte hon. Herra minn Gviamar sorg er mer at eç sa þæc. myklu kys ec hælldr skiotan dauða en sua læiðar oc langar vesallder. Ef ek ma heðan brot komask þa scalec þar a sioen laupa sem ec sa þec siðarst a skip ganga. Sem hon mællti þætta þa stoð hon upp. oc gæcc at duronom. oc fann (æigi) loko fyrir hurðenne. oc af þæssom athurð gecc hon brott oc fann allz ækki þat er hænni var til mæina. Oc er hon kom i hofnena sa hon skipet þar sem hon villdi ganga a kaf oc dræpa sæk sialva. oc gecc hon a skipet oc ihugaðe at þar være unnaste hænnar druknaðr. Oc er hon gat æigi a fotom staðet. þa let hon fallazc a skipet oc þolðe þar valk oc pineng.

17. Skipet tok þægar er hon var a komen hinn mæsta skrið oc lændi siðan a Brætlande undir kastala æinum myklom oc osækelegom. En herra sa er þann kastala atte var kallaðr at nafne Meriadus. Oc fyrir þui at hann atte nokkot at sysla til æins græiva sins. þa var hann arlla upp staðenn oc villdi brott senda hirðlið sitt at gera skaða uvinom sinom. Sem hann sat hia æinom glygg i kastalanom. þa læit

¹) r. f. kuangaðec ²) r. f. mællt ³) r. f. skyll ⁴) r. f. engarra

hann skipet er þar lænde. oc gecc hann þegar ofan um graddornar oc kallaðe til sin æinn rækkiosvæin sinn. oc gængo þeir þa baðer skyndelega ovan til skipsens. oc fundu þeir þar æina friða fru sæm alfkona være. oc tok hann þa í skikkioskaut hennar oc læidde hana með ser i kastalann. oc var hann mioc feginn af þeim hinum fagra fund. þui at hon var hin friðasta allra þæisra er hann hafðe fyrr set. oc vissi hann at sonnu at hon var rikrar (ættar). oc sneri hann sua mikilli ast til hennar at alldregi fyrr unni hann kono sua mykit. þæsse herra atte æina systor¹ hina friðasto mœy. oc læiddi hann hana þangat i þat hit fagra loft systur sinnar. oc fecc þa hina friðv. fru i gæzlo oc felagskap² hennar. oc var hon þar i myklo yvirlæte. oc rikulega hænne þionat. Hann klædde hana rikulega með hinum villdastom klæðom. er i þui lande funndusk. hann gecc oftsamlega til hennar. þui at hann unni hænni af ollu hiarta. oc bað hann hennar þa mioc. En hon lezc æigi vita þat sem hann mællti. oc syndi hon honum þa bælltit er læst var um hana oc mællti. Aldre scal ec unna marne sagðe hon næma þeim er sua lœysi þetta bællti af mer. at hann sliti þat æigi i sundr. Sem hann hafðe hœyrt svor hennar þa ræiddizc hann oc mællte til hennar i angre oc ræiði sinne. Sua er þer sem riddara æinom er her i landeno. hann værisk fyrir kuanfange oc kuæzc engarrar kono vilia fa ne engri unna fyrir saker rikis ne fiar. nema þeirrar æinnar er æftir fallde skyrtu hans sua huarke viðr. kome knifr ne sox. oc hygg ec sagðe hann at þu mant þann folld hava gort. Sem hon hœyrðe þa andvarpaðe hon oc myndi nesta i uvit³ falla. En hann tok hana i faðm ser oc sundr skar bliatbonden oc tok hændi sinni a bælltino oc viðr læitaðe at lœysa oc gat allzækki at gort. Oc þui nest var ængi sa riddari i Brætlande at æigi for þangat at fræista ef bælltit gæti lœyst. oc gato allz ængi at syst. oc stoð þa sua buet lengi.

18. Þvi nest bar sua at at Meriadus lagðe atræið við riddara þann er ufriði upp hællt i mote honom. oc stæfndi hann þa til sin myklom fiolda riddara. oc kom þar fyrstr allra herra Gviamarr rikulega herbuin oc i fylgð hans hundrað riddara væl klædder a goðom vapn-hæstom. þui at Meriadus hafði honom orðsænding gorva upp a mikla aumbun. sem hinum villdasta vin sinom oc felaga. at hann skyllði æigi bila honom i slikri nauðsyn. at hialpa honom. Nu sem Gviamarr var þar komenn þa fagnaðe honum Meriaðus oc herbyrgði hann oc herlið hans i turn kastala sins sœmelega með gnogum fungum. Oc sændi hann þa æftir systur sinni tva riddara oc bauð hænni i astsæmd sina

¹) r. f. systor ²) r. f. flagakap ³) r. f. vit

at hon kome at fagna gæstom hans. oc su hin friða fru með hænni er honum var sua æinkannalega ast a. þær varo rikulega klæddar oc hælðozc þær i hændr oc gengo sua i hollena. Sem fruen hæyrði nafn Gviamars. þa myndi hon i uvit falla æf æigi hælðe mææn a hænni. þuiat hon var lillaus oc hugsjuk. En Gviamar liop upp þægar sæm hann sa þær inngangande. Sem hann læit fruna þa sa hann miok a hana at vera viss af atævi hænnar. ef hann hæfði rætt kænt hana. Oc nokkoro siðarr mællte hann. Er æigi þæsse unnasta min. von min. lif mitt. hiarta mitt. min sœta fru er sua mioc unni mer. huaðan er hon komeñ eða huerr hævir hana hængat flutt. Nu hævi ec ihugat mikla hæmsku. þui at margar ero likar konor. en með þui at hon er sua lik þæirre er ec ann sua mioc. oc allr skælfr hugr minn oc hiarta. þa vil ec giarna rœða við hana. Oc gecc þa riddarenn framm oc kysti hana. oc sætti hana i hia ser oc mællte hann ækki flæira til hænnar nema þat at hon skyllði sitia i hia honum. Mæriadus hugði at þæim. oc fyrir kunni hann miok at þau leto sua bliðlega. oc mællte hann þa til Gviamars læiande. Herra sagðe hann ef þer likaðe þa villða ec at mæþ þæsse fræisti ef hon gæti astr falldat skyrtu þina. Mikill fagnaðr være mér ef hon gæte nokot at syst astr at fallða folldenn. Oc suaraðe þa Gviamar. þui iatta ec yðr sagðe hann giarnsamlega. Oc mællti hann þa til fehirdis sins at færa ser skyrtuna. oc fecc hann hana mœynne. oc tok hon viðr oc viðlæitaðe allt þat er hon kunni oc matte oc gat æigi lœyst. Sem fruen læit skyrtuna. þa kænde hon folldenn þægar. oc var þa hugr hænnar i myklo angre. at hon þorðe æigi þat sem hon villði. til at taka skyrtunnar oc lœysa falldenn. Oc fann þægar Meriadus at fruen villði viðlæita at lœysa falldenn. oc var honum mikill harmr at þui oc gat þo ækki at gort. oc mællti hann þa. Fru sagðe hann fræista þu nu huat þu kant at gæra at þessom fallde. er sua margar hava við læitat oc ekki at syst. þægar sem hon skillði þat sem hann bauð hænni. þa tok hon skyrtuna oc hafðe skiott lœyst. Herra, Gviamar undraðe oc kynlegt þotte. hann kænndi oc þo ivaðezc¹ hann i oc mællti þa. þu hin friða skepna ertu þæsse unnasta min. sæg mer satt oc lat mec sia likam þinn. ef þu hævir bællti þat er ec læsta um þæc. Oc lagðe hann þa hændr sinar a siðu hænnar oc kænndi þægar bælltit oc mællti. Min hin friða sagðe hann með hueriom hætte kœmt þu hingat. eða hueriom atburð hævi ec þæc hær fundit. Oc talðe hon honum þa pinsler oc mæinlæte oc væsallder er hon hafðe i turnenom haft fyrir saker hans. mæðan hon var þar illa hallden. oc þa atburði er siðan viðr kuomo. huersu hon kom or

¹) r. f. ivazezc

turnenom oc fann skipet oc a gecc oc lændi þar. oc huersu riddarenn fann hana. oc síðan sœmelega halldet hana. með ríku yvirlæte. íafnan með villd oc vinatto. oc oftsamlega bæizt astar hænnar. En nu er kuað hon fagnaðr minn fundinn. Vnnaste sagðe hon kom mer heðan i brott. at vit mægum i frælse oc i friði saman bua oc með fagnaðe framlæiðis liva.

19. Gviamar stoð þa upp oc mællti. Herrar sagðe hann lyðit rœðo minni. Ec hævi her i dag fundit unnasto mina. er ec hugðome hava tapat. Nu bið ec Mæriadum með vinatto oc felagscap. at hann upp gævi mer unnasto mina. en ec skal þiona honum sem æginn hans riddare með hundrað riddarom. æða flæiri ef hann vill. Þa suaraðe Meriadus. Herra Guiamar sagðe hann goðe vinr. ec em ægi sua ængðr með ufriði ne uvinum. at ec vili þessa bæn iatta þer. Ec fann þessa fru oc ec scal veria hana imote þer. Sem Gviamar hœyrði suor hans. þa bauð hann hirðliði skyndilega at hærklæðazt¹ oc stiga a hæsta sina. oc for þa þaðan oc sagðe Meriadum or vinatto sinni oc i fullan fiandskap. oc for þa við sua buet i brot harmsfullr oc hugsíukr. oc unnasta hans æftir sat. En aller þeir riddarar er til banlagaraz varo komner oc atræiðar. staðfæstu honum tru sina at þeir skulo aller fylgia honum huert sem hann vill stæfna. oc sa skíott dauðr ef nokot bilar honum. Oc komo þeir þat sama kuælld til kastala þæss riddara er ufriðinum hællt upp i mote² honum Meriadus. Æn hann þægar feginn oc glaðr við kuamo þeirra hærbyrgði þa ríkulega með dyrlegom fagnaðe. huggaðr miok at herra Gviamar var komenn til hans með sua myklom riddara styrck at viðr hialpa honum. þui at nu væit hann at hann man sigrazt oc ufriðrenn friðazt. Um morgonenn arlla þa hærklæddezt allt lidet um allan bæenn þar sem þeir varo i hærþærgiom oc riðu þui nest or bænum með myklom gny. Herra Gviamar var læiðtoge oc mærkismaðr. oc er þeir komo til kastalans. þa reðo þeir vasklega til at sækia hann. oc gato ægi sott. Oc skipaði þa Gviamar liðinu um huerfis borgina oc vill engom koste brott fyrr en hann have sott. En þa vox sua miok lið hans frendr hans oc felagar. oc toko þeir visten³ alla fyrir þeim oc svællto alla þa er i varo borgenne oc kastalanom. Síðan tok Gviamar borgena oc kastalann oc drap Meriadum er fyrir sat. oc tok hann sua þaðan unnasto sina með fogrum sigri oc miklum fagnaðe. oc stæig sua yvir alla sina harma. En af þessare sagu er nu have þer hœyrt. þa gærðu Brættar i horpum oc i gigium. symphoniis oc organis hin fægrstu strænglæiks lið. oc hætir þætta Gviamars lið með hinum fægrstum notum er a

¹) r. f. hærklæðazt ²) r. f. motte ³) r. f. viste

Brætlande funnusc. En yðr se fræde ok friðr oc fagnaðr er hæyrð haveð. Amen.

II.

Eskiulioð¹.

1. Her sægir nu annan atburð annarrar sögu oc var af þessare þat lióð gort er Brættar kalla æskiulioð². en ec vil sægia yðr æstir kunnasto minni. I Brætlande i fyrnskonne bioggu tvær riddarar. goðer grannar oc hinir bæztu felagar. rikir menn oc væl æignaðer oc mioc fíaðer. vasker oc traustir at riddarascap. hinir hæverscasto at kurtæisi oc ollum goðum hirðsiðum. oc huartvægge þeirra atte friða puso. Oc bar þa sua at at onnur þeirra varð ulett af æignum bonda sinum. oc bar hon hofn sina æstir til siðvæniolægs burðar i tima. oc fædde hon þa tviburur. tvau fogr svæinborn. oc var bonde hennar miok fagnande þæssom atburð burðar hennar. Nu af þæssom fagra atburð oc þeim fagnaðe er riddarenn fecc af gætnaðe sinom. þa sændi hann orð granna sinom oc hinum bæzta felaga at koma til sin oc at vera guðzifi hans i skirnarhallde annars sunar hans oc gæva honum nafn sitt. Nu sem sa hinn riki riddare sat yvir matborðe þa kom sændimaðr granna hans oc felaga oc sættiz a kne fyrir borðe hans. oc hæilsaðe honom oc talðe honom ærende sitt. Riddarenn þakkaðe guði oc gaf sændemammenom felaga sins goðan hæst. En pusa riddarans er hia honom sat at borðe lo at orðom sændimanzsens. þui at hon (var) grimm kona oc drambsom. illmalog oc ovundsíuk³. oc mællte hon þa hæimslega allom a hœyrandom er i varo hollenne. Guð hialpe mer sua kuað hon at mer þykkir þat kynlegt huar þæsse hinn goðe maðr tok þat rað at hann hævir orð sænt herra minum. oc þo skom sina oc svivirðeng. at kona hans hævir fæðtt tva sunu af huæim þau ero bæði suivirð. þui at ver vitum huat þar til kæmr. þat var alldri fyrr oc alldri man verða at sa atburðr mege við koma at æin kona mege fæða i senn tvau bornn nema .ii. menn have atta hana. Spusi hennar oc herra læit længi til hennar ræiðum augom oc grimmum oc mællti. Fru hætt slikum orðum. þer samer illa slikt at mæla. þat vitu aller dugande menn þessa landz. at su hin goða kona var alldregin illmællt ne rópað. þui at allt folket er kann hana oc frægit hævir til hennar væit at sonnu at hon er trygg oc goð kona. fræg oc lofsæl at ollum goðum lutom oc kurtæisri kuensko. oc hinnar bæztu ættar þessa landz. oc iafnan veret roplaus oc sua svivirðinga. En þeir er i hollenne varo oc orð hennar hœyrðo foro með þæsso rope sua miok

¹) *Överskr. mgl. i Cod.* ²) *r. f. æskilied* ³) *r. f. ovunds*

at þetta for openbærlega um allt Brætland. sua at hiner skyldasto frændr hennar oc hinir villdasto vinir hataðo oc hafnaðo hænni af þesso saklausu rope. Allar þær konor ríkar oc fatækíar er hænni varo kunnigar hafnaðo at vitia hennar oc sia hana. Sua var hon miok hatað af þesso ropi at frændr hennar hófðo ætlat at mæiða hana. Sa er i sændifærðena for talðe herra sinom allt þat er hann hafðe høeyrt þar mællt. En sa hinn goðe maðr varð mioc ryggf af þesso ropi. oc gat æcki at gort. nema hataðe oc hafnaðe sinni goðre spuso sua at íafnan síðan hafðe hann tortrygð a hænni oc let hallda hana i cengre gæzlo fyrir allzængan misværka hennar.

2. En granna hennar er laug a hana þesso rope (oc) suvirði hana saklausa. þrutnaðe af gætnaðe a þeim samu tolfmanaðom. oc gecc digr með tvæim. oc hævir guð nu hæfnt grannu hennar. Oc er at kom burð hennar. þa fœdde hon sialfre ser harm tvær døtr. Varð hon mioc rygg oc harmaðe hormulega sialfa sec. Væsol em ec nu sagðe hon. huat scal ec nu gera. Alldri man ec fa scæmd ne soma heðan af. virðing ne vinsælld. frægð ne lofsælo. At visu em ec svíurð. bonde minn man huervitna vera ropaðr hafnaðr oc hæddr oc hataðr. frændr minir oc vinir manu íafnan næita mer oc næikuæða oc alldri vinir minir vera. þa er þetta spýrsk. þui at huervitna þar sem upp kæmr af þessom atburð hævi ec fyrir dæmt sialva mec. þui at ec amællte ollom konom þa er ec laust þeim udæmom upp. at ængi kona mætte æiga eða fœða tvau bornn nema .ii. menn hæfðe læget hana. En nu er mer bærlega synt at ec hævi af æinum manne tvau bornn fœðtt. oc er nu minn lutr hinn dalegre. Sa er a annan lygr oc oðrum líkar at amæla oc halla. væit ugiorlla huat ser sialfum kann at falla. þui at þeim mannum mego menn mismæla er mæira lofs ero værðir en þeir er (at) annarra lívi tælia oc annarra manna líf lasta. en sína glœpi villa alldregi høeyra. En nu at væria sialfa mec fyrir skomm oc svíurðing þa værð ec at myrða aðra mœyna. þui at hælldr vil ec þætta mandrap bæta við guð en verða fyrir hatre oc hafnan allra minna ættingia oc ropi allz folksens. fyrir þui at sonnu ef þetta kæmr upp fyrir unnasta minn oc frændr. þa man ec æiga allzængan vin þar sem nu a ec marga. þui at ec dæmda sialfa mec i róp oc hatr oc amæli allra dugandi kuenna. En þeir sem i svæfnlofteno svafo með hænni huggaðo hana oc mællto at þeir skyldo þat alldregi þola hænni at gera mann-drap þeim vitande. þui at mandrap er hinn høeste hofuðglœpr. hættr fyrir monnum en haske fyrir guði. Með þessari fru var æin kurtæis mærmíok nalæg frendkona hennar ríkrar ættar oc høeverskra manna. þesse hafðe lengi veret i fostre frunnar með villd oc virðing oc hino bæztta

yvirlæte. Sem hon læit fru sina hormulega grata. þa mislikaðe henne mioc harmr hennar oc gæcc hon þa til hennar oc huggaði hana oc mællti. Fru min hætt þæssom hormulegom latom. fa mer higat aðra-
tvæggia mœyianna. ec skal¹ koma hœnni sua fra þer at alldri scalltu fa svivirðing ne róp ne hatr af hœnni. oc skal hon alldri oflar koma i þitt auglit. Ec. scal bera hana til kirkiudura hæila oc halldna. nokkorr dugandi maðr man finna hana. oc ef guð vill man hann lata fœstra hana. Nu er fru hennar hœyrði þetta. þa huggaðez hon mioc oc fagnaðe raðe oc ræðo hennar. oc het hon þa rika ombun ef hon kæmr þesso alæiðess.

3. Sem þetta rað var gort þa toko þær þat hit friða oc hit goða barnn oc voðu i æitt huitt silkipell. oc yvir þetta æitt hit dyrasta pell gullvofet með huclum oc kringlum. er bondi hennar hafði haft með ser or Myklagarðe. sua vel gort oc agætt at engi hafði villdra sét. oc batt moðeren um hinn hœgra armlegg mœyiarennar æitt fingrgull. er stoð œyri brendz gullz með hinum hagasta hætte gort. oc sætt stæini þeim er hœtir iagunnzze. En umhuervis gimstæinenn varo bokstafer. þui nest tok mærin við barneno oc gecc þegar i brott ör svæfnlopteno oc kom hon þa a æina mykla þioðgatu er læidde hana i þykka mork. a þeim tima nattar er menn sofa oc aller huilaze. oc for hon þa um skogenn með barneno oc fylgði æ þioðgatunne. Sem hon gecc sua æin saman þa hœyrði hon miok fjarre a hœgre hönd hunda gauð oc hana galdr. oc væit hon af þui at þar man at visu bœr vera. oc stefndi hon þa þangat með myklom skunda sem hon hœyrði hundana gœyia. þui nest kom hon i æinn bæ rikan oc læynelegan. oc biuggu þar nunnur fyrir oc abbadis yvir flokk þeirra. Mæren sa þui nest kirkiona stopulenn oc hovan stæinvegg oc kom þangat með myklom skunda oc nam þa staðar fyrer kirkiudurom oc lagði þar barnet er hon bar niðr i hia ser. oc sættize a kne með miklo litillæti. oc hof hon þa bœn sina með þessom (orðom). Herra guð sagðe hon hinn halæiti drottenn. saker hins hægasta þins nafns ef vili þinn er varðvæit þetta barnn i miskunn þinni. at æigi tynize.

4. Nv sem hon lauk bœn sinni þa læit hon a bak ser oc sa æinn mykinn askvið vaxinn margum oc þykkum kuistum at gera oc geva þar skugga um sumrum fyrer solar bruna. þui var viðrenn þar plantaðr. Undir þænna við lagðe hon barnet oc fal þat undir guðs varnaði oc varðvæizlo. oc for þa hæim aftr oc sagðe fru sinne þat sem hon hafði gort af barneno. En at þeim hælga stað er barnet var lagt. þa var æinn garðzliðs gæzlomaðr. oc þesse hinn same var

¹) r. f. ska

klokkare vanr at ringia oc úppluka kirkiudyrr þær er horfðu at bœnom. at aller havi buna inngongu er hælgar tíðir vilia hœyra. A þeirri samu nött var hann upp staðenn i fyrra lage. tændraðe kærti oc lysti lampa. ringði klokkonum oc upp lauk kirkiudyrr. oc læit hann klæði þau er lago undir askinom. oc hugði hann at þau klæði myndu stolen vera oc þar kastað. oc gecc hann þængat sem skiotast. Oc er hann tok hændi a klæðonom. þa fann hann barnet oc þakkaðe guði. oc tok þat þegar oc skundaðe hœim berande barnet. En hann atte dottor oc var ækkia at bonda sinum dauðom. oc atti barnn i voggu er a brioste var. Sa hinn goðe maðr þegar sem hann kom inn. þa kallaðe hann a dottor sina. Dotter sagðe hann statt upp. skunda tændra ælld oc kærti. ec fœre þer her æitt barnn er ec fann undir askinom. gæf þessu barne briost þitt at, drækka. oc síðan gær þui. laug oc lauga þat sem bæzt kant þu. Hon gærðe sua sem faðer hennar mællte. tændraðe ælld oc tok við barneno. oc fann hon þa fingrgullit. er um var bundit armlægg mœyiarennar. oc þat hit ríka þæll oc hit friðasta oc hit agæt-asta¹. oc þat sem gravet var a fingrgullino. Uiti þeir er þætta barnn finna. at þat er fœðt af auðgom monnum oc agætom.

5. Vm morgonen sem loket var tíðom oc abbadis var or gengen kirkiu. þa kom kirkio gæzlomaðr oc vorðr garðzens at rœða við abbadisi. oc talði hann hœnni allan þann atburð um barnet. huersu oc huar hann fann þat. oc þa luti sem fylgðu barneno. þa bauð abbadis honom at lata fœra ser barnet með ollu þui er barneno (fylgði). En hann gærði sua sem hon mællte. oc er barnet kom til hennar þa læit hon a længi oc mællti hon þa. at hon skal lata skira barnet oc hafa hana ser fyrir fostro oc frændkono. En með þui at hon var fundin undir askenom. þa likar hœnni at lata kalla æskio mœyna. þui at þat er fægrsta nafn oc atkuæði i volsku male. Abbadis bauð þa klokkanom at hann gere engom manne kunnegt. með huerium hætti þætta gærðizt. Abbadis upp hellt siolf þetta barnn i skirnn hœilagre með þui nafne sem ver gatom. oc kallaðe hana ser mioc skyllða. oc var hon síðan innan klaustrs i fostri til þess er hon var fullkomen i fogrum likams væxti. Sem hon var at ollu vaxen. þa syndizt hon sua fogr oc frið oc ræyndizc sua hœversk oc kurtæis sua sœmeleg at goðom síðum. sua hyggen i væl skipaðom orðom oc ælskulegom at- hæfom oc atgærðom oc allzkonar kurtæisom kuenna meðfærðum. at i ollo Brætlande fannz ængi i kuænmannum hennar make at orlæik oc at bliðlæti. oc at goðom kænningom margfallegrar kunnasto. Hon var hueriom manne kær þæim er hon var nokkot kunneg. oc huerr sa er

¹) r. f. agæstasta

augom sa hana. þa gærði hana lofsæla oc frægja i goðum frasogum seenna athæfa hennar. hygginna orða oc sœmelegra meðfærða hinnar kurtæisazto kuensko.

6. Borg æin er a Brætlande er Dool haitir. Þessari borg reð um þa daga sua rikr herra oc raustr riddare. sua goðr oc gævofullr. frægr oc vinsæll oc at ollum drængskap sua lofsæll. at alldregi fyrir honum ne æftir hans daga bio þar hans iafningi. Þæssi hinn kurtæisi maðr fra or nunnusætri. at su hin friða oc hin hæverska mærv var skrydd¹ oc prydd hinni lofsælasto kuensko. oc af hennar fogru frægð þa snæri hann allri hugar ost til hennar. Þæssi herra var kallaðr² Gurún at nafni. Oc bar þa sua at at hann for til atræiðar þar sem riddarar at riðaz æinir imote oðrum at rœyna riddaraskap sinn. Sem hann for þaðan frægr oc sigrsæll. þa hærbyrgði hann um kuældit at nunnusætri. oc sagði hann abbadisi þa at hann villði siá mœyna. oc kom hon þegar þangat sem abbadis mællti. oc sa hann at hon var hin friðasta. hæversk oc hyggin oc lærð kurtæisom siðom. oc lætr hann at hann er svivirðr. æf hann fær æigi ost þæssarar mœyiar. þui at hann hafði alldregi fyrr set þa aðra er honum sua vel hugnaðezt. ne sua hugastlega likaði. En vant synizt honum um þessa ast at vela. þui at honum finnzc. ef hann vitiað oft þingat. þa man abbadis verða vis huat hann vill oc at huerio hann fær. oc man æigi lofa hœnni at koma þar sem hann er. Oc ihugaði hann þa. at hann scal auðga staðenn með æignum sinum oc bæta hann ævenlega. at honum se þangat hæmillt at koma oc þar duæliazt sua lengi sem honum likar. oc gaf hann þa þangat rika æign til brœðralags þeirra. En honum er myklo mæira um mœyna en allar þeirra bæner. Sem hann atte hæmillt þangat at koma. þa vitiaðe hann þeirra oftsamlega oc rœddi við mœyna. Sua miok bað hann hennar oc sua mikit het hann hœnni. at hon iatti vilia hans oc bænom oc gærði hans vilia með astsamlegom hætte.

7. Einn dag þui nest þa rœddi hann við hana. Nu er sua hin kærasta min kuað hann at þu hævir gort mec unnasta þinn. far nu brott at fullu með mer. þui at þu matt vita sannlega þat sem mec ventir. at ef abbadis verðr vis eða sannfroð hiuscaps okkars. þa man hœnni illa lika. oc ef þu fær her hofn oc gætnað undir gæzlo hennar. þa man hon ræiðaz þer oc ræka þec i brott. Nu ef þu villt min rað hava fylg mer hœim. Vittu at visu at alldregi scal ec bila þer. Ec scal hallda þec oc varðvæita oc virða rikulega oc sœmelega. Hon þegar er tryggri ast unni hanum fullgorlega iatti hans orðum oc

¹) r. f. skryddr ²) r. f. kallaðar

ræðom. oc hafði hann hana þá brott með ser. oc hafði hon siolf þá i sinni gæzlo fingrgull sitt oc pell. þui at þegar sem hon var fullkomen at vexti oc vizzko. þa fecc abbadis i hennar gæzlo oc mællti. þu vart her sagðe hon funnin i kirkiogarðe varom undir hinum mykla askviði. oc fylgði þer þetta fingrgull oc þetta pell. nu gæt siolf. þui at ækki var¹ fé mæira funnit með þer. Nu hævi ec síðan varðvæitt oc virðt oc sæmt þec oc síðat lært þec goðom kenningom hæverskri oc kurtæisri² kuensku. oc fostrat þec oc framm drægit sem æigna frændkono mina oc fostrdottor iafnan við villd oc virðeng.

8. Nv sem mæren hafðe viðr tekit pellino oc fingrgullino. þa læsti hon i kistli oc hirti sem hon kunni bæzt oc villdi ængom kosti glœyma kistlenom æstir ser oc hafði hann með ser. En sa hinn ríki maðr riddarenn. er brott hafði hana með ser. unni hænni hugfastalega oc tignaðe hana með ser virðelegom sæmdom oc ríko yvirlæti. sua at ængi var sa hans riddara ne hirðmanna. svæina hans ne þionostomanna er æigi tignaðe hana oc þionaðe henni. oc æstir let oc lyðnaðezc³ með fullom goðvilia. þui at hon líkaðe oc vél þokknaðizc hueriom manni af gnogom goðlæk hæverski sinnar oc orlæk. Oc var hon oc herra hennar miok lengi með myklom fagnaðe oc yndilego lífi sæmelega saman. allt til þess er riddarar hans oc vinir oc frændr kuomo til hans með ræðom oc raðagærðom sinum æggiande hann at fa ser æignar spuso. oc lata at fullu af þæssare. Sagðu at þat var fagnaðr þeirra ef hann ætti loglegan arva. er æigner hans oc ríka ærð mætti taka æstir hann. En þat verðr þeim harmr oc honum skomm oc skaðe. ef hann fyrer lætr saker frillu sinnar at æiga rettan arva af loglegri spuso. þær vilia honum alldregi þíona ne hafa hann fyrir höfðingia oc herra. nema hann gere þat æstir raðom oc ræðom þeirra. Sem hann hafðe ræðor oc rað þeirra høyrtr. þa iatte hann þui er þær reðu. at pusa ser æigna kono æstir forsio þeirra. En nu se þer fyrir huar þat scal vera. at þat mege loglega vera.

9. Granni kuaðo þær her scamt ifra oss byr æinn dyrrlegr maðr ríkr herra oc goðr höfðingi. oc hævtr hann rætt við oss. hann a æina dottor er arfi hans er. Með hænni mattu æignazt⁴ oc auðgazt morgum oc rikum æignum. En su hin fríða iungfrú dotter hans hævtr Hæsla. i ollu þesso lande er ængi fríðari henni. fyrir þui skalltu nu skifta æskionni i hæslu. at askr berr alldri alldin ne huggan. en hasl berr netr oc skæmtan. Nu skulo ver at visu sysla þer þetta kuanfang. oc gærðu þær þa sua mykit at af huarratvæggia holfu var þetta trygt oc staðfest iattat oc fæstum bundit. En nu er þat harmr oc hormung at

¹) r. f. va ²) r. f. kurtæisri ³) r. f. lyðnaðec ⁴) r. f. æigazt

hinn goðe maðr væit æigi huar tít er um þænna atburð. þui at baðar þær ero døtr hans oc tviburur. su er herra Gurun hævur fengit oc hin er nu er raðen at hann scal fa. Eskia var nu læynd oc brott send. En nu hævur unnasti hennar pusat systur hennar. Sem hon fra at unnasti hennar hafðe aðra pusat. þa let hon ækki a finnaze at henni fyrir þotte. hon þionaðe herra sinom með hinu sama litillæti oc goðlyndi. oc tignaði allt hyski hans oc hirðlið. Marger varo þær innan hirðar er mikinn harm höfðu at þær skylldo aðra fru fa en hana oc henni um skifta.

10. Nu er at kom þeim degi er æindagr¹ var til brullaupsens. sændi herra Gurun ætir sinum riddarom oc frændom oc boðmonnum at fylgia ser til brullaups sins. oc biuggu þær ser rikan bunað vapna oc goðra klæðna. þui at erkibyscop var þar fyrir. Nu samnaze allt i Dools borg. þa kom faðer brúðarennar. oc móðer hennar fylgði henni oc ottaðizc mioc at frilla hans væri nokkot i návist hans. með þui at hann unni henni sua mikít at af þui myndi spillazc dottor hennar ast oc hiuskapr. Oc fyrir þui ihugaði hon at hon skal raða herra sinom at koma henni ifra honom oc gífta hana nokkorom manni sem fyrst ma hann. oc með þæssom hætti ætlazc hon at skilia þau. oc koma frillu hans sua i fiarska.

11. Brullaup var þa væitt væl oc rikulega oc var þar allzskonar skæmtan er huggar þætta líf með margfallegru oc goðri goðgæt. En frilla herra Gúrums þionaði i svæfnlofti með þeim er þar varo sua litillatlega oc miklu bliðlæti. sem henni væri hinn mæsti fagnaðr a þeirra hiuskap. sua at engi fann a henni at nokot væri henni mislikandi af ollu þui er hon sa þar værandi. oc alldri ræiddizc hon ne angraðezc². ianman gloð oc bliðlát. þionaði með goðom vilia oc buenni þionosto frunni móðor brúðarennar. sua kurtæislega oc myklo goðlyndi oc litillæte. at aller þær er þar³ i þærri hinni myklo samkund varo samnaðer. undtaðo hæversko hennar oc margfallæik goðgærðar oc goðra meðfærða. En fruen hugði oft at henni oc fæsti længi augo a athævom hennar. oc hugnaðizt henni sua vel sæmelæikr hennar oc siðer at hon gærðe ser at fullu i hug. at ef hon hæfði fyrr vitað hana sua kurtæisa oc goðlynda. at alldregi skylldi hon lata buanda sinn sakar dottor hennar. Nu er at kom svæfns tima oc rækkionor oc svæfnburs svæinar biuggu oc gærðu rækkio brúðarennar. þa kastaðe hon skikio sinne oc gecc þannog oc kallaðe til sin rækkio-svæina. oc kændi þeim rækkio at gæra. sua sem hon vissi herra sinom bæzt líka oc hægst at sofa. þui at hon hafðe oftast sét oc gærst vissi

¹) r. f. æinn dagr ²) r. f. angraðec ³) Cod. tilf. ero

oc bært villdi. Sem þær höfðu rækkiona buet þa kastoðu þær yvir æitt fornt þell. En hon þegar fann at þat samði æigi tign herra hennar. oc fyrir kunni hon oc mislikaði henni svivirðing boanda sins ef hann svæfi undir slíku pelli. sua sviuirðilego abráizle. Tok hon þegar kistil sinn oc drog or þat hit agæta pell sitt. oc yvir bræiddi rækkio herra sins. at tigna sœmd hans. þui at hon vissi at herra¹ erkibyscop myndi þar koma at signa rekkio þeirra. sua sem samði tign hans. oc vigslu. þui nest sem aller varo brotgengner or² svæfnloptino. þa kom fruen oc læiddi með ser dottor sina til suæfns. oc mællti at hon skyllði af klæðazt. Sem hon læit pellit yvir bræitt rækkiona. sua 'dyrlegt at alldregi sa hon annat þesso likt. nema æitt er hon sendi með dottor sinni. er hon brott sendi at lœyna. oc kom hœnni þa mœyen sua mioc i hug at allr skalf hugr hennar. Oc kallaðe hon þa rækkiu-svæinenn til sin. Sæg mer svæinn sagðe hon upp a tru þina. huar var þetta hit goða pell funnit. Fru sagðe hann þu skallt þat brátt vita. Su hin hygna kona yvirbræiddi rækkiona þetta þell. þui at hœnni syndize of sviuirðelegt þat sem undir liggr. æftir þui sem ec hygg þa a hon þetta pell at viso. Oc let hon þegar kalla hana til sin oc mællti. þu hin friða oc hin kurtæisa. lœyn mec æigi. huar var þetta hit friða pell fengit. huaðan kom þer eða huerr gaf þer. seg mer satt huerr fecc þer. Hon afklæðis skikkio sinni. oc knióm standande fyrir hœnni suaraði henni bliðom orðom litillatlega. Fru min kuað hon frendkona min er fostraði mec fru abbadis er pellit fecc mer bauð mer. at ec skyllða þetta pell vel varðvæita. þui at þær er þangat sændo mec til fostrs leto fylgia mer æitt fingrgull oc þetta þell.

12. þa suaraðe hœnni fruen. Hin friða min sagðe hon mattu syna mer fingrgullet. Ja fru min kuað hon væl likar mer at þer seð. oc færðe hon hœnni þegar fingrgullit. oc kændi hon þegar hvartvæggia fingrgullit oc þellit. er hon hafði aðr seet vandlega at hyggiande. kændi at fullo oc ivaze hon æigi. hælldr væit hon at sonnu. at su hin friða oc hin kurtæisa Æskia er at visu dotter hennar. Oc mæler hon þa allum a hœyrandi. oc lœyndi allz ækki. Hin kœra vina min kuað hon ec em at sonnu mœðer þin. Oc af þæim mykla (charm oc) hormung er hon fecc. at hon fann dottor sina er hugðize hava tynt. þa fell hon til iarðar i ovit. Siðan sem hon vitkaðezt. þa sændi hon sem skiotast æftir herra sinom oc boanda. oc kom hann þegar allr sturllaðr. vissi æigi huat þesso gegndi. Sem hann kom i svæfnloptit. þa fell hon iamnskiott til fota hans oc bað hann miskunnar af misverkum sinum. En hann er æigi var vitande huat titt var mællti.

¹) r. f. herr. ²) r. f. er

Fru sagðe hann huat kærar þu. með þui at vit erom satt oc samþykk oc engi lutr með okr til angrs oc uroar. Allt se upp gævet þat er þer þykkir at vera. Sæg mer vilia þinn. oc huat þu kærar.

13. Herra minn sagðe hon. með þui at þer havet upp gævet saker minar oc syndir. þa lyðit þui er ec sægi yðr. Miok longu saker hæmsku minnar amællta ec graunno minni oc mismællta ec um tvi-burur hænnar. oc mistok ec imote mer sialfre. Þui at þui nest tok ec við hofn. oc fædda ec tvær døtr. en aðra løynda ec. oc let ec kasta hana fyrir kirkiudyrr. oc þetta yðart pell um let ec fylgia henni. oc þat fingrgull er þer gavot mer. þa i fyrstunni er þer ræððoð við mec um hiuscap okkarnn. Oc ma yðr ægi lengr þetta løy nazc. þui at nu er pellit oc fingrgullit fundit oc dotter okkor er ec hugðumc hava tynt. þæssor iungfru er at sonnu¹ okkor dottir. er þæssi riddari hævir mioc ælscat. frið oc kurtæis allom sœmelegom siðom lærð oc lofsæl. er nu hævir pusat systor hænnar. Sem faðer hænnar hafðe þætta spurt. þa varð hann mioc feginn oc mællti. Með þui kuað hann at guð gaf oss þetta at vita fyrr en syndin aukaðezc oc tvæfalldaðizc. þa gacc með mer dotter min. Oc fagnaði þa mioc su hin unga frú þæssom atburð. er hon hæyrði. En faðer hænnar gecc þegar skyndelega æftir magi sinom. oc ærkibyskop hafðe hann þangat með ser. oc taldi þeim þænna allan atburð. Sem riddarenn hafðe þætta spurt þa var hann alldri fyrr sua feginn. En ærkibyscop sagði at honum samði at skilia þau um morgonenn. oc siðan pusa honum unasto sina. Faðer hænnar gaf mage sinom halfar allar æigner sinar með goðvilia. þui at hann var honum hinn kærasti oc hinn kurtæisazti herra. oc væitti þa moðer hennar brullaup með mikilli sœmð oc goðom fagnaðe. Siðan sem þau komo hœim i fylkit oc fustrland sitt. þa hofðu þau með ser Hæslu dottur sina. oc var hon siðan rikolega gift auðgom oc agætom herra. Nu sem [þessi atburð² upp kom oc spurðizc um allt Brætland. þa likaði Brættom at koma þessa sogu i strenglæiks liöð. oc kallaðo þætta æskio liöð. en i valsco lai de fræðni.

III.

Equitans liöð³.

1. Dyrleger menn oc daðafuller. hygner menn oc hæverskir voru i fyrnskonne i Brætlandi at riki oc at rœysti. at vizsko oc at valde. at forsioc oc kurtæisi. er um atburði þa er innanlandz gærðuzt. at kunnigir skylldo vera viðrkomandom oc ægi glœymazt okunnom. þa

¹) er *uíf. Cd.* ²) *r. f.* þæssir atburðir ³) Equitans strengleicr er her *Ovsk. i Cd.*

letu þeir rita til aminningar i strænglæika lið og af þeim gera til skemtanar. og varo mioc margir þeir athurðir er oss samer ægi at glæyma er við lætom liðabok at gera.

2. Einn ríkr maðr og herra hæverskr og kurtæis höfðingi og ræfsingastiore Namsborgar Ekuítan at nafni. hinn vaskaste i vapnom hinn traustasti i riddaraskap. vinsæll og frægr i sinu fostrlandi. let lika ser skæmtan og kurtæisi. riddarascap¹ og hirðsiði. en allan hug óhofsamlega lagðe hann a aster og kuenna þokka. þui at þeir er miok ælsca tyna skyndsæmð rett at skilia. Herra Ekuítan atte ræðesmann æinn er var raustr riddare vel mannaðr og tryggr maðr. þessom hafðe herra hans fengit gaumgæfð og gæzlo allz ríkis² sins. með rettyndom og ræfsingom. og for hann sua vel með manna malom ætir logum og landsiðom. at engi vandi kunni sa geraz at herra hans þurfti i at valkatz³. þui for hann iafnan at skemtan sinni með hundum og haukom at væiða dyr og fugla og riddarar hans og hirðsvæinar. En ræðismaðr hans atte puso og æigna kono. af þessari kono varð ollu þui ríki siðan harmr og hormung. þesse fru var sua frið orðen at væxti og fægrð og allri likams skæpnu. at þo at natturan hæfði hænni huævitna gevet þat er til fægrðar væri. Engi var sua ræinlifr munkr i allu þui ríki. er hann sa nokkora stund annlit og alit hennar at hann myndi ægi skiott snua allum hug sinom til hennar og allum hug at unna hænni.

3. Herra Ekuítan er höfðingi og herra var þæss lanndz og ríkis hœyrði⁴ lof fægrðar hennar og frægðar. at engi var i ollu þui konongs ríki iamnfrið hænni. Hænn sendi hænni oft astsamlegar kueðior og ríkar giaver og optsamlega girntisk hann felaxskaps hennar. þui nest kaus hann æinn fagran dag at fara þangat með famenni at skemta ser sem ræðesmaðr hans bio. og til þess kastala er su hin friða fru var fyrir. Hon herbyrgði hann þar um notten. þa er hann kom af skemtan væiði sinnar. Nu mæler hann við hana sua mart sem honom likar. og ma hann nu sýna hænni allan huga sinn og vilia. og fann hann hana hygna og hæverska og goðviliða. hina bliðasto i orðum. og sœmeleg i hirðsiðum. og sua vel ser likande yvir allar þær er honum höfðu fyrr hugnat. Og af þessare viðræðo hennar er hann nu sua inætiaðr ast hennar. at alla nott fecc hann huarki builld ne svæfn saker þessarar fru. er hann hafði ollum hug sinum til snuit. Sua er hann af ollum hug og henni um snuinn. at hann er allr angrs fullr og ahyggio. og verðr hann nu allr til hennar horfa. þui at hann

¹) r. f. riddarascap ²) r. f. ríkis ³) r. f. katz ⁴) r. f. hœyrð

gætr ægi vart sec fyrir valki. oc kærði hann mioc harm sinn oc mælltiz æinn við.

4. Hov herra guð sagðe hann huilik orlog oc harðr atburðr hava læitt mek i þætta fylki. at harmr oc angr¹ sua hava bundit mec sarom sorgum af fru þessarre er ec hæfi² her sét. oc losteð hug minn oc hiarta sua unytri ahyggio oc allan mec fra tekit sialfum mer með sua kynlegom hætti. at skynsemð min ter mer ækki. oc valld mitt oc sua mikit riki er mer mæirr harmr en huggan. Ec skialfr allr oc þo usiukr. Mec ventir at ec værði ælsca hana. oc hallda henni trygglega ast mina oc æinorð. sua sem ec villdi at hon gærði mer. En ef herra hennar oc pusi verðr vjð varr nokkorri niosn oc umsát. þa man honom at visu mislika miok. En þo at sua se þa ma þat vel setiazc. hælldr en ec fyrir faromc oc tyneinc af akefð oc ohofsemð astar hennar. Osyniom være hon sua frið fru ef hon scal vela um æinn bonda. oc ængan æiga hia unnasta. Engi maðr er sa livande. ef þæssi fru væri honum unnandi. at hann myndi ægi bætazt af henni. ef hann væri hennar trygggr unnasti. En ef ræðesmaðr minn spyrr þetta. þa samer honum ægi illa kunna. Eiga ma hann hana en ægi æinn saman. at visu vil ec at hann miðle hana við mec. Sem hann hafðe mællt þætta. þa andvarpaðe hann af ollu hiarta. oc la þa enn kyrr oc ihugaði. Oc siðan mællti hann. Til huers sagðe hann eða hui hævi ec slikan angr. oc gere ec mér uró. Enn er mer okunnegt huart þessi fru likar eða ægi at ec se unnasti hennar. En ec skal vita sem fyrst huart hon hævir nokot kært þess er ec kenni. Ec skal nu hætta oc hafna þessom hæimska harmr er byr i astar oviti oc æerslo. er gerer mer sua mikinn angr oc uró. at ec fêr ægi huilld ne ró. en nu er langt liðit siðan er ec for her at væiðum. Nu er daga tok þa ræis hann upp þægar oc klæddizt sa hinn riki maðr þægar oc hofðingi allz þæss rikis. er mykla pining hafðe haft þa nott. hann upp ræis oc for þægar a væiðar. En skiott kom hann aftr oc kuaðs vera siukr miok oc gekk hann þægar i hitt innztæ suæfnhus oc lagðezt³ i rækkio. Ræðesmaðr hans oc rikis-stiori varð rygggr oc harmsfullr af þunglæik sins herra. en hann væit ægi huat sott hann hævir. þui at æigin kona hans er sottar sok herra hans. Hon bryddir hann oc gaddar. hon ænguir honom oc hann angrar. hon er hans riðusott oc ma vera honum sem sarbót. En at gæra ser huggan oc skæmtan. þa sendi hann æftir hænni at ræða við hana. oc sagðe hann hænni þa oc syndi hænni allan vilia sinn. oc gerer henni kunnegt at hann dœyr fyrir sakar hennar. Hon ma frialsæ

¹) sem tilf. Cd. ²) r. f. hæfi ³) r. f. lagðet

hon ma bæta honum ef hon vill. hon ma vera dauði hans. ef hon sua illa vill.

5. Herra minn kuað su hin friða fru: yðr samer at fræsta nier suor min. þui at ec hævi æigi at hugt þesso hino fyrsta sinni ne rað mitt tækit. Þu ert hofðingi mikils rikis oc agætrar tignar. En ec em æigi sua mikils rikis ne sua mattogra manna ne sua rikra at hofðingiascap. oc er þer æigi fallet at snua til min ast oc astarþokka. Ef þer hæfðit gort vilia yðarn til min. þa væit ec at visu at þu myndir skiott hafna mer oc fyrir lata mek. En frægð min myndi falla oc lofsæla spillazc. oc mynda ec þa æiga þar fiandr sem nu a ec frændr. þar ovini sem nu a ek vini. þui at þu ert æinn hinn rikasti hofðingi oc minn herra hæfir sitt valld ar yðro lane¹. oc myndir þu sua sem ec hygg ælla at ec mynda bila þer. oc gera þer vanda at unna mer. En ast er engo nýt nema hon se trygg oc staðfost. Myklo er villdra felauss maðr oc friðr. ef hann er hyggin oc væl mannaðr at daðom oc drængscap. oc mæire fagnaðr af hans gofuglæik. en at rikum hofðingia oc matlogum manne er huerflynt hævir lundærni oc gæðlaust af ostaðfæsto. Sa er ann þæirre er herra er kyns oc mattar en hans kynkuisl eða valldi fellr oc samer. hann ottazt æ at su bili honum er hann ann. oc fyrir þui þionar hann hænni með ollum hug oc æstirlæti. En sa er rikr er hann ottazt ækki at nokkorr dirvitz at taka unnasto hans. þui at hann hygzt æiga allt hæimillt. oc um urugt bua sakar valldz sins oc rikis. fyrir þui ann hann litit eða allz ækki. þo at hann æigi hina friðasto oc hina villdasto kono.

6. Ekuitan svaraðe hænni. Miskunn fru sagðe hann. mæl æigi slikt. Æigi er sa at füllu kurtæiss er mangar ser unnasto sem bæar-maðr voru a stræti. Mangare verr fe sitt i marga vanda varu at auðgast oc æignast af þui. Undir himninom er ængi su fru. ef hon er hyggin oc hæversk. milld oc goðviliað. ef hon er asttrygg oc æigi nybrættin. þo et hon ætti allz ækki nema æina skikkin. þa scemde æinum herra riks kastala mikit saker hænnar tigna hana oc trygglega unna hænni. En þæir er nybrætnir ero oc i astom otryggur oc kuenna svikarar. listugir at spotta. undir fagrmæle bunir at blækkia. þa hovum ver marga séna er æigi (ero) værdugir duganda manna felagscaps. þui tyna þæir ollum scæmdom at þæir at fara illzkum oc svikum. En hin kæra unnasta min. þer iatta ec at ollu sialfan mec. hallt mec æi fyrir herra ne hofðingia hælldr vin þinn oc æiginn mann. Uruglega suær ec þer oc at sonnu sægi ec þer. at ec scal gera þat sem þer likar. Ver þu fru en ec herra. Ver þu mikillot en ec biðill

¹) r. f. lande

þinn þic biðjande. Sa hinn ríki herra oc höfðingi het henni sua mykit. oc sua oft bað hann hana miskunna ser. at hon fæsti honum asta vilia hans. en hann iattaðe hænni sialfan sec. oc gaf þa huart-tvægja þeirra oðru samband sitt með umskifti fingrgulla sinna. oc fæsti huart oðru oruggan trygglaik upp a tru sina. oc hældo þau væl hand-sol sin með tryggri ast. oc stoð þa mjoc lengi sua buet astarþokke þeirra sua at ægi kom upp fyrir aðra menn. En huerio sinni er þau sotto stæfnu fundar sins. þa let sa hinn ríki herra gera hirðliði sinu kunnegt at hann var bloðlatenn. oc varo þa byrgðar allar hurðir¹ svæfnloftanna. oc var engi sua diarfr at þar þorðe at koma. nema æstir honum være sænt. En um nætr kom hon til hans oc um nætr for hon fra honom er hon unni sua mikit. En ríkisstiore herrans hellt vel oc virðulega allt hirðlið hans oc gærðe orskurð allra mala oc saka þeirra er sættar varo. Hann unni þessare fru mioc længi sua trygglega at ægi var hugr hans a annarre. þui at hann villde ænga pusa ser. oc mællti at ængi skyldi þess geta. En raðgiofum hans oc vinum mislikaðe þat miok oc sagðo þat vera mykit urað. oc ræddo þær slíkt sua open-berlega at kona ræðesmannzens hæyrði roð þeirra oc ræðor oft-samlega. oc likaðe hænne þat allilla. þui at hon ottaðezc þat at hann myndi fyrir lata hana. oc at hon myndi tyna ast hans oc felag-legom vilia.

7. Siðan sem hon matte at komazt at ræða við hann oc gera honum giarna slíkt bliðlæte sem hann girntizc kossa oc halsfong oc likams losta. þa stygðizc hon honum oc rygðizc oc gærðizc sua harms-full. at hon gret undarlega mioc sua at hon higsti af sorg oc grate. Sem herra Ekuitan spurði hana hui er hon let sua rygglega oc huat hænni var. oc huerr slíkan barn vakte hænni. þa suaraðe hon. Ec græt sagðe hon saker þin oc okkarrar astar. þui at ast okkor man snuask mer i mykinn harm oc angr. Ec væit at visu sagðe hon at þu mant kono pusa. en ec man vera þa hatað oc hafnað. huat man þa verða af mer er ec em fyrir laten af þer. Ec scal þa siolf fyrir fara mer. þui at ec se mer enga huggan þa er skiotare luki minum harmum en dauðann.

8. Þa suaraðe henni Ekuitan af mykilli ast. Hin friðasta unnasta min sagðe hann. ottazk allz ækki. vit þat at sonnu oc tru at fullo. ef herra þinn lykr ñasom oc sinom dagum. þec skylda ec gera fru oc drotnengo allz mins ríkis. valldz oc hirðliðs. allra minna æigna oc kastala. þægar sem hon hafðe hæyrt þa þakkaðe hon honum goð-vilia hans með mikilli avusu oc mælti². Ef þer herra trygguið mer.

¹) r. f. hurð ²) r. f. mælti

at þer skuloð ægi fyrir lata mec saker annarrar. þa man ec skiott þat sysla oc alæiðis koma. at minn herra se dauðr. þui at litið er fyrir þui ef þer vileð tiá mér oc samþykkiazt. Hann svaraðe hænni. at hann scal giarna þat gæra sem hænni likar. oc hon vill hava sagt honom. æstir mætti sinom. huart sem þat kann snuazt til illz eða goðs.

9. Herra sagðe hon. ef yðr likar þa fareð a væiðar i væiðimork vars fylkis þar sem optazt sit ec. oc kom i kastala mins herra at huilazc. oc skulo þer þar yðr bloð lata. Eftir hinn þriðia dag bloðlaz scalltu laugazt. En minn herra scal þa oc laugazt oc með þer bloð lata. Seg honum at hann halde þer fyrir huetvitna framm dælan felagscap. En ec man lata gera laugarnar oc lata færa laugarkæren i svæfnhusit. oc þa scal ec lata gera laugena i sialfs hans kere sua hæita oc vællande. at engi er sa livande maðr ef hann kæmr i sua buna laugena at hann scal ægi soðen vera oc mæiddr þa er hann hævir i sæzc kæret. oc hann dauðr oc soðenn. Sæundið æstir yðrom monnom oc hans vinum. synið þa oc sægið ollum með hueriom hætte er hann er dauðr i laugænne at uvarom þæim oc braðom dauða.

10. Herra Ekuitan iatte henni oc samþyktilt at hann scal at visu gera þat sem hænnar vili er til. A hinum þriðia manaðe kom Ekuitan þangat i væiðimorkena oc let ser þar bloð. oc þo ægi til hæilsu oc hugganar. hælldr til ugævo oc ukomennar uhamengiu. Oc at hallda honum felagscap þa let bloð með honum ræðismaðr hans. Eptir hinn þriðia dag bloðlazz kuazc hann vilia laugazc oc þat villdi oc ræðesmaðr hans. Oc þa mællte oc herra hans. Vit skolum kuað hann baðer saman laug hava sua sem bloðlát. Herra sagðe hann sua hævi ec ætlat sem þer vilið. Fru hans gecc um laugargærð. oc let bua huartvæggia kæret. annat með vællanda vatne. er hon ætlaðe boanda sinom. en annat herra sinom. þat er var með vorinu vatne eftir mundangs hove. En sa hinn dugande ræðesmaðr var arlla uppstaðenn oc utgængenn at skemta ser. en fruen kom þa oc rædde við herra sinn. oc logðuzt þa bæðe saman i rækkio ræðesmannzens oc skæmtaðo ser oc leko sua sem þæim likaðe. þau leto vorð hia hurðenne. mæ æin gætte duranna. Sem ræðesmaðr kom astr þa gecc hann þegar þangat. oc er hann villde upp skiota hurðenni. þa hellt mæren lokonne. en hann laust hana af ræiði. oc skaut upp hurðenne með ollu afle. oc læit hann þa hærra sinn oc kono sina bæði i æinni rækkio. Herra hans þægar sem hann læit hann komande. oc at fela synd sina oc svivirðing hins. þa gaðe hann ægi fyrir at sia. oc liop sem skiotazt i þat kæret er vællande vatnet var i. skyrtu æinni klæddr oc skolaus. do þægar oc soðnaðe allr. Nu er hann tekinn i sialfs sins gilldru

oc aftr snuen a hann sialfs hans illzka. en hinn hæill oc vél halldenn er hann ætlaðe at dæyða. En ræðesmaðrenn fann þegar þat sem titt var um herra hans. oc vissi þa at sonnu at þau höfðu ráðet honum dauða. Hann græip með skunda kono sina. oc skaut hænni at höfði ovan i kæret. oc luku þau þar bæðe sinu svikafullu livi mæð værdugum hætti.

11. En sa er rett kann at skynia oc skynsemd hævir rett at skilia. af þessarre sögu ma hann sannfræðazc. at sa er öðrum gærer svik oc ætlar dauða. ma fyrr giallda sinnar illzsku. en hann megi þæim fyrir koma er hann villdi giarna illt gera.

12. En sa er þessa bok norrænaðe ræðr ollum er þessa sögu hœyra oc hœyrt hava. at þæir girnizc alldregi þat er aðrer æigu rettffengit. huarke (fe) ne hiuscaps felaga. ne ovunde aldre annars gott næ gævo. þui at guð skipar lanom sinóm sem hanum synizc. gæfr þæim er hann vill gævet hava. fra tekr þæim er illa nyta. æða ælligar at ræinsa þa oc rœyna sem hinn hælga Iobb. Girnizc oc ængi at auðga sec af annars dauða. þui at marger dœyia þæir fyrr illum dauða er öðrum æfna oc ætla skiotan dauðan. þui at guð yvir vaker misværkum mannanna oc ser illvilia þæirra. snyr upp a þa sialfa þær illzskur er þæir öðrum gilldra. Guð er vörn oc varnaðr. gnog gæva oc urugg gæzla saklausra oc mæinlausra. ryðr skiott oc af þæim rindr uvini oc umsaetr¹⁾ allzskyns. Girnizsk oc alldrægi at gera þæim svik ne svi-virðingar er yðr gera tign oc þionosto. sæmder oc sama. þui at þæir ero dalegstir i þæsso livi. en væslastir i öðru livi. er giallda illt fyrir goðvilia i þæsso livi. Ef þer vitið oc kænnið yðr sækkia við guð i mæinum oc misverkum til þæirra er yðr þionat hava oc yðr tignat. bæteð við þa eða þæirra arva. er skyldaster ero. ef hinir ero brott tækner. mæðan er þer haveð tima oc frælsi þessa lifs. þui at ækki tær þæim i æilivu livi er hafna at bætazc i þæsso livi. Ecki tæði þæim hinum rika manne er syniaðe hinum hælga Lazaro likþram brauðmola borðz sins. þa er hann bað hinn hælga Abraham miskunnar ser i pinslum. at Lazarus skyllde kœla brænnande tungu hans. oc þa hann æigi. Hann villdi oc at bræðr hans hylpizt er æstir hann lifðu. oc tæðe honum huarki. Fyrr þui hialp honum allz ækki i æilivu livi þat sem hann bað oc villdi. at hann hafnaðe at nyta frælsi lifs. mæðan er hann hafðe oc mætte. Til slikra mællti hinn hælgi Augustinus þetta. Quia cum potuit homo bene facere noluit. inflictum est ei non posse cum uelit.

13. Seð vinir guðs. Ekuitan rikr herra oc agætr höfðingi svæik

¹⁾ oc *Alf. Cd.*

oc svivirði hinn villdasta vin sinn. æigin þion sinn. ræðesmann allz rikis sins. er hanum þionaðe oc hann tignaðe með goðom raðom oc rettom raðom oc ræðom. með starve sinu oc stiorrn. oc af honum tok allan vanda. æftir rettom logum oc landzsiðum hann or skar ollum vandamalom. at herra hans skyldi vera¹ frials fyrir ollum ahyggjom. En herra hans svæik hann oc sviuirði puso hans. oc samþyktiz dauða hans. En hans fals pusa. er slæit við guð oc hann handsol sin² saker mæiri tignar er hon girntize oc til sa. bio æignum pusa sinum svik ok dauða. En varr hinn riki drottenn varðe þann er saclauss var oc aftr snere svikunum a þau er svikin gærðo oc sæk varo. þui at þenna dom hafðe guð longu aðr dømt oc upp sagt i orðum hælagra manna. Sua sannar hællagt bokmal. Omnis iniquitas in suum redibit auctorem. Nu þo at þætta have gorzt i fyrnskunni oc þo at þætta se fornn saga. þa ognar hon verandom oc viðrkomandom allum er i svikum oc illzsku likar at bua. þui at huetvitna þat er illt er kann at ændr nyiazc. þo at i fyrnskunni gærðize. þui var þætta með skynsamre snilld sannlega mællt. Rumor e ueteri faciet uentura timeri. Cras poterunt fieri turpia sicut heri. Oc lykr her nu sinu ærendi sa er bok þessare sneri.

14. En Brættar a Brætlandi. þar sem þætta gærðize sua sem boken hævir talt upp. gerðu Ekuitans lióð i strænglæikum huersu hann lauk livi sinu. oc su með honum er hann unni sua miok. ser oc hænni til dauða. Equitanus rex fuit. sed silenda est dignitas ubi nulla bonitas sed finis iniquitas.

IV.

Bisclaretz lióð³.

1. Nu með þui at ec viðrlæita at gæra oc sægja yðr lióða oc strænglæiks sagur. þa vil ec æigi glœyma Bisclaret. Bisclaret var æinn riddare vaskr oc kurtæiss. vapndiarfr oc ofligr. Bisclaret het hann i bræzsko male. en Norðmandingar kallaðo hann vargulf. I fyrn-skonne matte hœyra þat sem optsamlega kunni gerazc. at marger menn hamskiptuzt oc vurðu vargar oc biuggu i morkum oc i skogum. oc þar atto hus oc rik hibili. En vargulfr var æitt kuikuændi. mæðan hann byr i vargs ham. þa slitr hann i þæirre æðe menn ef hann nær. oc gærir mikit illt. hann læypr um skoga oc um mærkr oc þar byr hann mæðan hann i þeim [ham er⁴. Nu læt ec þat standa sua buet. þuiat ec vil sægja yðr fra Bisclaret.

2. I Brætlande bio dyrlegr maðr. hinn scemelegste oc hinn lof-

¹) r. f. ver ²) oc tilf. Cd. ³) er her tilf. Cd. ⁴) r. f. hame

sælasti yvir alla hans maka gafugr riddare. hællt sec væl oc rikulega oc var hinn kæraste sinom herra. vinsæll oc goðviliðr allum gronnum sinum. Þesse pusaðe æina friða kono hoska oc vel siðaða. oc unni huart þeirra öðru. Nu var æinn lutr sa er hænni var mæst til angrs. at hon misti hans þria daga fulla i huerri viku. sua at hon vissi æigi huært er hann for. eða huar hann var komenn. oc ængi af hans monnum kunni nokot at sægja af honum. Einn dag sem hann var hæim komenn oc i holl sinni bliðr oc glaðverr. þa spurði hon hann æftir. Herra sagðe hon hinn friðaste unnasti. ec villda giarna spyria yðr æins lutar ef ec þærða. oc þer æigi fyrir kunnið. þægar sem hann hœyrði orð hennar. þa halsaðmaðe hann hana oc dro hana til sin oc kysti oc mællti til hennar. Vnnasta sagðe hann spyr þess er þu villt. Engi lutr er sa er þu villt vita oc mer er kunnegr er ec scal æigi sægja þer með sonnum goðvilia. þat væit tru min herra minn sagðe hon. nu hævir þu mioc huggat mec. Herra sagðe hon. ec em þa iafnan rygg oc rædd oc i miklum angre um daga þa. er ec missi yðar. oc oll em ec hugsiuk oc harms full oc ottomk ec miok at ec tyna þer. Nema þer huggið mec skiott þa fæ ec dauða af þessom harme. Nu hinn kærasti unnasti sagði hon. ec bið þec sua sem þu villt gæta lifs mins þa sæg mer huert er þu ferr oc huar þu ert oc i huæim stað þu býr. þui at ec ottumk at þu unnir nokorri kono hia mer. oc ef sua er þa ertu fœlltr oc villtr oc ec svivirð oc dauðven af þessom harm.

3. Fru sagðe hann miskunnið orðum yðrom. þui at mer man værða at skaðe oc mæin ef ec sægi yðr. Ec man þa tyna ast þinni oc fyrir koma sialfum mer. Sem hon hafðe orð hans hœyrt þa villdi hon með engom kosti sua buit lata vera. hælldr lokkaðe hon hann oc mœdde sua lengi með bœnom oc bliðlæti. at hann gærðe hænni kunnegan allan sinn atburð oc mællte. Fru sagðe hann. ec hamskiptumk oc læyp ec um morkena æinn saman þar sem hon er þykkast. oc livi ec við dyra holld þeirra sem ec dræp. Sem hann hafði allan sinn atburð talt hænni. þa spurði hon hann þægar huart hann gengi klædr æða nøkkuiðr. Fru sagðe þann nokkuiðr læyp ec. Herra minn sagðe hon huar ero þa klæði yðor. Fru sagðe hann þat vil ec ængom sægja. fyrir þui at ef klæði min være fra mer tækin oc vissi nokkor huar er þau lægi. þa væra ec iafnan i þæim ham. oc alldregi fenga ec huilld ne ró æða aftrkuamo i mannz ham. fyrr en klæði min være mer aftr fengin. oc vil ec engom segja. huar ec hirði þau. þa suaræde hon. Herra minn ec ann þer fyrir huetvetna framm þat er i er hæimenom. Engan lut samer þer at læyna mec. fyrir þui samer þer

æigi at hava illa grunsæmd eða nokkornn tortryglæik a mer. Þa være mer at sonnu engi ast a þer. ef ec villda svikia þek. Seg mer oc ottazc allz ækki. seg mer oc man þer gagn af standa oc gæva. Sua længi oc miok lokkaðe hann bliðlæti hænnar oc sua vel likaðe honum bæn hænnar. at hon fíaraðe hann uppi. oc stoðsk hann æigi bliðlæti hænnar ne lokkan. oc sagðe hann hænni allt oc mællti.

4. Fru sagðe hann. þar i skogenom hia vægenom. þar sem ec em van at ganga. er æin fornn kapella er mer hævir mikit gott gort. oc þer oftsamlega gagn oc hiolp fengit. þar er stæinn æinn skorenn innan holr hia runni æinum. þar legg ec klæði min mæðan ec em uti til þess er ec fær hæim aftr. Sem þesse fru hafðe høyrtr þesse hin kynlego tiðendi. þa oskraðe hon oc ottaðezc þenna atburð. oc ihugaðe hon þa með listugu athygli huersu hon skyllði skiliazt við hann. sua at hon lægi æigi hia honom ofstarr. Nu var æinn riddare i þui fylki er længi hafði unnat hænni. oc lengi bæðet hænnar oc oft læitat at fa vilia hænnar til munugðar sinnar. margar giafer rikar gævet hænni oc miok þionat hænni. en hon hafði allz ækki unnat honum oc enga bæn hans iatt honum. En nu sændi hon til hans sændimann sinn oc sneri ollum hug sinom til hans. oc mællti a brævi til hans. Unnasti vær nu fæginn bliðr oc glaðr. þui at þat er þu hævir lengi i valkazit. þa væiti ec þer nu ast mina oc likam minn. þu scallt gera mec unnasto þina. Hann þakkaðe hænni morgum þokkum oc viðr tok tru hænnar oc trygðar fæstum. oc þui nest tok hann æið af hænni. at hann skyllði uruggi um væra oc bua uræddr.

5. Sem formali þeirra oc felagskapr var gorr. þa let hon upp alltt oc sagðe honum giorsamlega þat sem bonde hænnar hafðe sagt henni. huerssu hann skifti ham sinum oc huert hann for oc huar hann var. meðan hann var i vargs ham. Hon gærðe hanom alla luti þessa kunnega. oc siðan visaðe honum til markarennar. oc sagðe honum huar klæðe hans lago. oc at hann skyllði hava þau hæim með ser. Mæð þæssom (hætte) var herra Bisclaret svikinn oc illa halldenn af illzsko kono sinnar. oc fyrir þat at hann huarfsua oft i brott. þa hugðo aller at hann være nu at ollu tyndr. oc var þa huervetha æstir honum spurt oc læitat hans. oc kunni ængi fra honum at sægia. oc fannz hann huergi. oc fyrir þui var hann skiott glœymör sem sa er dauðr er. Þa biuggi sa kono hans er lengi hafði hænni unnat. oc stoð nu sua tolf manaðe. allt til þæss er konongrenn for at væiða i hina somu mork er Bisclaret i var. Dægar hundarner varo læystir þa funnu þeir¹ Bisclaret oc raku hann aller allan dag hundar oc væiðimenn.

¹) r. f. þær

sua at þeir höfðu nálega tækit hann og slitit og dræpet. Sem hann kændi konongenn þá liop hann þegar til hans at biðja ser miskunnar. Sem hann kom at honum. þá lagðe hann báða fœtr i kne konongsens og kysti læggi hans og fœtr.

6. Sem konongrenn læit hann þá ræddæzk hann miok. og kallaðe¹ miok a sina menn. Herrar sagðe hann. skyndit hingat og set huat undr her er til. Þetta kuikuendi hævir mannz vit. litillæzc og biðr miskunnar. Rækeð aftr hundana alla og gætið at ængi liosti ne mæin gere. Þui þetta dyr hævir skyn og skilning. og kennir mek at visu sua sem ec hygg. þessu dyri gæf ec grið og frið minn. og vil ec ækki hær væiða daglangt. Þui nest snæri konongrenn hæim. en Bisclaret fylgði honum og sem nest matte hann. og vill ængom koste skiliazt við hann. og hafðe konongrenn hann með ser til kastala sins og unni honum. og likaðe honum æinka vel þetta dyr. og bauð hann allre hirð sinni at ængi skyldi mæin gera ne liosta dyr hans. sua sem þeir villdi hava vinatto hans. þuiat hann hafði alldregi fyrr þuilikt dyr sét. og fyrir þui þotte honum kynlegt og varðvæitte með myklom kærlæik goðom vistum og hinum villdasta drykk. og gætto aller þess er konongrenn bað at vera væl við dyret. og var þat iafnan með bæzstum riddarom þæim er konongenom varo kærastir. og suaf hueria nott hia konongs rækkio. og var þetta dyr huerium manne kært. er i hirð konongsens var. Hueriu sinni og er konongr for hæiman. þá fylgði dyret konongenom. og fann þá konongrenn at dyret unni honum. Sua var þat kurtæist og hogvært og miuklynt og goðviliat og alldri angraðezt þat við menn. og ængom² gærðe þat mæin. þui likaðe þat væl ollum.

7. Nv er um þann atburð þui nest at' ræða. konongrenn gærði rika væizlo at tigna æina hotið kononglega. og stæfndi til ollum riddarom og rikom monnum og vinum sinum. er æigner og riki og sæmder helldo af honum. at koma og tigna hotið hans og þiggia væizlu hans. En i fylgð og fiolða þæirra þá kom sa riddari er fenget hafðe kono Bisclaret rikolega klæddr og riddaralega. En æigi kom honum þat i hug. at hann myndi þar finna sua ner ser og nalægan Bisclaret. Sem hann kom i konongs holl og Bisclaret hafðe kært hann. þá liop hann at honum og græip hann með tonnum. og kastaðe hann til iardar. og myndi þá hava bitit hann og slitit og ubcetelegt mæin gort honum. ef æigi være konongrenn. er kallaðe og hæitaðezc við hann. A þæim sama degi væitti hann honum annat allaup. og æf hann væri æigi hæftr. þá myndi hann sua rettlega hava hæfnt sin. at allz ækki myndi a hava skort. Þetta þotte ollum kynlegt og undraðo aller miok i konongs

¹) r. f. kalla ²) r. f. æn

holl oc hirðliði. oc mællto þa flæstir huat þæsso myndi gægna. þui at hann let alldregi sua fyrr at ængom manne innan hirðar ne þeim er þannog varo komandi, oc ræddo þa at hann man þetta ægi hava gort saklaust. At visu kuaðo þeir hævur þesse riddare nokot mæinat honum oc misgort við hann. at hann synir honum mæira grimlæk en engom oðrum þeim er her hævur fyrr komet. oc villdi giarna hæfna sin æf hann mætte. oc stoð sua buit at þui sinni. Nu sem konongrenn hafðe rikolega væitt væizlu sina. oc tigurlega halldet hana. þa tok sa hinn mykle fiolde iarlla oc lændra¹ manna oc riddara læyvi af konongenom hæim at fara. En i brottferð þeirre var sa riddare fyrst allra er Bisclaret villdi bita fæginnt at hann brott komsk. oc var þat ægi kynlegt at Bisclaret villdi sin a honum hæfna. er clæðe hans tok. sua at hann mætte (ægi) ham sinum skifta aftr.

8. Nu var þess litil stund amillum at þesse hœyverski konongr for oðru sinni a dyravæiðar i þessa somu mork er hann dyret i fann. en Bisclaret fylgðe honum. Um kuældit sem konongrenn kom silla or morkenne. þa var tekit honum rikt hærbærgi i þui hinu sama fylki. Sem kona Bisclaret fra oc vissi at konongrenn var þar komenn. þa klæddezt hön sem pruðlegazt oc um morgenenn kom til konongsens at hitta hann. oc let fœra honum með ser margar rikar oc fagar forner. En þegar sem Bisclaret sa hana þangat komande. þa gat ægi halldet honum. oc ængi hæft hann. hann liop at hœnni sem oðr væri oc matto aller sia huersso væl hann hæfndi sin. Hann upp ræistize oc ræif af hœnni klæði sin. ænga suivirðing matte hann mæire gera hœnni. þa hæitaðozc aller við hann. oc myndo þeir hava bart hann. ef ægi vøre þar æinn hygginn maðr. er mællti til konongsens. Hærra kuað hann. lyðit þui er ec vil ræða til yðar. þetta dyr hævur miok lengi með oss veret oc huerr sem æinn varra manna hævur ofsamlega set þat oc gengit ner þui bæði nætr oc daga. en alldri syndi þat grimlæk ne alldri ængom manne ufrið fyrr en kono þessare. er her siom ver komna. þat væit guð oc tru min. at fyrir huetvitna hævur hann nokkora sok oc ræiði a hœnni. sua a bonda hœnnar. þessa kono atte sa riddare er yðarr var hinn kæraste vinr. en nu er miok langt siðan er menn hava sua mist hans at engi væit huat af honum er orðet. oc allz ækki hovum af honum frægit. Taked þessa kono oc lateð ængia henni til þess er hon upp sægi hui þetta dyr hatar hana. hon man syna þat sem hon til væit. Marga kynlega atburði havom ver her set i Brætlandi. Konongrenn lyddi oc samþyktizt þegar ræðo oc raðe hans. þui at hann var hinn hyggnasti

¹) oc tilf. Cd.

raðgjafa hans. Let hann þar hallda riddaranom er fængit hafðe hennar. en hana let hann setja æina ser. oc þrængia hænni sua mioc. at sakar astsemdar oc ognar konongs þa upp sagðe hon allt þat sem til var um hinn fyrra bonda sinn. huersu hon oc hann toko fra honum klæði hans. oc huersu hann taldi hænni alla atburði sina. huersu hann hamskiptizk oc huert hann for. oc sagði at síðan er hon let taka klæði hans fra honum. þa var hann huergi seenn þar i fylkino. Hyggr hon at visu oc tryr at sonnu. at þetta dyr se ivanarlaust boande hennar oc herra. þa krafði¹ konongrenn klæði oc gangværiu hans af hænni. oc kuaðsk at visu vilia hava. huart sem hænni likar eða mislikar. oc let hann þa hana aftr bera bunað hans. En konongrenn let þegar bæra til hans. oc villdi hann ækki til síá. er fyrir hann var lagðr. þa mællti hovudraðgjafe konongs til hans i æinmæle. sa er fyrr hafðe raðet honum um Bisclaret. Herra sagðe hann. æigi gere þer nu rétt. Alldregi man hann her taka klæði sin i augliti yðru. ne or ganga ham sinum fyrir sua morgum monnum. þer seð huat til gængr. honum þykkir skomm oc suivirðing at skæpnu sinni. Latið læiða hann æinn saman i svæfnhus yðart. oc bunað hans með honum. oc latið hann vera æinn saman miok langa stund. Konongrenn sialfr læiddi hann i svæfnloft sitt oc byrgði sialfr oc læsti allar hurðir yvir honum. Sem nokkor stund var liðin. þa gæcc konongrenn aftr oc fylgðo honum tvæir iarllar. oc er þeir kuamo i svæfnloftet. þa fundo þeir riddara klæddan ollum bunaðe sinom sofande i rækkio sials konongsens. þegar sem konongrenn læit hann. þa skundaðe hann at honum oc lagðe hendr um hals honum oc kysti hann morgum sinnum. sua var hann feginn af fundi hans.

9. Sem þetta var sua buit þa gaf konongrenn honum myklo mæira en hann hafði aðr oc ver kunnum yðr at sægja. þa rak konongr brott or þui fylki kono hans oc gærðe hana utlæga um alla hennar lifdaga. oc fylgðe hænni sa er fængit hafðe hennar. þui at hon svæik bonda sinn fyrer saker hans. Síðan atto þau morg born oc varo oll auðkænd. Margar konor komo af hænni oc hennar afspringi. en allar varo afnæfiaðar oc næflausar. Nu finnc æigi þat at sannare se þesse atburðr en ver hovum yðr sagt. þui at mart gærðezt kynlegt i fyrn-skonne. þat er ængi høyrir nu gætet. En sa er þessa bok norrœnaðe hann sa i bærnsko sinni æinn rikan bonda er² hamskiftisk. stundum var hann maðr. stundum i vargs ham. oc talde allt þat er vargar at hofðuzt mæðan. Er fra honum ækki længra sægiande. En Brættar gærðu lið Bisclaret af þæssare sogu er þer havet nu høyrtr.

¹) r. f. krafð ²) var hann hlf. Cd.

34

STRENGLEIKAR.

holl oc hirðliði. oc mællto þa flæstir huat þæsso myndi gæna. þui a hann let alldregi sua fyrr at ængom manne innan hirðar ne þæim e þannog varo komandi, oc ræddo þa at hann man þetta æigi hava go saklaust. At visu kuaðo þæir hævir þesse riddare nokot mæinat hanc oc misgort við hann. at hann synir honom mæira grimlæk en eng oðrum þæim er her hævir fyrr komet. oc villdi giarna hæfna sin hann mætte. oc stoð sua buit at þui sinni. Nu sem konongrenn h rikolega væitt væizlu sina. oc tigurlega halldet hana. þa tok sa mykle fiolde iarlla oc lændra¹ manna oc riddara fyrst allra ec hæim at fara. En i brottferð þæirre var sa riddare fyrst æigi k claret villdi bita fæginn at hann brott komsk. oc var þat æigi k at Bisclaret villdi sin a honum hæfna. er clæðe hans tok. sua a mætte (æigi) ham sinum skifta aftr.

8. Nu var þess litil stund amillum at þesse hœyverski k karavæiðar i þessa somu mork er hann dyret k kuælldit sem konongrenn k þærgi i þui hi

8. Nu var þess litil stund amillum at þesse höyverski konungur
en Bisclaret fylgde honum. Um kuældit sem konongrenn kom
þa klæddezt hön sem prudlegazt oc um morgenenn kom
fagar forner. En þegar sem Bisclaret sa hana þangat kom
oðr væri oc matto aller sia huersso væl hann hæfndi sin.
ræistize oc ræif af hænuni klæði sin. ænga suivirðing matte
gera hænni. Þa haitaðoze aller við hann. oc myndo þær
hærra kuað hann. lyðit þui er ec vil ræða til yðar. þær
miok lengi með oss veret oc huerr sem æinn varra manna
samlega set þat oc gengit ner þui bæði nætr oc daga
þat grimlæk ne alldri ængom manne ufrið fyrr en
her siom ver komna. þat væit guð oc tru min.
þæssa kono atte sa riddare er yðarr var hinn kær
hönur er ordet. oc allz ækki hovum af honum
hatar hana. hon man syna þat þær hön
þyktizt þægar ræða oc hætta þær hön

V.

Laustika liob¹.

1. Nu vil ec sægja yðr æinn atburð af huæim Brættar gærðu æitt strænglæiks liob. oc kalla þeir þætta liob Laustik. Sua er kallat i bræzko male. en i volsku russinol. en i ænsku nictigal. En þat er æinn litill fugl. er þegar sumra tækr. þa syngir hon oc gellr um nætr sua fagrt oc miori roddu at yndelegt oc ynnelegt er til at lyða.

2. I þui fylki a Brætlande er hinn hælgi Mallo huilir er æinn rikr oc frægr hœr. I þessom bœ bioggu tvæir riddarar. oc atte huarr þeirra sinn garð. Annarr þeirra var kuangaðr friðre oc fagre kono. hyggennæ oc hœværskre. en annar ollum kunnegr oc auðlatinn dugande monnum oc sinum iafningium². Þessi hinn ungi riddare unni kono granna sins. sua miok oc lengi bað hann hœnnar oc sua mikill goðlæikr fanzk hœnni með honum. at hon unni honum yvir huetvitna framm. Or þui svæfnlofti er hon i svaf matte hon rœða við unnasta sinn. þa er hon stoð eða sat i lofti sinu. oc sua hann til hœnnar or sinu lofti. oc þat þeim æigi mislikaðe. þui at þau varo hæði i myklo hœglifi. nema þat at æins at þau matto æigi saman koma sem þau giarna villdu. Mæð þeim hætti ælskoðost þau længi. Nu æinu sinni sem sumra tok. þa tok laustik at syngia með hinum fægrsta song oc kallæde maka sinn til astar auka undir viðar laufom oc blomum. Sa er þa var ælskandi matte miok ihuga af fuglanna songum þat er honum likaðe at ælsca. Fyrir þui at riddarenn var astbundinn fæsti (hann) hug sinn i songum fuglanna. sem þar være allt þat er honum likaðe at hava. oc gaðe hann með ollum hug songanna fuglanna. er huatto hann til astanna. En fruen er hann sua miok unni. þa sa athævi unnasta sins. I tunglskineno þa er herra hœnnar var sofnaðr. þa stoð hon upp or rækkiu hans oc klæddizl skikkiu sinni oc gecc at standa hia glygginom. þui at hon vissi at unnasti hœnnar stoð oðrum mægin i oðrum glugg oc hafðe þuillikt lif. sua at hann vakte driugast alla nottena. Oc bar þa sua at af oftsamlegre uppstoðu hœnnar. at herra hœnnar oc bonde ræiddezc oc asakaðe hana miok horðum orðum oc spurði hana hui hon uppstoð oc huert hon gecc. Hon suaraðe honum. Herra minn kuað hon. engi maðr er sa lifande þæssa hæims. ef hann hœyrir læystik hinn litla fugl oc hans rodd huersu fagre roddu hann syngir nottena alla. at hann ma æigi huggazt oc glæðiazt af sua fogrum songum sem hann syngir. fyrir þui kuað hon gecc ec til glygsens. oc

¹) er her *ulf. Cod.* ²) *r. f. iafningum*

stænd ec þar lyða fogrum songum hans oc sætom. oc vil ec ængom koste kuað hon yðr þuisa læyna længr.

3. Sem herra hennar hafðe þætta høyrð þagðe (hann) af angre oc ræði. oc hugði hann at hann skyldi at visu svikia laustik með nokkorum velum. oc sagðe hann suæinum sinum. oc gærðu þeir þægar rað oc gilldrur at væiða laustik. oc sæstu þeir þa lim oc gilldru a huern kuist allra við a er i var garðenom. sua at þeir toko þa laustik um siðir oc fengo hann kuikan herra sinom oc husbonda. En hann þægar gladdezc mioc oc fagnaðe at hann hafðe fengit fuglenn. oc gecc hann þægar i svæfnburet oc mællte. Fru sagðe hann kom hingat oc ræð við oss. ec hævi nu svikit laustik þinn saker þæss er þu hævir hueria nott valkat þec oc lengi vakat. Sem fruen hafðe skilt orð hans. ræiddezc hon oc rygðize oc bað herras inn at hann fae hænni fuglenn. En þægar hann af ræði sinni¹ kastaðe honum dauðom a briost hænni. sua at hann bloðgaðe linkyrtil hennar af fuglenom dræpnom. þa tok fruen upp lik fuglsens. oc græt hon þa mioc oc bolvaði ollum þæim er svikum laustik volldu. oc ollum þæim er snorur gærðu at svikia oc taka laustik. Siðan tok hon gullvofet pell oc vaðe þar i lik lostik oc likam. oc þar umhuærfis saumaðe hon gyllta bokstafe. at hænne var harmr oc hugsott at dauða hans. þui nest kallaðe hon æinn svæina sinna er hon bæzt truði oc bauð honum at bera sua buet fuglenn unnasta sinum. oc at hann sægðe honum huersso herra hennar svæik fuglenn. oc at hann tæle unnasta hennar sinn harm oc hugsott um þænna atburð. Sem svæinnenn kom til hans. þa færðe hann honum fuglenn oc sagðe honum allt þat sem fru hans hafðe boðet honum. En hann hinn kurtæisazti riddari harmaði mioc at laustik var sua af aufund oc illgirnd svikinn. oc let þægar bua hænni ker af gulli oc læsa með gullego loke. oc let i sætia dyra gimstæina umhuervis með fogrum hætti oc myklom haglæik. oc læsti laustik i þesso kære. Þesse atburðr for um allt Brætland oc gærðo Brættar af þæssom atburð strænglæik þann er þeir kalla laustik liöð.

VI.

Desire liöð².

1. Hug³ vil ec a leggja oc gaumgæfa at minnazc æins atburðar. af huëim þeir um þa daga varo. gærðu til minnængar fagran strænglæik i allzkyns liöða tolum⁴. gigium oc simphonum. oc er þæsse strænglæikr

¹) oc tilf. Cd. ²) þessi strengleicr heitir i volsku mali Desire en (i) norrœnv tilfysilegr. Oeskr. i Cd. ³) r. f. Nug ⁴) r. f. talum

kallaðr i volsku male Desire. en i norræno tilfyselegr. er sua var fagr oc sætr at ængi um hans daga fanze honum friðari.

2. A Skotlande er menn kalla Kalatir. nér þar sem haitir Huiti-skógr hia havi hinu mykla er uttan at gengr. þar er oc su hin gula kapella. er aller þær er set hava sægja hina friðasto. Þar bio forðum æinn riddari. hinn frægasti i sinu fostrlande. Allar þær æignir er hann atte hellt (hann) af Frannz konongi. hann var kuangaðr sua sem hann villdi æskia. oc unni hann mioc fru sinni. þui at hon var frið oc hin hygnasta. En þat æitt var þeim misfallet i: at þau atto allz-ækki barnn. fyrir þui lifðu þau með harm oc hugsoft. oc baðo þau oftsamlega guð. at hann skyldi hugga þau oc gæva sun eða dottur oc miskunna þeim. Eina nott sem þau lago i rækkio. þa mællte fruen við pusa sinn. Herra minn kuað hon. ec hævi sannfrægit oc oft hœyrt at fyrir sunnan Ænglandz sió i Provenz fylki er æinn dyrlegr hælagr maðr er rikir menn með pusom sinom til fara. hann er sua mattoqr með guði. at aller þiggia bœner sinar af honum. er a hann hæita um þætta i sinum þurstum. huæðan sem þær ero ner eða fjarre. aller af honum þiggia þat er þær þaksamlega biðia. sua hævir guð iatt honum oc gævet honum mattoga gævo. oc allra hællzt þeirrar bœnar. er biðia ser born eða retta arfa. at hann hævir morgum um þætta holpet. sua sem mer er at sonnu sagt. oc nokkorer af þeim er mer eró kunnegir. Herra minn kuað hon. bums oc forum yvir Ænglandz sió til þess hins halæita hælags mannz. Herra hënnar iattaðe hënni þess er hon bað. Siðan bioggu þau færð sina oc foro þa skyndelega yvir Ænglandz sio. oc sændo siðan til hins hælga Egidii liknæskio æina af gulli er stoð .x. mækr gullz. Ofraðo þau a allteri sancti Egidii oc baðo gæva ser sun eða dottur. Sem þau hoðo lokit bœn sinni þa snerozt þau aftr oc foro hæim i fostrland sitt. En fruen var ulett með svæin-barne fyrr en þau kœme hæim. oc varð af þui pusi hënnar glaðr oc mioc bliðr oc feginn. Sem burðartimi pusu hans kom. þa let hann kalla sun sinn tilfysilegan. af þui at þau hafði lengi til fyst barnn at æiga. er ækki hafðu fyrr att. Nu hevir hinn hælgi Egidius gortt þeim iartæigner oc gævit þeim lengi tilfyselega giof.

3. Siðan leto þau fostra sun sinn mykilli virðing oc villd. þui at hann var astfolgenn oc oll lifs huggan þeirra. Hann gærðize hinn friðasti maðr at likams væxti oc annliz skæpnu. En er hann kom a þann alldr er hann var fœrr hëinnan at fara. þa sændu þau hann at þiõna kononge. oc nam hann at væiða allzkonar dyr með hundum oc huerskonar fugla með haukom. oc for sua mioc at þui. at ængi var væiðimaðr villdri með konongenom. Hann unni honum sem syni sinom.

Þui nest gaf hann honum hærklæði. oc gærði hann riddara. for þægar yvir Ænglannz sio oc dualdize hann nokkora stund i Normanði oc for hann i Brættland at atræiðum. oc gærðezc hann af vasklæik sinum hinn frægasti af Frankis¹ riddarum. oc var hann hinn vinsælasti af ollum þioðum þeim sem hann var kunnigr af riddarascaþ oc vasklæik sinum. En ef æinnuherr riddare or oðru lande fære at frægia rœysti sina til atræiða eða þar sem ufriðr var. þa gærðes hann felage hans at tiá honum at hann skyldi æigi hærtেকinn vera ne sælldr ukunnum riddarum. Nu var Desire .x. vetr uttan landz sua at hann for ækki hæim þess amillum. frægði oc framði sialvan sec tignum oc sæmdom villd oc vinsælld huerskonar þioða. allt til þess er konongr sendi honum orð. at hann fari hæim i fostrland sitt. Sem hann kom hæim i konongss hirð. þa hellt konongr hann með hinni mesto tign (oc) æinnkænnelegom kærlæik saker kurtæisi hans oc vasklæiks¹. þui at hann var hinn raustasti riddari. vel i hinum harðastom viðrskiftum. oc hinn friðasti at vexti oc ollum limum (oc) likamsskæpnu. Sua var hann konongi kær oc væl þokkaðr. at æigi villdi hann lova honum at fara or hirð sinni. allt til þess er konongrenn kom (i) Kalatir. Ða sændi faðer hans æftir honum at hann skyldi hæim koma oc sia oc finna moðor sina. Nu var þat a andværðo sumre sem hann hæima huillzk hinn fiordá dag þa stoð hann mioc arlla upp oc klæddize dyrom oc rikom goðom gangværium. skyrtá hans oc nesto likams klæði voru af huitu silki. ollu sumars blome huitare. en kyrtill hans oc yvirklæði af hinu bæzta skarllati. oc krafðe þa spora sina. oc var þa frammlæiddr hinn goðe hæstr hans með ollum ræiðarbunaðe. hann vill a stiga hæstinn oc riða at skæmta sér. Hæstrenn var hinn villdasti oc mykill væxti. en hann hinn liosasti at allum likam.

4. Sem hann var astiginn hæstinn þa syndize hann yvir alla hinn friðasti riddare með fogrum fotum oc friðum oc væl voxnum bæinum. Studdize hann i istigum sinum oc laust hann með sporum hæstinn oc læypti hann hæstinom uændilega dala. oc for hann með þessom hætti æinn saman on felaga oc stæfnðe þangat sem menn kalla huitaskogenn. oc sa hann þar marga fagra viði með laufom oc blomum. oc hævir hann høeyrt fugla syngia sua fagre roddu. at hann lysti til at lyða. snys hugr hans allr oc hiarta. oc allr þottezc hann a lofto vera. Siðan ræið hann framm i morkena. I þeim skoge þar sem þykkast var bio æinn æinsætomaðr. en hann var vanr at vitia hans stundum aðr en hann fære uttanlændis. Hann þa oft allden hit bæztta af honum i bærnsko sinni. þa er hann for at væiða með feðr sinom.

¹) r. f. vasklæks

oc vill hann til hans fara at tala við hann æf hann mætte. Nu sem hann kom at hinni gulo kapello. þá læit hann æigi fjarre mœy æina mioc friða oc væl klædda með brunaðo purpura. oc yvir i huitum skinnkyrtli með fogrum oc huitum yvirlit. mio um mitt oc hin sægrsta at likams væxti. bæro hofðe með fogrum harflettingum. en bærfoett gecc hon at doggen skyldi ræinsa fœtr hennar. oc gecc hon til kælldunnar með uppuellande vatne undir æinum myklom viði. oc [bar mœyin tvær¹ munnlaugar. En riddarenn var hinn hirðlegste oc liop þegar af hæsti sinum oc tok upp mœyna oc villdi hana gæra unnasto sina. lagðe hana niðr oc myndi nesta hava læikit ser við hana sua sem ec hygg. þá er hon bað hann miskunnar ser. Riddare kuað hon. far brott hæðan. þat er þer ængi fræmd ne frægð at þu spillir likam minum. lat mec vera kyrra. oc scal ec væl ambuna þer. Ec em með æinni fru harðla friðre. i ollum hæimenom finnc æigi sægre. ec scal nu bratt syna þer hana. ef þu ert til kuænna fœrr lat hana æigi komazc i fra þer². sakær ængarra þæirra orða er hon mæler til þin. þuiat ef hon sæstir ast sina a þér. þa værðr þu alldregi fatækr ne annars þurvi. Hon hævir sua mykit gull oc silfr³ at eigi þarf at lata þic skorta. sva mikit sem þu villt hafa allt man hon lata i yðro valde vera. Haf enga grunsemd a mer at ec livga at þér. Ef hon hugnar þér eigi. þa skal ec þér eigi syniazc. Hvar sem ec em ver urvggr um mic. ec skal gera þat sem þer licár. Se kvað hon her trv mina. at ec skal hallda þat sem ec heit þér. at visu skal ec trva þer oc þinu male hvart sem þu ert ner eða fjarre.

5. Nu sem herra Desire heyrðe þessi orð hennar þa let hann hana vera kyrra. En mæren rann þingat sem frv hennar var i liosvm laufskala⁴. oc hallaðezc hon at einni fagre reckiv. Hvitillinn er a .la reckivnni var gorr⁵ af tveim dyrvm pellvm. oc iaðarenn umhveruis laufvm saumaðr. En firir henni sat su hin friða mæ. er Desire hafðe þangat leitt. Sem hann stoð fjarre. þa kallaðe mæren a hann oc mællte. þu maðr kvað hon. lit hingat oc se þat sem ec hét þér. tac her unndir laufom þessum þa frov er þu satt alldre friðare annlit. alldre sva fagrar henndr ne sva vel vaxna armleggi ne sva friðan licam i klædom lagðan. ne friðare hár. ne hægere at hanndla. ne betr samannði kvenmannz hofði. með sva fogrvm harflettom. alldre var onnvr iamfrið alen ne fœdd. Nu hevi ec leyst mik kvað hon af þui sem ec hét þér. Gac nu fram oc óttazc ecki. ei skortir þec reysti ne drengskap. Sem hann hafðe heyrð orð hennar þa gec hann þangat oc festi þann hinn goða hest sinn. þegar sem hin rica mæ

¹) r. f. baro tvær mœyiar ²) r. f. ser ³) her *begynder den anden Haand.*

⁴) r. f. lofskala ⁵) r. f. gort

leit hann. þá flyðe hon brott ór laufskala sinvm oc komz vnndan þangat sem skoggrinn var þiuckaztr. En herra Desire oflugr oc diarfr oc hinn skiótasti a fœli gat þegar tekit hana i hægre hond hennar. oc mællti til hennar bliðvm orðvm oc hogværóm. þu hin friða kvað hann rœð við mec. hui flyr þu vnndan mér með sva mikilli ras. ec em einn riddare fœddr i þesso fylki. ec skal þinn vera unnaste. Ek skal astsamlega þiona þér at eignazc astarþocca þinn eftir ollum mætti minvm. Mæren þegar hin kurteisasta laut honum oc þaccaðe. oc sagðe at hon hafnaðe honum ecki ne nitti þui er hann hana bæðe. ociattaðe honum með goðvilia oc staðfestv astar sinnar. oc leco þau sem þeim licaðe. oc var hann þar mioc lengi með henni oc sör nauðigr ifrá henni. En hon gaf honum þa um siðir leyui oc sagðe honum oc synde hvar hann skyldi mega rœða uið hana. Unnasti goðe sagðe hon Desire. þu skallt nu fara til Kalatir. en ec skal fa þér finngrgvll mitt. oc gæt þess vel er ec vil þer nu segia. at þu villizc ei af annarra kvenna astóm. unn vel oc trvlega þeirre sem þu villt kosit hafa. En ef þu gætir þess ei. þa manntu tyna finngrgvlleno. En ef sva berr at. at þu tynir þui. þa fær þu þat alldre oftar sacar enskis lutar er þu kannt at gera. Ger nv vel kvað hon oc lat ei falla ferð þina oc skunnda til Kalatirs. þui at fyrr en þu toct at unna mer. þa vartu lofsæll af reysti þinni oc riddaraskap oc atgerðum. Engvm riddara samir at fyrirlata frægð¹ sina sacar kvenna asta. Oc færðe hon þa fingrgullit a finger hans. Siðan kysti hann hana oc hellt henni i faðm sinvm. oc skilduozc þau þa með mikilli astsemð.

6. þvi nest steig hann a hest sinn oc reið heim til herbyrgis sins. Upp neytti hann miclum fegiofvm oc rikum borðbunaðe oc gerðe allt sem mest til frægðar. sva at hann gaf meira á einum manaðe en konungr a missare. oc for hann oft heim i fylki at finna unnastu sina er hann yuir hvetvitna unni. oc funnuozc þau oft oc rædduozc við. Sva stoð ast þeirra at þau gato saman svn oc dottor. En hann vissi ecki til þess. þuiut hon gat ecki þess fyrir honvm. Einu sinni sendi konungr eftir honum at fylgia ser. konungs þurftir varo at taca af vannda menn er mikit mein gerðu honum. En er konungrinn var af² for kominn. þa toc Desire leyui heim at fara aftr i fylki sitt Kalatir þar sem hann var fœddr. Um kvelldit sem hann var heim kominn. þa huilldizc hann þar um nottena. Vm morgeninn arla stoð hann upp oc steig a hest sinn at riða at skemta sér at hinum huita skogi. þar sem hann fann unnastu sina. engi með honum nema hann einn. Oc kom hann þui nest þar niðr sem sa hinn helgi einsetomaðr var er honum

¹) r. f. fegrð ²) r. f. a

var mioc kunnigr. oc ihugaðe hann þa at hann vill ræða við hann oc syna honum syndir sínar i skriftagang sinvm. þui at hann veit ei hvart gvið vill losa honum aftr at koma eða eigi. oc gecc hann þa inn i grasgarðenn oc fann einsetomannenn i capellu sinni. oc mællte til hans. Herra kvað hann. ec vil til skrifta ganga oc taca lausn synda minna. Einsetomaðrenn iattaðe bæn hans oc laut honum. oc gecc hann þegar til skrifta oc sagðe honvm syndir sínar oc viðskifti sitt oc unnasto sinnar. hversu hann kom hondum a hana i fyrstu. oc gaf einsetomaðrenn honum hiolp heilagrar cristni. oc heilræðe lagðe fyrir hann. Sem hann hafðe signat sec oc beðit fyrir ser. þa gecc hann aftr til hestz sins oc leit hann a fingr sina oc a hond. oc sa þa eigi fingrgvillit. oc vox þa harmr hans. þui at (hann) fann at tynz hafðe fingrgvillit. Alldri var hann fyrr sva rygr oc skvndaðe þannog sem hann var vanr at koma at finna vnnasto sina. oc hugðe þat at hon mynde þar vera. oc dvalldoze þar allan daginn oc villdi ræða við hana. En hvarki sa hann hana ne rædde við hana. þa mællte herra Desire. Hin friða unnasta min qvað hann. hui kæmr þu ei til min. þu hevir frá mér tekit fingrgullit. ec veit at þu þui valldet at ec hevi þui tynt. Alldri man ec fa ro eða huggan þessa heims kvað hann. Hvat heui ec misgort. ec ann yðr frv' yuir hvetvitna. At sonnv gerer þu ei rett til min. alldregi nittaða ec þer þa er ec gecc til skrifta við einsetomannenn. Nu bið ec þic at þu miskunnir því er ec hevi misgort. ef ec heui noccoð brotet i moti þui er rett er. Hin friða kvað hann reiz mér eigi. legg slica skrift a mik sem þv villt. þat sem einsetomaðrenn talde fyrir mer. fostur þær er hann lagðe a mic. þa skal ec fyrir lata ef þer þat betr þyckir. oc lyðnaz ollum þinum boðvm i ollum minvm afserðvm.

7. þa er hann bað oc beiddiz með hinvm bliðaztom orðvm er hann kunni mæla vndir lyðni oc eftirlæte hennar. oc sva oft sem hann bað miskunn af henni. þa tioðe honvm allzecki. þui at hon villde ei sia hann oc ei ræða við hann. oc fyrir þui var (hann) ollum hug ryggr oc bolvaðe hann þa einsetomanninvm oc staðenom oc ollum fortalvm hans. oc munni þeim er slict mællte. oc ollum þeim er hans vitia. oc hans ræðvm fram hallda. Siðan sem hann sa oc fann at ecki tyði þar at standa. þa stefndi hann heim til Calatir hugsvttar oc harms fvllr af þeim micla angre oc uro¹ er hann bar i hug sinvm. Mioc þyntize hann oc gerðize mioc siðcr. með þessvm hætti snæriz huggan hans i harm. gleðe hans i grát. leicr hans i mislican. ast hans i angr. scæmd hans i sorg. atgerð hans til enskis. afl hans i vmát. sialfr hann i sottar kvöl oc kvein. Hann var i þuisa

¹⁾ r. f. uru

angre vel sva tolf manaðe. oc leto þa allir sem hann være farenn. oc sialfr sagðezc hann dauðvenn. Nu sem þeir tolf manaðer varo liðnir siðan hann varð síver. þa bar sva at. at skialldsveinar hans oc þionastomenn gengv frá honvm i einvm tíma meðan hann svaf. Sem hann hafðe lengi sovit. þa vacnaðe hann oc vppsettizc. oc þótti honum þat kynlect oc mislicaðe honum þat mioc. at hann (er) síver oc staddr einnsaman. Sem hann var i þessarre ihugan. þa kom vnnasta hans at ræða við hann. oc kennde hann hana þegar oc hugði lengi at henni. Af þeirre hvggan er þa fecc hann hallaðizc hann a olnboga sinn i reckivnni. þa kallaðe hon a hann oc mællte. Desiret kvað (hon). mioc ertv nv farenn. fælltr oc spilltr. hui villtv deyða þic sialfr. þat er engv nyt. costa viðr at rettazc. Nu hevi ec lengi hatað þec. oc þo hevir þu sialfr valldet. þu gecc til skrifta oc sagðir vpp syndir ockrar. Nu fær þu alldri siðan fingrgvllit sem þu fyr hafðer. Þótti þer sva þungt lass i ast minni. Ei var viðskifti ockat hofvðsynd. þui at alldre var ec manni pusat. oc alldre gaf ec manni trv mina hiuskaps handzolum. þu at oc enga spusu. oc alldre festir þu þer kono. Nu með þui kvað hon. at þu leitaðer þer skriftagangs at þarfleyso. þa ertv varla froðr maðr. þui at ecki tioar skriftagangr þeim er eigi vilia af lata syndvm sinum. Sva ihugar þu. at ec vilia gera þer galldra með udað. en ei em ec þesskonar ilsku vetr. þa er þu gengr til kirkiv at biðia fyrir þer. þa skalltu mic sia stannda i hia þer. oc taca vigt brauð með þér. En þu heuir mikit misgort við mic. en ec hevi of mioc elskat þic. Nu skal ec sva oft vitia þin. at hveriv sinni skalltv sia mic oc leica þer uið mic. Hætt nu oc aflat hornvm þinum. alldri fær þu mein af mér sa er leitar skriftagangs oc uppsegir syndir ocrar. þa svaraðe riddarenn henni. Hin friða frv min kvað hann. guð þacki þer. af þessarre vitian þinni em ec huggaðr oc heill. alldri fyrr fec ec sva mikinn fagnað. þui nest hvarf hon oc for brott. Af þessum fagnaðe hvarf sótt hans oc mincaðu harmar hans oc hugsottir. Siðan sem honum bættizc oc hann var fær til kirkiu at ganga. þa sa hann unnastu sina standa i hia ser oc taca uigt brauð með ser. oc stannda fyrir crossenom oc signa sic. oc ræddi hon þa sva oft uið hann sem honum licaðe oc batnaðe honum þa skiott oc bættizc. at hann kendi ecki sottar. Hann hellt þa slict kostnaðe vpp sem fyr gerðe hann. aðr en unnasta hans reiddizc honvm.

8. Konungrenn unni honum með fullkominni astsemd oc ubrigðelegre vinattu. oc dvaldizc hann þa með konunge netr oc daga. oc bar þa sva at hann for með honum a væiðar i morkena at skemtan sinni. oc varð þa færðir þeim bogar oc orvar at skiota dyr i morkinni.

Konungrenn oc Desire namo baðer staðar vnnðir einum miclvm viði. oc skutu þeir baðer i senn at einum hirti. oc gato þeir hvarki sært hann ne drepit. oc komo niðr skeyti þeirra skamt ifrá þeim i grasvollinn. sva at baðir þeir sa. oc þottozc þeir baðer suivirðir oc spottaðer. at hiortrinn komzc usarr vnnðan þeim. oc castaðo þeir þa bogum sinum. oc toco af benzlvm. oc toco orvar sinar þar sem þær varo niðr fallnar. þa mællte Desire. At visu ero þetta kvað hann sionhverfingar at við finnvu ei orvar ocrar er nv beint her niðr fello i augliti beggia occarra. at visu samir ocr undra þat er við siom oc uitum sva kynlect vera. Nu sem þeir ræddo þetta. þa sa þeir einn friðan svein vel vaxinn. fagran i asyn. clæddan kyrtli rauðvm af hinu bezta skallati. hann var hinn friðazti maðr oc mikill vexti. har hans gult með fogrvu loccum. annlit hit friðazta með rioðvm lit. oc bar hann baðar orvarnar i hendi ser. Oc hann hinn curteisazti i skipan orða sinna heilsaðe fyrst konunginum. oc fec honum or sina. en þui nest fec hann Desire sina or oc mællti fogrum orðvm oc bliðum til hans. Herra kvað hann. þu ert faðer minn. Moðir min sendi mic til þin at kannazc við frænder mina oc her dveliazc með þér. þa er þu ræddir (i) fyrstonni við moðvr mina a skoginum þa gaztv mic. oc gaf hon þer þa fingrgull eit. siðan tyndir þu þui oc var þer mikill harmr af þui oc ryggleicr. nu heui ec her þat fingrgvll með mér. oc skalltu lata á fingr þér. En Desire kepde þegar fingrgullit oc toc sveininn i faðm ser oc kysti hofuð hans oc hals. munn hans oc kinnr betr en hunndrat sinnum. Konungrenn oc allt hit villdazta hirðlið kysto sveininn oc toc við honum vel oc tigvlega. Oc sagðe þa Desire konunginom hvar hann var getinn. oc for hann þa með konunge. oc var vel latinn af hverium manni. Faðer hans unni honvm oc hafðe hann sér hinn kærasta. oc matte hann hvarki sova netr ne daga.

9. Sem hann hafðe verit með feðr sinum tva manaðr oc cannaz við foðvr sinn oc frænder. þa einn dag reis hann arla upp oc klæddizc. oc gec hann þa firir foður sinn. sem hann kom frá kirkiu. oc villði þa stiga a hest sinn. oc mællti þa sveinnin til foðvr sins. Herra kvað hann. skilit orð min. ec vil taca leyui af yðr oc fara til moðvr minnar. þui at ec ma eigi her lengr vera. Nei sagðe faðer hans. firir gvðs sakar hui villtv fyrirkoma mér oc drepa mic. at sonnv villða ec helldr deyia en sia þic skilliazc við mik. Herra kvað sveinnenn. ec ma engvm kosti her lengr dveliazc. oc þegar lèypte hann hestenom. En faðer hans fylgde honum oc þottlezc of seinn vera at hann gat ei fylgt syni sinvm. þui at hann ottazc at hann tyni honum. Nv reið hann sem skiotazt. sva at iafnan lét hann hestenn spora kenna. Oft nefnde

faðer hans hann oc bað hann biða sin at ræða við hann. en sveinnen gaf ei gaum orðom hans. stefndi réttleiðes oc kom þui nest i morkena. Nu sem Desire hafðe fylgt honum allan dag. þa toc at kvellda oc natta. oc skvndaðe hann þa ferð sinni sveinnen. en Desire sem hann matti skiotast eftir honum til þess er hestrinn liop i einn mikinn við oc nauð hofði sino mioc fast. sva at hann fell opinn astr. oc steig hann þa af honum oc leiddi hann eftir sér. oc hafðe þann dag mikit erveðe oc vesolld. Nu misti hann sveinsens oc vissi hann ei hvert hann stefndi. En er hann hafðe riðit at skogenom¹. þa leit hann a hægri hond sér vndir eic einni mikinn elld. oc hugði at þar være nockor rikr maðr i landtialde sa er um morgenen villdi at veiðvm fara. eða hafðe þann dag at veiðum faret. oc firir þui at hann var þar nattaðr. þa skunndaðe hann til ellzens. oc fann þar dverginn einn saman vel klæddan goðom pellum. oc sat oc stappaðe pipar. oc hafðe steic við elld af einvm villigellti miclum oc feitum. I þui kom Desire at dvergenom oc heilsaðe dvergenom fogrom orðvm oc bliðom. En hann svaraðe honum engv oc let stannda piparenn. oc liop at taca hestinn oc lét af honum soðul. oc let firir hestinn nyslegit gras. Oc gec hann þa astr til riddarans. oc bio þegar af grasi oc einstapa eina reckiv. oc yuir breiddi einn cagur með miclvm hagleic gorvan. oc lét riddarann þar a sitia. En hann mælir ecki til hans oc gecc hann oc bio pipar sinn. Sem hann hafðe vel vellt oc buit matenn. þa tóe hann tvær munnlaugar af gvlli gorvar oc eit bvit handklæðe oc gaf vatn riddaranom. En þegar sem hann leit munnlaugarnar. þa kennde hann. oc varo hinar somv sem hann sa meyna bera þa er hann cannaðezc við vnnasto sina. Dvergrenn lagðe þa mikinn borduc firir hann. siðan sallt disk oc knifa. oc fyllti þa mikit borðker af brenndu gvlli afhinv bezta vini. oc lét piparenn i einn silfrdisk oc steicarnar i annan meira disk. þa toc riddarenn knif oc skar af annarre steikenne goðan bita oc stac i piparenn oc bavð dvergenom. oc hann tóe við oc át. siðan. át hann sialfr þui at hann var hunggraðr. Siðan toc hann silfrkeret oc gaf dvergenom fyrst at drecca. oc toczc honum þa vel til at (hann) gaf dvergenom sva vel. hann toc² engan sva goðan bita at hann gaf honum ei annan iafngoðan. Sem dvergrenn fann hann sva milldan. sva friðan. sva siðgoða³ meðferð. þa gat hann ei lengr leynt sec oc varð hann at syna oc birta sec riddaranum er hann hafðe lengi leynzc.

10. Herra riddare kvað hann. at sonnv ertu ei acrcalla ne cotunga kyns. vel se þu oc uirðulega her kominn. þo at ec se barðr sacar þin. vil ec ei lengr hallda þogn firir þér né leynazc firir þér.

¹) r. f. skgenom ²) r. f. gaf ³) r. f. siðan goða

Ec vil segja þér þat sem tit er með mér. oc tigna þic oc þiona þér. Ec var i dag senndr imóti þér sacar þess at ver vissum at þu myndir her koma. Þa svaraðe riddarenn honum. Vinr kvað hann gvð þacki þér. vel se þeim er þic hengat sennde oc sva mioc villdi virða mic. Herra kvað dvergrenn. ei vil ec leynd þic lengr. unnasta þin sende mic hengat. Þa mællti Desire. Unnasta min herra kvað hann. Þa em ec at visu sæll. Þat veit trv min kvað dvergrenn. at ec segi satt. þui at (ec) skal til leggja allan mât. ec skal gera þic at ræða oc mæla við hana þat sem þér licar ef þu uill mér fylgia. Ec skal leiða þic sva (at) svefnburi hennar at þu skallt mega huilu hennar siá. Vin kvað hann riddarinn. giarna vil ec fylgia þér. Sem þeir varo upp staðner fra mat. þa fylgdi Desire dvergenom. oc gengo þeir þa baðer til þess er þeir komo þar sem bær einn var. oc leiddi hann hann þa at holl einni sva mykilli oc friðre at alldre hafðe hann set aðra iamfríða þeirri. oc gengo þeir fram oc komo þui nest sem eit mikit svefnhus var rikulega buit oc funnv þeir engar dyrr nema glyg einn oc mioc hát. Glyggrenn var mikill oc stoð openn oc sa þeir mikit lios i svefnhuseno. þui at þar brunnv digr stafkerti. oc i svefnhuseno varo tver¹ reckivr vel bunar oc tigulega. oc lago þar i þeim reckium tvær hinar friðaztu konor. hyg ec þær svafo. Þa callaðe dvergrenn a Desire synande honum reckiurnar. Herra kvað hann. þat er unnasta þin er þar sœfr. en systir hennar annan veg. þar mantu finna þionastu mey hennar. ec veit at þu kant hana. þessi mæ^r var² riculega clæd. Desire bioz inn at komaz oc liop baðom fotom i glyggenn. oc fyrir þui at hann gat ei halldit sér. þa féll hann or glyggenom oc kom niðr firir reckiuna. En i þui er hann fell þa þaut mioc oc glumdi miclvm dyn. I þui vacnaðe systir vnnasto hans oc æpte hare roddv. hialper. hialper. Þegar hirðen oll i hollinni klæddez^c sem skiotazt oc liop til vapna. En mæren i svefnhuseno liop oc lauc þegar vpp svefnhuseno oc toc i hond riddaranom oc leiddi hann ut oc mællte þa. Herra kvað hon. nu gef ec ambvn þa er ec het i skogenom. ef þu værer tekinn i þessu svefnhusi. þat trufesti ec þér. at þegar værer þu drepenn. oc myndi. þa frou min reiðazc mer oc alldri siðan min vin vera. En þu gæt³ sacar kurteisⁱ þinnar. at ec tyna ei ombon þionasto minnar. Ef hockuro sinni kygni sva at berazc at þu kæmir i þann stað er þu megir min minnaz. fyrir guðs sakir kvað hon gleym mer þa eigi. Unnasta min kvað hann ottaz ei þat at ec biði ei firir þér. ef ec verð þar staddr sem ec megi hiolp veita þér. Oc fylgde hon honum til þess er hann kom til dvergsens. oc mællti

¹) r. f. tvgrir ²) r. f. helli ³) r. f. gect

hon þa reiðom orðum. Þu hinn illgiarne oc hinn dalegi dvergr. hui villdir þu suikia þenna hinn dyrlega mann. oc laust hon dverginn með lofa sinum firir briost honum oc mællte. Fly undan með honum sem skiotast mattv. Oc foro þeir þa eftir með miclum skunnda til ellzens sem þeir mataðozc. oc kennde Desire at hann var skeinndr mioc oc hallaðezc a síðu sina. oc fann at dvergrenn spottlaðe hann. oc nalega komit honum i vandræðe. Iafnskiót sem hann leit dag oc dags lios. þa setti hann soðul a hest sinn oc gyrðe hann fast oc steig a bac honum. oc stefnde aftr i fylki sitt at hann var mioc síðusar. oc var honum þat mioc lengi með miclum verc oc meinlætum.

11. Mioc langre, stundo síðan liðinni. þa veitti konungr hirðliði sinu i Calatir i castala sinvm. oc var þat at pikisdogum. Konungr bauð til þessarrar vezlu ollum sinum villdaztom grannom. iorlum oc lenndum monnvm. oc komo þangat flestir allir sem þeim samde til herra sins. Oc at þessarre vezlu var Desire. þui at konungr vnni honum yuir alla þa er honum varo kærer. Nu eptir¹ hofuðtiðir þa gengo or kirkiu allir menn. oc konungr skyllði matazc. oc konungr sat i hæstu sæti. þa kom inn riðande inn i hollena ein² hin friðazta iungfrou a huitvm hesti hinum hægazta. með henni var oc ein iungfrov a huitum mul. þær varo riculega klæddar. bunaðr þeirra var betri en hunndrat marca brennz féar. þær baro fram þa tva sparhauca. Konungr oc hirð hans hugðo vandlega at þeim. þær varo sva eincanlega friðar. at engi hafðe fyrr set þessom iamfriðar at vexti oc at allre licams fegrð. Þessum meyum fylgde hin þriðia mæe eigi i ollvm heiminvn fannz hennar maki at fegrð oc friðleic. oc namo staðar fyrir konungenom. Su er ellzt var heilsaðe konungenom. Herra konungr kvað hon. skil orð min. Ec em her komin a funnd yðarn oc fære ec yðr þesse tvau hin friðo born. Gevið sveini þessum riddara vapn. oc gerit slic rað firir meynni sem þer vilit. oc tign yðarre³ samir. sua at tign yðor scemdizc af. At sonnu kvað hon em ec moðer þessarra barna. en herra Desire faðer þeirra. Vel samir yðr firir at sia friðum bornum sva goz riddara oc slicrar frov sem ec em. sacar tignar yðarrar oc scemdar. þui at ec em hingat komin or minv lannde. þa svaraðe konungrenn. hin friða frov kvað hann. giarna iatta ec þer þat er þu beiðizc. Ec skal gera oc frouva eftir mætti minvm. Stig af oc kom at sitia oc matazc með oss oc skemtið yðr. þat gære ec vist ei kvað hon. fyrr en þer hauit þat gort er (ec) biðr yðr. Latið mic nu fyrst pusaz unnasta minvm. oc skal hann síðan fylgia mér. þui at ec vil bua með honum at gvðs logum. oc sva skal hann bua með

¹) r. f. þær ²) r. f. einn ³) r. f. yðarra

mér allan sinn aldr. sva at ec þurvi ei skriftagangs ne annarra licna.

12. Þa let konungrenn fram bera oll riddara klæðe oc vill gera sveininn riddara. konungr sialfr gyrðe hann sverðe en Örref konungr oc Loenes konungr bunndv spora a fætr honum. Sem hann var rikulega oc tigvlega búinn oc riddare gorr. Þa mælti konungr ollum a heyrandum. Þessa mey skal ec lata varðveita mér til hannda oc gera hana drofning. þui at hvergi man finnaz onnur iamfrið. En herra Desire sat skamt ifra konunge. lysti oc til langaðe at pusaz vnnasto sinni. oc bua i frelsi með henni siðan. Oc gipti hana konungr oc let hann hana pusazc at cristnum logum i heilagre kirkiv. Sem þau varo pusat. Þa toc su hin friða frov leyui af konungi at fara heim i fostrland sitt oc villdi ecki lengr þar dveliazc. oc mælti þa til Desire. Stig a hest þinn. þu skalt mér fylgia. þui at nv er sun ockar riddare oc skal hann her eftir dveliazc i þesso lannde. oc dóttir ockor er nu rikulega gift. hofu vit lokit goðre syslo. Vittv kvað hon at sonnu at þau skolu til occar koma at vitia oc siá ocr sem fyrst. Þa steig Desire a hest sinn oc fylgðe vnnasto sinni. er var leiðtogi hans i fostrland sitt. oc dvaldizc með henne siðan oc fysti hann ecki astr at fara. En Bretar gerðo þessa sogu til aminningar¹. at ei skylde þessi atburðr gleymazc ne tynazc. oc af þessom atburð fagran strengleic². þann er þeir calla Desire strengleic oc liðð.

VII.

Tidorels liðð³.

1. Nv er at segia fra þeirre strengleics sogu er Bretar calla Tidorel. með hverium hætte er þat gerðizc. Hann var hinn ricazte konungr i Bretlannde. oc arfe margra konunga sinna ættingia. Þessi konungr kvangaðezc i bernsku sinni oc fecc dottor hertoga eins. sva sem hann bað oc beiddiz sacar curteisi hennar oc villdi hana pusa sér. Bretlanz konungr hann tignaðe oc sæmde hana valde oc uirðing i leynd oc i liose drottning sina. en hon vnni honum einkennilega oc trygglega sem eignvm herra sinvm oc spusa. Þau biuggv sva tiv vetr saman at þau átto ecki barn. með slicum hætti biuggv þau saman alla .xx. vetr. Þui nest bar sva at at konungrenn dvaldezc i Nancsaborg sacar veiðimarcar þeirrar er þar var skamt ifra borgenne. þui at konungi licaðe skemt看 oc dyra veiði með mihunndum. oc at fvglym með gravalum oc gashaukum.

¹) r. f. aminngar ²) r. f. strengleic ³) Heitir þessi strengleicr. Ousk. i Cd.

2. Einn dag sem hann var riðinn með hrólíði¹ sinn a veiðar. þá gek drottning með meyivm sinum at skemta sér i einn fagran grasgarð eftir mat at² nóndags tíma liðnum. oc sende hon eftir meyium oc rikvm konvm oc lec ser með þeim. oc gerðo þær ser miela skemtan oc ato þær þá flestar allar af margskonar goðo alldini. er þar var i garðenum. En drottning kennde at henne þyngdizc³ nockoð. oc lagðiz niðr vnndir einvm nyvoxnm uiði. þar sem henni hugnaðe bazt. oc hallaðez at mey einni er settizc unndir hofuð henni. Nu sem drottning kende ser þungleic þá kennde mæren miclu meira. oc sofnaðe þá drottning oc hallaðe hofðe sinn. Sem hon hafðe sofnat oc upp stoð. þá villde hon eftir ganga þeim er i brott varo gengnar. oc hon fann enga þeirra. þá sa hon einn riddara riða at sér tomlega með hægri ferð. þesse var hinn friðaste maðr þar allra þeirra er þá varo livannde. hann var klæddr rikulega hinvm bezta bunaðe. i meira monnum⁴ virðulegr oc vel vaxinn. Sem hon sa hann at ser riða þá ottaðez hon at hon var einsaman stodd. oc nam hon þá staðar oc stoð kyr. oc ihugaðe at þessi mynde vera ricr maðr sa er finna villdi konung. oc i þui kom hann at henne oc heilsaðe henne vel oc kurteislega. En hon þaccaðe honum kveðiv sina. Ða tók hann i vinstri hond hennar oc mællte fru kvað hann⁵

VIII.

Chetovel.

.
herklæddozc sem skiotazt oc ut riðu orborgenne. En riddarar þeirra bivgguzc eftir þeim. þeir monu líóta nu harðan leic. þui at þeir er uttan varo borgarennar kenndu merki þeirra oc vapnabunað. oc riðu þá imoti þeim fíorom fíorir riddarar. tveir Flæmingiar oc aðrir tveir Hommærkir. leto þegar siga merki sin oc stefndu at þeim. En hinir fyrir ufusir at flyia sa þá at sér riðande. leto siga spíot sin oc caus hverr sér felaga. allir fusir at finnazc. oc mættuzc þeir þá með horðum hoggvm. at þeir fíorer er imote varo fello aller i senn oc fecc engi vprisú.

2. Sv hin rica oc hin friða frou var þá gengin i tvrn einn. oc matte vel kenna þá sina menn oc þeirra atævi. oc sa hon at hennar fíorer vnnastar sigrazc a hinum oðrum felagum er imoti þeim riðv. oc reyndozc þeir þá raustir oc frægaztir allra. En er at kom kvellde

¹) r. f. hrólíði ²) r. f. a ³) r. f. þyngdinzc ⁴) *maaskee feilskrevet for mun* ⁵) *her mangler 2 Blade i Cd.*

þa buðuz þeir of mioc fram. riðv einir fra liði sinu. sva, fjarre at hirðhð þeirra vissi eigi hvar, þeir komo. Fyrir þui keyftu þeir dyrt ofdirfð¹ sina. þui at þeir varo drepner þrir. en hinn fiórðe var særðr til ulivis i gegnum læret oc sva hann miðian oc igeqnm sva at ytti at baki honum. En þeir er særðo þa castaðo skiolldvm þeirra þar a vollenn i hia þeim. Allir harmaðo fall oc dauða þeirra. þui at þeir er særðo þa vissu ei hvat monnum þeir varo. oc villdo eigi hava drepit þa at ser vitanndom. þar varo stadder betr en tvau hundrat manna. Allir þegar sacar harms oc hormvngar er þeir fengo af falle slicra hofðingia er sva varo frægir oc vaskir oc vinsælir. at hverr maðr² unni þeim oc tignaðe þa með allzkonar þionasto. tocu þegar hialma af hofðum sér oc slitu har sitt. Siðan leto þeir bera lic þeirra til bæiarens.

3. Sv hin rika fru sem hon hafðe þenna atburð fregit. þa fell hon þegar sem dauð være til iarðar. Sem hon upp stoð. þa kærðe hon hvern³ þeirra með sinv nafne. Vesol kvað hon. hvat skal ec nu gera. alldre fæ ec huggan meðan ec livi. Ec unna þessom fíorum riddarom. oc girnumzc ec einn sem hvern þeirra flugvrra mer elgin spusa. þeir hofðu aller gnogan goðleic. oc hinir villdazto menn varo mér yuir hvetvitna unnande. Nu veit ec ei hvern mér samir mest at kæra. þui ma ec nú ei lengr fela ne leynd lunderni mitt. þar sem (ec) se dauða þria unnasta mina. en þec hinn fiórða með dauðlegom sarom lifa. En þeim er i dag varo grafnir gerðe gvð micla oc millda miskunn. þa su hin rica frov sendi eftir þeim er hon vissi hina hygnazto læcna. oc fecc riddarann i þeirra gæzlo. oc la hann þa i svefnhusi hennar allt til þess er læcnir hafðe grøett hann. Einn dag sem hann var grøeddr. þa rædde frovuan mart við riddarann oc ihugaðe mart. En riddarenn hugðe þa at henne oc sa at hon van i mikilli ihugan. oc mællte hann þa til hennar. Frv min kvað hann. hvat ihvgar þu með sva miclu athygli. Seg mer. Unnaste kvað hon. ec ihuga gratannde ast þina oc fall felaga þinna. oc vil ec lata gera strengleic um yðr fíora felaga er ec hafða elskat. oc skal ec kalla hann fiórfallðan harm. Riddarenn þegar sem hann hafðe skilt svaraðe skiot. Lat gera frov kvað hann nyian strengleic. oc calla hann harmsfvllr. þui at sv er ec ann yuir allt þat er i er heiminvvm se ec oftsamlega ganga i hia mér. oc ræðer við mec snimma oc silla. oc ma ec enga huggan af henni fa. firir þui skal strengleicrenn vesæll heita oc harmsfullr. Ðat veit trv min kvað hon. þat licar mer vel at strengleicr þessi se sva kallaðr. Ðessi saga var efni oc upphaf. oc af

¹) r. f. ofdirf ²) r. f. mað ³) r. f. hveren

þessu var strengleicrenn gorr oc callaðr chetovel¹ i volsku. veslengr i norræno. Af þessvm las ec ecki fleira. en allzecki vil ec við auca ne nyia lygi yðr telia.

IX.

Douns liöð².

1. Þenna strengleic er Doun heitir kunnv flestir allir er strengleiki hava nymit. en ec vil segia yðr af hverium atburð er þessi strengleicr er callaðr Doun. Sva sem ec hevi sannfregit at retto minni þa bio i fyrnskonn ein mæ'r norðr a Skottlande þar sem heitir Edenburg. hin friðazta oc hin kurteisazta. Foðvrleifð hennar vár allt lanndet þat er hon i sat. Engi var annar þess lanndz höfðingi. Þesse mæ'r er ec gat firir yðr metnaðezc af mikillæte rikis sins. hafnaðe allvm er i bivggv riki hennar. sva at engi var sva ricr ne raustr at hon villdi hafa ne elska oc ei villde hon þat heyra. Hon kvazc engan mann vilia hafa nema þann er sva mikit gere sacar astar hennar. at hann riði á einvm degi or Suðantun er stenndr a svnnanverðo Englannde oc norðr til Edineborgar. þar sem hon sat á Skotlannde. þann kvazc hon vilia hafa. oc sa segir hon at skal fa hennar. Nu sem þetta var vpp komit. oc þeir er i þui riki bivggu þetta frago. þa er þat sannazt at margir viðrleitaðo oc skylldo fullkoma dagleið sina. Noccorer varo þeir er fullgerðo dagleiðena. en er komo til borgarennar þa gec mæren imoti þeim oc tignaðe þa með rikvm sagnaðe. oc let gera þeim hægja reckiu at drepa þa oc svikia unndir dyrum kultum oc rikum klæðom. En hinir er valcaðer varo oc moðer logðuz niðr sofnaðo oc lago dauðer. Þessi tiðennde varo viðá fregin um þessa hina mikillato mey. sva at þetta var fregit vm allt Brettlannd er liggr i Frannz konungs riki firir svnnan Englandz sio. Einn ricr oc raustr riddare er i Brettlannde bio fra þessi tiðennde. en hann atti einn goðan hest. oc hét hann Doun. En firir þui at hann treystiz vel vapnhesti sinvm. þa vill hann at uisv freista³. ef hann megi þessa dagleið upp inna.

2. Ðvi nest for hann skyndelega yuir Ænglandz sio oc lendi i Suðhantun. þaðan sennde hann sendimann sinn til meýarennar. oc sagðe hvar hann hafðe lent. oc sagðe at hon skylldo sennda til hans fulltrva sina. Þegar sem hón sa sendimenn hans oc heyrðe orðsennding hans. þa sendi hón giarna sina menn til hans. Nv var þat laug-

¹) r. f. thetovel
visv tulf. Cd.

²) Doun heitir þessi strengleicr *Ovsk. i Cd.*

³) at

ardag einn mioc arla er Doun hof dagleið sina. oc reið hann þa sva skiott allan dag. at hann lavc dagleið sinni firir kvellð. oc er hann var kominn til Edeneborgar. þa var honum þar rikulega fagnað með mikilli tign oc scemd.

3. Siðan sem hann hafðe ræt við meyna þat sem honum samde. þa leiddi hon hann i vel buit hus at huilazc þegar honum licaðe. En riddarenn bauð monnvm hennar at fa ser þurran elldevið oc bera þangat i svefnhusit. oc gerðo þeir sem hann mællte. Siðan byrgðe hann hurðena oc lagðizc i hia elldenum oc bacaðe sec. sva at a þeirre nótt svaf hann allzecki. oc ei lagðezc hann i huilu þa er honum var hvín. þeir er mioc moðer verða girnaz at liggia hægt. en um morgonenn heuir þat snuiz til ubøtilegs skaða. þui at þess harðare er moðr maðr ligger. þess skiotare endrskapaz honum afl hans oc styrer. Um morgonenn at primamalom þa stoð hann vpp oc klæddizc. oc þui nest gecc hann at ræða við meyna oc krefia formala sins. Ða svaraðe mæren. Unn-aste kvað hon. þat ma ei enn sva vera. þui at þu verðr fara sva langt sem ælstr min flygr. siðan skalltu fa min ón amælis. sva at þat skal ei dvelia. þa beiddizc hann frest allt til þess er Balarð hestr hans være huilldr. oc sialfr umæddr. oc gaf hon honum frest til fiórða dags. Ða hof Doun ferð sina. Balharð liop en elstren flaug. oc er vnndr at hon sprengir hann ei. Um kvellðit komo þau bæðe i einn rican castala. Doun huilldizc þar sva lengi sem honum licaðe. oc þa er hann for i brott astr til Ædineborgar at krefia þess er honum var skilt. mæren matti ei þa lengr syniazc honum. oc stefndi þa til sin ollvm hofðingivm oc hinum hygnaztom monnvm. er i varo riki hennar. oc eftir raðom þeirra þa giftize hon Doun oc gerðe hann (herra) allz rikis sins með rikum scemdum oc miclvm fagnaðe.

4. Doun helldr rica veizlv þrea daga eftir brúðlaup sitt. oc veitti miclvm fiollda af margskonar goðom drycc. En hinn fiórða dag mioc arla stoð hann upp oc klæddizc oc var hoñum þa fram leiddr hestr hans. oc gaf hann goðan dag spusv sinni. þui at hann vill nu heim fara i fostrlannd sitt. þa gret spusa hans qc illa lét oc bar mikinn harm at bonde¹ hennar vill við hana skiliazc. Frou kvað Doun. ec fer nu ifra þer oc veit ec ei hvart vit finnmz oftar eða ei. Ðu hevir fengit getning af mér. Ef sva er sem ec hygg. þa mantu sun fœða. þetta fingrgull mitt skalltu hirða honum. oc fa honum þa er hann er vaxinn maðr. Hon viðr toc fingrgulleno. En hann for sva buit i brott oc dvaldez þar ecki lengr. Nu var þat sannazt at frvvan var ulétt. En i þeim tíma er sunr hennar fœddezc. þa fagnaðo aller vinir hennar.

¹) r. f. bonðe

Sva lengi hafðe hon hann i sinn fœstri at hann matte vel riða oc fara at fuglaveiði oc dyra. Ða fecc moðer hans honum sinngrvll foðvr hans oc bauð honum at gæta vannlega. Siðan bio hon ferð svnar sins rikulega oc sennde til Fracca konungs vel lærðan ollum goðvm siðum oc hirðlegre heyveski. Hann dvaldezc sva lengi með Fracca konunge. at hann gerðe hann riddara. oc for hann þa hveruitna at atreiðvm oc reyndize hann sva oflugar at engi stozc honum i vapnum. sva at af reysti sinni gerðize hann lofsæll oc frægr firir alla felaga sina oc logunauta. oc gecc i felagskap hans mikill fioldi riddara. Siðan for hann með felagum sinum vt i Bretland. þangat sem heitir fiall hins helga Michaels til atreiðar. þui at hann vill kannazc við Breta. Nu sem var samnaðr mikill fiolde hvarstveggia liðs. þar var faðer hans i þeim floccinom imoti honum. oc lengi hafðe langat til at eiga vapnaraun við þann hinn unga riddara. Sem hann kom i fylkingena oc imoti honum. þa let hann siga spiotið oc stefnde at honum. oc mœttuzc þeir þa með horðvm hoggvm. En svarenn fellde foður sinn. En hvargi vissi til annars. þui at Doun kennde hann ei. oc særðe sveinnum hann miclu sare i armlegginn. Sem hætti atreiðenni. þa sendi Doun eftir sveinnum at koma oc ræða við hann. oc hann þegar skiot þangat riðande. Doun mællte þegar til hans. Vinr kvað hann. hvat manni ertv er felldir mic af hesti minvm. Herra kvað hann. ec veit eigi með hverivm hætti þat var. þeir manv vita er nestir varo. Vinr kvað Doun. rið hingat til min oc lat mic siá hendr þinar. En sveinnum var kurteiss oc dro þegar glofa sina af oc synde honum bæðe hendr sinar oc armleggi. Sem Doun hafðe set hendr sveinsens. þa kenndi hann fingrgull sitt á fingre hans. Sveinn minn kvað hann. i dag er við hittomzc i atreiðenni. þa vissu ec at þu vart ættingi minn. þu ert hinn oflugazti oc hinn harðazti i vapnum. kom oc kyss mic. þu ert svnr minn. ec em at visu faðer þinn. Mikil metnaðar kona er moðer þin. með miclo ærviðe gat ec sott hana. þa er ec hafðe spusat hana. þa for ec þui nest i fra henni. alldre siðan vitiaða ec hennar. þat fingrgull er þu bærr a hendi fec ec henni. oc veit ec at hon hevir (þer) fengit. þa er hon sendi þec i Fraccland. Herra kvað hann. satt segi þér. þa kystuz þeir með halsfaðman¹. Siðan foro þeir með hestum sinum yuir Ænglandz sio. oc særðe þa sveininn faður sinn til moðvr sinnar. er lengi hafðe til langat heimkvamo hans. Hon tóç við honum i miclum fagnaðe sem eignvm spusa sinvm oc herra. Siðan lifðo þau i miclum friðe oc fagnaðe marga vetr

¹) r. f. halsfaðman

samþykkilega oc sœmilega. Nu um riddarann oc vm hest hans er honum var hinn kæraste gerðo Bretar strengleic er heitir Doun.

X.

Tveggia elsfanda liob¹.

1. Forðom i Normandi gerðize einn atburðr er siðan var viðá freginn um tvau ungmenni er mioc elskaðozc. sva at vm siðir luku þau bæðe livi sinv af astar akefð. Af þessvm tveim ungmennom gerðo Bretar strengleic. er þeir calla tveggia elskannda. At sonnv var þetta i Neystric. er nv heitir Normanndi. þar sem eit mikit fiall er vndarlega hát. þar huila þessi tvau ungmenni a ofanverðo fialleno. En aðrvm megin fiallzens mioc nér fialleno let einn konungr gera micla borg með miclu athygli. er þa var herra þeirra þioða er Pistrar heita. oc konungr let calla borgena Pistres. oc sva heuir hon iafnan verit siðan callað². En bygð oc hus oll er kunnig at allt þat fylki heitir Pистра dalar. Sa konungr er þa bio þar atti eina dottur friða oc kurteisa mey. en ecki atti hann fleira barna. Hann tignaðe hana oc unni yuir alla lifannde. Rikir baðo hennar oc giarna villdo fa hennar. en faðer hennar villdi engvm kosti gífta hana. þui at hann matte alldre af henni sia. þui at hon var i hia honum bæðe netr oc daga. at hugga hann oc gleðia hann siðan hann hafðe mist drottningar sinnar. En margir leto illa yuir þui er hann gerðe hana ser sva kéra. sva at allir menn hans asacaðo oc avitaðo hann. Sem hann heyðe at menn um orðaðo oc at taldo. þa firirkunni hann oc mislicaðe honum mioc. oc af þui var hann hugsivcr oc harmsfullr. oc tóe þa at ihuga með hverivm hætti hann mætti þui af koma. at engi biði dottvr hans. þa viti hann at sannv at sva hevur konungr mællt. Ef hann getr borit dottvr hans vpp i fiallet i faðme sinum. sva at hvilldize ei i millvm. þa skal hana fa hennar.

2. Nv sem þessi tíðennde varo fregin um allt landet. þa leitaðo margir við at bera hana er allzecki gato at syst. þeir varo nockorir er gato borit hana i mitt fiallit. en engi framarr. þui hætto þær sva-buit. Mioc lengi stoð sva buit vm konungs dottor. at engi villdi biðia hennar. þui at engi gat fullgort þat er viðr la. I þui konungsriki var einn ungr maðr svnr eins dyrlegs mannz. friðr oc vel mannaðr yuir alla aðra. hann ilutaðezc vm konungs dottor. Hann var oft lengi i konungs hirð oc unni mioc konungs dottur. oc optsamlega³ rædde við hana. at hon skyldi iatta honum astarþocca sinn. þui at hann var

¹) Tveggia elscandi *Ovsk. i Cd.* ²) r. f. iafnan ³) r. f. opsamlega

vaskr maðr oc hinn curteisazti. oc konungr lofaðe hann mioc oc var honum hinn kærasti. þau rædduz oft við oc vnni hvart þeirra öðrv¹ tryglega. oc leyndu sem bazt. sva listvlega at eingi gæt funnit ast þeirra. En þat angraðe þau mioc at þau matto ei finnaz ne saman koma. Sveinnen ihugaðe at honum var betra at biða með biðlunnd en skunnda með heimskre rapan. oc af fallannda von missa tilsio sinnar oc vettannde vanar. Hann var mioc astbvnndinn af henni oc hon af honum. þui nest bar sva at. at sveinnen kom til vnnasto sinnar er sva uar friðr oc vel mannaðr. oc kærir firir henni astarangr sinn. oc mællti at hon skyldi ei lengr valca hann i astarbaundum. oc bað hana fylgia sér i brott oc kvaz ei lengr bera þenna angr. En ef hann bæðe hennar oc hefðe þat uppi verit firir feðr hennar. þa vissi hann at faðer hennar vnni henni sua mikit. at hann minnde eigi gísta hana honum nema hann gæti borit hana i faðmi sínum upp a siallit. þa mællti mæren. Vnnasti quað hon. ec veit at visu at ei getr þu borit mic. þui at þu ert ei sva craftugr ne aflugr. En ef (ec) fylgi þer i brot. þa man faðir minn iafnan lifa með harm oc hugsott. reiðr oc angrfullr. En guð veit at ec ann honum sva mikit. oc sva er hann mer mioc kær. at alldri vil ec honum angr gera. þu verðr annat rað at hafa. þui at þetta hugnar mer vist ei. Ec a eina rica frændkono með rikum eignvm ut i Salernaborg. hon hevir þar² lengr verit en fimtigi vetra. oc er hon fullkomþin i allzkonar læcnis kunnasto oc lengi vm þa kunnasto velt. hon kann allra grasa oc rota skyn. Ef þu villt til hennar fara oc færa henni bræf mit oc syna henni atburð þinn. þa man hon til leggja rað oc ræct. oc þau buðcagros gefa þer oc fa þer þa drycki. er mikinn kraft oc styrc manu gera þér. Siðan sem þu aftr kæmr i þetta fylki þa skalltv biðia min firir feðr minvm. Hann man kalla þec bernscan oc segia þer formalann. en þu iatta honum giarnsamlega. með þui at ei ma með öðrvm hætti yera.

3. Sem sveinnen hafðe heyrt ræðo oc rað hennar. þa huggaðezc hann mioc oc þaccaðe henni. oc toc hann leyui af unnasto sinni oc for i fylki sitt. oc bio ferð sina skyndilega oc for ut i Salernaborg. oc huilicz þar oc mællte við frændkono unnasto sinnar oc fec henni bræuit. er hon sendi henni. Sem hon hafðe yuir séét bræuit. þa mællti hon at sveinninn skyldi dveliaz með henni til þess er hon hafðe reynt alla meðferð hans. oc styrcti hon hann þa með læcingum. oc fece honum þesskonar drycc. at alldre verðr³ hann sva valcaðr ne moðr. er hann a bergir þeim drycc. þa fær hann þegar fullkominn styrc oc fullgort megin oc allt afl. Sem hann hafðe þetta syst. þa for hann

¹) r. f. öðrvm ²) r. f. þer ³) r. f. verð.

heim i fostrland¹ sitt. oc hirti dryckinn i kerallde einu litlu oc hafðe með sér. Nu er sveinninn feginn oc glaðr. Er hann var heim kominn. þa dvaldizc hann litla stund i fylki sinu. oc for þegar til konungs at biðia dottur hans. Konungr syniade honum ei dottvr sinnar. en þo let hann sem sveinivm være þat mikil heimska oc urað. Oc einn dag lét konungrinn stefna eftir vinum sinum sacar dottur sinnar oc sveinsens. er viðr vill leita at bera dottur hans upp a fiallit. oc samnaðizc þar þa mikit folc at sia þann atburð. Sem stefnudagrenn kom. þa var sveinnenn þar fystr allra oc gleymdi eigi drycc sinvm. A eingivnvm hia Seine borg² samnaðiz þa sa hinn micli mannfolde. Konungrinn lét þangat koma dottor sina. var hon i engvm klæðom nema serc einum. Sveinninn toc hana i faðm sér. oc fecc henni dryckinn. þui at hann vissi at hon minndi ei svikia hann. En þat man ecki tea honum. þui at engi hofsemd var með honum. Hann lióp með henni sem hann matti skiotazt. oc er hann var kominn i mitt fiallit. sacar fagnaðar þess er hann fecc af meynni. þa gleymdi hann drycc sinum. Sem mæren kende at hann mœddizc þa mælti hon. Unnasti kvað hon. drecc drycc þinn. þui at (ec) kenni at þu mœðizc. drecc oc enndrnyia styrc þinn. þa svaraðe (hann). Ec hevi yrit afl unnasta. ecki mœðizc hiarta. oc fyrir þui vil ec engvm kosti huilazc. Sem hann hafðe upsót tva luti feallsins. þa fell hann nalega niðr i uvit. Mæren bað hann morgvm böenum. Unnasti kvað hon. drecc læcning þina. En hann villdi eigi heyra orð hennar ne trva orðvm hennar. oc for micla ferð með henni. oc komz hann þa upp a fiallit með henni með mikilli pining. þar fell hann niðr oc stoð alldri siðan vpp. oc rann hiarta hans allt or honum. oc la hann þar þa svabuit sprunginn.

4. Mæren sem hon sa vnnasta sinn. þa hugðe hon at hann lægi i úviti. oc settiz hon a kne i hia honum. oc villdi geva honum dryckinn at drecca. En hann matti allzecki mæla. nema með þessvm hætti do hann sem nu er sagt. Hon kærðe þa dauða hans með havo ope. oc kastaðe þegar keralldeno frá sér er drycrenn var i. oc rann drycrenn or oc dreifðizc uiða vm fiallit. sva at allt þat fylki bættiz af þui. fyrir þui at þar fvnuz morg goð gros siðan. er morgvm mortnum bættiz er af drvcku þeim drycc. Nu er þat segiannde yðr fra meynni er sva var hygginn oc heyvesk oc hin friðazta. at hon fell þar niðr oc do af harm hia unnasta sinum. En þeir er biðv þeirra er þeir sa at þau komo ei ofan. gengu þa vp eftir þeim. oc funnv þau bæðe dauð. þa fell konungr niðr oc la lengi i vuiti. oc bar sva mikinn harm at varla loddi liuit i honum. oc allt fólkit er þar var samnað bar með

¹) r. f. fostr ²) i Cd. b.

miclvm harmi dauða þeirra. þrea daga helldu þeir likum þeirra ofan iarðar. þa var buin þeim steinþro oc logð i bæðe saman. oc reðo þat allir at þau skyldo þar a fialleno vera gravin. oc er sva var gort. þa foro aller i brott. Af þessvm atbvrð barnanna var iafnan fiallit (kallat) tveggia elskannde. En Bretar gerðo siðan af þessvm atbvrð strengleic þann er þeir kalla tveggia elskannda.

XI.

Gurunö liöð¹.

1. Þeir er hva i borg þeirre er heitir Svsvезun² vitu þenna strengleic er Gurvn heitir. hvar af hann var gor. oc með hverivm hætti. Gurun var ættaðr af Brettlände dyrleggr maðr oc ricra manna. Faðer hans var rier konungr. mioc hyggenn oc kurteiss. Móðer hans var ricra manna. Scota konungr var broðer hennar. Nu sem Gurun var fullkominn maðr at afle oc skynsemð þa sendo þau hann til Skota konungs móðor broðor sins. Konungr toc vel við honum oc tignaðe hann yuir alla oc gerðe hann sér hinn kærastu. oc þui nest sem hann kunni riddara vopn bera. þa gerðe hann hann at riddara. oc eftir raðom raðgíafa sinna. þa gerðe hann hann iarl yuir þeim monnvum er Vales heita. Gurvn var hian friðazti maðr. at allum linum vel skapaðr. oc unni einni mey er var systur dottir drotningarennar sva alla tolf manaðe. at hann gerðe henni ei kunnict oc ei bað hann hennar. þui at hann hugðe oc oltaðezt at hon mynde syniazc honum. oc hugleiddi hann með sér at betra er at hafa biðlunnd en rapa til uvissar vanar með skunnda. oc missa sva þess er til hygggr. Einn dag þui nest bar sva at. at Gurvn for at skemta sér i more at veiða dýr. oc hafði við sér harpara einn. er meistare var allra harpara þeirra er i þui lannde varo. Oc firir þui at Gurvn vissi at harparanom varo kunnigar allar meyar þess rikis. þa rannzacaðe hann af honum gor-samlega oc hveriar hellzt varo friðaztar at atferð oc kurteisi oc hveriar af þeim hellzt være ælskannde. Harparenn nefndi allar. en þa lofaðe hann mest yuir allar þa er Gurun unni. Sem hann hafðe heyrt hann sva mioc lofa þa er honum bzt licaðe. þa lagðe hann hendr um hals honum oc mællti. Vin kvað hann. ec vil gera allt þat er þér vel licar. þui at þu veizt at þu matt mikit tia mer oc mikit at gera at raða mer heillt oc micla hialp veita mér um þa mey er þu hevir sva mioc frægt oc lofat firir mér. Ec heui lengi elskat hana. en ecki heui ec enn røtt við hana. þa svaraðe harparenn. kynlect þycki mér kvað

¹) Her er Guruns strengleicr Ousk. i Cd. ²) eller Svsvезun

hann. hui þu leitar ei rannzacs um slikt. En ef þer licar. ec vil við hana ræða oc segia þér annsvor hennar. Ða mælti riddarenn. þat vil ec giarna kvað hann. oc þess bið ec þic. Nu sem þeir varo komnir or skogenom oc metter¹ i castalanom. þa gleymdi ei harparenn ærenndi sinu. oc gecc þegar i drottningar loft oc settize þegar hia frænnkonom drottningar oc meyiom. oc gerðe þeim skemtian oc gaman leic oc látr. oc mælti hann við unnasto Guruns. oc bar henni kveðiu hans. oc at hann ann henni mioc. oc villdi nu þegar hafa annsvor af henni. oc sagðe henni at hvergi fær hon friðare ne villdre manñ at elska en hann er. Mæren þegar kurteislega þaccaðe honum orðsending hans oc sagðe. at hon hafðe dverg einn með sér. er faðer hennar fostraðe. oc sennde hann þangat með henni. Ef sva være at hon villdi nockorum manne vnna. þa bauð faðer hennar henni at hon skyllde raðom dvergsens² fylgia. Oc firir þui sagðe hon. þa er hon hevir heyrt orð dvergsins. þa skal hann vita svor hennar. þa fór harparenn or lofteno oc kom til Guruns. oc sagðe honum svor hennar. at ef dvergenom licaðe. þa vill hon giarna vnna honum. þui at hon verðr at gera eftir hans raðom. Nu ef þu mátt dverginn locca með segiofum. oc sva fogr orð firir bera. at hann villdi samþyckia oc vera með vilia þinum oc hallda þinu male. þa mantv vel komazc at þinum vilia. þa callaðe hann svein einn til sin oc sendi hann skyndilega eftir dverginom. oc steig dvergrenn þegar a hest sinn oc reið til herbergis Guruns. Sem iarlinn leit hann. þa liop (hann) up oc gecc imoti honum oc bar hann til sætis oc fagnaðe honum vel. þa lét hann honum færa af fe sinv gott borðker af brenndo silfre at þjóna honum með oc rict silkipeil til klæða.

2. Dvergrenn þegar sem hann sa giaur hans. þa sa hann at þat var allt sacar þeirrar friðu meyi ar hann reð oc varðveitti. oc svaraðe at engar giaur vill hann þiggia af honum. kvazc ecki vera þurft- ugr gullz ne silfrs. Siðan fór hann astr til meyiarennar oc sagðe. at herra Gurvn unni henni. oc þær giaver er hann bauð honum. En þa birti mæren honum at hann bað hennar mioc. oc orð sent henni. at hon skylldi iatta honum astarþocca sinn. En ec heui skotið raðagerð minni til þin. Nu seg mér hvat þer synizc af þessu. hveriu mér samir at svara honum. Fru qvað dvergrinn. eftir skynsemd minni vil ec gearna segia þér þat sem mér synizc bazt. Gurvn er goðr maðr. en ofgiarna vill hann heima sitia. cerit er hann mildr at gefa. en hann vill ei at fara atreiðvm. Ef hann villdi i viðrskifti riddare vera. þa mynde hann frægiaz af riddaraskap. Betre er raustr skialldsveinna en

¹) r. f. mett er ²) r. f. dvergsens

ragr riddare. en þu mæli ec ei þetta til hans. Ða lo mæren oc svaraðe. Kynleg ero mer svor þin kvað hon. þat samir ei at þu amæliir honum. eða villtu at hann drepr sic sacar min. þat veit trv min kvað hann dvergrinn. nv finn ec at sannu at þu annt honum. oc þu fylgir raðom oc eggian harparans. Ðat er hordomsmanna livi. þar sem þeir venta gíafar oc gœzkv. lutaz þeir i slicu syslu. Nu fyrr en þau luku rœðu sinni. þa kom harparennt at leita svara meynnar um þat er hann hafðe fyrr rœtt við hana. oc hafðe hann heyrt allt þat er dvergrinn mælti. oc hann mælti þa reiðr til hans. Vesæll kvað hann. allz engi ertv. illr oc vanndr oc af acrkorum vesæll auki. þat være verðuct at ec skyta fœti minvm fyrir briost þer sva miklo hoggi. at þu lægir sprunginn af. er amæliir dyrlegom hofðingia. oc sva mynda ec gera at visv ef ei være þessi iungfru. Dvergrenn sortnaðe allr oc svaraðe harparanom. at hann laug. Eigi em ec vandr maðr. Ec em kvað hann gvðs skepna. oc heuir nattura geuit mér vit oc skynsemd. kurteisi oc goða kvnnasto. En þu hevir illa syslu oc vand atævi. Ða mælti mæren at þeir skyldo hætta deilld sinni. Harparennt spurðe þa meyna vilia sins. Mæren svaraðe hans orðum. at hon vill fylgia hans raðom. oc þui fram fara er honum synizc. En þess bið ec kvað hon. at þu geuir upp reiði þina dvergi minum. Oc iatte hann henni þegar með goðvm vilia bœn hennar. oc tóe hvart þeirra i hond annars. oc gengv til herbergis Guruns. oc ero þeir nu felagar framleiðiz. þa leiddv þau Gurun a einmæli¹ oc sogðu honum tímenn nér hann skyllði finna hana. oc var þa dvergenom allr hugr á at þau skyldo finnazc sem fyrst. Gurun stoð mioc arla vpp oc klæddizc ricri gangveriv. Drottning gecc þa (i) kirkiu. en dvergrinn leiddi þa riddarann i drottningar loft. þar sem mæren var. En hann hafðe ihugat þat sem hann villði mæla til hennar. oc bað þa hennar með hœvilegum orðvm oc vel skipaðom. Sem mæren hafðe heyrt orð² hans. þa iattaðe hon honum ast sina. at hon skal hava hann sem unnasta sinn. en hann se a þat at hann gere sva mikil fyrir hennar sakir sem honum samir at gera sacar vnnasto sinnar. Oc iatte hann þui oc þackaðe henni. Nu heuir Gurun þat með frælsi oc leyui at kyssa oc halsfaðma hana oc atti hann mioc lengi við hana með kurteisum leikum oc sætum kossum. Dvergrenn hugðe vannlega at viðrskifti þeirra. oc lo mioc at leic þeirra. oc ihugaðe hann þa oc mælltize einn viðr. Þessi riddare kvað hann kann vel kyssa. macara være at hann kynni iamvel riða með riddara vapnvm.

3. Þesso nest for Gurun til herbergis sins. oc fylgdi dvergrenn

¹) r. f. einmæli ²) r. f. orði

honum oc var honum hinn kærasti. I þeim tíma er þetta gerðiz. þa safnaðez mikill herra norðan af Mæraf íolmennilega i moti konung-
enom. oc stefndi þa konungr til ollu liði sínu oc uinvm sínum. Þeir
ufriðinum vpp helldo nalgaðoz þa miok ríki konungs oc gerðo honum
oftsamlega skaða. drapo menn hans oc hertoco konor. Sætti þeim oft
a morkum. sva at einn dag er hann mætti þeim. þa æpti Gurvn
systurson konungs fyrst a þa. En hinir varo aðr varir við þa. vel
herklæddir. Oc er þeir saman komo þa sotto konungs menn þa mioc
vasklega. En hinir toco vel við þeim. oc fello margir af hvarom-
tvegivm. Gurvn sat á einum hinum bazta rauðvm hesti oc bar hann
a spíoti sínu eina friða erme af hinv bazta silki. er unnasta hans gaf
honum. þa er hon gerðe hann unnasta sinn. Hann leypti fram hesti
sínvm. oc stefnde at einum valskum riddara. En sa var konungs sunr
af Írlande. Sem hann sa at hann stefndi at honum. þa hellt (hann)
spíoteno oc stefndi ímoti honum. oc mættuz þeir með hörðum hoggum.
En Gurvn var krostugr maðr oc hinn aflugasti. skaut honum þegar af
hestinum ollum felagum hans asiande. En einn felage hans af Got-
lande. sa er hét Malkus. sem hann (sa) felaga sinn liggia opinn. þa
firirkunni hann mioc oc bar fall hans með miclum harm. Hann lét
siga merkit oc leyfði at Gurvn með miclu spíoti oc lagðe hann hörðu
spíotlagi. en ei gat hann fellt hann. en hann lagðe hann með spíotino.
sva at hann særðe hann. En i þui einn af bogmonnum þeirra skaut
at honum. oc laust hann unndir herðarbláðit. sva at broddrenn stóð
allr i holde hans vpp yuir falinn. Sem Gurvn kennde at hann var
sarr. þa snære hann aftr hestenum oc hio hófuð af honum með
brugðnu¹ sverðe sínu. oc kóm þui nest til sinna manna.

4. Nv sem konunge var sagt (at) frænnde hans var mioc sár.
þa mislicaðe honum mioc. oc kunni þui illa oc reiddiz hann mioc
uvinum sínum. oc snæri liði sínu oc felldi betr en .iii. hundrat. oc
hertecnr varo íammargir eða fleiri. oc toku þeir þa at flyia sem
skiotast. En konungr villdi firir þui ei reca a land flottann. at hann
ottaðiz at þeir myndu hafa folgit lið sit i skogenum. oc bauð mannv
sínvm allum aftr at snuaze. Ðui nest reið hann at finna frænda sinn.
oc fecc honum goðan læðni er skiot græddi hann. Mæren er sva
mioc unni honum. sem hon fra oc vissi til sannz. þa ottaðez hon
mynde aldre sia hann síðan. Hon gerðe ser mikinn harm sva at
nalega mynde hon springa. Síðan kallaðe hon dverginn oc mællti.
Gac skiot til unnasta mins oc spyr hann. ef hann se lífs venn. oc
sennde mer orð ef hann ma heilsu fa. En ef þess er engi von. þa

¹) r. f. bragan

skal ec ei liva eftir hann. Frou kvað hann. hætt at mæla slikt. ei samir þer at hava sva mikinn harm. Ef þessi deyr þa mattv brat fa nyia ást. þui at engi kona verðr raðlaus nema of gomul se. Vist ertu kvað hon vandr oc illr. oc ill tilbrigði finnaz i þer. eigi heui ec þat lunnd-erni. oc ei vil ec hafa. er kallat er hverflynde. Sem hon hafðe þetta mællt. þa gec dvergrenn til herbyrgis Guruns. þegar sem Gurun sa dverginn. þa callaðe hann hann til sin oc spurðe hann um vnnastu sina. Hann talde honum þa at hon bar mikinn harm sacar hans nétr oc daga. Sem hann heyrdæ þat. þa firirkunni hann mioc. þa callaðe hann þangat harparann. oc sendde henni orð ifanarlaust. at hann verðr brat heill. Siðan for hann astr til meynnar oc sagðe henni þau tið-ende. at unnasti hennar verðr bratt heill. Siðan for hann astr til Guruns oc sagðe honum. hverso mæren unni honum. Af þessum fagnaðe er nu fec hann af ast meyiarennar þa mællti hann til harparans. at hann skyllde safna nyia nota. þa sem hann matte fegrsta finna. vm Gurun hinn bazta vin sinn oc upphaf astar hans oc framfærðer. En hann þegar gerðe sem Gurun bað hann. oc gerðe hinn fegrsta strengleic um allan þann atburð til lyctar. Oc þessi er ein-kennilegr strengleicr af hinum fegrstum nótvu oc heitir Gurun. En Gurun þegar sem hann var heill oc græddr af sarom sinum. þa tóe hann á launvngu¹ meyna or drotnengar lofte eftir raðom harparans. oc mestr var hann vin hans. oc hafðe baða með ser dverginn oc harparann. oc foro oll saman i Cornbretalannd. oc tóe konungr vel við allum þeim. Siðan reyndizc Gurvn hinn bazti riddare. harðr i vapnum. oflugr oc sterçr oc vaskr. sva at vm hans daga fannz ei hans maki. Margir segia þessa sogu með oðrum hætti. en ei las ec annat en nu heui ec sagt yðr.

XII.

Miluns liöð².

1. Þeir er sogvr vilia segia. þa samir³ þeim með sundrskiftilegum hætti up hefta. Miluns sagu at segia yðr með fám orðum. oc firir hui er þessi strengleicr var gorr oc kallaðr Milun. Milun var i Valess fœddr dyrligr maðr oc vel kyniaðr. I þui fylki bio einn ricr lenndr maðr. en ei er mér nafn hans kunnict. hann atti eina friða dottur. hoska oc hygna oc kurteisa mey. Sem hon fra til Milvns. þa toc hon at elska hann mioc. oc sendi til hans sendimann sinn oc sagðe. ef honum licar. þa vil hon giarna elska hann. En hann fagnaðe mioc þeim tiðendum

¹) r. f. launvngu ²) Her er Miluns strengleicr *Oesk. i Cd.* ³) r. f. samirir

lengr en um kvelldit. vm morgeninn toc hann leyui. En fostra hans gaf honum morg herklæðe. oc at hann skyllde vel reynaz at riddaraskap oc kurteisi. Siðan kom hann yuir sio oc stefndi i Bretlannd norðr. oc hellt hann sec vel oc for at atreiðvm oc kannaðize við alla þa er ricaztir varo i þui lannde. For þa hvervitna reysti hans oc riddaraskapr heim i fustrlannd hans. Milun heyrði mioc lofaðan þenna hinn unnga riddara. oc mislicaðe honum mioc at sa riddare var sva raustr. oc ihugaðe hann at fara skyndilega yuir Ænglannz sio oc gera atreið þessum riddara. at svivirða hann oc frægð hans. oc gerðe þetta kunnict vnnasto sinni oc vil hann hafa leyui. af henni. Sem hon frá vilia hans. þa þackaðe hon honum oc kunni honum micla afusu at hann uill fara ór lannde sinv at leita sunar þeirra. Milun frá orðsennding hennar. bio rikulega ferð sina. oc kom upp i Normandie. Siðan for hann ut i Bretlannd oc hafðe með sér marga goða riddara. oc dvaldize i Brettlannde til þess er paskar varo liðnar. þa safnaðezc mikill¹ fiolldi riddara vnnir Michials fialli Normenndingar² oc Bretar. Milun kom þa fyrstr þar allra grimr oc vapndiarfr. oc spurðe hann aðra riddara hvar sa hinn goðe riddare var. oc varo þeir yrnir er honum sagðo. oc i hvaro liði hann var. þa sa Milun at hann reið einkar vel oc gaf stor hogg oc kennde hann af vápnom oc skipaðize i fylking imoti. oc leyfti hvar at oðrvn sem skiotazt mátto hestar þeirra laupa. Milun lagðe hann með sva harðo hoggi. at þegar brast spiotskaptið i sunndr oc gat hann ei fellt hann. En sveinninn festi sva spiot sitt a honum at hann skaut honum af baki. Sem hann fell þa sa hann undir hialm hans at huitnat var har hans oc skegg. oc mislicaðe honum at hann fellde hann. oc tóe hann þa hestinn með beislino oc færðe honum i gíof oc mællti. Herra kvað hann. stig a hést þinn. Guð veit mer mislicar mioc. at ec skyllde sva mikit misgera nockorvm þeim manni er á þinum alldre er. Milun lióp þegar a hest sinn. oc kunni honum micla afusu. oc kenndi hann þa fingrgullit a hennde honum. oc mællti þegar til hans. Vinr kvað hann. lyð orðvm minum. Seg mér hvat faðer þin heitir oc moðer þin oc sialfr þu. þa svaraðe sveinnen. Giarna vil ec segia þér þat er ec veit til. Ec hygg kvað hann. at faðer minn var fœdr i Vales. oc er hann callaðr Milun. Hann unni eins rics mannz dottur. oc gat mic i leynd með henni. En foðursystir min fostraðe mec oc varðveitti mic sva lengi at hon gaf mer hesta oc herklæðe. oc sende mec i þetta land faður mins at leita. Oc nu fysis mic at fara i fustrland mitt oc finna hann yuir Ænglanndz sio með skunnda. þui at ec vil vita hvat tit er um foður minn. oc hverso

¹) r. f. mikil ²) r. f. Normenndingar

hann er til moður minnar hversu samþykkilega og astsamlega þau ero saman. Milun matti ei þa lengr þegia. Hou drottinn gvð kvað hann. dyrlega hevir þu holpit mer og hialpsamlega huggat mic. Sveinn minn kvað hann. þu ert at sannv sun minn. Sem riddarinn hafðe heyrð orð hans. þa steig hann af hesti sinum og kysti faður sinn sætom kossom. Þegar sem hætti atreiðvm þa for Milun i brot. þui at hann langaðe at ræða við sun sinn sva mart sem honum licaðe. og varo þa baðir i einu herbyrgi. og skorti þar ei micla skemtan og goðan fagnað. og var þar mikill fioldi riddara. Milun talde syni sinum frá mæðr sinni. hversu hann unni henni siðan og hon honum. og at þau gerðo ælftena senndimann sinn. Ðat veit trv min kvað hann goðr faðer. ec skal drepa bonda hennar. en þu skalt spusa moðor mina. Oc hættu þeir þa sva buit þeirre ræðo. Vm morgonenn biuggu þeir ferð sina og foro skiott yvir Ænglanndz sio með goðum byr og hægivm sio. Ðui nest einn dag sem þeir riðo rettleiðis heim. þa mættu þeir sveini einum er komannde var fra vnnasto Miluns og villdi fara i Brettlannd. Hann fecc Milun bræf innsiglat og sagðe honum vttan bocar. at anndaðr var bonde unnasto hans. og at hann skyndi heim og dveli ecki ferð sina. Sem Milun þetta frá. þa var. hann mioc feginn. og riðv þeir þa sva lengi at þeir komo til castala frunnar. En engan mann spurðo þeir raz um. hvarki frændr né vini ne aðra menn. Sunr þeirra gifti feðr sinum moðor sina. Vm ast þeirra og goðleic gerðo þeir i fyrnskunni¹ vm þenna atburð strengleic. er nv er þesse saga ritað sva sem ec gat giorst skyniat og skilt.

XIII.

Geitarlauf².

1. Mioc licar mér og giarna vil ec syna yðr þann strengleic er heitir i volsku chrefuillenn. geitalauf i norræno. hvar þessi strengleicr var gor og kveðenn og með hverium hætti. Þat heui ec a boc leaset þat sem margir segia og sanna um Tristram og um drotneng og vm hina tryggazto ast þeirra. af hverio þau fengo margan harmulegan harm. og um siðir do þau bæðe a einum degi. Marhæs konungr var reiðr Tristam frænnda sinvm og firirbauð honum riki sitt sacar þess at hann unni drotningenni. og for hann i fóstrlannd sitt Suðvales. þar sem hann var fæddr. og var hann fulla tolf manaðe³ sva at hann fecc ei leyui aftr⁴ at fara. Siðan lagðe hann sec i abyrgð lifs eða dauða.

¹) r. f. fyrskunni ²) Bretar calla gotulæf en ver kollvm Geitarlauf *Onsk.* i *Cd.* ³) r. f. maðe ⁴) r. f. aftr

En þer latet yðr ei kynlect þyckia. þui at sa er ann trygglega er harmsfullr mioc þa er hann fær ei vilia sinn oc fyst¹. Tistram var mioc ryggr. oc firir þui for hann or fostrlande sino oc stefndi i Kornbretalannd. þannog sem drotning var firir. oc fals einnsaman i skogum. En þa er kvellda tóć þa fór hann ór oc toc sér herbyrgi. oc spurðe hvat tit var með konunge. þa sagðu þeir honum er fregit hafðo. at allir lenndir menn oc hafðingiar skolu safnaze i Tintaiol. þuiat konungr vill hallda þar hatið oc veita ollu hirðliði sinu oc hosðingivm. A pikisdogum skolu allir þar vera. oc man þar ei skorta skemtan oc rikan fagnað. oc skal þar þa drottningen vera. Sem Tistram hafðe heyrt þat. þa huggaðizc hann miok. þui at hon man ei fara sva um veginn. at hann se hana ei. Nu þann dag sem hann vissi at konungr skyldi þangat fara. þa kom Tistram i morkena þar i hia vegenum sem hann vissi at drotning skyldi vñ riða. þa hio hann niðr einn heslivonnd oc telgdi ferstrenndan með knifi sinum. oc reist nafn sitt a stavenom. Ef sva kann at bera at drotning ser stafenn. þa man hon ihuga unnasta sinn. þui at sva hafðe henni oðru sinni atborit. Nu var ristið a stavenom. at Tistram hafðe þar lengi beðit hennar oc umlyz at spyria til hennar oc vita með hverivm hætti hann mætti sia hana. þui at hann ma engum kosti liva on hennar. Sva ferr með ocr kvað hann sem [viðuindill sa² er binnz um heslivið³. Meðan þessir tveir viðir bug baðer saman. þa liva oc bera lauf sitt. en sa er þessa viðe skildi hvarn fra oðrum. þa deyr haslenn oc þui nest viðvinndillenn oc berr hvarki lauf. nema þorna oc firir verðaz bæðe. Hin friða unnasta min. sva oc eftir þeim hætti ero vit. Ei ma ec lifa on þin. oc ei þu on min. Drotning kom þa riðannde oc leit stafenn er stoð i veginum. oc toc stafenn. oc upp las þat er á var ristið. Riddara þa er fylgdo henni let hon nema stað. oc bauð þeim at biða sin. Hon kvaz vilia stiga af hesti sinum oc huilazc þar nockura stund. oc gerðo þeir sem hon⁴ mællti. En hon gec þa mioc fjarre liði sinu. oc kallaðe hon þa þionastomey sina. sem Brengveinn (het) er henni var iafnan holl oc trygg. Oc gecc hon þa af vegenom at hon fann þann er hon mioc elskaðe yuir alla livannde. oc var i þeim funndi mikill fagnaðr hvarstveggia. oc mællti við hann i goðo tome allt þat er henni licaðe oc hann til hennar. Siðan sagðe hon honum með hverivm hætti hann ma fa sætt oc samræðe af herra sinum konunge. oc at konungrenn mioc iðraðezc at hann visti honum i brott. oc trvði vandra manna uraðom. þui nest skildizc hon við unnasta sinn. En þa er at kom skilnaðe þeirra. þa greto þau bæðe. Tistram dvaldizc i Vales allt til þess er

¹) r. f. fystr ²) r. f. við uindil si ³) r. f. hesta við ⁴) r. f. h' d. a. hann

konungrenn móðorbroðer hans sendi eftir honum oc uppgaf honum reiði sina. Nv af þeim fagnaðe er hann fec i morkinni af huggan drotþingarennar oc af syn hennar oc fundi. at mvna þau orð er hon mælti. Tistram er fullkominn var allzskonar strengleica er i horpu gerazc. fann þa nyian strengleic. Bretar kalla gotulæf. valskir menn chæfre-fuill¹. en ver megum kalla geitarlauf. En nv hevi ec yðr sagt þat sem ec veit sannazt um þessa skemtan.

XIV.

Strandar liöð².

1. Nv samer oss þesso nest at skilia þann er heitir strannðar strengleicr. hversu hann upp hefzc. Viliamr konungr er sotti Ængland lét gera þenna strengleic. þa er hann hafðe allt unndir sitt valld lagt oc vörðum skipat firir lanndamære. þa for hann aftr oc steig a skip i Suhamtun. þui at hann hafðe fregit at lenndir menn er atto kastala i lanndamære Normandie³ flestir allir misgerðo við hann. oc a gengo riki hans. En hann sneri þa reiði imoti þeim oc samnaðe mikit lið imoti þeim oc fiolmennilegan her ór lonndvm sinum. Sem hann kom i Normannðie. þa settiz hann um kastala þeirra oc niðr braut. oc aftr (reisti) sem honum bezt licaðe. upp sotte þa alla. oc friðaðe vel allt riki sitt. oc gaf þeim verðuga refsing. er illir oc uruarmenn varo. Sem hann hafðe setit nokkora stunnð i riki sinu. þa fysti hann aftr at fara yuir Ænglandz sio. oc for hann til Barbesfear bæar. oc sat þar mioc lengi. oc for hvern dag með gashaukum oc veiddi tronur oc toc mikinn fiollda. Oc þar sat hann mioc lengi at biða goz byriar. oc samnaðez þar mikill skipafiolde at flytia her hans. En konungr villde ei hafa rað styremanna at rapa i uraðet veðr. fyrre dvaldez hann þar mioc lengi sacar þeirrar skemtanar. er honum licaðe sua vel oc yndelega hugnaðe. þa ihugaðe hann með retto athygli. at hann skal sendimenn sina gera með brævi sinu ut i Brettlannd til hinnar rauðu fru. er natturo kunni allra strengleica. oc iamnan at faret þesskonar skemtan⁴ oc allan hug á lagt or bernsku sinni. at hon skyllði gera hohum einn nyfunninn strengleic með þeim hinum fegrstvm nótum. er hin margfroða kunnasta hennar mätte til finna. oc skyndilega sennda honum með þessum senndimannum. er þessa orðzennding bera henni. oc skal heita strandar strengleicr. Af þessvm strengleic

¹) r. f. cræfrefuill²) Geitarlauf er her *Ovsk. i Cd.*³) r. f. Normandier⁴) r. f. skemtar

vill hann muna oc hveriv sinni minnaz þeirrar skemtanarsamlego seto er hann sat a Bærbesleiar ströndv til býriar biðo.

2. Hann sendde þui nest i Bretlannd alla þa er með honum varo baztir harparar. oc við þeim ricar giafer oc fornir konunglegs orleics. Sem þeir varo til hennar komnir i Bretlannd ricar fornir færannde henni af konungs milleic. þa viðrtoc hon með miclum fagnaðe oc morgvm þockum. Síðan leið litil stund þess i millum, þa gerðe hon strengleic þann er konungr hafðe beðit hana með brævi sinu oc senndi-mannum. oc frædde harpara oc kenndi þeim strannðar strengleic. Sem þeir aftr til konungs forð með miclvm fagnaðe oc bliðre gleðe. þui at þeir höfðu vel oc skiott syst allt þat er þeim licaðe. þui nest skolu þeir leica firir konungi þenna strengleic oc villðarmannum hans oc hirðliði. oc sögðu þeir er skiliannde varo. at alldre heyrðo þeir fyrr annan strengleic iamgoðan þessum. En með þui at konungr let lica sér þenna einkennilega yuir alla strengleica. þa læz ei harparenn ne glyiarenn vera nytr nema hann være þenna kunnande vel at gera oc gorsamlega. oc for þessi¹ um allar hirðer konunga oc hertoga oc iarla. oc var engi su drottning hertoga ne iarla ne aðrar rikar frúr er ei leto lica sér þenna strengleic. Oc enn um vara daga ero þeir margir er þenna kalla hinn villðazta oc [konunglegar skemtanar² streng-leic. Nu las ec ei lengra i volsku male af þeima strengleic. en allz-ecki uil ec viðr auca nema þat. at guð signi konunginn oc sæmi. varðveiti oc uirðe. er þessa boc let norræna veranndom oc viðkom-anndom til skemtanar. oc miskunni þeim er þetta ritaðe. amen.

XV.

Leifara lið³.

þat hava sagt oss Kornbretar at hins paris⁴ undir Leuns fialle vanndize mikit folc oc fiolde at samnaz til veniolega a hverium tolf manaðom til hatiðlegrar tignar þess hins helga nafns. þangat komo rikir riddarar fiolmennilega oc allar hinar friðaztu frúr oc meyar er i þui fylki varo. sva at engi frú var su er nockorrar fegrðar var. at ei kom þar rikolega búin a þeim degi. þar var þa mart ræt með korrvm oc konum. oc langar ræður gorvar⁵

¹) r. f. þess ²) r. f. konunglegar skemtaner ³) Leifara lið en i brezkv heitir þessi strengleicr Gumbelauc *Oesk. i Cd.* ⁴) eller varis ⁵) her mgl. 1 Blad.

XVI.

Januals liöð.

oc lengr mynde hann hafa dvalzt ef henni lícaðe. Oc mælti hon þá til hans. Unnaste kvað hon. státt vpp. þu mat ei her dveliazt lengr. Nu samir þer brott at fara. en ec man her eftir dveliazt. En einn lut vil ec segja þér. hveriu sinni er þu villt ræða við mec. þa ihuga þann stað er þu sér at manni samir at ræða oc finna unnasto sina roplaut oc amélis fra manna augsyn. oc skalltu þegar sia mic hia þer oc gera vilia þinn. Sem hann hafðe þetta heyrt þa gladdizt hann mioc oc þaccaðe henni morgum þockum. kyssannde hana oc halsfaðmannde. En meyiarnar er i landtialldit leiddv hann. klæddu hann rikum gangverum. Sem hann var sva rikulega klæddr. þa syndizt hann hinn friðazti maðr. oc tóç hann þar nátverð¹ með vnnasto sinni² er honum samde ei at hafna. þar skorti ei allzconar sendingar. En riddarenn lét sér vel líca með kossum oc halsfaðman vnnasto sinnar. Sem þau upp stoðo fra natverðar borðvm. þa leiddu þær hest hans til hans. oc tóç (hann) leyui oc steig á hest sinn oc reið til borgarennar mioc ihugannde þenna atburð. oc ifaðez i hug sínum með hverium hætti þetta villdi verða.

2. Sem hann kom til herbergis³ sins. þa fann hann menn sina vel klædda oc hellt þa nött ríct borðhalld. oc vissi engi hvaðan þau fong komu honum. Hann sennde um alla borgena. at allir riddarar er hialpar varo þurfi skyllido til hans koma. oc let hann þeim veita vel oc virðulega af gnogvm fagnaðe. Ianval gaf þa margar oc ricar giaver. Hann leysti þa er hertecnir varo. Ianual klædde þa er leicarar varo. Engi⁴ var utlenzer ne mallaus er Ianual gaf ei giavir. Ianual hafðe mikinn fagnað sva netr sem daga. þui at hann mælir oft við unnasto sina. oc er hon oll eftir hans vilia.

3. Nu sem mer var sagt. a þeim somum tolf manaðom um sumarit eftir Ions voku. þrir tígir riddara af konungs líði gengu allir saman at skemta sér i grasgarðenn vnnir turninom. oc illmdi allskonar sætvm grosum. I þeira flocki var herra Valvein oc hans hinn friði frænnde oc felage sira Iven. þa mælti herra Valvein hinn goðe riddare oc hinn kurteisi. er hvern mann gerðe sér at vin. Herrar kvað hann. nu hofum ver illa gort um Ianual felaga várn. er sva er milldr oc kurteiss. oc hann konungs sun. er vér hofum hann ei hingat með oss. Oc snæroz þeir þa astr til herbergis. en af bœnom oc

¹) r. f. nátvorð ²) oc tilf. Cd. ³) r. f. herbergins ⁴) r. f. En

beiðingum þeirra þa gec hann með þeim. at hallda með þeim felag-skap sinn. En a þeim tíma þess sama dags þa sat drotning i stein-lofti sinu oc hallaðez i einn skurðarglygg. oc þriar friðar frur með henni. oc kennde hon þegar hirðlið konungs oc Ianual með þeim. Oc mællti hon þa til einnar þeirrar er hia henni var. at hon skyllde stefna til hennar allar hinar friðaztu meyar hennar. þui at hon vill ofan ganga i grasgarðenn at skemta sér i hia konungs riddarom. Oc fylgdo þa henni betr en þrir tigur meyia þær er friðaztar varo oc kurteis-aztar. oc gécc hon þa ofan um graddur. En riddararnir gengo allir imoti þeim oc fagnaðo þeim með miclum goðvilia oc hirðlegre heyvæski oc leiddi sina hverr þeirra. oc er þau varo niðr sez. þa hofo¹ þau kurteisa ræðo oc gaman kurteisrar² skemtanar. Sira Ianual gecc ser einn saman oc licaðe honum ei at kannazc við drotningena ne meyar hennar. settiz mioc fiarri þeim. oc langaðe hann þa mioc eftir vnnasto sinni at kyssa hana oc halsfaðma oc leica við hana siðnæmilegom leic. En firir þui at hann hafðe ecki þat er honum licaðe. þa virðizc honum enskis þat er hann sa þau skemta sér.

4. Nv sem drotningin sa at hann sat einnsaman fiarre oðrum. þa gecc hon beint at honum oc settizc i hia honum oc kallaðe hann til sin oc synde honum allan vilia sinn. Sira Ianual kvað hon. lengi mioc heui ec þér unnat. lofat þec oc frægt firir morgvm. oc oft heui ec girnzc þic með mikilli fyst. Allan mattv hafa astarþocca minn. seg mer braðlega vilia þinn. Fru min kvað hann. mæl ecki sñct. Vist ei licar mér ast þin ne unna yðr. Hvarki sacar þin kvað hann ne astarþocca þins vil ec vera svicare ne suivirðing herra mins. þa reiddizc drotningin oc (i) reiði sinni mismællti. Ianual kvað hon. þat hygg ec at visu. at þer. licar litt kvenna astir oc uirðskifti. þui at þér hugnar betr at eiga við unga sveina oc gera syndgan vilia þinn a þeim. Slica skemtan lætr þu lica þer. Sem hann heyrðe þetta. þa féc hann mikinn harm oc angr af orðum hennar. oc var hann þa of skiotr at svara henni. at hann man oft iðrazc þess. þa mællti hann i angre sinum. Fru kvað hann. þesskonar iðn nam ec alldre. oc alldre fer ec at þeirre illzku. helldr em ec vnnasti þeirrar. er ein er verðug lofs oc frægðar er ec veit lifánnde. Vittu oc frú kvað hann. þér berlega at segia at hin fatækazta i hennar þionasto er friðare en þér frú drotning. þa stoð drotningin upp oc gecc i brott i reiði sinni i svefn-loft konungs gratannde oc lagðezc i huilu sina. oc lezc vera siuk. oc sagðe þat opinberlega. at alldre skal hon upp risa. fyrr en konungr gere henni rett af þui er Ianual mismællti henni oc i orðum henni mismællti.

¹) r. f. hafo ²) r. f. kurteisara

5. Konungrenn kom þui nest af veiðum ór morkinni. þar sem hann fór at veiðum. oc er hann kom i svefnhus drotningar oc drotning leit hann. þa¹ kærðe hon firir honum um Ianual er mismællti henni. oc sagðe honum at Ianual bað astarþocca hennar. en firir þui at hon syniaðeze honum. þa suivirðe hann hana i orðum sinum. oc rosaðe þui at hann atti þa vnnasto er sva var dyrleg oc ric oc máttog. at hann kvað villdre vera þa er fatæcazt var þionastomey unnasto hans en drottningin syndi sec vera. Konungrenn (varð) þegar mioc reiðr oc svor mikinn eið. ef Ianual getr ei vart sec máli konungs með rettenndum. þa skal konungr lata á bal brenna hann eða hengia hann sem þiof a galga.

6. Ðui nest gec konungr or svefnlofti sinu oc sendi eftir þrim vinum sinum oc sendi heim eftir Ianual er þa hafðe ærinn harm oc vanndræðe. Hann var þa heima i herbergi sinu oc fann hann þa at sonnu at hann hafðe tynt unnasto sinni. þui at hann hafðe rofit oc uppsagt astarþocca hennar. oc var hann einnsaman i klefa sinum ahyggiofullr ryggr oc mioc angraðr. Hann callaðe þa mioc oft a unnasto sina. En þat teði honum allzecki. hann kunni all dri sva æpa ne hormulega lata at hon villdi miskunna honum. Huilicr man hann nu synaz. I þui komo konungs senndimenn oc sogðu honum. at hann kæmi til konungs sva sem konungr bauð honum i þeirra orðum. er drotning hafðe rægt hann. Ianual hafðe drepit sialvan sec ef hann mætti þui uiðr koma i þeim micla harm þa hafðe hann. Siðan sem hann kom firir konung. þa syndize hann slier sem hann var. hugsuicr oc harmsfullr. litlaus oc ryggr. þa mællti konungrenn til hans i mikilli reiði. Snapr kvað hann. mioc heuir þu svivirt mic oc við mic gort suivirðlega. þu hofst i dag kvað hann illa oc unyta deilld. suivirðir mic oc spottaðer drotningena. rosaðer mikilli² heimsku. Of frið oc of dyrleg er unnasta þin. ef þionastomær hennar er villdre oc hoskare en drotning vár er. Ianual varðe sec með morgum afrogum. at all dri gerðe hann sinum herra sviuirðing. En nu heui ec kvað hann tynt unnasto minni. af þui er ec rosaðe mér af astarþocca hennar. firir þui em ec harmsfullr. En þær sakir er konungr gaf honum. þa vill hann af þui sem konungs hirðlið getr sannazt sét.

7. Konungrenn var mioc reiðr. oc firir þui sendi hann þegar eftir ollu hirðliði sinu at dæma³ af þesso þat er rétt er. Sva at ei virðize konungi til hallmælis. þa gerðo þeir þat sem (hann) hafðe boðit þeim hvart sem licar eða mislicar. Sém allir varo þangat gengnir. þa dæmdo allir. at Ianual skal hafa einn dag eindagaðan ser til svara.

¹) r. f. þ ²) r. f. mikili ³) r. f. doma

en þess imillum skal Ianual fa konungi vorðzlumenn firir sec. at hann skal biða doms. at koma þa sialfr firir konung. þa man konungs lið vera fiolmennare. þui at fair varo nu heima nema þeir einir er nestir gengo oc hinir kærasto varo konungi. þa sendv þeir til konungs oc birtu honum þat sem þeim hafðe af sva voxnu male synzc. oc krafðe þa konungr vorzlumann. En Ianual var þa enn einnsáman fiarre uinvm sinvm oc frænnðum. I þui kom sira Valuein oc allir felagar hans oc gengv i vorzlu firir hann. þa mællti konungrenn. Ek læt nu kvað hann Ianual i yðra vorzlu vpp a allt þat er þer hait af mér þegit. eignir oc castala oc rikar borgir oc allzkonar aðrar rikar gíafar er lendum monnum ero¹ til sœmdar gefnar oc eignaðar. Nu sem þeir höfðu i vorzlu gengit. þa gengo þeir til herbyrgia sinna. Riddararner fylgðo þa Ianual oc avitaðo hann mioc oc refstu honum at hann skyllði ei hafa harm sva mikinn af ast sinni. oc bolvaðo sva uhofsámlegvm astum. Nu sem sa dagr kom er þeir hafðo eindagat at dœma þær sakir er konungr gaf Ianual. þa varo þar samnaðer allir lenndir menn konungs. Konungr gaf Ianual þa sakir oc drotning. þa komv konungs riddarar er i vorzlu höfðu gengit firir Ianual oc leiddu hann firir konunginn. Allir er at sato domenom varo ryggir mioc. oc harmaðo mioc at þeir skylldo dœma² hann sva dyrlegan mann. sva mildan oc kurteisán oc vel reyndan oc utlennzkan mann on hialpar oc hugganar allra sinna frænda. Margir varo þeir er at lica konungi. oc drottning villdu spilla hans lut. Konungrinn bauð at skunnda domenom sacar drotningar er beið orskurðar þeirra.

8. Sem þeir skylldu skiliazc. þa sa þeir tvær meýiar kómannde a tveim friðum gangarom. varo hinar friðazto. Allir þeir er þar varo staddir hugðo at þeim vannlega oc kvaðoz alldre fyrr hafa íamfriðar seet. þa gec herra Valvein oc þrir riddarar með honum til Ianuals oc sagðe honum fra meýiunum³ oc synde honum. oc huggaðezc hann þa mioc. En þa bað hann sira Valuein mioc með litillatlegom böenum. at hann skyllde syna honum hvar þeirra tveggia var unnasta hans. Hann svaraðe. Ec veit ei kvað hann hveriar þær ero ne hvaðan þær komo ne hvat þær villdu. ne hvert þær⁴ villdv fara. þær riðu þegar fram oc namo ei staðar fyrr en þær komo firir konung. þa stigv þær af hestonom. þær varo hinar friðazto oc mællto kurteislega. Herra konungr kvaðo þær. latet ryðia svefnbur imoti frú occurre. þui at hon vill af hesti stiga oc hava herbyrgi með yðr. Konungr iatti þeim gíarnsamlega þat er þær baðo. oc kallaðe til sin tva riddara. oc fylgdo

¹) r. f. er ²) r. f. doma ³) r. f. meýnum ⁴) r. f. þæ

þeir meyiunum vpp i svefnhusit. oc gerðo þeir þat sem þær beidduz. En þær mælltu ecki fleira at þui sinni.

9. Konungrenn krafðe þa af lendum monnum sinvm er i domenom sato svor þeirra oc orskurð domsens. oc sagðe at þeir hafðo mīoc angrat. at þeir dvoldu hann sva lengi. at segia honum þat sem þeir hafðo dæmt. Herra kvaðo þeir. ver skildvmzc þa er ver sām meyiarnar. oc hofðum ei þa lokit domenom. en nu skolum vér aðru sinni til settiazc domsens. Nu sem þeir varo oðru sinni samnaðer. þa gerðo þeir þrætto micla oc deilld. En i þeirre sundrþyckiu er þa gerðizc þeirra imillum. þa sa þeir komande tvær meyiar rikolega bunar a hinum friðaztom hestom. oc glodduzc þa allir er (i) domenom sato sacar sira Ianuals. oc mællto þa allir. at þessar meyiar ero komnar Ianual til hialpar. er sva er vaskr oc vapndiarfr. kurteis oc milldr oc [konungleggar tigundar¹. þa gec sira Iwein² til hans með felagum sinum. oc i þui komo meyiarnar til konungs oc stigu af hestum sinum. Hin ellre var snioll oc curteis. oc bar sniallega fram ærendi sitt. Herra konungr kvað hon. lateð bva herbyrgi fru minni. hon er her nu komande at ræða við yðr. Oc mællti þa konungrenn. at riddarar skylldo leiða þessar meyiar til þeirra svefnlofta³ er hann hafðe til vist hinum fyrrum meyiönvm. oc syndize þa allum þessar miclu friðare en hinar fyrru. oc lovaðo allir baðar oc miclu meir hinar siðarro. Nu sem þær varo brott gengnar. þa krafðe konungr af lendum monnum dom þann er þeir skylldo dæma. oc kvað oflengi hafa staðit driugazt allan daginn orskurð þeirra. oc myndo þeir þa at fullu skiliazc. En i þui kom riðande um enndilangan bæen ein sva frið mæz a sva goðum hesti. at i ollum heiminvn var engi henni iamfrið. ne hesti hennar annar iamgoðr. hann var huiðr sem snior. sua var hann hogværr gangare. skiotr oc vaskr oc einkennilegr yuir allum dauðlegum hestum. at engi hafðe set þuilican. Mæren bar sparhauc a hœgre hendi sinni. oc fylgdi henni einn hunndr. En fegrð oc heyveskleic hennar þarf ei aðra leið geta en fyrr er sagt. En hon reið helldr i skiotara lage. oc var engi sa i allre þeirre borg vngr ne gamall. er ei liop at sia hana. meðan hon reið vm borgena. Þeir er i domenom sato sem þeir sa hana. þa þotti ollum kynlect oc undarlect. sva at engi var sa imillum þeirra er ei festi augu sin a hienni. oc þeir flestir er ornaðoz afasiön hennar. En þeir er vinir varo riddarans komo til hans oc sogðv honum. En hann er fyr sat gnufa ryggr oc ræddize firir dom konungs riddara sacar. lyfti vpp hofði sinu. þui at þeir sogðu honum. ef guði licar. at þessi mæz man leysa hann oc frialsa. Sem hann hafðe

¹) r. f. konunglega tigurlega ²) r. f. Iweins ³) r. f. svenlofta ;

heyrt orð þeirra oc litið umm sec¹ at sia meyna. þa kennde hann hana at fullu oc svaraði þeim. þat veit trv. min kvað hann, þessi er min unnasta. Ef hon miskvinnar mic ei kvað hann. þa hirðe ec ei hverr drepr mic. Ec em nu holpen at ec se hana. Mæren reið þegar i konungs garð. Engi maðr sa aðra iamfriða. Hon steig þa af hesti sinum er hon kom firir konung. oc hofðv þa allir augu sin a henni at kenna hana gløegsynilega. Hon let af ser falla skickiu sina. at hon skyllði mega gløeglega synazc. Konungr hinn kurteisazti stoð þegar vpp i moti henni. oc allir tignaðo hana oc scæmðo. oc allir kostaðo giarna² at þiona henni. Nu sem allir hofðu gorsamlega sét hana oc mioc lovat fegrð³ hennar. þa mællti hon með þeim hætti sem hon vill ecki lengi þar dveliazc⁴. Herra konungr kvað hon. ec ann einum riddara hirðliðs þins. er sira Ianval er. honum varo sacar gefnar her innan hirðar. En ec vil at engvm se orð min til meina. oc vil ec at allir viti. at fru drotning heuir ranga soc a honum. þui at alldri bað hann hennar. En vm hœlni oc um rosan þa sem hann mællti. þa em ec komin at frialsa hann. at lendir menn yðrir dœmi hann frialsan. sva sem þeir ræddo i domi sinum. Konungr iatði henni þegar þat sem hon beiddizc. oc dæmðo þa allir Ianual frialsan. oc var þa klandalauss oc at fullu laus af asio þeirra. oc for þa mærin i brott. En meðan hon var i konungs hirð. þa tignaðo hana allir. oc þionaðo henni giarnsamlega með goðom vilia. En konungr gat með engum kosti þar lengr dvalt hana. Uti firir hallar dvrum var standandi einn malmara⁵ steinn. I þui liop Ianual a steininn. Sem hon vt reið or hallardvrum. þa flaug hann up a hestinn at baki henni. oc reið hon með honum til eyiar þeirrar er Ualun heitir. þat hafa sagt hinir sannfroðastu menn. at sv er hin friðasta ey i heiminum. þagat var tekinn sa hinn ungi maðr. Siðan fra engi maðr til hans. oc firir þui kann ec ecki lengra telia yðr fra þeim. Her lycr þessarre sogu. haui þackir þeir er heyrðu.

XVII.

Ionets lið^o.

1. Met þui at ec hof strengleica sogur. þa vil ec fram hallda starvi minu oc telia yðr þa atburði er mer ero kunnigir. En nv vil ec framleiðiz telia yðr fra Ionet. hvaðan hann var fœddr oc fra feðr hans. I Kornbreta lannde bio forðom einn ricr maðr gamall oc mioc

¹) r. f. ser ²) r. f. giar ³) r. f. fegrðr ⁴) r. f. dveliazc ⁵) r. f. mamara

⁶) Ionet heitir þessi strengleicr *Onsk. i Cd.*

alldraðr¹. En firir þui at hann var rikum auðæfom oc morgvm miclum eignum auðgaðr. þa fecc hann ser unga kono at fa ser arfa við til erfða oc auðæfa sinna er þeim mætti stiorna eftir hans daga. Mær sv er hann fecc var rikra manna oc agætrar ættar. hyggin oc heyvesk oc hin friðazta. hann unni henni mikit sacar fegrðar hennar. oc læsti hana iannan i turni sinum i einv miclv lofte steinþildu. Hann atti þar systur með henni oc var gomul oc æckia. hafðe latet bonda sinn. hann hafðe skipat henni hia unnasto sinni. at² hafa grunsemd oc gæzlu a henni. Nu bar sva at i upphafi aprilis maðar. er utifuglar taca at syngia siðveniolegum saungvm natturo sinnar hvetiannde hverr annan til astar oc auca. þa uppstoð sa hinn riki maðr einn dag mioc arla. oc klæddizc i skog at fara a veiðar. þa vacnaðe hin rica frv oc toc at grata þa er hon sa solarliosit. oc fann hon þa at gæzlu-kerling hennar uar brott gengin or svefnlofteno. Kærðe hon mioc lif sit oc þat er henni þotti at vera. andvarpaðe mioc oc gratannde einsaman mælltizc viðr. Vesol em ec kvað hon. oc ugæfo kvenmaðr. at ec heui sva þung orlog. Ec em her hertekin oc læst i þessum turn. ec man alldre heðan i brott komaz nema ec se dauð dregin. Þessi hinn gamle oc hinn abruðgi karl er ec em viðr byndin. hvat ottaz hann er her helldr mec i sva þrængri hertoku. at ec fæ ei frælsi til kirkiu at ganga ne helgar tíðir heyra. Ef ec mætti við mæla oc með honum ganga mer at skemta. þa mynda ec syna honum bliðlæti mitt. þq at ec hefða ei til þess fyst. Bolvaðir se minir frænndr oc allir þeir er þat rað gerðo. at gifta mic þessum gamla manni. oc pusaðo mec hans callda licam. er sva hevir bytgt mec i þessum turn sem þióf i myrkvastofu. hann man alldre kunna deyja. Ofsamlega heui ec heyrðt sagt at menn hafa funnit i þesso fylki i fyrnskunni³ marga kynlega luti er leysti þa oc frialsaðo þa er ænglega varo staddir. Riddarar funnv friðar meyar oc kurteisar eftir vilia sinum. oc varo þeim sva leynilega vnnande at þau lifðu lengi sva roplaus at engi maðr vissi nema þær oc þeir. Nu ef sva hevir verit oc sva ma vera einnihverri. gvð er hvetvitna gerir geui mer vilia minn.

2. Nv sem hon var mioc sliot kærannde. þa sa hon inn beraz at sér sem skuggi være eins mikils fugls vm einn litinn glygg. oc þotte henne kynlect oc vissi ei hvat þat mynde vera. oc i þui inn flaug vm glyggenn einn hinn friðazte gashaucr með fogrum fotum sva sem hann være fim sinnum eða sex mutaðr. hinn fegrsti fugl. oc settiz hann firir huilu frunnar. Sem hann hafðe þar litla stund setið oc hon leit til hans. þa syndiz hann friðr oc mikill riddare. oc þotti henni

¹) r. f. alldraðar ²) r. f. oc ³) r. f. fyrskunni

þat hit mesta vnnðr. oc ræðizc þa holld hennar oc bloð oc skalf hon oll af ræzlu oc gnufði hon með hofði sinu. Riddarenn var hinn kurteisazti oc mællti fyrri til hennar. Fru kvað hann. ottaz ecki þo at (ec) segi þer leyndarmal mit. Dyrlegr fugl er gashaucr. ver urædd oc urugg. ger mec vnnasta þinn. þui at firir þui em ec hingat kominn. Ec heui lengi vnnat þer. oc innan¹ hugar mioc fyst til þin. alldre vnnu ec kono fyrr en þer oc alldre skal ec annarre vnnu en þer. [ei mætti ec² til þin koma or fostrlande minv. nema þu hefðer beðit mec. En nu ma ec at visu vera vnnaste þinn. Frun toc at hvggazc oc toc þa klæðe af hofði ser oc svaraðe honum. Giarna vil ec gera þec unnasta minn ef þu tryr a sannan gvð sva at ast ockor megi saman falla. Frv kvað hann. þu mælir rett. ec vil engum kosti at þu haur sacar a mér ne illa grunsemd eða tortrygð. Ec trui vel a skapara allrar skepnu er frialsaðe oss or helvitis pinslum. er Adamr hinn fyrsti faðer var i batt oss. er af þui bannaðo tré át er gvð firirbauð honum. Alla trv mina kvað hann skal ec segia þer. sva at ei skalstu þar um þurfaz ifaz. þa svaraðe hon. vel heuir þu mællt. oc steig (hann) þa i reckiu hennar oc lagðizc i hia henni. en ei villdi hann hondum á henni taca. oc ei kyssa hana ne halsfaðma. I þui kom kerlingin afr oc fann fruna vacna. oc sagðe henni at var timi til upp at stannda. oc villdi hon þa fœra henni klæðe sin. En hon svaraðe oc kvazc vera sive. oc mællti hon skyldi skunnda prestinom til sin. þui at hon ræðiz mioc at deyia. þa mællte kerlingin. Herra þin kvað hon er i skog farenn. oc skal engi maðr her koma nema ec ein. þa var fruin mioc angrað oc lét sem hon være i úviti. En þa ræddizc³ kerlingin oc gec i brott oc læsti lofeno⁴ eftir ser. oc kallaðe prestinn sem skiotazt. oc kom hann þa laupande sem skiotazt oc hafðe helga þionasto með sér. oc toc riddarenn við þionastonni. Siðan gec kapalinenn i brott. oc læsti þa kerlingen lofeno. Fruin la þa ihia unnasta sinum oc biuggu þau með miclum fagnaðe. þa er honum licaðe tóç hann heimleyui oc for i brott i fostrlannd sitt. Hon bað hann þa morgum bænum at hann skyldi oft vitia hennar. Frv kvað hann. þa er þer licar man ec til þin koma. En þu gæt vanndlega at vit verðem ei svikin. Þessi kerling man svikia ocr oc segia herra sinum. En ef sva kann at at berazc sem nu heui ec sagt. at vit verðom suikin. þa komumzc ec ei sva i brot at ei verð ec drepinn. Riddarenn for þa i brott en unnasta hans eftir dvaldizc með miclum fagnaðe oc mikilli gleði. Um morgonenn stoð hon heil upp. oc var blið oc gloð alla þa viku. hellt hon þa licam sinn sem hon matte yndilegst. oc enndr fece skiot alla

¹) r. f. innar ²) r. f. ef ec mætti ³) r. f. reiddizc ⁴) r. f. lofeno

fegrð sína. Nu licar henni bezta kurseta sín i turninum. En fyrir því at nú hugnar henni eigi onnur skemtan. því at hueriu sinni er herra hennar heiman for. dag oc not snimma oc siðla hafðe hon vilia sinn. af vnnasta. lati guð hana hans niota. Sacar þess hins micla fagnaðar er hon hafðe af vnnasta sinum er sva oftсанlega kom til hennar. þa hon um snære siði sinum. oc oll pryddiz fegrð hennar. þa fann herra hennar smasmugall. oc ihugaðe hann þa at allir hagir hennar oc hamnar hennar oc meðferðir varo með oðrvum hætti en verit höfðu. oc mælti hann þa til systur.

3. Þessi er nu kvað hann kynlegr atburðr. at fru vor byr sec prúðlega. Spyr hana þess hvat velldr því. þa svaraðe kerlingen honum at hon kvaðz ecki til þess vita. nema þat at eins at hon undi þa betr einsaman en fyrrmeirr. þat kvaz hon hafa funnit at sonnu. þa mælti herra hennar. þat veit trv min þat ma vel vera. Nu samir þér einn lut at gera um mœrna þa er ec [em vpp staðinn¹ arla. oc þu heuir astr læst hurðinni. þa seg henni at þu villt brott ganga oc lata eina saman. oc fel þec i nockorom leyndum stað. sva at þu megir síá hvat þa gerizc með henni er hon er einsaman. oc hvaðan þessi fagnaðr kæmr henni at hon er sva prúð oc blið. Oc varo þau þa samþycc a þetta rað. Nu er harinr at þau er sva unnuzc monu svikin vera af þessum vsoma er nu er raðenn þeim uvitanndom at bleckia þau oc suikia. Ðui nest at þeim dogvm sva sem sagt er. þa lét konungr sem hann skyldi heiman fara oc sagðe kono sinni. at konungr einn gerðe eftir honum bræf sitt at koma til fundar sins. oc kvaz hann skyldo skiott astr koma. oc gecc hann þa or svefnhusi sinu oc læsti hurðena. oc stoð þa kerlingen upp oc klæddiz. oc fal sec a bac reðunum oc leyndiz sva. at verða uis þess er þar gerðizc oc hon hafðe lengi girnz oc forvitnaz. Fruin la kuirr oc vakannde. því at hana langaðe mioc eftir unnasta sinum. oc kom hann þa þegar iam-skiott. sva at engi stunnð leið þess imillum. oc komo þa bæðe saman með miclum fagnaðe oc bliðlæti oc astsamlegum ræðom. allt til þess er timi var til upp at risa. því at þa varð hann brott at fara. Hon la oc hugði at vannlega hverso hann kom oc brott fór oc ræddizc hon mioc þat sem hon sa hann mann oc því nest gashauc. Nu sem konungr var heim kominn. er ei langt heiman farenn. þa sagðe kerlingin honum oc syndi þat sem hon sa um riddarann. oc var hann þa mioc ahyggiofullr um riddarann oc mart ihugannde. oc let hann skyndilega gera gadda af iarni oc stæla oddana alla oc let hvetia sva hvassa sem hinn hvassasta harknif oc let setia firir glyggenn þar sem hann vaandizc inn at fliuga.

¹⁾ r. f. vpp stat vm mœrna

4. Vm morgonenn i dagan stoð hann upp oc kvaz vilia i skóg fara at dyrom. oc gec þa kerlingin með honum at fylgia honum. Sem hann kom til manna sinna. þa gec hon ástr at sofa. þui at hon gat ecki set a sva andverðvm degi. En frun vacte oc beið riddarans er hon unni sva tryglega. oc mællti at hann mætti vel koma til hennar at vera með henni i goðo tome. Oc dvaldizc hann þa ei lengi oc kom flugannde i glyggenn. en gaddarnir stoðo firir glyggenum. oc laust einn i gegnum licam hans. sva at bloðit gaus. ór sareno með mikilli rás. Sem hann kende seç særðan til ulifis þa sleizc hann af gaddunvm oc komz sva inn oc steig i reckiuna ihia henni. oc bloðgaðozc oll reckiuklæðen hennar af bloðras hans. oc sa hon þa oc kenndi hann saran oc angraðez hon af þui með miclum harm. Ða mællti hann til hennar. Scæta kvað hann unnasta min. nu heui ec latið lif mit sacar þin. oc sagðe ec þér at sva minnde fara. þu oc fegrið þin oc bliðlæti þitt heuir drepit ocr bæðe. Sem hon heyrðe þa fell hon drivgum i uvit oc la hon mioc lengi sem dauð være. En hann huggaðe hana með astsamlegum orðom. oc sagðe at ecki teði henni harmr ne sorg hennar. Hann sagðe henni at hon var með hofn oc at hon man fæða sun vaskan mann oc raustan. Hann skal vera huggan hennar oc skal hon kalla hann lonet. Hann skal hefna þeirra beggia oc drepa uvin þeirra. Sem hann hafðe þetta sagt henni. þa mátti hann ei þar lengr dveliazc firir bloðras. þa for hann brot með miclum harm. oc fylgde hon honum með tomlegre gongv. oc komzc hon i glygg einn oc liop ut oc var þat unndr at hon drap ei sialfa sec. þui at glyggrenn var betr en x alna har. Hon var i engum klæðom nema serc einum. oc fylgde hon þa bloðrasinni er var forvegr hennar. er or hafðe runnit licam hans. sva lengi at hon kom um siðir þar sem var mikill hellir. Oc er hon kom i hellinn. þa var þar sva myrct at hon matti ecki sia. oc skunndaðe hon um hellinn. þui at hon hugðe at vnnaste hennar være i hellinum. af þui at hon sa forveg bloðsens liggia. En hon sa þar allzecki lios. oc hellt hon rettom vege um hellinn oc kom þui nest or hellinom þar niðr sem fagr vollr var oc engiar grasvaxnar. oc fann hon þa forveg bloðsens a graseno. oc þotte henni þat kynlect. Fylgdi hon þa bloðrasinni um endilangar ænggiarnar.

5. Þvi nest leit hon firir sér mioc micla borg. oc var [borg veggiað¹ oll umhveruis. I þeirre borg varo hus oc hallir oc turnar sva skinannde sem silfrklæðe være. at sonnv varo þeir rikir er þar biuggo. Oðrum megin at turnenom varo stoðuvotn reyrvaxin oc veiðiskogar með alskyns dyrum. en annan veginn at borgarliðe rann

¹) r. f. borgveggia

mikil a oc breið. þar lendu skip oll. oc myndi betr vera en flugur hunndrat skipa. Borgarlið var opet. oc gec þa frun i borgena oc fylgdi forvegi bloðsens vm enndilangt strætið at castala einum. Engi mællti við hana. þui at hvarki sa hon karla ne konur. Sem hon kom at castalsholl. þa sa hon mikinn forveg bloðsens. oc kom hon þa i eitt fagrt loft. oc sa hon þa einn riddara i reckiu sofa. oc firir þui at hon kennde hann ei. þa stefndi hon fram. oc kom þui nest i annat loft oc fann þar annan riddara sofanhda. oc gecc hon fram i þriðia loft. oc fann hon þa reckiu unnasta sins. Stauir þeir er upp helldo reckiunni varo af brenndo gulli. en reckiuklæðe hans kunni engi virða. sva varo þau dyr oc ágæt. en kertastickur þær er þar stoðo firir reckiunni er upp helldo kertum þeim er brunnu netr oc daga. varo villdri gulli oc silfre einnar ricrar borgar. Þegar¹ sem hon (sa) vnnasta sinn. þa kenndi hon hann. oc hon harmsfull fell i vuit a hann. Hann toc vel við henni er yuir hvetuitna unni henni oc kærðe dauða sinn er hann hafðe fengit af henni. Sem hon uiðr rettiz or uviti þa huggaðe hann hana mioc astsamlega oc mællti. Hin friða unnasta min kvað hann. miskunn firir guðs sakir. far sem skiotazt i brott oc fly. Nu dey ec a þessvm miðium degi. I þessum castala man þa hefaze mikill harmr. Ef þu verðr her funnin. þa munu þeir pina þec oc drepa þec með spiotom. þui at allir vitu minir menn. at ec em dauðr sacar þin. Nu em ec ryggr oc hyggiufullr sacar þin. þa svaraðe honum frv hans. Ef ec astr fer til spusa mins. þa man hann drepa mic. þa mællti riddarenn. Ei skal sva vera kvað hann. oc fecc hann kienni eitt litið fingrgvll. oc mællti. Alldre skal herra þinum i hug koma glæpr þinn meðan þu varðveitir fingrgull þetta. þat sem þu heuir misgort. Helldr skal hann sœma þic til goðra luta. þa fecc hann henni sverð sit. oc sœrðe hana við gvð oc alla helga. at hon fai engom þetta sverð. nema hirði syni sinum til þess er hann verðr vaxinn maðr oc fullkominn at vexti oc raustr riddare oc hinn vaskasti. I þenna tima man hon heiman fara oc sun hennar til veizlu þar sem er eitt muncliui. þar munu þau sia leg eitt. oc man þeim þar vera sagt oc endrnyiat oc sagt hverso faðir sveinsins var drepinn oc suikinn. þar skal hon fa syni sinum sverðet oc segia honum allan atburð hverso hann var getinn. oc hverr faðer hans er. þa munu þér sia hvat hann athefze.

6. Sem hann hafðe mællt til hennar þetta. þa gaf hann henni eitt dyrlect bliet² oc mællti. at hon skyllði sem skiotazt brot fara. Hon for þa brott með fingrgvllino oc sverðeno. er henni var mest til hugg-

¹⁾ r. f. De ²⁾ r. f. bilet

anar. Sem hon var ór komin borginni oc varla halfan fiorðung fra borginni. Þa heyrðe hon at allar klockur borgarennar ringdo oc op oc hormuleg læti þeirra er i castalanom varo. Þa vox harmr hennar. (fell hon) fiorom sinnum i úvit. oc er hon viðr rettize þa stefnde hon at hellenom oc gec um sem skiotazt. oc kom þui nest i fostrland sitt oc til bonda sins. oc bio marga vetr með honum. oc gat hann aldre þess er hon hafðe misgort. Sva gec þat vannlega or minni hans sem hann hefðe þat aldre vitað. hvarki auitaðe hann hana ne mismællti til hennar. Sem sun þeirra var fœddr. þa leto þau vandlega fostra hann. hverr maðr vnni honum oc tignaðe hann. Ionet var hann kallaðr. I ollu þui konungs riki var engi honum iamfriðr ne iamningi hans at vænleic ne reysti. hinn milldazti oc hinn mesti reystimaðr. Nu er hann var fullkominn at afe. þa var hann gor riddare. Heyrit nu hverso at bar a þeim hinum samum tolf manaðom. At hatið hins helga Arons er halldin er oc helgat i Karlunborg oc morgum oðrum borgum. þa var herra hennar boðit til þeirrar hatiðar með vinum sinum sem landz siðvenia var til. Hann biozc heiman rikulega oc hafði með ser sun sinn oc spusu sina. oc bær þa sva at at hann for þangat. En a vegenum villtuz þau. oc vissu ei hvar þau varo komin. En með þeim var eitt ungmenni i ferðenni. oc gerðize hann þa leiðtogi þeirra oc leiddi hann þau um veginn einn sva lengi at þau komo at einum sva fogrum castala. at i ollum heiminum var engi annar iamfriðr. Innan castalans var eit muncclivi oc biuggo þar hinir reinlifazto menn. þar herbergdu þau er fylgia skylldo til hatiðar. I sialfs abota herbyrgi var þeim rikolega þionat. oc þau virðolega tignat. Um morgeninn gengo þau til kirkiu at heyra messo fyrst oc ferðazc siðan. oc kom þa herra abote til þeirra oc bað mioc at þau dveldize þar oc þiggia fagnað hans. Hann leiddi þau at sia þau hin dyrlego hus. er munkarnir i biuggu. hit friða svefnloft oc hina dyrlego holl er muncarnir i mataðoz. oc syndi hann þeim allan garðinn. Siðan er þau hafðo framt offrennd sina. þa gengo þau til borz. Sem þau varo mett. þa gec aboti með þeim i þau hus er þau hofðu ei fyrr séét. oc i þui komu þau i capitulo. oc sa þar eitt mikit leg er hult var gullvofno pelli er hvelgort var oc allt gvllodvm saumat. At hofði oc fotom oc umhveruis legit brunnv .xx. kerti. kertistickur varo af brenndv gulli. en reykelsis¹ ker með hveriu þeir reyctu þann hinn sama dag leget með mikilli tign var af gimsteini þeim er heitir amatiste. þa spurðu þau þa er þar varo barnfœddir i þui fylki um legit. hverr sa være er sva tigulega var grauinn. Hinir sem þeir heyrðo tocu þegar at grata oc gratannde² mællto. Þessi var

¹) r. f. reykelsis ²) r. f. gratando

hinn vaskasti oc hinn villdazti. hinn friðazti oc hinn harðazti i vápnvm. hinn virðulegste oc hin vinsælazti. er i heiminn hevær komit. Hann var konungr yuir þesso ríki. alldre var fœddr honum kurteisare maðr. Hann var svikinn i Caroen borg oc þar drepinn sacar astar einnar frv. Alldre síðan hófu ver hófðingia. þui at ver hófum lengi oc marga daga beðit svnar hans. er hann gat með þeirre fru sacar hveðrar hann var svikinn. Sva sagðe hann oss at hann skyldi vera arfe hans.

7. Sem frun hafðe heyrt þessi tíðennde þa kallaðe hon hare roddv sun sinn til sin oc mælli. Hinn friði sunr kvað hon. heuðr þu heyrt hvat atburð oss hevir hinngat vist. Þessi er faðer þinn er her huilr. er þessi hinn gamli karl drap með svikum sinum. Oc iatte hon þa firir ollum. er þar varo. at sa hinn same riddare er þar hvilldi gat hann oc var faðer hans. Nu sæ ec þer sverð þetta kvað hon er ec hevi lengi varðveitt. oc talde hon honum allt þat hit sannazta er hon vissi um foður hans. þui nest fell hon i uuit ofan a legit. oc mælli alldre orð við menn. þar upp gevande ond sina. Sem hon var dauð oc sveinninn fann þat. þa bra hann þegar sverðeno þui er faðer hans atti oc hio hófuð af stuþfeðr sinum oc hefndi þa foður sins oc mœðr sinnar. þui nest þessum atburð locnom þa dreifðuz oc frægðoz þessi tíðenndi um allt landit. oc kusv þa allir lonet sér til hófðingia. oc foðurleifð sina skipannde. þeir síðan er viðr komo oc þenna atburð frago longv síðan. gerðo af þessu fagran strengleic vm harm oc meinlæti er þau baro sacar astar sinnar. Her lycr þessarre sogu. Guð se miskunnare þeim er þessi boc var norrœnað.

XVIII.

Naboreis lið¹.

I Kornbreta lande var konungr einn. er callaðo Naboreis. Naboreis var einn riddare curteis oc vaskr oc vapndiarfr. grimr uvinum. goðgiarn vinum. atti mikit ríki. mioc rica oc auðga¹ foðurleifð. hann fecc ser kono ricrar ættar dyrlega oc pruða. friða oc heyveska oc vel vaxna. Hon lagðe allan hug a þat at klæðazc vel oc buaz snyrtilega. laza klæðe sin oc bva hófuð sit með hverskonar kvenna hófuðbunaðe. er hon fann til fegrðar var oc kvenna pruðleics. þui at hon var uhofsamlega dramblætis kona. Naboreis bonde hennar at hugði síðveniu hennar oc mislicaðe honum mioc at hon villde sva ofprvðlega bvazc. oc reiddiz hann henni oftsamlega oc refsti henni leynilega með hörðum orðvm. oc ræddi hann iðulega vm metnað hennar oc

¹) Naboreis streingleicr *Oesh. i Cd.*

drambvisi. mikillæti. ofspruðleic. oc sagðe at þat var ei sácar hans. helldr af þui at hugr hennar stoð a oðrum. Hann kvað ser lica athævi hennar. þo at hon være ei sva mikillat ne sva uhofsom i skarti sinu. i lazan klæða sinna oc hofuðfallða. oc sva einkennilego drambe er hon bar a ser. Nu sem hon villdi engum kosti hafna ne af lata tiltekiu (oc) uhofsamlego drambe sinu. þa senndi Naboreis bonde hennar eftir morgum þeim monnum er villdazter¹ varo. oc er þarkomo hinir skyldazto frænndr hennar. þa kærðe hann firir þeim þat sem honum mislicaðe i atævom hennar. oc sende hann henni þa orð með frændom hennar. at mioc angraðe hann at hon vill ei af lata ofstarki sinu. Ef henni licaðe þa villde hann giarna at hon eftir late raðom hans oc af late ofstarki sinu. En nu heyrir hversu hon svaraðe bonda sins orðsendingvm. Herrar kvað hon. ef bonda minum mislicar oc firirkann at ec klæðe mic. oc at ec bymzc virðulega sem siðr er friðra oc kurt-eisra kvenna. þa kann ec engan annan orskurð orðzenndinga hans. en þat at þér segit af minni hennde. at hann late lengi yaxa skegg ocampa. siðan skere hann af hvarttveggia. þa hevir hann vel hefnt sin sem abruðigr herra. Þeir er heyrðu svor frunnar gengv fra henni. oc logu mioc at orðvm hennar. oc gerðo ser gaman af svorum hennar. oc var þetta mioc viða dreift oc fregit hvervitna. Þeir er skola helldo at gera streingleiki gerðo fagran strengleicssong vm Naborez. oc kallaðo strengleikinn nafns² hans.

XIX.

Rícar hinn gamli³.

Ek vil telia yðr einn strengleic oc segia yðr soguna. af hveriu efni hann var gorr. Þessi strengleicr heitir Ricar⁴ hinn gamli. Forðom bio i syðra Brettlannde einn ricr konungr. hann atti friða dottur. hann vnni henni mikit oc tignaðe hana mioc. þui at hon var frið oc kurteis. hon kunni vel harpa oc gigia. I þui fylki var einn vaskr oc kurteis riddare oc mioc frægr er hon mioc vnni með astarþocca. oc var hann oc at sliko mikill vinr hennar. Konunginum var þetta sagt oc mislicaðe honum þetta at hann fra slict. þa skipaðe hann riddarom i loft sitt at varðveita hana netr oc daga. þa bar sva at einn dag eftir mat. at hon gec at skemta sér oc settiz i þann glygg er yztr var i lofte hennar. oc hallaðez þa a stolpa einn. oc er hon ut leit um glyggenn. þa sa hon vnnasta sinn unndir lofteno i garðenom. oc mickennde hann eigi. Hon var buin rikum klæðom. oc licaðe henni

¹) r. f. villdazte ²) r. f. nafs ³) er her tilf. Cd. ⁴) r. f. ir

mioc at sia hann. oc var hann einnsaman þangat genginn i kastalann at verða i augliti hennar oc sia hana. Sem hann leit hana þa nam hann staðar oc gec hvergi. En mæren syndi honum með henndi sinni oc bende honum at ganga i grasgarðenn einnzaman on felaga at skemta sér. er þar var vndir lofteno sem (hon) svaf. oc mællti hon at hann skyldi þar biða. Hann gerðe sem hon mællti. En hon gec þa til manna sinna. þa toc hon horpu sina oc slo. oc gladdemioc felaga sina. Hon krafðe vinet oc gaf þeim mikit at drecca. at a litille stunnðo varo þeir allir ofdrucnir. oc sofnaðo þeir þegar allir. oc lago drvcnir sem dauðir være. Sem mæren sa þa sofnannde. þa kallaðe hon þionastomey¹ sina til sin oc fecc henni horpu sina. oc særðe hana biðiannde at hon slai strengena oc lati ei niðr falla horpuslattinn meðan hon gengr at-finna unnasta sinn. oc at hon hyggi at vandlega at riddarar hennar vacni ei. meðan hon var i brotto. Hin gerðe þegar sem hon mællti. En hon gec þa i brott til unnasta sins. oc rædde við hann slict sem henni licaðe i goðo tomi. oc er þau bæðe villdv þa skilduzc þau. Sem hon aftr kom. þa svafo þeir er gæzlumenn hennar varo. þa gec hon ifrá þeim i svefnloft fodur sins oc gec firir hann. oc heilsaðe honum. En konungr faðer hennar callaðe hana til sin oc spurðe hana hvat hon villde. oc synde hon honum þa vilia. Herra minn kvað hon. miskunn firir guðs sakir. fylg mer kvað hon i svefnloft mitt. þa iatti faðer hennar henni þat er hon bað. oc leiddi hann þa i svefnloft sit. oc sa hann þar gæzlomenn hennar sofande. þa synde hon honum oc mællti

¹⁾ r. f. þiona

ANHANG.

*Levninger af 4 Membranblade, 666 b qv. i den arne-magnæ-
anske Haandskriftsamling i Kjöbenhavn, hvilke paa Grund af Haand
og Format maae antages at have henhørt til de i Slutningen af den
Upsalske Codex manglende Blade.*

1ste Blad¹.

1ste Spalte. . . . kvað na
i heim yggen. ne
. iazc af slikum car yör
at elska þit þui vel a leið
na hana. oc ræða ðo þeir hann með h
. diz nockoð. Um or at'skemta
sér an tan gat fra honum er hann
hafðe a meyn gr hans i harm
gan a meynni. A þ hvarki eta ne drec
. . . sinn oc reckiusveine ioc meit mec kvað
. alldre fa. þa mællt minn kvað hann.
þar þa

4de Spalte. y
. . . af hallda af
. Rumaborgar kei hoð-
ingia. En ec ir firir sva lengi
. þui nest þagðe einninn settiz niðr
. matte engv svara² vað hann hui
þegir licar oc gongvm siðan
varir við ocr. Ec kal mæla. hon vill

¹) Af dette Blad er den öfverste Deel bortskaaren, og den tilbageblevne Halv-
deel er saaledes beklippet, at der kun er tilovers Levninger af förste og sjerde
Spalte, nemlig de förste Ord i hoer Linie af hin, og de sidste af denne.

²) Her har et Cap. sluttet.

lifa on hennar hin niv caus ec yðr. oc
 leic minn. þa er gec firir lit(!) soc. En þo . .
 helldr er þessi goð enn heyrðe kær-
 ing hans

Þdet Blad¹.

1ste Spalte. . . . lega þer han
 þer havit
 ga yðr eftir eina heui ec her
 iggit af vnnasto yðarr ir ef
 yðr likar. oc festi az bannd sitt. oc lét ofan sig
 þa við oc skilduz þau af þeirre ugaðe oc mælli at þessa
 ast man. er hann ma ei sva mart við hana ræða se
 kyssa hana eða halsfaðma eftir vili hit zama ihugaðe mæren.
 hon yuirlit sinum af þeirre nyio ast. er þa
 fengit með miclu meinlæti oc angr : m. biðu þau bæðe þa
 nott til dags at iðr sva sem þau hofðu firir mælt. N .
 sem þau hofðu fyrr funnizc. þa stoðo ðe arla
 upp. oc er þau komo bæðe þa ti mæren fyrst (til) hans.
 hiarta mitt k oc unnaste minn oc þagðe hon þa oc ihugaðe
 einninn mælli þa til hennar. Unnasta friðazta. keisarenn
 hevir orð sent me þinum. oc skulu við skiott fara til hans . .

4de Spalte. a
 þess hann er
 En ec veit kvað keis-
 aren þat ma vel vera herra
 hann villde af syni yð
 Nu ma ec sanna a honum mic kvað keisarenn. þat
 veit helgi herra. at alldre man fyrr en (ec)
 heui utlægt hann or riki mi skal ec stefna honum i brot.
 En ef r fara riki sinu firir orðzendingum mi al
 ec samna ollum her minum. oc skal az hann oc borg
 hans.

þa for keisarenn heim oc la alla þa nott ahyggiofullr um þetta.
 at firir ko toganum. oc or riki sinu (!). Um morgonenn . .
 æf gera oc var þat upphaf bræfsens. at bauð hertoga
 Placenza borgar. at fare or riki sinu. fyrr en land hans er
 En ef hann dvels i riki sinu halfan ma man hann engan

¹⁾ Med dette Blad forholder det sig som med det første, paa det nær, at her i
 Almindelighed er mere tilbage af Linierne.

finna þann er honum vili gi viðr hialpa. þui at þa skal
borg hans or oc allt hyski hans drepit oc hertekit

3die Blad.

1ste Spalte. hann i se e or
komiz meðan er þesse vandræðe upp va
. keisaranom þessarre raðagerð sunar keisarans.
oc sagðe honum al allz ecki hversu hertoginn skal
vera utl at keisarinn er honum reiðr. Nu sem sveinn
. fðe heyrt orð hans alldri sva fyrr var hann ha fullr
oc gec þa ser einnsaman fra oðrum monnum oc gret mioc af miclum
harm. Reckiusveinn hans er var fehirðir hans. oc ubrigðelegr viur.
kom til herra sins. oc þegar sem hann fann at herra hans hafðe sva
mikinn harm. þa rannzacaðe hann þegar oc eftirleitaðe ef hann hefðe
nockoð tiðennða fregit. Ia kvað sveinninn. nu tyni ec unnasto minni.
Hertoginn man nu vera rekinn or riki sinu. þui at keisarenn man gera
honum mikinn ufrið. Seg mer nu kvað hann hveria hio(1)p þu villt
mer gera. þui at ec ann þér. oc ec try þér yuir alla lifannde menn.
villtu hialpa mér at ec tyna ei lifu minu. oc at ec drepí ei sialfan mek.
Ia herða kvað hann. eftir mætti minum. Far nu kvað hann til unnastu
minnar. oc spyr hana ef hon vili fylgia mer. oc þola oc bera með
mer illt oc gott. þa svaraðe fehirðir hans. Firir guðs sakir hui mæle
þér slict. hvert vili þér hafa hana. hon er ei von at vera gongukona.
Ec a einn foður broður oc er hann hofuðkonungr yuir ollu Spania-
lannde. ec skal hafa hana til hans. eftir þui sem ec hygg hann man
vel viðr mer taca oc uirðolega fagna mer oc henni. En þer skolut
fylgia ocr oc vera hofðingi occar. far skiot kvað sveinninn oc klæz
ollum klæðom. oc faret i Placenzina oc dveliz þar til þess er þu hittir
unnasto mina. oc seg henni allt þat sem satt er. at (ec) sære hana oc
bið sakar astar occarrar. þa komi hon til min með þér. sva at engi
lutr dveli hana. þui at ec skal brott stelaz

2den Spalte¹. . . . m
. oc ge þegar h
. ef hon vill
. sia hann sem ec gan mat
eta fyr

Sva buit for þ sveinninn i brott
. gratannde um nottená þ nnenn til Plac-
enzo borgar. oc k dags. oc þann hinn zama dag

¹⁾ Her ere 11 Linier aldeles bortshaarne og de øvrige mere eller mindre defekte.

fann na. oc sagðe henni kveðiu unnasta he at hann er kominn eftir henni. Herra kvað hvat skal ec gera eða hversu skal ec þanga . . fara. oc foður minn oc moður firir lata. með hverium hætti ma ec eftir sitia. Ec hygg at sonnu oc veit ec at visu. at hugr unna[s]ta mins er með þeim hætti. eftir þui sem ec hygg. at skiot man honum snuaz . . . dauða. ef ec hafne hann at hugga. En etom bæðe saman. þa man hann gera v sinn á mér. En ei at siðr þo at mér iz til vandræða. þa vil ec gera vili Reckiusveinninn er heyrðe ræður h svaraðe henni heyvesklega. Hin kvað hann kom diarlega oc glaðl fagnaðe til unnasta þins. þui at

*3die Spalte*¹. ca
 henndr
 morgvín morgum oc sæ
 a með miclum
 ar latum oc samþyc fagnaðe
 er þa fen þau ollum harm. er fyr
 oc sofnaðo þar bæðe a ve er daga tóç. Nu sem
 reckiv þau sofannde er með þeim var a e
 þau mioc horðvm orðvm at þau vill[d]v þar sofa a almennilegum vegç.
 oc lét allilla at þeim. Siðan mællti reckiusveinninn til herra sins.
 hvat raðe skolu vit nu hafa at biarga þér oc unnasto þinni. Ef faðer
 þinn mætti na henni þa minndi hann harða refsing gera henni. þa
 svaraðe sveinnenn heilhuglega. Ec g . . ei set með hverium hætti við
 bæðe me . . . biargaz oc holpen vera. firir guðs sacar . . . ec þec
 hialpar oc miskunnar. ef þu villt þa ocr oc sysla ocr mat oc
 drycc. þa sko it fara i fylki þetta oc þar vera full . . . anað allt
 til þess er þetta fylki se fri . . oc ufriðenom hætti. Herra kvað reck
 . . . veinnenn. þér hauit vel mællt oc þat kosit . . . azt ber. Ganget
 nu kvað hann i fylsnir

4de Spalte. æiars i
 þui bili er bvf gag til matar sins. Er
 búfcar þeirra. oc koma hvern dag oc fœra ser
 mat oc drycc. þa me mataz til þess er ec kæm
 oðru . . . yccar. þa gengu þau inn i hellinn. oc ha . . . þau allan vilia
 sinn. En sa er gæta skyllði þeirra var þan dag allan með búfcar
 hirðvm. hveriu sinni er hann kom or borginni. þa særðe þeim mat oc
 drycc. bann bio iamnan ner hellinum. oc var vorðr þeirra. oc varð-

¹) Her er det samme at bemærke som ved anden Spalte.

maðr. sva at oft gat hann skilt þat sem þau mællto. oc set þat sem þau at hofðuz. oc með þessum hætti lifðu þau oc undu vel.

Nv samir mer at segia yðr hvað keisarenn at hafðez. hann um settiz með ollvm her sinum Placenzoborg síðan er hann hafðe tynt syni sinum. sva at hverr maðr um allt riki hans oc at hertoginn hafðe tynt dottur sinni. þeim mun var ufriðrenn harðare. borgin var oll um scz af her keisarans. sva at þeir vupnv þa hinn hæsta turn. hertoginn komz brott or vm nótt oc for or þui lannde. Keisarenn let allt niðr briota kastala oc turna oc borgar veggi. oc allt svaret sat hann um borgena. fyrr en keisarenn hafðe eytt¹ allt oc unnit. þau er i hellinum hafðo leynz sætlo þeim tíma er herrinn skyldi brott fara. oc sogðv at þau máttu or fara hellenom. sva sem hafðo fyrr raðet oc ætlat². En þeim varo seen onnur orlog. þui at keisarenn sem hann var brott³. oc leyui geuit ollu liðeno hverium at fara i frialsi heim til sinna hibila. þa hofz þar sva mikil illveðre. at hvarki menn ne bvfðe máttu vt ganga ór husum vndir beran himin. hvarki matti sea gras ne velli. sva gerðizc mikit sniofall. at engir varo hamrar ne dalar er ei varo fullir oc fonnum huldir. oc la þessi snior alla vikuna. sva at ei mincaðe

4de Blad.

1ste Spalte. þa er hann . . .

. hellinum
 var. oc oc gratande at leita. hann
 þuiat þ heyra ne sinna dyr . . .
 a hellinum er af toc þann hinn micla snio. þa m[æddi
 hun]grenn þau sva at naliga varo þau fa sveinninn toc
 at kæra unnasto sina. oc mæ hann þa harmfullri roddu. hin
 friða unnasta min kvað hann oc hin sæta. at visu heui ec svikit þec.
 þui at ef ec hefða ei vnnat þér. þa værer þu rikulega gift oc agæt
 frú mikils rikis. en sacar heimsku minnar oc illrar dirðar. þa er nu
 hertoginn faðer þinn brott rekinn oc moðer þin utlæcz. þu unnir mér
 sva mikit oc truðir mer sva vel. at þu firir lezt hvetvitna at koma til
 min. Nv verðo vit bæðe her deyia saman. hiarta mitt er fallit er
 licamr minn skelfr. halsfaðma mec oc leg mec i faðm þinn oc kyss
 mec. at mer se hugro oc huggan af þér. þui at bæðe skolu vit i senn
 deyia. þa toc at þeyia oc mincaðe snioenn. sva at þa matti sea
 hellinn. þa liop hann þannog með skunnda. oc er hann kom þar þa
 heyrðe hann kæring þeirra. oc gecc hann fram oc fann þau bæðe

¹) r. f. heytt ²) r. f. ælat ³) her er noget udraderet, synes at have været
 farenna

saman liggjannde i faðme. En hann settiz þá á kne firir þau oc huggaðe þau til matar. En þau varo sva þunnmegin oc sva mioc faren af fastunni. at matr teði þeim þá allzecki. sva at þann hinn sama dag luku þau lif sinu firir kvelld. En aðr mællto þau mart við reckiusveininn oc særðo hann oc baðo at hann leti bera lic þeirra til bæiarens oc klæða lic þeirra. Oc gerðe hann sem þau baðo. oc gecc eftir monnum til bæiarens oc leiddi þá til hellissens. oc tocu þeir barnanna lic oc baro til bæiarens oc logðv bæde i eina steinþro oc grofo innan borgar i einni kirkiu. sva sem siolf hafðo þau¹

vin sveinninn

K fra alldre tíðo
 var yuir skipaðr upp gor
 þá farenn . . . ríki. oc for borg
 oc dvaldez þar þrea d er funnin varo. oc athug .
 bæde saman. oc spurðe hann þ sem hann kom i
 fostrland sitt lif þeirra fagran strengleic. oc segia .
 er at þessi strengleic er fegrstr all strengleicrenn
 tveggia elskannde. oc þesarre sogv.

Grelentz saga.

Nv vil ec segia yðr einn athurð um mann þann er Grelent var kallaðr. Sa strengleicr er um hann var gor er hinn fegrsti með goðvm notvm oc vel licandom. Grelent var fœddr i Kornbretalannde. dyrlegr maðr oc vel kunnande. hann var hinn friðazte karlmaðr vel vaxinn skepnu. hinn bazti drengr oc hinn milldazti. hann var nefndr i aucnefni Grelent var viðr konungi þeim er þá daga var yuir Bretlande. hellt mikinn vfrið imoti gronnum sinum. Hann stefndi hvaðan æva riddarom til sin. oc hellt þá með sér mikinn fiollda². Oc kom Grelent með þeim oc toc konungr vel með honum. þui at hann var hinn friðazti maðr. Konungr tignaðe oc sœmde hann einkennilega yuir aðra. En Grelent var hinn iðnazte i hversdaglegom atreiðvm oc angraðe mioc (u)vinu konungs oc sina. Drotning fra frægð³ . . .

 ara æll af

¹) Her beg. 2den Spalte, hvor 4 Linier ere bortskaarne, samt de øvrige helt til Enden af denne Strengleik mere eller mindre defekte. ²) r. f. fiolldi

³) Her begynder 3die Spalte, hvor de tre første Linier ere bortskaarne og de paafølgende 15 mere eller mindre defekte.

..... þa at hiarta. þa
 min kvað hann mioc
 gerir hann sec vin gen.
 Ec vil kvað hon þui at ec em nu i mikill
 ac oc seg honum at hann komi til
 honum ast mina oc astar þoc fru kvað
 hann gefa honum micla bioz sveinninn oc gec i
 fra henni. oc est til herbyrgis Grelenz. oc kvadde
 teislega oc sagðe honum ærende sitt at hann . . . gi til-drotningar at
 ræða við hana. En hann þegar villdi ei dvelia. oc mællti vinr kvað
 hann far firir. ec man fylgia þer. þa steig Grallent á gangara sinn
 oc komo þeir baðer i castalann firir konung. stigv þeir af hestum
 sinum. oc gengo þaðan til drotningar. Sem hon leit þa. þa kallaðe
 hon þa til sin oc tignaðe þa mioc oc scemde. Hon tók Grellent i faðm
 sinn oc halsfaðmaðe hann astsamlega oc mællti mart til hans kurteis-
 lega. En hann svaraðe henni heyvesklega oc ecki þat er til astar
 horfði. þa þagðe hon lengi oc hugsaðe mart. oc þótti henni kynlect
 at hann bað ei astar hennar. ne elska sec með astar þocca. Hon
 spurðe þui nest ef hann atti nockora vnnasto. eða ef honum liçar at
 unna. þui at drengskapr hans oc reysti gerir hann verðvgan ricrar
 astar. Fru kvað hann. engre ann ec. þat er ei allra manna at unna
 kurteisum konom. þeim samir at vera reyndr¹ i fullkomnum goðleic.
 er girniz at vera verðugr ricrar astar. Margir ræða við margar um
 astir² er ei k . . . astum kurteisi er
 astar þocca

Drotning sem hon he sv svor Grellent. þo at
 fyrr gengit fyrstr at elska. þa svorum
 hans mart i huga. oc mællte til hans. Grellent vnnaste kvað
 hon. ec án með ollum hug oc hiarta. oc iatte ec þer
 . . . allan astar þocca. ver þu minn. ec skal vera þin. Fru min kvað
 hann. guð þacki þér. En engvm kosti ma þetta vera. þui at (ec) em
 leiguriddare konungsens. oc heui ec heitið honum trvnað oc trygleic.
 firir þui vil ec alldre gera honum skom ne sviuirðing ne niðazc á hofðing-
 iaskap hans. Sem hann hafðe þetta mællt. þa tók hann leyui oc gecc i
 brott. Nu er drotning sa hann sva buit ifrá sér ganga. þa andvarpaðe
 hon af ollu hiarta oc var hon þa sva rygg oc reið at hon vissi ei hvat
 hon skilðe at hafazc. En ei at siðr hellt hon fram ast oc ællan sinni.
 Hon sendi honum ricar fornir. en hann hafnaðe at fullu. oc villdi
 engum kosti þiggia ne viðr taca. Nu ser hon oc finnr at þess er engi

¹) r. f. reyndir ²) Her beg. áde Spalte.

vón er hon villdi með honum. þá spillti hon allt þat er hon matte hans male fyrir konungenom. oc gearna villde hon koma honum i vanndræðe. En meðan er ufriðrenn stöð. þá dvaldið Grelent með konungenom. oc upp neytti hann allt féar þat er hann hafðe til þess er allz ecki var eftir. oc let konungr segia at hann hafðe ecki til at giallda honum mala hans. þui at drotning talmaðe oc mællti oft i meinmæli við konung. at hann skyldi allz ecki gefa honum. oc sagðe at hann var illz eins verðugr. oc at hann skyldi honum brott visa or því fylki. Hvat skal nu Grelent at hafazc. ei er kýnlect at hann se rygggr. þui at allt þat er hann atti var uppi. sva at allzecki var eftir. þat er hann mætti veðsetia nema mottvill eirn er litils var verðr. oc sveinn

.

Anmærkninger.

Fortalen.

Fortalen bestaaer af to Dele, den første (S. 1) tilhører den norske Oversætter selv, den anden (S. 2) den franske Digt-Samling, hvis Indhold udgjør Gjenstanden for hans Oversættelse. I Begyndelsen af sin Fortale gjør Oversætteren Rede for sit Arbeides Hensigt. Han vil bevare i Mindet Fortidens Dyder og underlige Begivenheder — om Sandheden af det Fortalte synes han ikke at nære nogen Tvivl —, paa det at kommende Slægter deraf kunne hente Fornøielse og Kundskab, samt ved at agte paa Exemplerne blive bedre Mennesker og befordre sin evige Salighed. I Slutningen handler han om sit Verks Oprindelse.

S. 1. L. 19—20. Hacon konongr (d. e. Kong Haakon Håkonssøn, der styrede Norge fra 1217 til 1263) let norræna or volsko male: „lod oversætte paa Norsk (fornorske) fra det franske Sprog“. Benævnelsen valskt mål eller valska brugtes nemlig om det romansk-franske Sprog (lingva romana, romans, romaunz) og betegner her det nordfranske. Den har sin Oprindelse fra Folkenavnet Valir, hvorved de gamle Nordmænd egentlig betegnede Frankriges Beboere af keltisk Herkomst (Galli); deraf ogsaa Landsnavnet Valland (Gallia) for Frankrige. — Ljóða bok eg. Sangbog, her en Bog indeholdende franske Sange oversatte paa Norsk i ubunden Stil. — S. 1. L. 21. Syðra Bretland d. e. Bretagne i Frankrige, saaledes kaldet af Nordmændene til Forskjel fra det egentlige Bretland d. e. Wales; i gammel Fransk benævnes det Bretaine la menor (Britannia minor), det mindre Britannia. — Franz, efter det Franske France, eenstyvende med Frakland, Frakkaríki, Frankrige med Hensyn til det herskende Folk, Frankerne, Frakkar (li Franceis). — Ved ljóðsöngur maa her forstås Digt, indrettet til at synges efter en vis Melodi under Ledsagning af Instrumentalmusik. — S. 1. L. 22—23. De her opregnede musikalske Instrumenter høre til de i Middelalderen i det vestlige Europa mest benyttede og oftest omtalte. — Harpa, Afs. harpe, nfr. harpe, sfr. arpa, mlat. harpa, arpa, Harpe; den skal i Middelalderen almindelig have havt en triangulær Form og 25 Strenger. — Gígja, mlat. giga, nfr. gigue, sfr. gigua, guiga, Gige, et Strenginstrument nærbeslægtet med fiøla, nfr. viole, vièle, sfr. viola, violin, jfr. n. f. Anm. t. S. 14. L. 38. — Simphan eller Simfon, mlat. symphonia, efter Du Cange et Slags Tromme. — Organ, mlat. organum, nfr. organ, orgene, sfr. orgue, Orgel; i Middelalderen brugtes meget Haandorgel, som bares bundet over Skulderen, og paa hvilket man spillede med den høire Haand, medens man styrede Piberne med den venstre. — Timpan, mlat. tympanum, nfr. tympan, et Slags Tamburin. — Salterium, mlat. psalterium, nfr. psaltère, salteire, sfr. psalterion,

et Strengeinstrument med 10 Strenge, der sloges med et Plectrum (Du Cange). — Corom (saal. dat. pl.; nom. agl. cor), mlat. chorus, efter Du Cange et musikalsk Instrument, hvis nærmere Beskaffenhed dog ikke kjendes. — Om Middelalderens musikalske Instrumenter jfr. Roquefort-Flaméricourt: *de l'état de la poésie française dans les XIIe et XIIIe siècles*. Paris 1815. p. 98—131.

Den anden Deel af Fortalen (S. 2) tilhører den gamle franske Bearbejder af de bretoniske Sange og danner Indledningen eller Prologen til den Samling af saadanne, overførte i franske Vers, hvilken Forfatteren (Digterinden Maria af Frankrige, Marie de France?), tilegner en unavngiven Konge (man formoder: Kong Henrik III. af England, 1216—1272). Naar man her sammenligner den norske Oversættelse med den franske Original, saadan som denne findes hos Roquefort: *Poésies de Marie de France* I. p. 42—46, viser det sig, at den første er meget fri, og blot gjengiver den sidstes Tanker i Hovedsagen. Dette kan forklares dels af Oversætterens Maneer i det Hele, dels maaskee ogsaa deraf, at den franske Text, som har foreligget ham ved hans Arbejde, ikke har i Ect og Alt svaret til den af Roquefort leverede, eller ikke paa alle Steder været den norske Bearbejder fuldkommen tydelig. Muligen kan desuden en Stræben efter at lempe Originalens Udtryk paa de Forhold, under hvilke den norske Oversættelse blev til, nemlig i Følge Foranstaltning af en norsk Konge, have bevæget Oversætteren til med vel beraadet Hu, at gjøre enkelte Forandringer. Tankegangen, som den fremtræder i den norske Oversættelse er følgende: Dem som Gud har forlenet Vid og Kundskaber og Meddelelsesevne sømmer det ikke at skjule disse Guds Gaver hos sig, men ogsaa at lade dem komme Andre tilgode og derved tillige selv vinde Berømmelse. Oldtidens Viismænd fremsatte sine Lærdomme i et dunkelt Sprog, overladende til Efterkommerne nøiere at forklare dem. Senere begyndte i alle Lande de kundskabsrigeste Mænd at udtale sig i Modersmaalet. Da det nu sømmer dem, som ville bevare sit Liv dadelfrit, stedse at arbejde noget for af sin egen Viden at oplyse Andre, saa er det faldet Forfatteren ind at oversætte en eller anden god Fortælling for paa denne Maade at gjøre den forstaelig og underholdende for saa mange som muligt. Han har hertil valgt de Sange, som han havde hørt i det søndre Bretland (Bretagne) om der forefaldne underlige Begivenheder, og hvad der udgjør disse Sanges Indhold vil han nu samle i en Bog og tilegne sin Konge. Det skal glæde Forfatteren, om hans Arbejde vinder den forstandige Høvdings Bifald, og behager Klerker og Hirdmænd i hans Hof. — De enkelte Punkter, hvori denne Tankegang væsentlig afviger fra Originalens, skulle i det Følgende paapeges.

S. 2. L. 1—2. snilld at birta nl. vizku sina oc kunnasto: „Veltalenhed til at lægge sin Forstand og sine Kundskaber for Dagen“. — S. 2. L. 4—5. sem goðlæiðkr . . . umbotum: „naar deres Velvillie bliver berømt i Befordringen af Andres Bedste“ d. e. derved at den virker til Andres Gavn. — S. 2. L. 6. þa . . . fyrnskonne; her paaberaabes i den franske Original Grammatikeren Priscians Vidnesbyrd: *Ces le tesmoine Prescien*. Roqf. Prologue l. 10. — S. 2. L. 7. diupom skilnengom: „med dyb Betydning“. — S. 2. L. 10. þat sem . . . skilnengar: „det som hørte til Forklaring og ret Opfatning“. — S. 2. L. 13—14. sua at . . . tungum; hertil findes egentlig intet tilsvarende i den franske Text hos Roquefort; den norske Oversætter anfører uden Tvivl dette, at de sildigere Tiders Lærde udtrykte sig i Modersmaalet, som et Mærke paa deres Stræben efter at hæve den Dunkelhed, hvori de ældre Tiders Viismænd indhyllede sine

Læringsætninger. — Hvad der i den franske Text svarer til den norske Oversættelses þa var siðr . . . tungum (S. 2. L. 6—14), nemlig Prol. l. 9—22. er noget dunkelt, og kan neppe forklares saaledes, at det udtrykker den norske Oversætters Tanke. Stedet lyder som følger: *Customes fut as ansciens, ceo le tesmoine Prescien, es livres que jadis feseient, assez oscurement diseient, pur cens ki à venir esteient et ki aprendre les deveient, ki pueissent glosser la lettre, e de lur sen le surplus mettre; li philosophe le saveient et par eus mesmes entendeient, cum plus trespasèrent le tens, et plus furent sutil de sens, et plus se savèrent garder, de ceo ki est à trespasser, hvilket synes at burde oversættes: „Det var de Gamles Sædvane, det bevidner Priscianus, at naar de forfattede Bøger, da taledes de temmelig dunkelt for deres Skyld, som kom efter dem, og skulde forstaa dem, at de kunde glossere (d. e. nøiere udvikle og forklare) det Skrevne, og af sin egen Forstand fuldstændiggjøre det; Philosopherne forstode og fattede det af sig selv, da Tiden skred længere frem, og de bleve mere subtile af Forstand og bedre vidste at vogte sig for hvad der bør undgaaes“.* — S. 2. L. 18. or volsku i bokmál snua: „oversætte fra Fransk i Bogsprog“; bók mál betegner i Kongespeilet (C. 6. S. 14. Anh. S. 188. L. 14. f. n.) og paa flere Steder Latin; dette er sandsynligviis ogsaa nærværende Forfatters Mening, og Talen er altsaa om en Fortællings Oversættelse fra Fransk paa Latin. Dette svarer imidlertid ikke til hvad der er sagt i det Foregaaende og ikke heller til det næst paafølgende at þat . . . skilia. Her finder desuden en iöinefaldende Ubereensstemmelse Sted mellem den norske og den franske Text, i hvilken sidste det heder (Prol. l. 30.): *e de Latin en Romaunz traire: „og oversætte (Fortællingen) fra Latin paa Romansk (d. e. Fransk)“*, altsaa netop det Modsatte af hvad den norske Oversætter udtrykker. Meningen i den franske Text (Prol. l. 28—42.) er i det Hele: Forfatteren har først tænkt paa at skrive en god Fortælling (*bone estoire faire*) og oversætte den fra Latin paa Fransk, men da dette ved nærmere Eftertanke forekom ham mindre hensigtsmæssigt, eftersom allerede saa mange andre havde foretaget sig det samme, bestemte han sig til at gjengive i Vers de Folke-Sange (blot *lais*, at de vare bretoniske nævnes ei her udtrykkelig), som han havde hørt. — Om den norske Oversætters Udtryk grunder sig i en Skrivfeil, i det han egentlig har villet sige: or bók mál i völsku, eller i en virkelig Misforstaaelse af Grundtexten, eller endelig i en særegen Betydning, som han muligen har lagt i Ordet bók mál, lader sig vanskelig afgjøre. — S. 2. L. 19. liod gjengiver her den franske Texts *lais*. — S. 2. L. 23. Dat. konongi maa sættes i Forbindelse med fram telia i næst foregaaende Linie. — er guð leðe . . . goðlæiks: „hvem Gud; i det han satte ham over os, forlenede Forstand og Magt, Lykke og Overflod af mangfoldig vidt berømt Godhed (gode Egenskaber?)“. — S. 2. L. 27. oc hans hirðar etc. har intet tilsvarende i den franske Text hos Roquefort og synes saaledes at være et Tillæg af den norske Oversætter.

I. Guiamars liod.

Denne Fortælling benævnes i den franske Text hos Roquefort (I. p. 48—113) *Lai de Gugemer*, og begynder der med en Indledning (l. 1—20), som ganske mangler i den norske Oversættelse, og i Grunden heller ikke har det ringeste med Fortællingens Indhold at gjøre. Den er imidlertid for saavidt mærkelig, som deri

findes visse Udtryk, hvorefter man har udledet, at Marie af Frankrige er denne Digt-Samlings Forfatterinde, nemlig Ordene (l. 5—6): *Oiez, segnurs, ke dit Marie, ki en sun tens pas ne s'ublie*. Forresten indeholder den et Udfald mod Bagvaskere, der stræbe at nedsette udmærkede Mænds eller Kvinders Fortjeneste.

Cap. 1. S. 2. L. 31. *sua sem ritningar hava synt mer*, i den franske Text (l. 25): *sulunc la lettre è l'écriture*; dette Udtryk viser, at den franske Oversætter i det mindste i denne Fortælling har havt skrevne Kilder for sig, og altsaa ikke i sit Arbejde har fulgt mundtlige Overleveringer alene. — S. 2. L. 33. *Odel's konongr*, i den franske Text (l. 29): *Artus*, hvormed vel er meent den berømte Sagnhelt af dette Navn. — S. 2. L. 35. *lændr maðr*; saaledes gjengives stedse i disse Oversættelser det franske *barun*. — S. 2. L. 36. *Leun'sborg*, i den franske Text (l. 32): *Liun*, uden Tvivl det nuværende Leon eller St. Pol de Leon, fordum Hovedstaden i Landskabet Leonais i det nordvestlige Bretagne (i nuv. Dep. Finisterre); dette Leonais udgjorde i den tidligere Middelalder et særskilt lidet Fyrstendømme, der i Midten af det 13de Aarh. blev forenet med Hertugdømmet Bretagne. — *Dridias*, i den franske Text (l. 33): *Ordials*. — S. 3. L. 3. *Vngen*, i den franske Text (l. 38): *Noguent*; efter et andet Haandskrift: *Uogine*.

Cap. 2. S. 3. L. 14. *Flandr*, i den fr. Text (l. 53): *Flaundres*, *Flandern*. — S. 3. L. 16. *Loreng*, i den fr. Text (l. 55): *Loreine*, *Lothringen*. — *Burgunnie*, i den fr. Text: *Burguine*, *Bourgogne*. — *Angeo*, i den fr. Text: *Angwe*, *Anjou*. — *Gaskunnia*, i den fr. Text: *Gasquine*, *Gascogne*.

Cap. 3. S. 3. L. 29. *væiðemonnum*, i den fr. Text (l. 80): *ses vénéors* et *ses berniers*, af hvilke Ord det første svarer til den norske Oversættelses, og betegner: Jægere i Almindelighed, det andet derimod: Tjenere (Hundevogtere?). — S. 3. L. 33. *færðe honom*, her: *förte* (bar) for ham. — *sporrakka dýra oc villisvina*: „de Hunde, som skulle opspore Dyrene (Hjortene) og Vildsvinene“; i den fr. Text (l. 87—88): *son arc li porteit un vallez, sun hansart et sun berserez*: „en Tjener bar for ham hans Bue, hans Pile og hans Lanse“ (*Roquef.*). — S. 4. L. 1. *nam staðar etc.*: „stod fast i Hesten“; her siger den fr. Text (l. 100—102) ikkun, at Pilen traf hans Laar, saaledes at han maatte stige af Hesten, hvilket falder rimeligere. — S. 4. L. 4. *gaurr*, et Skjældsord: *slet*, *lumpen Karl*; i den fr. Text (l. 109): *vassau*, eg. *Vassal*, *Tjener*. — S. 4. L. 10. *þuilik* er her n. pl. og maa referere sig til de foregaaende Ord *hugsottar oc harma* (sgl. *hugsott*, *harmr*) af hvilke det første er f., det andet m. g. — S. 4. L. 14. *þessi orlog etc.*: „denne Skjæbne skal i Sandhed gaae i Opfyldelse for dig“; hertil er intet svarende i den fr. Text.

Cap. 4. S. 4. L. 31. *hafnar vagr*: „en Havne-Vaag“ d. e. en Vaag, som danner en Havn; i den fr. Text (l. 152): *Braz fu de mer, hafne i aveit*. — *gecc hann . . . treet*: „han gik ombord paa Skibet og reiste Masten“; her afviger den norske Oversættelse fra den fr. Text, hvor det tilsvarende Udtryk (l. 154) er: *dunt Gugemer connut le tref*: „(et Skib) hvis Segl(?) Gugemer kjendte“. Fremstillingen i den norske Text, at den saarede Guiamar, om hvem det nedenfor siges, at han ikke uden store Smerter kom ombord paa Skibet, „reiste Masten“, er lidet rimelig; men heller ikke i den franske Text er Meningen ganske klar. — S. 4. L. 34. *sem æinn viðr være allt*, herefter er i den fr. Text (l. 161—166) et Tillæg, der ei har noget tilsvarende i den norske; Indholdet heraf er:

„Skibets Segl (veile) var heelt af Silke, saare skjönt, naar det udfoldedes; Ridderen blev meget tankefuld, thi han havde ikke hørt omtale, at Skibe kunde komme i den Egn“; dette passer ei godt til hvad ovenfor er sagt, at „han kjendte Skibets Segl“. — S. 4. L. 38. forfialar: de Fjæle, som dannede Sengens Forside; det Udtryk i den franske Text (l. 173), som herved skal gjengives, er: li pecun è li limun: „Fodstykkerne og Stolperne“. — S. 4. L. 39. pell, svarende til fr. paille, pali, mlat. pellum, var Benævnelse paa et Slags kostbart Tøi, hvis nærmere Beskaffenhed nu ikke mere kjendes; det udtrykker ellers her den fr. Texts: drap d'Aufrique, afrikansk Tøi (l. 177). — S. 5. L. 1. kullt, i den fr. Text (l. 178): coute, af hvilket Ord ogsaa Formerne keulte og coltre findes, beslægtet med det lat. culcita; det norske Ord er aabenbare laant af det Franske, og betegner her et Teppe eller en Overdyne. — S. 5. L. 2. koddì, Hovedpude, i den fr. Text (l. 180): oreillier. — S. 5. L. 3. skyllidi allidri ælldazt, i den fr. Text (l. 182): il ne l'eust jamais kenu: „han havde det (Hovedet) aldrig graahaaret“. — S. 5. L. 4. sabelina skinn, det samme som almindeligere udtrykkes ved safali, Sobel, baade Dyret og sammes Skind.

Cap. 5. S. 5. L. 22. hin mætasta . . . kuenscum: „den ypperste i alle Egenskaber, der udmærke belevne Kvinder“. — S. 5. L. 38. byrllaðe af byrla, forrette en Skjænkens (Mundskjænk) Tjeneste, her uden Tvivl blot: opvarte ved Bordet; i den fr. Text (l. 262): et à son mengier la serveit. — S. 6. L. 2. sua sem Ouidius etc., herved betegnes Ovids Digt de arte amandi. Denne Skildring af Løftværelsets eller Salens Udsmykning med Malerier afviger noget fra den franske Texts (l. 233—246). — S. 6. L. 6. með frunne . . . heim kom: „denne Pige var stedse hos Fruen, naar hun foer hjemme fra og indtil hun kom hjem“, altsaa: hun var uadskillelig fra Fruen, naar denne var ude af Borgen.

Cap. 6. S. 6. L. 17. kastaðe skikkiu sinni: „hun kastede (af sig) sin Kappe“, nemlig for at være lettere i sine Bevægelser; i den fr. Text (l. 279): son mantel oste la pucele.

Cap. 7. S. 6. L. 25. víť skulom, saaledes findes oftere i denne Oversættelse Subjectet foran sit Verbum i Eftersætninger, hvilket ikke ellers er den almindelige Constructionsmaade, som her vilde være: skulom víť.

Cap. 8. S. 7. L. 1. at ec gere . . . fallenn: „at jeg gjør dig bekendt med den Hendelse, som har truffet mig“. — S. 7. L. 2. hit minna Brætland betegner det samme som syðra Bretland (s. o. f. Anm. t. S. 1. L. 21.), nemlig Bretagne, og er en ligefrem Oversættelse af den fr. Texts (l. 317): Bretagne la menor.

Cap. 9. S. 7. L. 22. er bol oc bál brænni: „hvem Ulykke og Bål brænde“ d. e. ham skee en Ulykke! i den fr. Text (l. 350): maus fus et male flambe l'arde! „den onde Ild og den slemme Flamme brænde ham“!

Cap. 11. S. 8. L. 9. Her er den fr. Text (l. 402—412) vidtløftigere, i det den nemlig lader Guiamar ytre, at han vil aabenbare sin Kjærlighed for hende, og hvis hun støder ham fra sig, da staaer intet andet tilbage for ham end at døe af Sorg; dog beslutter han sig ved nærmere Eftertanke til at fortie sin Smerte. — S. 8. L. 12. innan tanna ser: „inden sine Tænder“ d. e. ved sig selv; ligefrem Oversættelse af den fr. Texts: entre ses dents (l. 419). — S. 8. L. 13. oc (var) at komet: „og det var nær ved; det var paa Nippet“. — S. 8. L. 16. Ved Slutningen af dette Capitels Indhold har den fr. Text (l. 427—428) en Overgang, som

her mangler: Si il ad mal pur li amer, ele ne s'en puet nient loer: „hvis han föler Smerte paa Grund af sin Kjærlighed til hende, saa kan hun ikke rose sig af at have det bedre“.

Cap. 12. S. 8. L. 26. oc mællte . . . staðen; dette Spørgsmaal lægger den fr. Text Ridderen i Munden (l. 442—444). — S. 8. L. 29. þu matt unna . . . ast þinni: „du kan elske paa den Maade og den Kvinde (din Kjærlighed kan være saaledes beskaffen og gjælde den Kvinde), at det vel sømmer din Kjærlighed“; dette udtrykker dog ikke fuldkommen den fr. Texts Ord (l. 449—450): amer poez en itel guise, car bien est votre amur assise: „I kan elske paa en saadan Maade; thi eders Kjærlighed er vel anbragt“.

Cap. 13. S. 9. L. 1. gløymdi hon ægi: „lod hun det ikke gaae upaaagtet hen“. — S. 9. L. 2. hon kændi . . . af honum: „hun mærkede, at hun fölte en hæftig Kjærlighed til ham“. — S. 9. L. 15. sú kona . . . syniazt længr: „den Kvinde, som er koket (skartsöm, i den fr. Text l. 517: femme villainne de mestier), for hende passer det, at lade sig bede længe og gjøre sig kostbar og vise sig stor paa det, for at man skal holde hende for saa meget bedre, som hun længere gjør Vanskeligheder“. — S. 9. L. 21. þriu missare: tre Halvaar; i den fr. Text (l. 537): an è demi. — þat misfæll þeim: „den Ulykke hendte dem“. Her har den fr. Text (l. 538—544) et lidet Tillæg, indeholdende en almindelig Bemærkning om Lykkens Ustædighed.

Cap. 14. S. 9. L. 33. er æftir fallde etc.: „som kan opfolde (d. e. opløse igjen) denne Folding“; æftir betegner her det samme som strax ndf. (l. 35) aftr: tilbage i sin tidligere Tilstand; den fr. Text (l. 564): ki desplaer le porrat. — S. 9. L. 37. með þeim formala: „med den Betingelse“.

Cap. 15. S. 10. L. 5. fannz þat . . . með þeim: „det forekom Alle (Alle fortolkede det), som om der var en ægteskabelig Fortrolighed mellem dem (som om de levede paa en saa fortrolig Fod med hinanden som Mand og Kone)“; noget tilsvarende hertil findes ei i den fr. Text. — S. 10. L. 6. riddare gjengiver her den fr. Texts (l. 581): cambrelenc, der ellers andensteds oversættes med: rekkjusveinn, Kammertjener. — S. 10. L. 16. æina digra furustong . . . hengo, i den fr. Text (l. 597—98): une grosse perce de sap, u sulciant pendre li drap; en saadan Stang at hænge Klæder paa har altsaa i Middelalderen hørt til det almindelige Husgeraad endog i en fornem Frues Værelse. — S. 10. L. 28. þa,scal þægar . . . illa: „da skal man strax drive ham i Havet; omkommer han, da er det ham (Borgens Herre?) en Glæde; men hvis han kommer levende og frisk fra Skibet, da vil (alligevel) han (Ridderen?) være ilde tilfreds (føle sig ulykkelig)“. Saaledes kan maaskee dette Sted rettest forklares, skjönt det altid bliver Tvivl underkastet, til hvem af de tvende Hovedpersoner, Borgens Herre eller Ridderen, ho nom paa hvert af Stederne efter Oversætterens Mening skal vise hen, ligesom ogsaa om han ved reka i haf har tænkt sig, at man skulde kaste Ridderen i Havet og lade det komme an paa, hvorvidt han ved Svømmen kunde redde sig ombord paa Skibet og siden bort til et andet Land, — eller at man skulde lade ham i Fred gaae ombord, og saa lade Skibet styre sin egen Kurs til Havs; det sidste forekommer os at stemme bedst med hvad strax nedenfor siges. Det tilsvarende i den fr. Text (l. 616—18) lyder: il le metreit giers en la mer; s'il garesist, ceo li pesast, et bel li fust se il n'üst, hvori den samme

Utydelighed finder Sted. — S. 10. L. 39. vapnhæst, i den fr. Text (l. 640): *dextrier*, mlat. *dextrarius*, Stridshest.

Cap. 17. S. 11. L. 37. fyrir þui . . . græfva sins eg.: „fordi han havde noget at sysle med en af sine Grever“, hvilket uden Tvivl her (jfr. l. 38) skal sige, at han laa i Krig med ham; dette siges ligefrem i den fr. Text (l. 695): *si guerroiolt un sien veisin*. Da her bruges Ordet *veisin*, Nabo, saa maa formodes, at der i den fr. Text, der forelaa den norske Oversætter, har staaet et andet Ord f. Ex. *vavassin*, *Undervassal*, eller ogsaa har han i Hast forvexlet *veissin* med et saadant. — S. 12. L. 1. graddornar: Trappen som førte ned fra Borgen. — S. 12. L. 2. rækkiosveinn eg. Sengesvend d. e. en Svend som gjør Opvartning i Sengeværelset, i den fr. Text (l. 702): *camberlenc*, *Kammersvend*. — S. 12. L. 4. alfkona gjengiver den fr. Texts (l. 706): *fée*. — S. 12. L. 25. bliatbonden, af bliat, et fremmet Ord, mlat. *bliadus*, *bliaus*, *blialdus*, nfr. *bliaut*, Benævnelse paa et vist Klædningsstykke, maaskee et Slags Overkjortel eller Kappe, har muligen ogsaa betegnet et vist Slags Tøi (Blyant); her altsaa: Baandene i hendes Bliat eller Kjortel, i den fr. Text (l. 740): *de sen bliaut trença les laz*: „han sønderskar Baandene i hendes Kjortel“.

Cap. 18. S. 12. L. 30. atræið: Kampridt; Dystridt, af at: Hidsen, Kamp, brugtes eenstyvende med burtreið, turniment, baade om alvorligere Kamp og om blot Lystkamp; i den fr. Text (l. 746): *turneiement*. — S. 12. L. 34. þui at Meriadus . . . upp a mikla aumbun: „thi Meriadus havde sendt ham Bud med indstændig Begjæring“; ombun eg. Gjengjæld, Løn, altsaa efter Ordeno: „paa en stor Gjengjæld“ d. e. „med den Erklæring, at han vilde være ham stor Forbindtlighed skyldig“. — S. 13. L. 10. nu hævi ec ihugat mikla hæmsku: „nu har jeg tænkt en stor Daarskab“, det var en taabelig Tanke jeg nu havde. — S. 13. L. 18. mær þæsse, nemlig Meriadus's Søster. — S. 13. L. 21. til fehirðis sins: „til sin Skatmester“; fehirðir, den som har ens Gods i Forvaring; i den fr. Text (l. 798): *un cambrelenc*, en *Kammersvend*. — S. 13. L. 31. oc kynlegt þotte nl. honum: „og det forekom ham besynderligt“. — S. 13. L. 36. huerium atburð, for: með h. a.: „med hvilken Hændelse har jeg fundet dig her“, hvorledes er det gaaet til, at jeg har fundet dig her. — S. 14. L. 2. halldet for hefir halldet.

Cap. 19. S. 14. L. 10. sem æginn hans riddare, i den fr. Text (l. 845): *ses humes liges*: hans *Vassal* (*homo ligius*); Oversætteren maa have fundet, at det norske Udtryk *handgenginn maðr*, som ellers er saa almindeligt, ikke i den Betydning, hvori Nordmændene toge det, ganske passede til det ovennævnte Betske. I Norge, hvor Lensvæsenet var ukjendt, manglede man ogsaa i Sproget fuldkommen tilsvarende Udtryk for de Forhold, der vare hiin Institution egne. — S. 14. L. 18. til banlagaraz . . . atreiðar, i den fr. Text (l. 860): *qui fust venus pur turneier*: „som var kommen for Turneringens Skyld“; Ordet *banlagaraz*, hvis det ikke er en Skrivfeil, vide vi ikke at forklare. — S. 14. L. 20. oc sa (skal) skiott dauðr ef nokot bilar honum: „og den skal faa en hastig Død, som (eg. hvis han) i nogen Henseende svigter ham“; i den fr. Text (l. 864): *mult est huniz qui or li faut*: „og den bliver meget udskammet, som nu svigter ham“. — S. 14. L. 38. gigia gjengiver her den franske Originals *rote*, mlat. *rota*, *rocta*, et Navn, som udledes af det keltiske *Cruit*, *Crwth*, der betegnede et blandt de keltiske Folkefærd hjemmehørende Strenge-Instrument (s. F.

Wolf über die lais p. 242—246); De la Villemarqué (*Chants populaires de la Bretagne*. 1846. I. xxxiv.) forklarer det gamle rota eller chrota som eenstydende med senere Tidens rébek, et Instrument med tre Streng, der strøges med en Buc; altsaa et Instrument lignende vor Langleik, Islændernes lánspil, helst naar dette behandles som paa Island, nemlig stryges med Buc; i Norge slaes det med et Stykke Fiskebeen. — strænglæiks liod, dette Udtryk hvormed Originalens lai her gengives, tydeliggjør paa det bestemteste den norske Oversætters Begreb om det nævnte franske Ords Betydning, nemlig: Digt, som synges med Accompanement af Strengelæg eller i det Hele af musikalske Instrumenter. — S. 14. L. 39. notur (Enkt. nota), Noder, her: Melodi sat i Noder. — Den hele Slutning: En af þessare sagu etc. lyder i den fr. Text (l. 885—888): *De cest cunte k'oi avez fu Gugemer le lai trovez, qu'hum dist en harpe è en rote, boine en est à oir la note.*

II. Eskiulioð.

Titelen hos Roquefort (I. p. 138—177) er: Lai del Freisne, efter Hovedpersonens Navn: La Freisne, der paa Norsk gengives ved Eskia, dannet af askr, Ask, Asketræ.

Cap. 1. S. 15. L. 4—6. Her sægir . . . kunnasto minni; i den fr. Text (l. 1—2): *Le lai del Freisne vus dirai sulunc le cunte que jeo sai;* af disse Udtryk vil Roquefort slutte, at Oversætteren i det Stykke har fulgt en mundtlig Beretning.

Cap. 3. S. 17. L. 12. i æitt huitt silkipell, i den fr. Text (l. 121): *en une chince de chesil:* „i et Svøb(?) af fint Linned“. — oc yvir þetta . . . kringlum: „og over dette et overmaade kostbart Klæde (pell) guldvirket i Iljul og Kredse (med cirkeldannede Figurer indvævede med Guld)“; i den fr. Text (l. 123): *et desus un paile roé;* det fr. paile er, som allerede ovenfor sagt, samme Ord som det norske pell, et Slags kostbart Tøi, og Tillægsordet roé, mlat. rotatus (af rota), prydet med hjulformede eller cirkelformede Figurer (Du Cange, som netop bemærker, at dette Udtryk bruges om figureret Tøi). — S. 17. L. 16. æyri, i den fr. Text (l. 129): *un unce,* en Unze. — S. 17. L. 17. iagunnzze, i den fr. Text (l. 130): *jagunce,* et Slags Ædelsteen; Roquefort forklarer det ved Granat. — umhuervis . . . þokstafer: „rundt om Ædelstenen vare Bogstaver“; i den fr. Text (l. 131): *esteit lettrée,* hvorpaa (l. 132—134) lægges til, hvad i den norske Oversættelse mangler: *là à la meschine est trouvée bien sachent tuit vereiement qu'ele est née de bone gent:* „der hvor Pigebarnet er fundet kan man vel med Sandhed vide, at hun er født af godt Folk“. Det var altsaa i denne Hensigt, at man svøbte Barnet i kostbart Tøi og medgav det den dyrebare Ring. — S. 17. L. 25. bæ rikan oc læynelegan; bæ maa her forklares ved Stad eller Landsby, og Tillægget læýnelegan skal vel efter Oversætters Mening betegne: afsidesliggende, lidet bemærket; den fr. Text (l. 149) har derimod: *en une vile riche è belc:* „i en rig og smuk By“, og lægger til (l. 151): *en la vile out une abeie:* „i Byen var et Abbedi“.

Cap. 4. S. 18. L. 3. lysti lampa: „bragte Lamperne til at lyse“. — S. 18. L. 16. pæll, her i den fr. Text (l. 208): *pali.*

Cap. 5. S. 18. L. 27. þui at þat . . . i volsku male, et Tillæg af den norske Oversætter; i den fr. Text (l. 228—30) hedder det: *pur coo qu'al freisne*

fut trovée, la Freisne li mistrent al nun, et le(la?) Freisne l'apelet hum. — S. 18. L. 37. i kuēnmannum: „blandt Kvinder“. — S. 18. L. 38. aṭ goðom . . . kunnasto: „med Hensyn til god Undervisning i mangfoldige Kundskaber“; i den fr. Text (l. 239): de bone escole: „af en god Skole“, af god Opdragelse. Den fr. Text er i det Hele kortere i sin Beskrivelse af hendes Fuldkommenheder (l. 235—242).

Cap. 6. S. 19. L. 4. Dool, i den fr. Text (l. 243): Dol, en Stad i Haut-Bretagne; i nuværende Depart. Ile et Vilaine, i Nærheden af St. Malo; Biskoppen af Dol gjorde en Tid Paastand paa Metropolitan-Værdigheden i Bretagne. — S. 19. L. 11. Gurun, i den fr. Text (l. 246): Burun. — hann for til atreiðar . . . riddaraskap sinn, i den fr. Text (l. 249) ikkun: a un turneiement ala. — S. 19. L. 25. til brœðralags þeirra, i den fr. Text (l. 267): pur avoir lur fraternité: „for at optages i deres Broderskab“; ved brœðralag forstaaes, altsaa mlat. fraternitas: det Forhold hvori Lægfolk ved beviste Velgjerninger kunde komme til en Klosterorden eller et vist Kloster, saaledes at de deelagtiggjordes i Brødrenes eller Söstreneres Forbønner og desuden fik friere Adgang til Klosteret.

Cap. 7. S. 19. L. 34. hiuskapr betegner her, som man af det 8de Cap. seer, ikke ordentligt af Kirken indviet Ægteskab, men kun et ægteskabeligt Samliv; Ridderen tog Eskia hjem til sig som sin Frille. — S. 20. L. 7. lært þæc . . . kuensku: „undervist dig vel i høvisk og beleven Kvindelighed“ d. e. i den Høviskhed og Belevenhed som sømmer en Kvinde.

Cap. 9. S. 20. L. 34. Hæsla, af hasl, Hasseltræ; i den fr. Text (l. 335): La Codre. — S. 21. L. 3. brott send, maa her forstaaes om en midlertidig Bortskikkelse, da man siden gjenfinder Eskia i Ridderens Hus; i den fr. Text (l. 349) heder det kun: El Fresne cele: „Eskia blev bortgjemt, skjult“. — S. 21. L. 4. pusa bruges her i sin egentligste Betydning: trolove sig med; nemlig om den offentlige med kirkelige Ceremonier fuldbyrdede Forlovelse, i den fr. Text (l. 350): espusée, af hvilket Ord (mlat. sponsare) det norske pusa eller spusa er dannet.

Cap. 10. S. 21. L. 13. erkibyscop s. ovf. Anm. t. S. 19. L. 4.

Cap. 11. S. 21, L. 24. Foran miklu maa underforstaaes með sua. — S. 21. L. 35. rækkiokonor oc svæfnburs svæinar, det kvindelige og mandlige Tyende, som havde med Opvartningen i Sovekammerne at gjøre; den sidste Benævnelse er eenstyvende med det kort efter følgende rækkiosvæinar, som gjengiver den fr. Texts camberlens. — S. 21. L. 37. kastaðe hon skikio sinne: „hun afkastede sin Kappe“ nl. for at være mere ledig til sin Gjerning; jfr. Anm. t. S. 6. L. 17. — S. 22. L. 2. fornt pæll, i den fr. Text (l. 399): li dras esteit d'un viel bofu(?). — S. 22. L. 6—7. erkibyscop . . . rekkio' þeirra; det var Skik i Middelalderen, at ved fornemme Folks Bryllup Egtesengen blev indviet ved Velsignelse af en Geistlig, som i dette Tilfælde var Erkebiskoppen selv. — S. 22. L. 21. hön afklæðdis skikkio sinni, her afkaster hun sin Kappe for at vise sin Ærbødighed mod den hun taler med; jfr. Kongespeilet S. 66. 81.

Cap. 13. S. 23. L. 9. um foran let synes her at staa ganske overflødigt; i den fr. Text (l. 474): e nostre pali-od li porter. — S. 23. L. 17. fyrr en syndin . . . tvæfallðaðizc: „förend Synden förögedes og fordobbledes“, nemlig derved at Ridderen ægtede en Söster af den Kvinde, med hvilken han forud havde

levet i ægteskabeligt Forhold. — S. 23. L. 29—31. Slutningen: nu sem þessi atburðr etc. lyder i den fr. Text (l. 515—518): Quant l'aventure fu séue coment ele esteit avenue, le lai .del Freisne en unt trové, pur la dame l'unt si numé.

III. Equitans liod.

Titelen hos Roquefort (l. p. 114—137) er: Lai d'Equitan.

Cap. 1. S. 24. L. 1. oc (let) af þeim (atburðum) gera til skemtanar: „og (lod) af dem (disse Begivenheder) gjøre til Skjæmt eller Underholdning“ d. e. og lod dem tjene til Underholdning. — S. 24. L. 2—3. oc varo . . . at gera; hertil findes intet tilsvarende i den franske Text.

Cap. 2. S. 24. L. 5. ræfsingastiore vil vel her sige: en stræng Styrer, en Styrer, som över stræng Retfærdighed eller straffer strængt Forbrydelser; gengiver den fr. Texts (l. 12): sire jostis: „en retfærdig Herre“. — Namsborgar, i den fr. Text (l. 12): des Nauns, af Nantes. Equitan benævnes ellers senere i den fr. Text (l. 27. o. fl. St.): li reis, Kongen. — S. 24. L. 9. ræðesmann gjængiver her den fr. Texts (l. 21): seneschal, som nærmest svarer til den norske Hirdemandsmand, der benævntes: dróttseti; dog övede Seneschallen i Almindelighed, der hvor denne Embedsværdighed fandtes, en dömmende Myndighed, som den norske Drotsete ikke besad. — S. 24. L. 11. rettyndi staaer her uden Tvivl i Betydningen: Justits, Dommemyndighed. — S. 24. L. 14. i at valkazi: „bekymre sig med, bebyrde sig med“. — S. 24. L. 18. at poat . . . væri, et dunkelt Udtryk, hvis Mening dog maa være: „som om Naturen havde skjænket hende alt hvad som hörte til Skjönhed“; i den fr. Text (l. 34): en li former muat nature: „i at danne dem (hendes Træk) havde Naturen forandret sig (gaaet udenfor sin almindelige Orden)“. — Istedet for det fölgende (l. 19—22): engi var . . . unna hænni, har den fr. Text (l. 35—37) en udförligere Beskrivelse af hendes Skjönhed og ender med: el reaume ne out sa per: „i Riget havde hun ikke sin Lige“.

Cap. 3. S. 24. L. 37. Sua er hann . . . fyrir valki: „saa er han i sit ganske Hjerte og ved hende bleven forandret, at han er opfyldt af Sorg og Bekymring, og maa stedse have hende for Öie; thi han kan ikke værgе sig mod denne Plage“.

Cap. 4. S. 25. L. 3. Hov! i den fr. Text (l. 65): Allas! ak! — S. 25. L. 9. mec ventir . . . gærði mer: „jeg troer, at jeg vil komme til at elske hende og troligen vil holde hende min Kjærlighed og Oprigtighed“ d. e. vil blive standhaftig i min oprigtige Kjærlighed til hende. Det tilsvarende i den fr. Text (l. 70—74) passer ikke aldeles til Oversættelsens Udtryk: Jeo quit que mei l'estuet amer, e si jo l'aim, jeo ferai mal; ceo est la femme al Seneschal. Garder lui deis amur è fei, si cum jeo voil qu'il face à mei: „jeg troer, at jeg vil komme til at elske hende; og hvis jeg elsker hende, begaaer jeg en Forbrydelse; hun er Seneschalens Hustru. Jeg skylder ham (Seneschalen) den Kjærlighed og Troskab, som jeg vil, at han skal udvise mod mig“. — S. 25. L. 10. en ef . . . umsát, i den fr. Text (l. 75): si par nul engin le saveit: „hvis han ved nogen List fik det at vide“, hvoraf maa sluttes, at her i den norske Oversættelse skal underforstaaes af foran nokkorri; Meningen bliver da: hvis hendes Herre og Egtemand kommer under Veir hermed (neml. deres Kjærlighedsforstaaelse).

ved nogen Speiden og Luren. — S. 25. L. 12. vel setiaze: „vel sætte sig, vel gaae over“. — S. 25. L. 15. Engi maðr . . . bætazt af henni, i den fr. Text (l. 83—84): *suz ciel n'ad hūme, s'ele amast, ki de amur n'en amendast*: „under Himlen gives der ikke nogen Mand, hvis hun elsker (ham), som ikke af hendes Kjerlighed skulde blive bedre“, hvor Roquefort uden tilstrækkelig Grund har rettet *hūme* til *femme* og derved faaet en anden Mening ud, end den som den norske Oversættelse udtrykker, nemlig, at Enhver maatte blive bedre Menneske ved hendes Kjerlighed. — S. 25. L. 18. illa kunna: „tage det ilde op“. — S. 25. L. 25. er byr i eg. „som boer i“, som er forbunden med. — S. 25. L. 34. hon bryddir . . . sarbót: „hun stikker og spidder ham, hun piner ham og plager ham; hun er hans Feber, men kan ogsaa være ham til Saarbod“ d. e. kan ogsaa læge hans Saar; hertil findes intet svarende i den fr. Text.

Cap. 5. S. 26. L. 3. fræsta mer suor min: „give mig Frist med mit Svar“. — S. 26. L. 12. af yðro lane: „af eders Overdragelse“ d. e. som Len af eder. — oc myndir þu . . . unna mer: „og du vil, som jeg troer, forestille dig, at jeg skulde svigte dig, og ansee det for farligt (eg. gjøre dig en Fare af) at elske mig“; i den fr. Text (l. 135—36): *que déréiez à mun espoir le danger de l'amur aveir*: „at I afvender (undgaaer), som jeg troer, den Fare at elske“.

Cap. 6. S. 27. L. 3. gaf þa . . . fingrgulla sinna: „de gav hinanden da sin Forbindelse med Skifte af sine Fingerringe“, d. e. de stadfæstede da sin Forbindelse ved at skifte Ringe. — S. 27. L. 20. felaglegom vilia: „hans Önske at vedligeholde den kjærlige Forbindelse“.

Cap. 8. S. 27. L. 36. lykr nasom: „lukker sine Næsebor“ d. e. opgiver sin Aand.

Cap. 10. S. 28. L. 27. Den fr. Text (l. 271—72) siger, at hvert af Badekarene blev sat foran dens Seng, for hvem det var bestemt; herved bliver den paafølgende Ulykke bedre forklaret.

Cap. 11. Den tilsvarende Moral lyder i den franske Text (l. 305—308): *Ki bien vodreit reisun entendre, ici purreit ensample prendre: Tel purçace le mal d'autrui, dunt le mals revertit sur lui.*

Cap. 12—13 indeholde den norske Oversætters Betragtninger i Anledning af Fortællingen om Eqvitan, hvortil intet svarende i den franske Text.

Cap. 14 gjengiver det franske Digts Slutning, som i Roqueforts Text (l. 309—312) lyder saaledes: *Issi avient, cum dit vus ai, li Bretun en firent un lai, de Equitan cum il fina, e la dame qui tant l'ama.*

IV. Bisclaretz liod.

Den franske Titel hos Roquefort (l. p. 178—201) er: *Lai du Bisclaveret*.

Cap. 1. S. 30. L. 27. Bisclaret het hann . . . vargulfr, i den fr. Text (l. 3—4): *Bisclaveret ad nun en Breton, Garwall l'apelent li Norman*; ved Nordmandingar, li Norman, forstaaes her de franske Normanner, Indbyggerne af Normandi; vargulfr betegner: Varulv, Menneske omskabt til Ulv, og er beslægtet i sin Oprindelse med Garwall, der antages at være en Forvanskning af *werwolf* (s. Roquef. l. p. 179 Not. 1); man har da her Forklaring paa Navnet *Bisclaret* eller *Bisclaveret*.

Cap. 2. S. 31. L. 14. þat væit tru min: „det veed min Tro“, en Be-
kræftelse som meget brugtes i Norge i det 13de Aarhundrede, og til hvilken her
svarer i den franske Text (l. 42): par foi.

Cap. 3. S. 31. L. 24. miskunnið orðum yðrom: „skaan eders Ord;
tag eders Ord i Vare“, eller: „tal naadigen, vær naadig i eders Tale“; i den fr. Text
(l. 53): pur Deu merci. — S. 31. L. 29. ec hamskiptumk: „jeg skifter
Ham“, jeg omskæbes, i den fr. Text (l. 63): jeo deviens Bisclaveret. — S. 31.
L. 36. þa væra ec iafnan i þeim ham, i den fr. Text (l. 75): Bisclaveret
sereie à tuz-jurs. — S. 32. L. 5. hon fiaraðe hann uppi, eg.: „hun fjærede
ham oppe“, hun bragte ham til at blive staaende paa Grund, en Talemaade laant
af Sövesenet, som her betegner: hun fik besnakket ham, hun fik ham i sin Magt.

Cap. 4. S. 32. L. 20. þu hævir lengi i valkazi: „du har længe gjort
dig Møie for“.

Cap. 5. S. 32. L. 36. þa biuggi sa kono hans: „da kom den i Besid-
delse af hans Kone“.

Cap. 8. S. 34. L. 24. ræif af hænni klæði sin, i den fr. Text (l. 235):
le neis li esracha del' vis: „rev hende Næsen af Ansigtet“. Hvad der kan
have givet Anledning til den her forekommende Forskjel mellem den norske og den
franske Text, lader sig vanskelig med Bestemthed afgjøre; men at den franske Text
har det rette, viser tydelig nok Beretningen i det 9de Cap. om Konens kvindelige
Efterkommere, at de nemlig alle vare næseløse. — S. 35. L. 3. sakar astsemðar:
„paa Grund af sin Kjærlighed“ nl. til sin nuværende Mand, som varsat fast, og ikkun
ved hendes Bekjendelse igjen kunde blive frigiven.

Cap. 9. S. 35. L. 31. Margar konor . . . næflausar, i den fr. Text (l.
312—14): plusurs femmes de cel lignage, c'est vérité, senz nés sunt
néies, e si sovienent esnasées: „flere Kvinder af denne Slægt, det er Sand-
hed, fødes uden Næse, og blive saaledes næseløse“. — S. 35. L. 34. En sa
. . . sægiande er naturligviis den norske Oversætters Bemærkning, til hvilket
intet svarende findes i den fr. Text; denne slutter derimod med følgende Ord (l.
315—18): L'aventure k'avez oïe, verate fu, n'en dutez mie; de Biscla-
veret fu feit li lais, pur remembrance à tut-dis-mais: „Den Begivenhed,
som I have hørt, var sand, tvivl ikke derpaa; 'om Bisclaret blev Sangen gjort til
Erindring for evige Tider“.

V. Laustiks liod.

Titelen til den franske Text hos Roquefort (l. p. 314—327) er: *Lai du Lau-
stic*, hvilket sidste Ord er det bretoniske *eostik*, Nattergal, med den franske Ar-
tikel foran.

Cap. 1. S. 36. L. 3—5. En þat . . . at lyða er en Bemærkning af den
norske Oversætter hvortil intet svarende i den fr. Text.

Cap. 2. S. 36. L. 6. I þui fylki . . . huilir, Landskabet omkring Sta-
den St. Malo i Bretagne, i det nuværende Departement Ile et Vilaine.

Da man ikke alene besidder den franske versificerede Text af denne Fortæl-
ling, men ogsaa et bretonisk Folkedigt i Th. H. de la Villemarqués *chants popu-
laires de la Bretagne* (1846) l. p. 248—58, hvilket maa antages for at være Kilden
til den franske Bearbejdelse, saa have vi troet, at det vilde være af Interesse for

Læserne at sammenligne disse tvende Digtninger baade indhyrdes og med den norske Bearbejdelse, og derfor meddele vi dem her, den bretoniske gjengivet efter Ville-marqués ordrette franske Oversættelse, den franske efter Texten hos Roquefort.

Oversættelse af den bretoniske Original.

St. Malo's unge Frue græd i Gaar ved
sit høie Vindue:

Ak! Ve mig! min stakkels Nattergal
er død. —

Sig mig, min unge Hustru, hvi staaer
du op saa tidt,

Op saa tidt ved Midjenat af Sengen
fra min Side,

Med blottet Hoved og bare Been? Hvi
staaer du saaledes op? —

Naar jeg, kjære Mand, ved Midjenat
staaer op af min Seng,

Da er det fordi jeg saa gjerne seer de
store Skibe komme og gaae. —

Det er sikkert ei for et Skib du saa
tidt gaaer til Vinduet hen;

Det er ei for Skibes Skyld, hverken
for to eller for tre,

Det er ei for at see paa dem, ei heller
paa Maanen og Stjernerne.

Sig mig, Frue, hvorfor staaer du op
hver Nat. —

Jeg staaer op for at see til mit lille
Barn, der sover i Vuggen. —

Det er ikke heller for at see, for at
see et Barn sove;

Kom ei og fortæl mig Historier; hvorfor
staaer du saaledes op? —

Min gamle lille Mand, bliv ei vred,
jeg skal sige dig Sandheden:

Det er en Nattergal jeg hører synge
hver Nat; den synger saa lystigt, den
synger saa sødt;

Den synger saa sødt, saa vidunderlig
deiligt hver Nat, hver Nat naar Havet
stilles. —

Da den gamle Herre hørte det, da
blev han eftertæksom i sin Hu;

Da den gamle Herre hørte det, da
sagde han saa ved sig selv:

Det være nu sandt, det være nu Løgn,
Nattergalen maa fanges! —

Tidligt den følgende Morgen som han
stod op, gik han til Gartneren.

Gode Gartner, hør mig! der er en
Ting, som gjør mig Sorg:

Der er i Haven en Nattergal, som ei
gjør andet end synge den hele udslagne
Nat,

Synge den hele udslagne Nat, saa
stærkt at den vækker mig.

Fanger du den i Aften, giver jeg dig
en Guldpenge. —

Aldrig saa snart hørte Gartneren det,
før han satte en Done i Haven;

Og han fangede en Nattergal, og han
bragte den til sin Herre;

Og da Herren tog den i sin Haand,
lo han af Hjertet.

Og han kvalte den og kastede den til
den arme Frues hvide Barm. —

Se der, se der, min unge Hustru, der
er din deilige Nattergal;

Til dig har jeg fanget den; jeg haaber,
min Smukke, den vil gjøre dig Glæde. —

Da Fruens unge Hjertenskjær fik dette
at vide, sagde han sørgmodig:

Nu ere vi fangne, min Elskede og jeg;
vi faae ei længer see hinanden

I Maaneskin ved Vinduet som før vi
pleiede.

Den gammelfranske Bearbejdelse.

Lai de Laustic.

Une aventure vus dirai
Dunt li Bretun firent un lai;
Laustic ad' nun ceo m'est avis,

Si l'apelent en lur païs:
Ceo est reusun en franceis
e Nihtegale en dreit engleis.

A Seint Mello en la cuntrée
 Est une ville renommée;
 Deus chevaliers illec mancoient,
 E deus forez maisunz aveient.
 Pur la bunté des deus baruns
 Fu de la vile bons li nuns.
 Li uns aveit femme espusée,
 Sage, curteise, mut acemée;
 A merveille se teneit chièr,
 Sulunc l'usage e la manière.
 Li autres fu un bachelers,
 Bien ert conu entre ses pers,
 De pruesce, de grant valor,
 E volentiers feseit honur,
 Mult tenéot e despendeit,
 E bien donot ceo qu'il aveit.
 La femme sun veisin ama;
 Tant la requist, tant la prêia,
 E tant parot en lui grant bien,
 Q'ele l'ama sur tute rien,
 Tant pur le bien qu'ele oi,
 Tant pur ceo qu'il iert près de li.
 Sagement e bien s'entreamèrent,
 Mut se covrirent e esgardèrent
 Qu'il ne fussent aparceüz,
 Ne desturbez, ne mescreüz:
 E ensi le poient bien fère,
 Kar près esteient lur repère;
 Preceines furent lur maisuns,
 E lur sales, e lur dunguns.
 N'i aveit bare ne devise,
 Fors un haut mur de pierre bise;
 Des chambres u la dame jut,
 Quant à la fenestre s'estut,
 Poiét parler à sun ami,
 Del autre part, e il a li;
 E lurs aveirs entre-changier,
 E par geter e par lancier.
 N'unt guères rien qui lur despleise
 Mut esteient amdui à eise,
 Fors tant k'il ne poient venir
 Del tut ensemble à lur plaisir.
 Kar la dame ert estreit gardée,
 Quant cil esteit en la cuntrée;
 Mès de tant aveient recur,
 U fut par nuit, u fut par jur,
 Que ensemble poient parler;

Nul ne poet de ceo garder,
 Qu' à la fenestre ne venissent.
 E illoec s'entreveüssent.
 Lungement se sunt entre-amé,
 Tant que ceo vint à un esté,
 Que bois e prés sunt reverdi,
 E li vergier ièrent fluri.
 Cil oiselez par grant duçur,
 Mainent lur joie ensun la flur;
 Ki amer ad à sun talent,
 N'est merveille s'il i entent.
 Del chevaliers vus dirai veir,
 Il i entent à sun poeir;
 E la dame del autre part,
 E de parler e de regart:
 Les nuits quant la lune luseit,
 E ses sires cuché esteit,
 De juste li sovent levot
 E de sun mantel s'afublot;
 A la fenestre ester veneit,
 Pur sun ami qu'el i saveit.
 Qui autre teu vie demenot,
 E le plus de la nuit veillot.
 Délit aveient à véer
 Quant plus ne poeient aver.
 Tant i estut, tant i leva,
 Que ses sires s'en curuça,
 E meinteifeiz li demanda,
 Pur quoi levot e u ala?
 Sire, la dame li respunt,
 Il n'en ad joie en cest mund,
 Ki n'en ot le Laustic chanter;
 Pur ceo me vois ici ester,
 Tant ducement le oi la nuit,
 Que mut me semble grant déduit.
 Tant me délit, e tant le voil,
 Que jeo ne puis dormir del oil.
 Quant li sires ot que ele dist,
 De ire e mal-talent en rist.
 De une chose purpensa,
 Que le Laustic enginnera;
 Il n'ot vallet en sa meisun,
 Ne face engin, reis u lasçuns,
 Puis le mettent par le vergier.
 Ni ot codre ne chastainier,
 U il né mettent laz u glu,
 Tant que pris l'unt e retenu.

Quant le Laustiq eurent pris,
 Al Seignur fu rendu tut vis.
 Mut en fu liez quant il le tient,
 As chambres la dame s'en vient;
 Dame, fet-il, u estes vus?
 Venez avant, parlez à nus:
 Jeo ai le Laustic englué
 Pur qui vus avez tant veillé.
 Désor poéz gésir en peis,
 Il ne vus esveillerat meis.
 Quant la dame l'od entendu,
 Doleme e cureçuse fu;
 A sun seignur l'od demandé,
 E il l'ocist par engresté;
 Le col li rumpit à ses deus meins,
 De ceo fist-il ke trop vileins;
 Sur la dame le cors geta,
 Si que sun chainse ensanglanta,
 Un poi desur le piz devant,
 De la chambre s'en ist à-tant.
 La dame prent le cors petit,
 Durement plure e si maudit
 Tuz ceus qui le Laustic trairent
 E les engins e laçuns firent.
 Kar mut l'unt coleré grant hait.
 Lasse, fet-elle, mal m'esteit!
 Ne purrai mès la nuit lever,
 Aler à la fenestre ester,
 U jeo suleie mun ami veir,
 Une chose sai-jeo de veir,

Il quidra ke jeo me feigne
 De ceo m'estuet que conseil preigne:
 Le Laustic li trameterai,
 L'aventure li manderai.
 En une pièce de samit
 A or brusdè e tut escrit
 Ad l'oiselet envelopé;
 Un sien vallet ad apelé,
 Sun message li ad chargié,
 A sun ami l'ad enveié.
 Cil est al chevalier venuz
 De par sa dame li dist saluz;
 Tut sun message li cuntà,
 E le Laustic li présenta.
 Quant tut li ad dit e mustré,
 E il l'aveit bien escuté,
 Del aventure esteit dolenz
 Mès ne fu pas vileinz, ne lenz;
 Un vasselet ad fet forgier,
 Uncques ni ot fer ni acier;
 Tut fu d'or fin od bones pières,
 Mut précieuses e mut chières,
 Covercle i ot très bien asis,
 E le Laustic ad dedenz mis:
 Puis fist la chasse enséeler,
 Tuzjurs l'od fet od li porter.
 Cele aventure fu cuntée,
 Ne pot estre lungues celée;
 Un lai en firent li Bretun
 E le Laustic l'apellent hum.

VI. Desire liod.

Den franske Text til denne Fortælling findes ikke i Roqueforts Samling, men er udgivet af Fr. Michel i hans *Lais inédits des XIIe et XIIIe siècles*. Paris 1836. p. 5—37, og har der Titelen *Lai del Désiré*.

Cap. 1. S. 37. L. 36. i allzkyns . . . *simphonum* er et Tillæg i den norske Oversættelse, hvortil intet svarende i den franske Text. — S. 38. L. 1. *kallaðr* . . . *tilfyselegr*; i den fr. Text blot: *Ço est li lais del Désiré* (p. 5. l. 5.). *tilfyselegr* er naturligviis en Gjengivelse paa Norsk af det franske *désiré*, den ønskede, den eftertragtede.

Cap. 2. S. 38. L. 3. A Skotlande, i den fr. Text: *En Escoce* (p. 5. l. 7). — *Kalatir*, i den fr. Text: *Calatir* (p. 5. l. 8). — *Huitiskogr*, i den fr. Text: *la blanche lande* (p. 5. l. 9). — S. 38. L. 4. *hin gula kapella*, i den fr. Text: *la neire chapelle*: „det sorte Kapel“ (p. 5. l. 11). — S. 38. L. 6. *rid-dari*, i den fr. Text: *vavasur*: „Vassal“ (p. 5. l. 18). — S. 38. L. 7. *af Franz konongi*, i den fr. Text (p. 6. l. 2): *del rei d'Eschoce*: „af Kongen af Skot-

land“, hvilket ogsaa Sammenhængen medfører at være det Rette, hvad enten nu den norske Oversætter har læst anderledes i sin Original, eller begaaet en Feil af Uagtsomhed. — S. 38. L. 14. fyrir sunnan Ænglandz síó i Provenzh fylki, i den fr. Text (p. 6. l. 14): en Provence de là la mer, d. e. i Provence paa hiin Side Havet; ved Englands sjór forstaaer altsaa her den norske Oversætter Havet mellem England og Frankrige. Paa de Steder nedenfor hvor samme Benævnelse forekommer har den fr. Text blot: la mer d. e. Havet. — S. 38. L. 25. til hins hælga-Egidii, i den fr. Text (p. 7. l. 4): a Saint-Gile. Den hellige Egidius, eller Saint-Gilles, var en fransk Helgen, til hvis Ære et berømt Kloster var oprettet nær Rhoneflodens Munding paa dennes vestre Side i det nuværende Depart. Var, altsaa egentlig ikke, som ovenfor siges, i Provence, men i Languedoc. Baade Klosteret og den hosliggende By benævntes efter Helgenen, ligesom og det Grevskab, hvori begge vare beliggende. Da Greverne af Toulouse i 11te og 12te Aarh. ogsaa benævnte sig Grever af St. Gilles eller St. Egidius, saa gav dette Anledning til at Nordmændene almindelig benævnte Languedoc, og muligens ogsaa undertiden Provence med, efter den berømte Helgen, nemlig St. Egidii Land, land hins helga Egidii. — S. 38. L. 31. tilfysilegan; her oversættes Navnet paa Norsk, uden at det franske Navn nævnes; i den fr. Text (p. 7. l. 17): apeler le funt Désiré.

Cap. 3. S. 39. L. 1. þui nest . . . riddara, i den fr. Text (p. 8. l. 6) blot: Pus l'adoba à chevalier: „siden slog han ham til Ridder“ eg. væbnede han ham til Ridder, meddelte ham Ridderskabets Insignier, nemlig ridderlige Vaaben. — S. 39. L. 2. for hann . . . atræiðum, i den fr. Text (p. 8. l. 9): e en Britaine turneia: „og han turnerede (deeltog i Turneringer) i Bretagne“. — S. 39. L. 4. af Frankis riddarum, i den fr. Text (S. 8. l. 10): des Franceis; Meningen er: han blev meget prisat af de franske Riddere. — S. 39. L. 22. skyrta hans . . . huitare, i den fr. Text (p. 9. l. 15—16): Braiz, chemise ot de chensil plus blanche que n'est flur en avril: „han havde (var iført) Buxer, Skjorte af fiint Linned hvidere end Blomster i April“.

Cap. 4. S. 39. L. 31. uændilega dala, maa vel betegne: gennem uendelige (meget lange) Dale; i den fr. Text (p. 10. l. 6): Tote la ville contreval: „ned gennem hele Byen“. — S. 40. L. 3. með brunaðo purpura: „i brunrødt eller mørkt Purpur“ (jfr. Fgrsk. S. 115); i den fr. Text (p. 11. l. 1): d'une purpre bise: „af mørkt Purpur“. — i huitum skinnkyrtli skal vel her forstaaes enten om en hvid Kjortel, bremmed med Skind, eller om en Kjortel bremmed med hvidt Skind; det hele lyder i den fr. Text (p. 11. l. 1—4): Vestue d'une purpre bise e de une mult bele chemise. La colur ot blanche e rovente, e de cors fu ben faite e gente. Her synes la colur etc. at betegne Pigens Udseende, og i saa Fald er intet sagt om Kjortelens Farve. Det er uvist hvorledes den norske Oversætter har opfattet Meningen; maaskee burde der rettest i den norske Text sættes (.) efter skinnkyrtli, og det følgende med . . . yvirlit henføres til Pigen selv, ikke hendes Klæder. — S. 40. L. 8. bar mœy in tvær munnlaugar, saaledes efter Sammenhængen og den fr. Text rettet fra: baro tvær mœyiar munnlaugar; i den fr. Text (p. 11. l. 9): Dous bacins d'or tent en ses meins. — S. 40. L. 22. Se kvað hon . . . fiarre, i den fr. Text (p. 12. l. 12—14): Jo vus afi la meie fei, aiderai vus à grant bosoing, ou seit de prës ou seit de loing: „Jeg giver eder min Tro (mit trofaste Løfte), jeg skal hjælpe eder naar I høiligen trænger dertil, hvad enten det er nær eller

fjærnt⁴. Verbet trua maa altsaa her i den norske Oversættelse betegne: være tro, det vil her sige: hjælpe, understøtte.

Cap. 5. S. 40. L. 27. lofskala i Cod. er en aabenbare Skrivfeil for laufskala d. e. Lövhytte, hvortil det i Texten er rettet; i den fr. Text (p. 12. l. 19): *Ço fu dedenz une foillée*. — hvitillinn . . . saumaðr, Oversættelsen er her ikke ganske svarende til Udtrykkene i den fr. Text (p. 22. l. 21—23): *La coïlte fu à eschekers de deus pailles ben faiz e chers; et tut pareit la flur novele: „Sengeteppet var i Ruder, af to velgjorte og kostbare Tøier, og det Hele lignede den friske Blomst (nemlig med Hensyn til de levende Farver)“*. hvitill er en Benævnelse paa Sengeteppet, som endnu bruges i visse Dele af Norge, og Oversætterens Mening er vel snarest, at Teppet ikke alene paa Oversiden bestod af kostbart Tøi, men ogsaa var foret med lignende. — S. 40. L. 31. *tac: „sæt dig i Besiddelse af“*; i den fr. Text (p. 13. l. 3—5): *Vassal, fet ele, ke gardez ça? dedenz cele foile la pernez ço ke jo vus promis: „Mand! siger hun, hvad betragter I der? i denne Lövsal tag det som jeg har lovet eder“*. — S. 41. L. 14. *oc gæt þess vel . . . fingrgvilleno*, i den fr. Text (p. 14. l. 24—p. 15. l. 4): *E une chose vus dirai. Or vus garder de méserrers, si vus penez de ben amer; si vus meffetes de nent, l'anel perdrez hastivement: „og een Ting vil jeg sige eder: vogt eder nu for at fare vild, hvis I vil gjøre eder Umage for at elske vel; hvis I forseer eder noget, skal I strax tabe Ringen“*. Forbudet synes efter hvad der siden fortælles snarest at have maattet gaae ud paa, at han ikke maatte omtale deres Kjærlighedsforstaaelse for Nogen. — S. 41. L. 18. *þa fær þu þat alldre oftar: „da faaer du den (Ringen) aldrig oftere“*; i den fr. Text (p. 15. l. 7) derimod: *a tuz jorz mès m'avez perdue: „da har du for bestandig tabt mig“*.

Cap. 6. S. 41. L. 26. *Upp neytti . . . frægðar*, i den fr. Text (p. 15. l. 19—20): *mut despendi e mult erra, de nule ren ne se targa: „han gjorde store Udgifter og reiste meget om og var i ingen Henseende hovmodig“*. Man seer, at den norske Oversættelse ikke svarer fuldkommen til den franske Text. *upp neytti* svarer til det franske *despendi* (jfr. S. 91. L. 4), og det Hele maa i den norske Oversættelse forklares: „han gjorde store Udgifter til Foræringer og til at holde et pragtfuldt Bord, og havde i alt hvad han foretog sig først og fremst sin Berømmelse for Øie“. — S. 41. L. 33. *af for rettet fra a for ifølge Sammenhængen og den fr. Text (p. 16. l. 9): Quant il esteit repeiré*. — S. 42. L. 3. *aftr at koma*, i den fr. Text (p. 17. l. 2): *ne set quant il vendra mès: „han veed ikke naar han skal komme“*; dette Udtryk her har maaskee bevæget Oversætteren til ovenfor at sige á fór, da han nemlig derved har tænkt paa *Desirés* Tilbagekomst til Hjemmet fra den Reise, paa hvilken han fulgte Kongen, medens dog den franske Text her neppe har andet i Sigte end *Desirés* Tilbagekomst til Kapellet. — S. 42. L. 6. *oc laut honum*, i den fr. Text (p. 17. l. 8): *si li clina: „han böiede sig ned til ham“*, nemlig for at høre hans Skriftemaal.

Cap. 7. S. 42. L. 28. *þa er hann . . . hennar: „da han bad og anraabte med de blideste Ord han formaaede at fremføre, i det han lovede hende Lydighed og Føielighed“*. — S. 42. L. 32. *staðenom*, her Kapellet eller Eneboerens Bolig, i den fr. Text (p. 19. l. 6): *l'ermitage*. — S. 42. L. 33. *hans ræðum fram hallda*, bør uden Tvivl her forklares: „som samtale med ham“ heller end: „som følge hans Tale, som lyde hans Ord“; i den fr. Text (p. 19. l. 10)

heder det nemlig: ne ki jamòs i parlerunt: „som nogensinde tale med ham“. — S. 42. L. 38. atgerð hans til enskis: „hans Virksomhed blev til intet“ d. e. den ophørte aldeles. — S. 43. L. 1. leto . . . farenn: „Alle ansaa ham som fortabt“. — S. 43. L. 3. skialldsveinar hans oc þionastomenn, i den fr. Text (p. 20. l. 2): si esquier e si sergant. — S. 43. L. 9. af þeirre hvggan . . . reekivnni; Meningen er vel, at den Trøst, han hentede af at see sin Elskede, gav ham Kræfter til at reise sig i Sengen paa sin Albue. — S. 43. L. 11. fœlltr oc spilltr, i den fr. Text (p. 20. l. 16): tut afolez e tut périz: „ganske tosset og forloren“; altsaa betegner verb. fœla her: at gjøre til Taabe; af fól. — S. 43. L. 26. alldri fær þu . . . ocrar; Oversætterens Mening med disse Ord er vel: „Du faaer aldrig (for Fremtiden) noget Meen af mig, saa at du (eg. den der) søger Skriftegang og bekjender vore Synder“; i den fr. Text (p. 21. l. 23—24): mès ja certes plus n'i auez, ne confessiun n'en querrez: „I vil for Fremtiden ikke derved føle mere (saadan Smerte) eller søge Skriftemaal derfor“.

Cap. 8. S. 44. L. 6. toco af benzlvn. oc toco orvar sinar; hvad der her skal forstaaes ved Udtrykket toco af benzlvn vide vi ikke; ligesvem kunde det oversættes: „de toge (dem nl. Buerne?) ud af Spændingerne“; hvis her ingen Feilskrivning finder Sted, kan der maaskee sigtes til en eller anden Egenhed ved Bueskydningen, hvilken nu ikke kjendes; mærkeligt er det imidlertid, at der, som nedenfor vil sees, intet tilsvarende findes i den franske Text. Det senere toco maa forklares ved: „grebe efter, søgte efter“; muligen kunde dog her være en Feilskrivning for sotto. I den franske Text (p. 23. l. 9—14) er Meningen klar: Lur arcs gettent e fœnt descendre, lur setes volent prendre, là où les virènt chailr ne poèlent trover ne aveir: „De kaste sine Buer og stige af Hestene, de ville tage sine Pile, der hvor de saae dem falde, men de kunde ikke finde dem“. — S. 44. L. 7. þa mœllte Desire; i den fr. Text (p. 23. l. 15) er det Kongen som taler til Desire: E, Deu! dit li reis à Désiré. — S. 44. L. 27. Faðer hans . . . ne daga; Oversætterens Mening med disse Ord er vist nok den, at Desire slet ikke kunde sove af Glæde over at have fundet sin Søn. I den fr. Text derimod (p. 25. l. 7—8): Desirez l'aime e tent si cher, ne pot nuit ne jor leisser: „Desiré elsker ham og har ham saa kjær, at han hverken Nat eller Dag kan forlade ham“. Uden Tvivl har den norske Oversætter misforstaaet det franske Ord leisser.

Cap. 9. S. 45. L. 6. sva at hann fell opinn aftr: „saa at den (Hesten) faldt ganske overende“, eg. faldt saaledes at den vendte Benene i Veiret; i den fr. Text (p. 26. l. 20): arère chet tut reversez. — S. 45. L. 12. nattadr: „overfalden af Natten“. — S. 45. L. 13. dverginn; den bestemte Form brugt for den ubestemte. — S. 45. L. 19. af grasi oc einstapa, i den fr. Text (p. 28. l. 4): d'erbe e de junc e de beuere: „af Græs og Siv og Bregner(?)“ Einstapi er endnu mangesteds i Norge Navnet paa den Art Bregne, som ellers kaldes Ormegræs. — S. 45. L. 20. cagur, i den fr. Text (p. 28. l. 6): tapi: „Teppe“. — S. 45. L. 27. sallt disk; disse Ord bør forenes; i den fr. Text (p. 28. l. 21): la salere: „Saltkar“. — S. 45. L. 31. silfrkeret; heri er en Modsigelse til det Foregaaende, hvor Drikkekarret siges at være af Guld; i den fr. Text (p. 29. l. 7): le hanap: „et Drikkekar med Stet“.

Cap. 10. S. 46. L. 6. Unnasta min; her et Udraab af Forundring: „min Kjæreste!“ — S. 46. L. 13. bær, i den fr. Text (p. 30. l. 19): chastel. — S. 46.

L. 14. holl, i den fr. Text (p. 30. l. 20): la chambre. — S. 46. L. 29. mæren i svefnhuseno, herved forstaaes Tærnen. — S. 46. L. 35. ombon þionasto minnar: „Fordelen af min Tjeneste“; i den fr. Text (p. 32. l. 10): Gardez, pur vostre gentrise, ke jo ne perde mun servise. — S. 46. L. 37. Unnasta min, her blot: „min Kjære!“ i den fr. Text (p. 32. l. 14): bele amie. — S. 47. L. 4. eftir=aftr. — S. 47. L. 6. hallaðezc a'siðu sina: „han hældede sig paa sin Side“ d. e. han hældede sig til den ene Side, nemlig paa Grund af Saaret; i den fr. Text (p. 32. l. 24): sur sa cuche s'est apuiez: „han stöttede sig paa sit Laar(?)“. — oc fann . . . vandræðe, hertiler intetsvarende i den fr. Text. — S. 47. L. 9. at hann d. e. sva at hann: „i den Tilstand at han“. — siðusar, i den fr. Text (p. 33. l. 5): mut fu bleciez sur le cousté. — S. 47. L. 18. þa kom . . . sparhauca, i den fr. Text (p. 33. l. 19—p. 34. l. 2): par mi la sale vint errant sur un mul ben amblant une mult riche damaisele, ensemble od une pucele, vestues furent richement: lur d'as valent cent marz d'argent; dous blancs mulz chevauchèrent e dous blancs espreveres portèrent: „gjennem Salen kom ridende paa en Mule, der gik godt, en meget herlig Dame; med hende fulgte en Pige; de vare rigt klædte, deres Klæder vare værd 100 Mark Sølv; de rede to hvide Muler og bare to Spurvehøge“. sparhaukr, espervere, mlat. spervarius, en Spurvehøg, et mindre Slags til Jagten afrettede Høge. — S. 47. L. 24. þessum . . . hin þriðia mæ . . . hennar fraki; her har den norske Oversætter gjort sig skyldig i en betydelig Misforstaaelse af sin Original; i den fr. Text (p. 34. l. 7—8): od eles ot un damaisel, en tut le siècle n'ot si bel: „med dem (nemlig de tvende Damer) fulgte en Yngling, i hele Verden fandtes ikke hans Mage i Skjönhed“. Oversætteren har forvexlet damaisel, Yngling, Junker, med damaisele, Dame, og derved forvansket Meningen, uagtet det Følgende noksom viser, at her er Tale om tvende Damer og en ung Herre (s. ndf. L. 28).

Cap. 12 S. 48. L. 4. en Oréf konungr oc Loenes konungr, i den fr. Text (p. 35. l. 19—21): De Moreis e de Leoneis aveit à la feste dous reis: „ved Festen var der to Konger af Morais og af Leonais“; her nævnes ikke Kongernes Navn, men deres Rigers. — S. 48. L. 20. En Bretar gerðo e'c.; i den fr. Text (p. 37. l. 4—7): Pur remembrer cest aventure, en ancien un lai trové, si l'apelerent Désiré.

VII. Tidorels liioð.

Af denne Strengleiks saga, som den i første Linie benævnes, er, paa Grund af en Lacun paa to Blade i Haandskriftet, ikkun Begyndelsen levnet. Dens franske Original er ikke, saavidt vides, udgiven, og vi have saaledes ikke havt Anledning til hverken at sammenligne den med denne eller til efter samme at give en Udsigt over det manglende Indhold.

Cap. 1. S. 48. L. 27. Bretland, skjönt her ingen nærmere Bestemmelse tilføies, maa dog forstaaes om hit syðra Bretland eller Bretagne i Frankrige. — S. 48. L. 35. Nancsaborg, Staden Nantes ved Loire. — S. 48. L. 37. með gravalum oc gashaukum: „med Graafalke og Gaaschøge“; grávalr og gás-haukr betegnede større Arter af Jagtfalkene, ligesom sparhaukr (see ovf.) en mindre.

Cap. 2. S. 49. L. 10. sofnat, her mindre egentligen brugt for sofit: „da hun havde sovet“.

Der er al Anledning til at troe, at den herværende Lacune i det gamle Haandskrift ikke omfatter mere end Slutningen af denne og Begyndelsen af den næstfølgende Fortælling.

VIII. Chetovel.

Titelen til den franske Text af denne Fortælling hos Roquefort (I. p. 368—387) er: *Lai du Chaitivel* d. e. „den Ulykkelige Sang“ eller „Sangen om den Ulykkelige“. Indholdet af Fortællingens Begyndelse, som i den norske Oversættelse paa Grund af Lacune i Haandskriftet mangler, er i Korthed følgende:

I Nantes i Bretagne levede en meget yndig og vel opdragen Frue, der var saa indtagende, at enhver Ridder, som saa hende, om end blot en eneste Gang, ikke kunde undgaae at blive forelsket i hende. Hun kunde vist nok ikke elske dem alle igjen; men hun vilde heller ikke ved at tilbagestøde dem gjøre dem fortvivlede. Fire Riddere i Bretagne, skjönnere, rige, tappre og af Landets bedste Familier, erklærede hende sin Kjærlighed og stræbte af yderste Evne ved sine Bedrifter at tildrage sig hendes Opmærksomhed, og at overgaae den ene den anden. Fruen, som saa deres Anstrængelser, deres Hengivenhed og deres Mod, vilde gjerne gjøre et Valg, men vovede det ikke, da hun ei kunde blive enig med sig selv om hvem af dem hun skulde foretrække. Ved at erklære En af dem for sin Elsker, tabte hun de tre. Hun holdt gode Miner med dem alle, modtog deres Galanterier og deres Sendebud og gjengjældte dem med lignende, uden dog at binde sig til nogen af dem. Hun lod hver af dem være i den Tro, at han var den udvalgte. Alle bære de Tegn paa hendes Kjærlighed, den ene en Ring, den anden et Erme, den tredje en Fane, den fjerde et Axelbaand. Alle havde de til Stridsraab den smukke Frues Navn. Ved Paaske-Festen fandt en stor Turnering Sted paa en Slette udenfor Nantes, ved hvilken de fire Elskere optraadte. Der indfandt sig Riddere fra flere Lande, franske, normanniske, flamske, brabantiske, fra Boulogne, fra Anjou og fra flere Steder. Indbyggerne fra Nantes's Omegn havde ogsaa i store Skarer begivet sig derhen. Ved denne Turnering kjæmpede man med Heflighed. De fire Riddere væbnede sig og rede ud af Staden med sit Følge. (Her begynder den norske Oversættelse ved den 85de Linie i den franske Text):

Cap. 1. S. 49. L. 27. Flæmingiar, i den fr. Text (I. 92): *Flamens* d. e. *Flamlændere* fra Flandern. — S. 49. L. 28. *Hommærkir*, i den fr. Text (I. 92): *Henoiers* d. e. *Hennegauere* fra Hainaut eller Hennegau. — *leto . . . siga merki sin*: „lode sine Fane synke“; her forstaaes ved merki den lille Fane eller Vimpel, som var fæstet til Lansen og viste Ridderens Farve. Udtrykket siger alt-saa ganske det samme som i den næste Linie *leto siga spiot sin*: „lode sine Spyd eller Lanser synke“ d. e. fældede sine Lanser til Kamp. — *hinir fyrir*: „de foran“ d. e. de som vare foran dem, nemlig de fire Elskere. — S. 49. L. 31. *at þeir=sva at þeir*. — S. 49. L. 35. *vnnastar*, i den fr. Text (I. 109): *ses druz*. — S. 50. L. 1. *buðuz . . . fram*: „vovede de sig alt for meget“. — S. 50. L. 4. *oc sva (a) hann miðian . . . honum*: „og ligeledes (blev han saaret) midt paa Legemet, og gjennemboret, saaledes at Vaabenet kom ud gjennem hans Ryg“.

Cap. 3. S. 50. L. 33. *fiorfallðan harm*: „fredobbelt Sorg“, i den fr.

Text (I. 204): quatre dols. — S. 50. L. 35. harms fvllan, i den fr. Text (I. 208): le Chaitivel. — S. 50. L. 37. vessell . . . harmsfullr, i den fr. Text (I. 226) blot: le Chaitivel. — S. 50. L. 39. Dessi saga etc., i den fr. Text (I. 231—240): Issi fu li lais comenciez, e puis parfaiz è anunciez, icil k'il portèrent avant, quatre dols l'apelent alquant. Chescun des nuns bien i afiert; car la matire le requiert: le Chaitivel ad nun en us, ici finist, kar ni od plus, plus n'en oi, ne plus n'en sai, ne plus ne vus en cunterai: „Her blev Sangen begyndt, og siden fuldført og fremsagt; af de som fremsagde den, kaldte nogle den de fire Sorger. Ethvert af Navnene passer godt paa den; thi Indholdet fordrer det. Chaitivel er det almindelig brugelige Navn. Den ender her; thi jeg har ikke meer, eller har hørt meer, eller veed mere derom, eller kan fortælle eder mere derom“.

IX. Douns liod.

Den franske Text til denne Fortælling er saavidt vides endnu udgiven.

Cap. 1. S. 51. L. 8. sva sem . . . minni: „eftersom jeg med Sandhed har hørt (har hørt paalidelig berette) efter ret Erindring“; Forfatteren paaberaaber sig her mundtlig Tradition. — S. 51. L. 12. hafnaðe: „slog Vrag paa“. — S. 51. L. 16. Suðantun, samme Sted, som nedenfor Cap. 2. S. 51. L. 33. kaldes Suðhamtun, nemlig Southampton i Hampshire; hvorfra i Middelalderen almindelig Overfarten fandt Sted til det nordlige Frankrige.

Cap. 3. S. 52. L. 14. at primamalom: „ved Prima-Tid“ d. e. Klokken 6 om Morgen, den Tid da efter kirkelig Beregning Dagen begyndte og man holdt den første Gudstjeneste, prima hora. — S. 52. L. 15. krefia formala sins: „kræve sin betingede Løn“. — S. 52. L. 17. ælftr=alpt: Svane; tamme Svaner omtales ogsaa andensteds i disse Fortællinger s. n. f. Miluns liod.

Cap. 4. S. 52. L. 31. gaf hann goðan dag spusv sinni: „han tog Afsked med sin Egtfælle“. — S. 53. L. 10. Bretland, som sædvanlig her: Bretagne. — S. 53. L. 11. fiall hins helga Michaels d. e. Mont St. Michel, en i Middelalderen bekjendt Fæstning hørende til Normandi (i det nuv. Departement la Manche) men beliggende paa Grændsen mellem dette og Bretagne, til hvilket sidste den her regnes.

X. Tveggia elskanda liod.

Fortællingen om de tvende Elskende findes i fransk Text hos Roquefort (I. p. 252—271) og bærer der Titelen: *Lai des deus amanz*.

Cap. 1. S. 54. L. 9. Neystric, i den fr. Text (I. 7): Neustrie. — þar sem eit mikit fiall er; Roquefort gjør opmærksom paa, at et *Priori des deux Amants* findes i Normandi ved Seinen paa et Bjerg af 350 Fods Høide. — S. 54. L. 12. er þa var herra . . . Pistrar heita, i den fr. Text (I. 14): *qui estoit sire des Pistreis*; þiod er her i den norske Oversættelse mindre rigtign brugt, da her ingenlunde er Tale om et Folkefærd, en Nation, men kun om Indbyggerne af en liden Stad med dens District. — S. 54. L. 13. Pistres, i den fr. Text (I. 16): Pistre, nu Pitre, en Stad ved Seine-Floden, et Stykke ovenfor Rouen, liggeover for Staden Pont de l'Arche. Pistre var i Middelalderen et kongeligt

Slot (Roquefort I. 254). — S. 54. L. 14. en bygd . . . Pistras dalar: „men Bygden med alle de derværende Huse er bekjendt, at (nemlig) hele det Fylke (Landskab) heder Pistres-Dalene“, d. e. Bygden med dens Boliger og hele Landskabet er bekjendt under Navnet Pistres Dal. I den fr. Text (l. 17—20): Tuz-jurs ad puis duré li nuns, uncore i ad vile è meisuns: nus savum bien de la cuntrée, li Vals de Pistre est nomée: „Navnet har siden altid vedligeholdt sig; endnu er der en Stad og Huse; vi kjende godt Egnen, den kaldes Pistre-Dalen“. Roquefort bemærker, at under Aar 1119 findes Stedet omtalt hos den normanniske Skribent Ordericus Vitalis med Navnet: Vallis de Pistris (vallée de Pistres). — S. 54. L. 24. oc tóe þa . . . konungr mællt, Meningen synes her at være: „han begyndte da at overveie, hvorledes han kunde afvende det, at nogen skulde beile til hans Datter, da (i saa Fald) vide han (den som beiler til hende) for vist, at saa har Kongen sagt“. I den fr. Text (l. 29—34) lyder Stedet: Cumença sei à purpenser, cument s'en purrat délivrer, que nul sa fille ne quesist, e luinz è près manda è dist: Ki sa fille vodreit aveir, une chose séunst de veir: „Han begyndte at overveie, hvorledes han kunde befrie sig derfra, at nogen skulde forlange hans Datter, og fjærnt og nær lod han forkynde: hvo der vilde have hans Datter, maatte tage een Ting i Betragtning“.

Cap. 2. S. 54. L. 35. hann ilutaðezc vm konungs dottor: „han gjorde sig Umag for at faae Kongens Datter“; i den fr. Text (l. 51—52): de ben faire, pur aveir pris, sur tuz autres s'est entremis: „han foretog sig fremfor andre at gjøre sig Umag for at vinde Prisen“. — S. 55. L. 5. Sveinnen ihugaðe . . . vettaunðe vanar: „Ynglingen betænkte, at det var bedre for ham at vente med Taalmodighed, end at skynde paa med taabelig Overilelse, og i det hans Haab glippede forfeile sin Hensigt og sin Forventning“; i den fr. Text (l. 66—68): Mès li vallez se purpensa que meuz en volt les maus souffrir, que trop haster è dunc faillir: „men Ynglingen betænkte, at det var bedre for ham at lide Længsel, end at haste formeget og derved forfeile sit Maal“. — S. 55. L. 21. Salernaborg, i den fr. Text (l. 93): Salerne d. e. Salerno i Nedre-Italien, i Middelalderen berømt af sin medicinske Skole. — S. 55. L. 22. fimtigi vetra, i den fr. Text (l. 95): plus de trente ans: „meer end 30 Aar“. — læcnis kunnasto: „Lægekundskab“, i den fr. Text (l. 96): l'art de phisike. — oc (underf. hefir) lengi. — S. 55. L. 25. buðcagros, eg. „Budike-Græs“ (af buðkr, Daase, Budike) d. e. medicinske Urter; i den fr. Text (l. 103): lettuaire.

Cap. 3. S. 55. L. 35. til þess . . . meðferð hans: „indtil hun havde prøvet hele hans Opførsel“, i den fr. Text (l. 130): tant que sun estre ad tant séu. — S. 56. L. 10. hia Seine borg, i den fr. Text (l. 168): davers Seigne d. e. „ved Seine“; maaskee det b. i Haandskriftet, som her er opløst borg rigtigere aldeles lades ud af Betragtning saaledes at der blot læses hia Seine. — S. 56. L. 25. rann hiarta hans . . . sprunginn, i den fr. Text (l. 203): li quors del ventre s'en parti: „Hjertet løb ud af hans Mave“. — S. 56. L. 39. varla loddi liuit i konum: „neppe hang Livet i ham“. — S. 57. L. 2. steinpro: „Steenkiste“, brugtes allerede i de ældste Tider om det indvendig steensatte Gravsted, i hvilket Liget lagdes, naar det begravedes ubrændt: i den fr. Text (l. 234): sarcu de marbre: „Ligkiste af Marmor“. — S. 57. L. 5. En Bretar gerðo etc., i den fr. Text (l. 241—42): Issi avint cum dit vus aili Bretun en firent un lai: „her hendte som jeg har sagt eder, Bretonerne gjorde derom en Sang“.

XI. Guruns liod.

Den franske Text til denne Fortælling er, saavidt vides, endnu ikke udgiven.

Cap. 1. S. 57. L. 9. *Svsvezun*; om Stadens Navn skal læses saaledes eller *Svspezun* lader sig ikke afgjøre, da *p* og *v* i Haandskriftet ofte ganske ligne hinanden; er *Susvezun* rigtigt, forstaaes maaskee derved den franske Stad Soisson i Depart. Aisne. — S. 57. L. 19. *Vales* betegner her Indbyggerne enten af Wales eller af Gallia; senere i Fortællingen om *Milun* (S. 61) betegner det Landskabet selv. — S. 57. L. 23. *betra* er at hafa biðlunnd . . . til hyggr, jfr. S. 55. L. 5: „bedre er at have Taalmodighed end at styrte ubesindigen mod det usikre Haab og saaledes gaae Glip af sit Maal“. — S. 58. L. 1. *leitar ei rannzacs*: „ei undersøger nøie“. — S. 58. L. 19. *vera með vilia . . . þínu male*: „understøtte dit Ønske og tage sig af din Sag“.

Cap. 2. S. 58. L. 32. Foran ord *maa* underforstaaes hefir. — S. 58. L. 38. Ef hann . . . riddare vera: „hvis han i sine Foretagender vilde være en Ridder“. — S. 58. L. 39. *skialldsveinn*: „Væbner“. — S. 59. L. 5. *Ðat er . . . livi*: „Det er Rufferes Liv (eller Adfærd)“, uden Tvivl en Bebrejdelse til Harpespilleren. — S. 59. L. 23. *þau*, mærkeligt er det, at neutr. plur. her bruges, da Pronomenet dog refererer sig til Harpespilleren og Dvergen.

Cap. 3. S. 60. L. 2. *Mæræf*, det almindelige norske Navn paa Landskabet Murray i Skotland. — S. 60. L. 5. *sætti þeim*: „han (Gurun) traf dem“. — S. 60. L. 11. *eina friða erme*; dette Ærme, som var ham skjænket af hans Elskede, bar han efter Tidens Skik som et Kjærlighedstegn paa sit Spyd istedet for Fane eller Vimpel. — S. 60. L. 17. af Gotlande; enten menes herved den svenske Ö Gotland; eller Gutlande, som uden Tvivl har staaet i den franske Text, har skullet betegne Jylland eller maaskee baade det svenske Götaland og Danmark.

Cap. 4. S. 61. L. 4. *tilbrigði*, her uden Tvivl: „Naturel“. — S. 61. L. 15. *safna nyia nota*: „samle nye Noder“ d. e. opfinde en ny Melodi: *nota maa* her være af Ekt. *nóti m. g.* — S. 61. L. 18. *Oc þessi . . . nótym*: „og denne Strengleg udmærker sig ved den skønneste Melodi“. — S. 61. L. 23. *Cornbretalannd*, her har uden Tvivl i den fr. Text staaet *Cornwaille* (s. n. f. Anm. t. S. 66, L. 3); overalt hvor dette Navn i de franske *Lais* forekommer, er det usikkert om dermed menes *Cornwallis* i det sydvestlige England (hvilket Nordmændene ellers almindelig betegnede ved Navnet *Kornbretaland*), eller *Districtet Cornoaille* i Nedre-Bretagne (*Basse-Bretagne*) omkring den nuværende Stad *Quimper* (Dep. *Finisterre*). Oftest har uden Tvivl det sidste været meent i de gamle bretoniske Original-Sange, om det end af de franske Bearbejdere kan være misforstaaet. — S. 61. L. 26. *Margir segia etc.* maa ganske vist antages at høre den franske Text til, og tilkjendegiver saaledes, at den gamle franske Forfatter har vidst, at Sagnet om Gurun fortaltes paa forskellige Maader, men han har kun havt den Bearbejdelse, han følger, skreven for sig.

XII. Miluns liod.

Den franske Text af denne Fortælling findes hos Roquefort (I. p. 328—367) og bærer der Titelen: *Lai de Milun*. Sammenlignet med denne Text viser den norske Oversættelse sig mere forkortet, end Tilfældet er med nogen af de fore-

gaaende Fortællinger. Imidlertid findes ingen saa betydelige Forskjelligheder mellem begge, at man derved kan berettiges til at antage, at en anden Bearbejdelse af Sagnet end den hos Roquefort har foreligget den norske Oversætter. Forkortelserne have alt Udseende af at være foretagne ganske vilkaarligen af denne.

Cap. 1. S. 61. L. 30. þeir er sogur . . . oc kallaðr Milun. Stedet er her i Oversættelsen noget dunkelt, i den fr. Text (l. 1—8) lyder det: *Ki divers cuntes veut traitier, diversement deit comencier, et parler si rainablement, k'il seit pleisibles à la gent. Ici comencera i Milun, e mustrai par brief sermun, pur quoi è coment fu trovez li lais ke ci vous ai numez*: „Den som vil behandle forskjellige Fortællinger, bør begynde paa forskjellig Maade (maa variere sin Indledning), og tale saa fornuftigen at han kan behage Folk. Her vil jeg begynde Milun og i kort Tale vise, hvorfor og hvorledes den Sang (li lais) blev digtet, som jeg saaledes har nævnt for eder“. Seer man hen hertil, saa bliver det høist rimeligt, at i den norske Text et Par Ord ved Uagtsomhed ere udeglemte foran eller efter Ordene: Miluns sagu, nemlig *ec hef eller ec byria*, og at der i saa Fald skulde være (.) efter hefia; den franske Texts Mening er da nøiagtigen gjengiven. — S. 61. L. 32. Vales, i den fr. Text (l. 9): *Suhtwales d. e. Syd-Vales*, hvormed maaskee er meent det franske Gallia, modsat det engelske Wales. Sammenhængen i den franske Text tyder herhen. Den norske Oversætter har imidlertid forstaaet det om Wales i England, og herfra kan uden Tvivl enkelte Uoverensstemmelser mellem den franske Text og den norske Oversættelse, som i det Følgende skulle paapeges, forklares. — S. 61. L. 33. *dyrlegr . . . kyniaðr*; istedet for disse faa Ord har den franske Text (l. 9—20) en vidtløftigere Skildring, som vi her ville gjengive deels for at give et Begreb om den norske Oversætters Maade at forkorte Fortællingen paa, deels fordi Stykket i sig selv har Interesse ved de Lands-Navne som deri forekomme: *Puis le jur k'il fu adubez, ne trova un sul chevalier, k'il abatist de sun destrier; mut par esteit bons chevaliers, francs è hardiz, curteis è fiers; amez fu conuz en Irlande, en Norweje è en Guhtlande, en Loengre è en Albanie. Eurent plusurs de li envie; pur sa pruesce iert mut amez, e de muz princes honurez*: „Fra den Dag han blev gjort til Ridder, fandt han ei nogen anden Ridder, som han jo stødte af Hesten; paa mange Steder viste han sig som en god Ridder, tapper og dristig, beleven og stolt. Hans Rygte strakte sig til Irland, til Norge og til Gotland, til Loengrien og til Albanien. Mange misundte ham. For sin Ridderlighed blev han meget elsket og hædret af mange Fyrster“. Guhtlande skulde man her troe betegnede hele Danmark og Sverige i Modsætning til Norweje, Norge, snarere end blot Jylland, som Roquefort troer, eller Öen Gotland. Loengre d. e. Loegria, en gammel britisk Benævnelse for en Deel af det nuværende England, efter en britisk Stamme Lloegrwys. Albanie d. e. Albin, det gamle gæliske Navn paa Skotland. — S. 62. L. 12. *systur minni*; her angives den Frue, som var udseet til at fostre og siden virkelig fostrede Barnet, at være dets Moders Søster, hvilket ogsaa stemmer med den franske Text (l. 68). Nogle Linier nedenfor (l. 19) kalder imidlertid Oversætteren hende Barnets: *Faster*, senere (S. 63. L. 29): *Miluns Søster* og endelig (S. 64. L. 35) atter *Barnets: Faster*; men dette er alt aabenbare Uagtsomheds-Feil og Misforstaaelse af det i den franske Text paa sidste Sted (l. 455) benyttede Ord *aunte*, Tante, hvilket baade kan betegne *Faster* og *Moster*. — S. 62. L. 12. i Normandie, i den fr. Text (l. 69):

en Norhumbre d. e. i Northumberland. Uden Tvivl har Oversætterens Misforstaaelse af den franske Texts Suhtwales (s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 32) bragt ham til her at forandre Northumberland til Normandi, i det Hele at tænke sig Localitetsforholdene omvendt af hvad den franske Text virkelig udtrykker. — S. 62. L. 19. faður systir sinni, rigtigere moður s. s., see ovf. — S. 62. L. 22. leigu, her: Sold, Løn for sin Tjeneste som Kriger, jfr. n. f. Anm. t. S. 90. L. 32.

Cap. 2. S. 62. L. 29. elftr (i den fr. Text snart cisne, snart cigne): „tam Svane“, jfr. Anm. t. S. 52. L. 17. — S. 62. L. 31. skialdsveinn gjengiver her den franske Texts esquier d. e. Væbner. — S. 63. L. 2. undir Arluns fiallæ, i den fr. Text (l. 185): de suz Karliun, uvist hvad Sted dermed forstaaes, maaskee det nuværende St. Malo i Bretagne, Dep. Ile et Villaine (s. n. f. Anm. t. S. 80. L. 14); Arluns fiallæ burde altsaa læses Karluns f., og Tillægget fiallæ er uden Tvivl kun hentet fra det franske Udtryk de suz: „under“. — S. 63. L. 7. tva eina riddara; den fr. Text (l. 199—200) lægger til, at disse to Riddere vare sysselsatte med Bretspil: sur une grant table séeient od uns grantz eschès dedueient: „de sad ved et stort Bord og morede sig med et stort Bretspil“. — S. 63. L. 15. fann . . . unnasta sins; i den fr. Text (l. 229—30): al primer chief trova Milun, de sun ami cunut le num: „i Begyndelsen (af Brevet) fandt hun Milun; hun kjendte sin Vens Navn“. I Henhold hertil maa man forklare Ordene i den norske Oversættelse: „hun fandt, at det første Ord (i Brevet) var Miluns hendes Elskers“, d. e. hun kjendte paa det første Ord at Brevet var fra Milun; det var nemlig almindelig Brug i Middelalderen, at Brevskriveren nævnte sig i Begyndelsen af sit Brev, idet han aflagde sin Hilsen, hvoriimod ingen Underskrift brugtes, men blot Segl, enten, naar Brevet var aabent, hængende nedenunder, eller ogsaa trykket udenpaa, saaledes at det sammenhæftede den Traad eller Pergaments-Strimmel, hvormed Brevet var sammenhæftet og lukket. — S. 63. L. 26. iartegnum, i den fr. Text (l. 273): les enseignes d. e. de Tegn, hun sendte ham, dels til Erindring om sig, og dels for at forsikre ham om at Brevet virkelig var fra hende.

Cap. 3. S. 63. L. 28. systir Miluns, rigtigere systir unnastu Miluns s. o. f. Anm. t. S. 62. L. 12; den fr. Text har her (l. 291) blot la dame. — S. 63. L. 37. nema hann kome . . . riddarum: „med mindre han udmærkede sig blandt andre Riddere“. — S. 64. L. 3. siðan kom hann yvir sio oc stefndi i Bretland norðr; det tilsvarende Sted i den fr. Text (l. 319—322): A Suht-hamtune vait passer, cum il ainz pot se mist en mer, a Barbesfluët est arrivez, dreit en Brutaine est alez: „Han (Miluns Søn) drog til Southampton, gav sig til Søs saasnart han kunde, kom til Barbesfluët (Barfleur i Normandi) og gik lige til Bretagne“. Her seer man aabenbare, at der i den franske Text er Tale om en Reise fra England til Frankrige, medens i den norske Oversættelse det omvendte antydes, og Bretland maa forklares om Britannia eller Wales (s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 32). — S. 64. L. 8. Ænglannz sio, i den fr. Text (l. 352) blot: mer: Havet. — S. 64. L. 13. upp i Normandie svarer her til den fr. Text (l. 375): en Normandie est passez. Her synes rigtignok den franske Bearbejdelse at lade Milun komme fra England til Frankrige, efterat have paa det første Sted taget Afsked fra sin Elskede, og der bliver saaledes ogsaa i den, som det synes, en Modsigelse. Maaskee har den franske Digter selv været noget i Vildrede med de i hans bretoniske Original nævnte Localiteter, saaledes at det ikke heller for

ham har været klart, hvad der i Fortællingens Begyndelse meentes med Syd-Vales. — S. 64. L. 16. vnnidir Michials fialli, i den fr. Text (l. 387): al munt Seint-Michel; jfr. o. f. Anm. t. S. 53. L. 11. — S. 64. L. 34. i Vales, i den fr. Text (l. 449): de Gales; denne Benævnelse bestyrker den o. f. ved S. 61. L. 32 yttrede Formodning. — S. 64. L. 35. foður systir min, rigtigere: moður s. m., jfr. o. f. Anm. t. S. 62. L. 12; det tilsvarende i den fr. Text (l. 453—55): en Northumbre fu envéez, la fu nurri è enseignez; une vieil aunte me nurri: „til Northumberland blev jeg sendt, der blev jeg fostret og opdragen; en gammel Tante opfostrede mig“. — S. 64. L. 36. sende mec i þetta land faður mins at leita; i den fr. Text (l. 458) blot: en ceste tère m'envéa. Da her er Tale om Frankrige, bestyrker Udtrykket det ovenfor ved S. 61. L. 32 yttrede. Den franske Text kommer imidlertid ligesom den norske atter i Vildrede, naar den strax efter (l. 461—63) fortsætter: hastivement mer passerai, en ma cuntreie m'en irrai; s'aveir voil l'estre mun père etc. — S. 65. L. 2. Hou drottinn gvð, i den fr. Text (l. 473): E Deu. — S. 65. L. 17. vttan bocar: „udenfor Bogen“ d. e. udenfor det i Brevet skrevne; i den fr. Text (l. 516): par parole d. e. mundtlig. — S. 65. L. 22. Vm ast þeirra . . . oc skilt; i den fr. Text (l. 533—36): De lur amour è de lur bien firent un lai li auncien; e jeo qui l'ai mis en escrit al recunter mut me delit: „Om deres Kjærlighed og om deres Lykke gjorde de Gamle en Sang; og jeg som har sat den i Skrift har megen Fornøielse af at fremføre den“.

XIII. Geitarlauf.

Den franske Text, der findes hos Roquefort (l. p. 388—99) og nøiagtigere i Fr. Michels Tristan (II. p. 141—46), bærer Titelen: Chèvrefoil, hvorfra den norske: Geitarlauf eller Geitalauf (Gjedeflad, Caprifolium) er en ligesom Oversættelse. Den egentlige norske Benævnelse paa Planten, efter hvilken Digtet er kaldet, findes ellers længere hen i Oversættelsen (S. 66. L. 21), nemlig: viðvindhill, svarende til det endnu paa mange Steder i Norge brugelige Vivendel. Denne lille Digting udgjør egentlig en Episode i de berømte og vidtudbredte romantiske Sagn om Tristan og Ysold, hvilke i Forbindelse med Artur-Sagnene fra først af synes at være udgangne fra de keltiske Britter, men siden, efter at være overførte i det franske Sprog, have i mangfoldige Bearbejdelser spredt sig over den største Deel af Europa.

S. 65. L. 28. chëfrefuillenn, det franske Navn med den norske Artikel hæftet til Enden. — S. 65. L. 30. drotneng, nemlig Ysolt eller Ysoud. — S. 65. L. 32. Marhæs, i den fr. Text (l. 11): Markes. — S. 65. L. 33. frænnda sinvm, i den fr. Text (l. 12): sun nevuz, som her maa forklares ved: Søstersøn. — S. 65. L. 34. Suðvales, i den fr. Text (l. 16): Suht-Wales; her kan atter være Spørgsmaal om ikke dermed i den gamle bretoniske Original-Sang har været meent Gallia. — S. 66. L. 3. Kornbretalannd, i den fr. Text (l. 27): en Cornwaille, om Betydningen heraf s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23. — S. 66. L. 7. Tintaiol, i den fr. Text (l. 39): Tintagel, en Stad, hvis Beliggenhed ei mere kendes. — konungr vill hallda . . . hofðingvm, i den fr. Text (l. 40): li reis i veolt sa curt tenir. — S. 66. L. 20. Sua ferr með ocr etc.; af den efterfølgende Lignelse, der ganske vist i det gamle bretoniske Digt har været Hoved-

sagen, maa naturligviis Fortællingens Navn udledes. — S. 66. L. 21. heslivið er rettet fra Haandskriftets hæsta við, hvilket aabenbare er en Skrivfeil; i den fr. Text (l. 70): la codre. — S. 66. L. 31. Brengveinn, i den fr. Text (l. 90): Brenguein. — S. 66. L. 32. at hon = sua at h. — S. 66. L. 39. dvaldizc i Vales. i den fr. Text (l. 105): à Wales s'en r'ala: „drog tilbage til Wales“. — S. 67. L. 4. Tistram . . . nyian strengleic, i den fr. Text (l. 112—13): Tristram, ki bien saveit harper, en aveit fet un nuvel lai: „Tristram, som vel forstod at spille paa Harpe, havde derom gjort en ny Sang“. Det er klart at strengleikr her i den norske Oversættelse ligesom lai i den franske Text betegner baade Digtet og den derhen hørende Musik eller Melodi. — S. 67. L. 5. Bretar kalla gotulæf . . . skemtan, i den fr. Text (l. 115—118): Gotelef l'apelent en engleis, Chèvrefoil le nument en franceis. Dit vus en ai la vérité del lai que j'ai ici cunté: „Gotelef kalder man den (Sangen) paa Engelsk, Chèvrefoil benævner man den paa Fransk. Jeg har nu sagt eder Sandhed om den Sang (lai), som jeg her har fortalt“. Naar der i den norske Text staaer: Bretar kalla gotulæf, saa maa Bretar her forstaaes eenstyvende med Enskir menn d. e. Engelmænd, ikke om de keisiske Briter.

XIV. Strandar lióð.

Den franske Text hertil findes, saavidt bekjendt, ikke udgiven. Sit Navn har Fortællingen, eller Sangen hvoraf den er dannet, draget af Kong Vilhelms Ophold paa Stranden ved Barfleur i Normandi.

Cap. 1. S. 67. L. 11. Viliamr konungr etc., Vilhelm Bastard eller Erobrer, Hertug af Normandi og Konge af England fra 1066 til 1087. — S. 67. L. 13. vorðum . . . landamære: „ordnet Forsvaret for Landsgrændserne“. — S. 67. L. 15. i lanndamære Normandie: „inden Normandis Grændser“. — misgerðo við hann: „svog sin Troskab mod ham“. — S. 67. L. 19. upp sotte þa alla: „han opsøgte dem alle (de oprørske Lendermænd eller Baronier)“. — S. 67. L. 22. til Barbefleaur bœar: „til Staden Barfleur“, i den Tid det almindelige Overfartssted fra Normandi til Southampton i England; jfr. Anm. t. S. 64. L. 3. — S. 67. L. 26. rapa i uraðet veðr: „give sig uforsigtig ud i farligt Veir“. — fyrre: „heller“. — S. 67. L. 29. Brettlannd, her Bretagne. — S. 67. L. 30. Foran at faret maa underforstaaes: hafði. — S. 67. L. 32. nyfunninn . . . nótum: „en nyopfundnen Strengleigs-Sang med de fagrester Noder“, d. e. med den skjønneste Melodi. — S. 68. L. 2. til byriar biðo, eg til Börens Oppehielse d. e. for at vente paa Bör.

Cap. 2. S. 68. L. 3. Hann senwde . . . harparar; da Talen her netop er om Harpespillere, Musikkyndige, saa er det tydeligt, hvad allerede synes følge af Udtrykkene S. 67. L. 33, at her Melodien betragtedes som det Væsentlige, — noget som end mere bestyrkes ved Udtrykkene nedenfor L. 9. oc frædde . . . strandar strengleic, samt L. 12. leica . . . strengleic. — S. 68. L. 16. glyiarenn; Ordet glýiari er her uden Tvivl eenstyvende med leikari d. e. Spillemand, Musikanter. — S. 68. L. 18. hertoga ne iarla: „Hertuginde eller Jarlefrue“. — S. 68. L. 20. konunglegrar skemtanar strengleic: „en Strengleeg (d. e. en Sang med Melodi), som var værdig at tjene en Konge til Underholdning“. — S. 68. L. 21. Nu las etc. maa uden Tvivl forståes som den norske

Oversætters Bemærkning; i alle Fald maa han have betydelig omskrevet sin franske Originals Ord. Slutningen L. 24. oc miskunni . . . amen maa være af Afskriveren, hvem maa skee den forudgaaende Bøn for Kongen (der havde foranstaltet Oversættelsen), ogsaa kan tillægges.

XV. Leikara liod.

Til denne Fortælling kjende vi ei heller den franske Original og kunne saaledes hverken udfylde det manglende af Indholdet eller ved Jævnførelse med Originalen søge Oplysning om det dunkle, rimeligviis feilskrevne Sted i første Linie: at hins paris el. varis. Ved Kornbretar forstaaes uden Tvivl Indbyggerne af Cornoaille i Bretagne (s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23), og ved Leuns fiall maa skee et Fjæld i Landskabet Leonais i Bretagne (s. o. f. Anm. t. S. 2. L. 36).

Den Lacune som her findes i Haandskriftet har ikke omfattet meer end eet Blad, der har indeholdt Slutningen af nærværende Fortælling, hvilken altsaa har været temmelig kort, og Begyndelsen af den næst følgende om Janual.

XVI. Januals liod.

Den franske Text til denne Fortælling bærer hos Roquefort (I. p. 202—251) Titelen: *Lai de Lanval*, og ifølge hans Oplysning (p. 203. Not. 2) benævnes Fortællingens Helt i gammel Engelsk: *Launfal*. Navnet Janual i den norske Oversættelse maa altsaa ansees for urigtigt, hvad enten nu Feilen har sin Oprindelse fra det franske Haandskrift, som forelaa Oversætteren, eller fra en Mislesning af ham eller fra hans Afskriver.

Fortællingens Begyndelse, hvilken her paa Grund af Lacunen i det gamle norske Haandskrift mangler, er i Korthed efter den franske Original-Text følgende:

„Da Kong Arthur engang opholdt sig i Cardueill (ubekjendt, hvor beliggende, men rimeligviis et Steds i nuv. England) for at forsvare sit Rige mod Skotterne (*les Escos*) og Picterne (*les Pis*), som ødelagde Landet, især Logrien (la terre de Logres, s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 33), uddeelte han ved Pintsefesten store Gaver til sine Grever, Baroner og Riddere af det runde Bord (*a cex de la table réunde*). Een eneste blev ved denne Leilighed forbigangen, nemlig Ridderen Lanval, en Kongesøn af høi Æt, der dog troligen havde tjent Kongen, og forresten var afholdt af alle sine Jævnninger for sin Tapperhed, Gavmildhed, Skjönhed og Ridderlighed. Lanval, der var fremmed paa Stedet og fjærnt fra sit Hjem, tog sig denne Tilside sættelse meget nær. En Dag red han ud af Staden og kom til en Slette gennemstrømmet af en Bæk. Han steg af Hesten, som han slap løs paa Engen, lagde sig ned i Græsset med sin sammenfoldede Kæppe under Hovedet og overveiede sin sørgelige Stilling. Da fik han Öie paa tvende prægtig klædte Piger, hvis Mage i Skjönhed han aldrig havde seet. Den ældste bar en Skaal af purt Guld, den anden et Haandklæde; de gik lige henimod det Sted, hvor Lanval laa. Denne sprang strax op og hilsende dem. Da sagde den ene af dem, at hendes Frue sendte dem for at indbyde ham til hende; hun opholdt sig i et Telt ganske nær ved. Ridderen fulgte dem strax tilfods. Teltet var prægtigt, saaledes at hverken Dronning Semiramis eller Keiser Octavian havde haft et prægtigere. Inde i det fandt han en Pige, der i Skjönhed overgik Lilien og den friske Rose; hun hvilede paa

et prægtigt Leie, over hendes Kjortel var kastet en Kaabe af alexandrinsk Purpur foret med hvidt Hermelin; men hendes skønne Hals og Bryst kom dog tilsyne hvidere end Hvidtornens Blomst. Hun gav Lanval Plads ved sin Side og erklærede, at hun var kommen did fra sit fjerne Hjem af Kjærlighed til ham; hun vilde gjøre ham lykkeligere end nogen anden Fyrste paa Jorden. Lanval svarede, at han for hendes Kjærlighed vilde opoffre alt; hans høieste Ønske var at forblive hos hende. Hun skjænkede ham sit Hjerte, og derhos den Gave, at jo mere Penge han anvendte, desto rigere skulde han blive; men hun forbød ham at aabenbare deres Forbindelse for nogen, thi da vilde han tabe hende for stedse. Lanval tilsvor hende at være taus og forblev ved hendes Side lige til Aftenen; han skulde gjerne have dvælet der længere om det havde behaget hende.

Her begynder den norske Oversættelse ved den 155de Linie i den franske Text.

Cap. 1. S. 69. L. 7. þa ihuga . . . manna augsyn: „dabetænk, at det maa være paa et Sted, hvor du indseer, at det sømmer en Mand at tale med og møde sin Elskede under fire Öine uden Dadel og ond Omtale“; i den fr. Text (l. 162—64): ja ne saiez cellui penser, u nus hum puist truver s'amie sans repruce et sans vilonie: „I maa ikke vide (det maa ikke falde eder ind) at tænke paa det Sted, hvor ikke en Mand kan finde sin Elskede uden Bebreidelse og uden Skam“. — S. 69. L. 12. landtialldit, i den fr. Text (l. 171): tref. — S. 69. L. 14. nátverð, i den fr. Text (l. 179): le souper. — S. 69. L. 16. En riddarenn . . . vnnasto sinnar, i den fr. Text (l. 182—86): E il à grant joie le prent; un entremès i eut plénier, ki mult plaiseit au Chevalier, car s'amie baiseit suvent, et acøleit estreitement: „og han modtager det (Maaltidet) med stor Glæde; en Mellemret var der fuldt op af, som meget behagede Ridderen; thi han kyssede ofte og omfavnede ðmt sin Elskede“.

Cap. 2. S. 69. L. 21. þau fong: „disse Midler“. — S. 69. L. 25. leicaraaf, i den fr. Text (l. 209): les jongléurs: Gjøglerne, omstreifende Musikanter. — S. 69. L. 26. mallaus, i den fr. Text (l. 211): privé, hvilket der modsættes estrange, fremmet, og altsaa betyder: bekjendt. Den norske Oversætter maa have misforstaaet Ordet.

Cap. 3. S. 69. L. 29. Nu sem mer var sagt, i den fr. Text (l. 217): Ceo m'est avis. — S. 69. L. 32. Valuein, i den fr. Text (l. 223): Gauvains. — S. 69. L. 33. sira svarer her til det franske sire, som vel ikke paa nærværende Sted, men paa andre Steder i Digtet findes i den franske Text, og betegner saaledes det samme som herra. — Iven, i den fr. Text (l. 224): Ivains. Gauvain og Ivain ere forresten bekjendte Navne i Artus-Romanerne. — S. 70. L. 1. hann, her Janual. — at hallda með þeim felagskap sinn: „for at holde Kameratskab med dem“. — drotning, Kong Artus's Dronning, Genievra. — i steinlofti . . . skurðarglygg: „i sin Steensal og hældede sig til et i Muren udhugget Vindue“; i den fr. Text (l. 235—36): a une fenestre entaillée s'es-toit la roïne apoiée. — S. 70. L. 9. graddur: „Trappen, Trappetrinene“, i den fr. Text (l. 246): les degrés. — S. 70. L. 13. kannazc við, gjøre Bekjendskab med, hilse paa, tale med. — S. 70. L. 15. leica . . . leic: „drive med hende den sædvanlige Spas“.

Cap. 4. S. 70. L. 21. oft heui ec . . . fyst: „ofte har jeg havt stor Attraa til dig“. — S. 70. L. 26. mismællti, i den fr. Text (l. 274): mesparlat;

Meningen er her: „udtrykte sig paa en upassende Maade“. — S. 70. L. 31. at hann = sva at h. — S. 70. L. 33. er ein er . . . lifannde: „som er den eneste levende Kvinde, hvilken jeg veed fortjener Lov og Berømmelse“. — S. 70. L. 39. af þui er lanual . . . henni mismællti; her synes nogle af Ordene at staa overflødige og at være komne ind ved Skrivers Uagtsomhed; mismæla maa ellers her være brugt i Betydningen: „tiltale fornærmelig, utilbørligen“.

Cap. 6. S. 71. L. 16. i klefa sinum, i den fr. Text (l. 335): en une cambre; klefi: „et lidet Sideværelse“. — S. 71. L. 19. Huilicr . . . synaz: „hvorledes mon han nu vil vise sig!“ maa vel her forklares som et Udraab; i den fr. Text (l. 349—50): Las cument se cun'tentera cil cui li rois guerroiera; „Den Ulykkelige! hvorledes vil han føle sig tilmode, naar Kongen paafører ham sit Fiendskab“. — S. 71. L. 25. Snapr, i den fr. Text (l. 361): Vasaal, jfr. Anm. t. S. 4. L. 4. — S. 71. L. 26. þu hofst . . . deilld: „Du begyndte i Dag en ond og unyttig Strid“; i den fr. Text (l. 362): mut cumençastes vilain plait. — S. 71. L. 29. hoskare, i den fr. Text (l. 368): plus vaillans: „kjemkere“. — S. 71. L. 30. með . . . afrogum: „med mange Undskyldninger“. — S. 71. L. 33. þa vill hann af þui sc. þat hafa: „da vil han deri underkaste sig den Dom“.

Cap. 7. S. 72. L. 1. vorðzlumenn: „Borgensmænd, Cautionister“; til det Hele svarer i den fr. Text (l. 388—89): ke Lanvax deit aveir un jur, mais plége truiet à sun seignur: „at Lanval skulde have en Dag (nl. paa hvilken hans Sag skulde paadømmes) og stille sin Herre Borgen“. — S. 72. L. 9. vpp a allt þat: „saaledes at den (eders Borgen) gjælder alt det“. — S. 72. L. 17. Konungr . . . drotning: „Kongen og Dronningen anklagede da Janual“; i den fr. Text (l. 415) ikkun: li rois é la roine i fu: Kongen og Dronningen vare der tilstede“.

Cap. 8. S. 72. L. 25. Sem þeir skylldu skiliaz: „idet de skulde skilles ad (dele sig)“, en ligefrem Oversættelse af den franske Text (l. 469): quant il deveient départir, hvilket her betyder: „da de skulde stemme i Sagen“, eg. skille sig ad, træde til tvende Sider, for derved at tilkjendegive hvilken af to modsatte Meninger man erklærer sig for. — S. 72. L. 26. a tveim friðum gangarom, i den fr. Text (l. 471): sor deus blans palefrois anblans; gangari skal saaledes uden Tvivl her betegne: Pasgjænger. — S. 72. L. 32. Hann svaraðe . . . villdv fara; hertil findes intet tilsvarende i den fr. Text (l. 480); derimod findes i denne omtrent det samme indskudt senere (l. 513—22), hvor det mangler i den norske Oversættelse (s. n. f. S. 73. L. 15). — S. 72. L. 36. latet ryðia svefnbur, i den fr. Text (l. 487—88): rois, faites canbres délivrer, e de pailles encurtiner.

Cap. 9. S. 73. L. 4. at þeir hafðu mioc angrat sc. hann: „at de havde i høi Grad fortørnet ham“; i den fr. Text (l. 497): que mut l'unt curé-cié. — S. 73. L. 6. ver skildvmz: i den fr. Text (l. 499): nus départimes. — S. 73. L. 10. a hinum friðaztom hestom, i den fr. Text (l. 508): chevaucant deus muls espanois: „de rede to spanske Muler“. — S. 73. L. 14. konunglegrar tigundar: „af kongelig Slægt“. — S. 73. L. 15. her (foran hvad der svarer til Sætningen oc i þui etc.) indskyder den fr. Text (l. 913—22) et Spørgsmaal til Janual, om nogen af de ankomne var hans Kjereste, og et Svar lig det som her findes o. f. S. 72. L. 32. — S. 73. L. 23. kvað . . . órskurð

þeirra: „sagde, at deres Dom var bleven altfor længe udhalet, næsten hele Dagen“. — S. 73. L. 24. mynd . . . skiliaze, i den fr. Text (l. 543) atter: *jà le departissent aitam*. — S. 73. L. 30. En segrð . . . er sagt, hertil findes intet svarende i den fr. Text, derimod findes strax foran (l. 555—65) en Beskrivelse af Damens Udseende og Dragt, hvilken vor Oversættelse forbigaaer. — S. 73. L. 35. ornaðoz: „bleve hede“; de fleste bleve hede ved at see hende; i den fr. Text (l. 577): *n'i ot un seul qui l'esgardast, de droite amur ne s'escaufast*: „der var ikke en eneste, som betragtede hende, uden han jo blev varm af sand Kjærlighed“. — S. 73. L. 37. gnufa ryggr: „nedtrykt af Sorg“; jfr. Anm. t. S. 76. L. 2. — S. 74. L. 9. allir kostaðo giarna: „alle gjorde sig med Fornøielse den Uleilighed“. — S. 74. L. 12. einum riddara hirðliðs þins, i den fr. Text (l. 609): *un tien vassal*. — S. 74. L. 19. en ec vil . . . til meina: „men jeg vil at mine Ord ikke skulle være nogen til Meen“; Oversætteren synes hermed at ville lade Fruen sige, at hendes Erklæring kun skal gaae ud paa at frelse Janual, ikke paa at skade Dronningen, nemlig ved at aabenbare den Kjærlighedserklæring hun havde gjort Ridderen. Det kunde imidlertid dog ogsaa hende, at Oversætteren her ved ord min har villet udtrykke: min Ros d. e. den Berømmelse han har givet mig. Den fr. Text har her (l. 612): *ne voeus mie que mal li tort*: „jeg vil ikke, at det skal komme ham (hende?) til Onde“. — S. 74. L. 19. klandalauss: „dadelfri“. — S. 74. L. 23. einn malmara steinn, i den fr. Text (l. 628): *un grant person de marbre bis*; hermed menes uden Tvivl en Steen udenfor Hallens Dør bestemt til at lette Opstigningen paa Hesten. — S. 74. L. 26. Ualun, i den fr. Text (l. 635): Avalon, i Middelalderens Latin: Avallonia, et Slags Paradis i de gamle britiske eller bretoniske Sagn, hvilket man i den senere Middelalder henlagde paa det Sted, hvor Glastonburys Abbedi var beliggende, i det nuværende Sommersetshire i det sydlige England. I dette Abbedi troede man, at Kong Arthur var begravet. — hinir sannfroðastu menn, i den fr. Text (l. 636): *li Breton d. e. Bretonerne*. — S. 74. L. 29. Her lycr etc.; hertil findes intet svarende i den fr. Text; det er altsaa et Tillæg af den norske Oversætter.

XVII. Jonets lið.

Den fr. Text bærer hos Roquefort (l. p. 272—313) Titelen: *Lai d'Ywenec*. Sammenlignet med denne viser den norske Oversættelse sig paa flere Steder, især i Begyndelsen, noget forkortet, aldeles som Tilfældet er med den forudgaaende Fortælling om Milun.

Cap. 1. S. 74. L. 33. Met þui at . . . feðr hans. Denne Begyndelse svarer vel i Hovedsagen til den franske Texts, men denne er dog noget vidtløftigere. Der siges, at Jonets eller Ywenecs Fader hed Eudemarec (l. 9—10): *icil qui gendra Ywenec il ot à nun Eudemarec*. — S. 74. L. 36. I Kornbretalaannde, i den fr. Text (l. 11): *en Bretagne*; om Navnet Kornbretaland, som gjengiver det franske Cornwaille, s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23; angaaende den fr. Texts Bretagne, er det her uvist om dermed menes Bretagne i Frankrige eller Britannia, dog er det første maaskee rimeligst, og her skulde man da søge den strax efter i den fr. Text og længere henne i den norske (S. 81. L. 4) nævnte Stad Caerwent, Caroenborg. — S. 75. L. 1. Om den gamle Høvding tilføier den fr. Text (l. 13): *de Caerwent fu avoez, e du pais sire clamez; la cité*

si est sor Douglas: „han blev nævnt efter Caerwent, og kaldtes Landets Herre; denne Stad ligger ved Douglas“. — S. 75. L. 5. Om den gamle Høvdings unge Brud tilføier den fr. Text (l. 25—28): *Purqu'en fereie autre parole, ne n'ot sun per desc'à Incole, ne très-que Yllande de là; grant péchié fist qui li duna: „med andre Ord: hun havde ikke sin Mage lige til Incole og ikke engang paa Ylland (Irland?); den begik en stor Synd, som bortgiftede hende“.* — S. 75. L. 6. i einv miclv lofte steinþildu, i den fr. Text (l. 32): *en une grant chambre pavée: „i et stort steensat Kammer“.* — S. 75. L. 8. at hafa grunsemd . . . henni: „for at udspeide og bevogte hende“; istedet herfor har den fr. Text (l. 35—54) en langt udførligere Skildring af den unge Frues ubehagelige Stilling: den gamle Paapasserske fulgte hende overalt, endog til Messen, og lod hende ikke tale et Ord med nogen uden sit Vidende; Fruen havde hverken Kammersvend eller Dørvogter, som turde træde ind i hendes Værelse eller tænde hendes Lys. Hun havde vel flere Kvinder til Opvartning, men disse beboede et andet Kammer. Saaledes blev hun behandlet i 7 Aar. Hun og hendes Mand havde i denne Tid ingen Børn med hinanden. — S. 75. L. 13. oc fann hon . . . svefn-lofteno; i den fr. Text (l. 61—64) lægges her til, at den gamle Kjarling, efter at have lukket Døren for den unge Frue, gik i et andet Værelse med sin Psalmebog (un sautier) for at læse i den (ele voleit verseillier). — S. 75. L. 26. hann man alldre kunna deyia; her tilføier den fr. Text (l. 91—94): *quant il dut estre baptisiez, si fu el flun d'Enfer plungiez. Durs sont li nerf, dures les veines, qui de vis sanc sunt tutes plaines: „da han skulde døbes, blev han dyppt i Helvedes Flod (Styx); stærke ere hans Nerver, stærke hans Aarer, som ere ganske fulde af levende Blod“.*

Cap. 2. S. 75. L. 36. gashaucr, i den fr. Text (l. 114): *ostoir, Lat. astur, asturco, asturcus, et større Slags Høge eller Falke.* — med fogrum fotum, i den fr. Text (l. 114): *giez ot es piez: „den havde Baand paa Fødderne(?)“.* — S. 75. L. 37. mutaðr, i den fr. Text (l. 115): *mues, Lat. mutatus, et Udtryk som brugtes om den Falk, som havde overstaaet den aarlige Fjæderkastning og den dermed forbundne farlige Sygdom, hvilken kaldtes i Middelalderens Latin muta, paa Fransk: la mue, — Ord der, ligesom det her brugte oldnorske mûtaðr, ere beslægtede med vort nubrugelige myte, om Fuglene at sælde Fjær.* En Jagt-Falk maa have været agtet høiere jo oftere den havde overstaaet denne Mytning. Stedet i det Hele lyder ellers i den fr. Text (l. 113—15): *en la chambre volant entra, giez ot espiez, ostoir sembla, deci ne (d. e. de cinc) mues fu où désis (d. e. de sis): „den (Fuglen) kom flyvende ind i Kammeret, den havde Baand paa Fødderne, den lignede en Gaasehøg, den var af fem eller sex Mytninger (den havde overstaaet Mytningen fem eller sex Gange)“.* Den fr. Text hos Roquefort maa her, i Medhold af den norske Oversættelse, berigtiges som i Parentes er antydnet. — S. 76. L. 2. gnufði hon með hofði sinu, jfr. Anm. t. S. 73. L. 37, i den fr. Text (l. 122): *son chief covri: „hun tildækkede sit Hoved“.* — S. 76. L. 8. ei mætti ec, denne Rettelse støtter sig til den fr. Text (l. 135): *mès ne pooie à vus venir.* — S. 76. L. 9. toc þa klæðe af hofði ser, i den fr. Text (l. 140): *sun chief descuvri: „hun afdækkede sit Hoved“.* — S. 76. L. 17. þurfa ifaz; herefter har den fr. Text (l. 159—68) et Tillæg, som er af Vigtighed for rigtig at forstaae det følgende: *Se vus de ce ne mo crêez, vostre chapelain demandez: dites que mals vus asoupisse, si volez aveir le servise, que Diex*

a el munt establi, dont li péchéor sunt gari: la semblance de vus prendrai, le corps Dame-Dieu recevrai; ma créance vus dirai tute, ja ne serez de ce en dute: „hvis I ikke troer mig heri, saa kald eders Capellan, sig ham, at I befinder eder meget ilde, saa at I vil have den Tjeneste (Sacramentet), som Gud har indstiftet til Synderes Redning. Jeg skal paatage mig eders Lignelse, modtage Herrens Legeme og fremsige hele min Tro; da skal I ikke være i Tvivl herom“. — S. 76. L. 27. helga þionasto, i den fr. Text (l. 190): Corpus Domini. — S. 77. L. 7. smasmugall: „smaalig, nøieregnende, mistænkelig“.

Cap. 3. S. 77. L. 15. þa er ec em vpp staðinn, saal. rettet i Medhold af den fr. Text (l. 249): au matin quant g'ière levez. — S. 77. L. 22. Ðui nest . . . sagt er; i den fr. Text (l. 261): Tiers jurs apres ice cunter d. e. „tredie Dag derefter at regne“. — S. 77. L. 27. a bac reflunum, i den fr. Text (l. 268): derrier la cortine: „bag Forhænget (Tapetet)“. — S. 77. L. 40. Den fr. Text (l. 299—300) lægger her ved Slutningen til: Hé! Diex, qu'il ne le set ou voit, et la traïsun n'aperçoit: „Ak Gud! at han ikke mærker eller seer det, og opdager Forræderiet“.

Cap. 4. S. 78. L. 20. Ionet, i den fr. Text (l. 334): Iwenec. — S. 78. L. 23. með tomlegre gongv: „med langsom Gang“; i den fr. Text (l. 340) derimod: à mult haus cris: „med meget høie Skrig“. — S. 78. L. 25. x. alna har, i den fr. Text (l. 343): vint piez: „tyve Fod“. — S. 78. L. 26. sere einum, i den fr. Text (l. 345): sa chemise. — forvegr: „det Spor, som viste hende Vej“. — S. 78. L. 28. mikill hellir, i den fr. Text (l. 350): une hoge, hvilket Roquefort, uden Tvivl urigtig, oversætter: une petite cabane: „en liden Hytte“.

Cap. 5. S. 78. L. 36. var borg veggiað, saal. rettet i Medhold af den fr. Text (l. 365): de murs fu close tut entour: „den (Borgen) var med Mure indsluttet rundt omkring“. — S. 79. L. 3. at castala einum, i den fr. Text (l. 378): dusc' an Chastel. — S. 79. L. 5. at castals holl (saal. f. castala holl), i den fr. Text (l. 381): el palès: „i Paladset“. — S. 79. L. 6. i eitt fagrt loft, i den fr. Text (l. 383): en une basse chambre, „i et lavt Kammer“. — S. 79. L. 9. Staur þeir . . . brenndo gulli, i den fr. Text (l. 392): li pécol sunt d'or esméré: „Sengestolperne ere af rensat Guld“.

Cap. 6. S. 79. L. 38. bliet, saal. rettet i Medhold af den fr. Text (l. 442—43): un cier bliaut li a duné, si li cumanda à vestir: „en kostbar Kaabe gav han hende og bød hende at iklæde sig den“; om Ordet bliet s. o. f. Anm. t. S. 12. L. 25. — S. 80. L. 7. vannlega: „ganske, aldeles“. — S. 80. L. 8. mismællti: „tiltalte med haanende Ord“, i den fr. Text (l. 462) derimod: ne ne gueta: „han vogtede ikke paa hende“. — S. 80. L. 14. At hatið hins helga Arons . . . i Karlunborg, i den fr. Text (l. 473—74): A la feste saint Aaron k'um célebroit à Carlion; efter Roquefort (l. p. 36. not. 4. og p. 542. not. a) var en Ö St. Aaron beliggende ved det nuværende St. Malo i Bretagne. Ifølge Lai de L'espine (Roquef. l. p. 542) var der i Carlion et Kloster St. Aaron, i hvilket i Middelalderen en Mængde bretoniske Sagn fandtes bevarede i Skrift. Staden Carlion skulde saaledes have været beliggende der hvor St. Malo nu ligger. Er denne Formodning rigtig, saa bestyrkes det ovenfor (Anm. t. S. 74. L. 36) yttrede, at den fr. Texts Bretagne her maa forstaaes om Bretagne i Frankrige, og følgelig den norske Texts Kornbretaland sammesteds om Landskabet Corn-

oaille i Nedre Bretagne. — S. 80. L. 22. eit muncclivi, i den fr. Text (l. 487): une abeie: „et Abbedi“. — S. 80. L. 27, piggia sagnað hans: „modtage hans Beværtning“. — Hänn leiddi þau at sia . . . mataðoz, i den fr. Text (l. 497—98): si lur musterra sun dortoir, sun capitle et sun refroir: „Da skulde han vise dem sit Dormitorium, sit Capitel og sit Refectorium“. — S. 80. L. 30. offrennd synes her at svare til offécines i den fr. Text (l. 502) og altsaa at betegne Messen. — S. 80. L. 33. er hult var . . . saumat, i den fr. Text (505—6): cuvert d'un cuer paile roé, d'un rice orfroi parmi bandé: „bedækket med et kostbart figureret Klæde, besat i Midten med rigt Guldarbeide“, jfr. o. f. Anm. t. S. 17. L. 12. — S. 81. L. 4. Cæroen borg, i den fr. Text (l. 525): a Caerwent, jfr. o. f. Anm. t. S. 74. L. 36.

Cap. 7. S. 81. L. 10. hyat atburð . . . vist: „hvilken Hændelse har vist (ført) os hid“, i den fr. Text (l. 534): que Dex nus ad amenés ci: „at Gud har ført os hid“. — S. 81. L. 20. oc kusv . . . skipannde: „alle kaarede da Jonet sig til Høvding og til at raade for sin Fædrencarv“, i den fr. Text (l. 557—58): Lur segnur unt fait d'Iwenec, ainz que il départist d'illec: „de gjorde Iwenec til sin Herre, før han drog bort derfra“. — S. 81. L. 21. þeir siðan . . . astar sinnar, i den fr. Text (l. 559—62): Cist qui cest aventure oïrent, lunc tens après un lai en firent, de la plainte et de la doulur, que cist suffrirent pur amour. Hermed slutter den franske Text. Det paafølgende i den norske Text (l. 23): Guð se etc. er naturligviis et Tillægs-Ønske af den norske Oversætter.

XVIII. Naboreis lioð.

Den franske Text til denne lille Fortælling findes, saavidt vides, ikke udgiven.

S. 81. L. 27. I Kornbreta lannde s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23. — S. 81. L. 32. laza klæðe sin: „smykke sine Klæder med Baand eller Snorer“, les laz bruges i den fr. Text i Lai de Gugemeñ (l. 740) om de Baand, med hvilke en Kvinde-Kjortel sammenhæftedes, Snørebaand (s. o. f. Anm. t. S. 12. L. 25), og lac, laz, latz betyder i det gamle Sydfranske: Baand, Kjæde, af det Lat. laqueus (s. Raynouard: lexique Roman); Verb. lacier betyder at binde (Lai de Graelent l. 720, hos Roquefort); af disse franske Benævnelser er da i det Oldnorske det her forekommende Verbum laza og det tilsvarende Substantiv lazan (s. n. f. S. 82. L. 4): „Udstafferen med Baand“, dannet. — S. 82. L. 5. er hon bar a ser: „som hun har paa sig“ d. e. som hun viiste i sit Ydre, i sin Klæde-dragt. — S. 82. L. 13. Horrur kvað hon . . . abruðigr herra. I dette Fruens Svar maa det Vittige, den egentlige Brod i Fortællingen have ligget, og man maa tænke sig, at Fremhævelsen heraf har været Hovedsagen i det gamle bretoniske Original-Digt. Saaledes som det her forekommer, uden Tvivl nøiagtig stemmende med den gamle franske versificerede Bearbejdelse af den bretoniske Sang, har det — i det mindste for vor Tid — næsten aldeles tabt det Bidende og Træffende, som rimeligviis oprindeligen har ligget deri, og som har været begrundet i en eller anden Skik, hvilken vi nu ikke kjende. — S. 82. L. 20. þeir er skola helldo at gera streingleiki; en mærkelig Underretning, som viser, at der hos de gamle Bretoner har været Digter-Skoler, i hvilke man uden Tvivl øvedes ikke alene i Versekunst men ogsaa i musikalsk Foredrag af Digtene.

XIX. Ricar hinn gamli.

Heller ikke til denne Fortælling have vi kunnet opspore den franske Original, og kunne saaledes ikke udfylde den Deel af Indholdet, som ved Lacunen i Slutningen af det gamle Haandskrift er gaaet tabt.

S. 82. L. 27. i syðra Bretlannale: „i Bretagne“ s. o. f. Aum. t. S. 1. L. 21. — S. 82. L. 37. miskennde hann eigi: „tog ikke Feil af ham“.

A n h a n g.

Den første Fortælling, af hvilken her Bruden i Haandskriftet fulgt umiddelbar efter Fortællingen af den franske Text til den have vi ikke kunnet opspore. Her af de levned Brudstykker med Bestemthed udfind af de manglende Ord uafgjørende. Sætningen: at all . . . strengleicrenn tveggia elskannde, to Maader; enten saaledes: a. þ. st. e. f. allra o Ordene: strengleicrenn tveggia elskannde. Fortælling, hvilken da havde baaret samme Navn forekommende; eller ogsaa kan den tænkes udført t. e., i hvilket Fald den franske Bearbejder maatte have fortælling med den anden af ham forud belovende Fortælling, og erklære som den almindeligst vilde være de skønneste i sit Slags.

Fortællingens Emne synes, for saavidt det af den kan at være følgende: En Søn af den romerske Keiser og en Datter af Hertugen af Placentia (Placenzobor) kom den anden bort fra sine Forældre, uden disses Villie og Kammersvend (rekklusveinn). I Anledning heraf kom seren og Hertugen, der endte med Placentias Indtagelse skjulte de tvende Elskende sig i en Hule i Nærheden, skaffede dem den nødvendige Næring. Men engang kom med Snefog, der rasede saaledes i flere Dage, at Fejden Vei. Indgangen til Hulen skjultes ved store Snedryk trædende Tøveir den tro Kammersvend gjenfandt Hulen de unge Mennesker, traf han dem liggende i hinanden Hunger, at de ikke mere stode til at redde, men døde.

Fortællingens Emne synes ikke at staa i nogen forbindelse med de andre og Britterne — med mindre maaske Kammersvendens Bretoner, hvilket man af Brudstykkerne ikke kan se. Men kan altsaa, da Emnet ei er bretonisk, reises Tvivl om hvorvidt denne Digtning, ligesaavel som de øvrige i Samlingen, er af bretonisk Oprindelse og fra først af en bretonisk Folkesang. Det kan vistnok ikke betvivles, at den har havt Plads i den Samling af franske Lais, der forelaa den norske Oversætter, og det er derhos høist rimeligt, at den der, ligesom i den norske Oversættelse har havt baade foran og efter sig

Digtninger over bretoniske Emner og af bretonisk Oprindelse; man skulde altsaa, hvis man alene saa hen til den norske Oversættelse, slutte, at Fortalens Ord (S. 2. L. 19): *liod þau er ec hævi hæyrtr er gor varo i syðra Brætlande*, ogsaa være anvendelige paa denne Digtning, og dens bretoniske Oprindelse dermed beviist. Men her maa man dog bemærke, at den norske Fortale — skjönt vist nok, hvad dens senere Deel angaar, en Oversættelse af Fortalen for den franske Samling af *Lais* — ikke nøiagtigen gjengiver sin Originals Ord, ikke engang dens Mening; og just paa nærværende Sted nævnes i den franske Text (l. 33) ikke Bretagne udtrykkeligen, men blot *Lais*, Folkesange, uden noget Tillæg (des *Lais* pensai *k'oi* aveie d. e. jeg tænkte paa de *Lais*, som jeg havde hørt). Uagtet man nu vel maa antage, at den franske Digter nærmest har havt de bretoniske *Lais* for Øie, saa kan det dog ikke negtes, at hans Ord kunne tages i en videre Betydning og udstrækkes til Folke-Digtninger i den bretoniske Maneer og Form, om de end ikke vare af bretonisk Oprindelse eller i det bretoniske Sprog. At bruge Benævnelsen *Lais*, skjönt vistnok oprindelig egen for bretoniske eller brittiske Folkesange, i en saadan videre Betydning, var i det 13de Aarhundrede intet usædvanligt (s. Wolf: über die *Lais* p. 9). Ifølge det Anførte bliver det altsaa med de os foreliggende Oplysninger umuligt at afgjøre, hvorvidt nærværende Digtning med Hensyn til sin første nationale Oprindelse skal regnes til samme Klasse som Samlingens Øvrige eller til en særegen.

Grelentz saga.

Denne Fortælling (i Oversættelsen kaldes den simpelt hen: *saga*) har i det gamle norske Haandskrift fulgt umiddelbart efter den senest omhandlede. Dens franske Text er os bevaret hos Roquefort (l. p. 486—541) og bærer der Titelen: *Lai de Graelent*. Efter denne kunne vi altsaa udfylde det manglende Indhold, hvilket forøvrigt har en saa paafaldende Lighed med Fortællingen om *Lanval* eller *Janual*, at man neppe kan betvivle at begge Fortællinger, trods Heltens forskellige Navn, i Grunden ere lidet afvigende Bearbejdelser af et og samme Emne, skjönt Afvigelsen uden Tvivl allerede er indtraadt medens Digtningen endnu kun var til som bretonisk Folke-Sang.

S. 89. L. 21. *Nv vil ec . . . licandom*, i den fr. Text (l. 1—4): *L'aventure de Graelent vus dirai si que jeo l'entent; bun en sunt li lai à oïr e les notes à retenir*: „Grelents Hændelser vil jeg fortælle som jeg har hørt dem; Sangen er skjön at høre og Musiken at erindre“. — S. 89. L. 23. i Kornbretalaande s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23. — S. 89. L. 25. *hann var nefndr . . . gronnum sinum*; her er en Forvirring i den norske Text, maaskee noget er udeglemt af den gamle Afskriver; det tilsvarende i den fr. Text (l. 8—10) er følgende: *pur çou ot nun Graalant-Muer. Li reis qui Bretagne teneit vers ses voisins grant guerre aveit*: „af denne Grund blev han kaldet Grelent-Muer (el. Mor). Den Konge som styrede Bretagne havde stor Krig med sine Naboer“. Maaskee burde her altsaa læses: *hann var nefndr i aucnefni Grelent Mor*. *hann var viðr konungi þeim er þa daga var yuir Bretlande*. Så helt mikinn vфри imoti gronnum sinum. Tilnavnet Muer eller Mor betegner: „den Store“ (De la Villemarqué: *Chants popul. de la Bretagne*. 1846. l. p. xlv). — S. 89. L. 33—34. S. 90. L. 1—2 o. s. v. Indholdet af disse forskaarne

Linier er efter den fr. Text (l. 19—43) i Korthed: Dronningen hørte Rygtet om Grelents Tapperhed og Skjønhed og fattede Kjærlighed til ham. Hun kaldte sin Kammerstvend (chanbrelenc), udsurgte ham om Grelent, og da hun ogsaa af ham hørte hans Ros, erklærede hun at hun vilde skjænke ham sin Kjærlighed og sendte Svenden til ham for at forkynde ham hendes Ønske. Svenden sagde Grelent, at Dronningen vilde tale med ham, og Grelent begav sig strax til hende. — S. 90. L. 11. á gangara sinn, i den fr. Text (l. 49): sur un cheval ferrant munta hvilket Roquefort forklarer om en afrikansk Hest. — S. 90. L. 16. oc ecki þat er til astar horfði, i den fr. Text (l. 65): ne li dist rien qui bien ne siéce: „han sagde intet til hende som jo sømmede sig vel“. — S. 90. L. 18. Mellem ne og elska maa underforstaaes hana. — S. 90. L. 25. Disse mangeltagte Linier have ifølge den fr. Text (l. 77—120) indeholdt en Fortsættelse af Grelents Betragtninger over den ægte Kjærlighed og Begyndelsen af Dronningens ligefremme Kjærligheds-erklæring. — S. 90. L. 32. leiguriddare, i den fr. Text (l. 123): saudoiers: „Soldat“, jfr. o. f. Anm. t. S. 62. L. 22. — S. 91. L. 6. talmæðe: „holdt den (Lønnen) tilbage“. — S. 91. L. 11. mottull einn, i den fr. Text (l. 156): un runcin, som Roquefort oversætter: un cheval de bagage, en Lasthest eller Arbeidshest, uden Tvivl det spanske rocin, daarlig Hest, Skindmær.

Den norske Text ophører nu, paa Grund af Lacunen i Haandskriftet, ved den franske Texts 158de Linie. Indholdet af Fortællingens øvrige Deel er efter den franske Text følgende:

Grelent var ved Kongens og Dronningens Unsaade og Had bragt i en fortvivlet Stilling af Fattigdom og Hjælpeløshed. En Dag i Mai Maaned forlod han sin Bolig for at ride ud paa Landet; hans Ridetøj og Klæder var alt saa usselt, at det vakte Borgernes Spot, da han red gennem Staden, uden at dog Ridderen i sin Nedslagenhed lagde Mærke dertil. Han kom i en Skov, gennemstrømmet af en Elv; her sprang pludselig en ganske hvid Hind op foran ham. Grelent forfulgte den længe med Iver, men kunde ikke naae den, skjønt han var den ganske nær. Under denne Jagen kom han ud paa en Slette. Her var en klar Kilde og han saa en ung Pige bade sig i Kilden, medens to andre Piger opvartede hende; hendes Klæder vare ophængte i et Træ. Da Grelent blev opmærksom paa hende, glemte han Hinden og hemsank i Beundring af hendes Skjønhed. Han drillede hende først ved at bemægtige sig hendes Klæder; siden erklærede han hende sin Kjærlighed. Hun svarede ham først med Stolthed; men han overvandt hendes Modstand, og til Slutning lovede hun ham sin Gjenkjærlighed, ja tilstod, at hun selv havde fremkaldet Mødet ved Kilden. Hun lovede at ville skjænke ham Rigdom i Overflod og at ville jævnlig besøge ham; men eet Løfte maatte han gjøre hende, nemlig at han aldrig med et Ord skulde aabenbare deres Forbindelse eller omtale hende for Nogen. Derpaa skiltes de. Strax Grelent var kommen hjem igjen til sin Bolig, indfandt der sig hos ham en Riddersvend med en uforlignelig Stridshest, de herligste Klæder og Guld og Sølv i Mængde; alt, erklærede Svenden, var en Gave til ham fra hans Elskede, og Svenden selv skulde træde i hans Tjeneste, om han ønskede det. Nu indrettede Grelent sin Bolig med Pragt, klædte sig herliggen, levede høit, spredte sine Gaver rigeligen til alle Kanter, og vandt saadan Anseelse hos Stadens Borgere, at de agtede ham ikke mindre end sin Herre; han tilbragte Dage og Nætter i Lyst og Glæde under jævnlige Besøg af sin Elskede. Da næsten et Aar saaledes var forløbet, førte hans Pligt ham atter til Kongens Hof, hvor alle Baroner mødte ved

Pintad, og bleve bevertede af Kongen. Ved sandan Leilighed havde Kongen indført den Skik, at han efter Maaltidet lod sin Dronning stige op paa en Forhøining, hvor hun viste sig uden Kaabe for de samlede Herrer, at disse kunde beundre hendes Skjønhed og herlige Skabning. Dette skede ogsaa nu; og Kongen henvendte sig til de Omstaaende med det Spørgsmaal, om de nogensinde havde seet en saa fuldkommen skjøn Kvinde. Alle forsikkrede Kongen om, at de ei havde fundet hendes Mage. Grelent alene taug og smilede; thi han tænkte paa sin Elskede, hvormeget hun overgik Dronningen. Men Dronningens Øie hvilede hemmelig paa ham, og hun forbittredes over hans Ringeagt. Hun anklagede ham strax for Kongen, som den der spottede hende, medens de Andre kappedes om at bevidne hende sin Beundring. Kongen kaldte Grelent og spurgte ham i Alles Paahør om Aarsagen til hans Taushed og spodske Smil. Grelent svarede med Ærbødighed, at han ei havde kunnet være enig i de Andres Ros, da han troede, at Dronningens Lige var at finde; og da Kongen trængte heftigere ind paa ham, erklærede han, at han kjendte en Kvinde der var mange Gange skjønnere end hun. Dronningen blev rasende; hun opfordrede sin Herre til at lade Grelent fremsføre den Kvinde, han roste saa høit; en Sammenligning skulde da finde Sted mellem dem begge; fandtes hun ligesaa skjøn som Dronningen, da skulde Grelent være sagesløs, men hvis ikke, skulde Kongen skaffe Dronningen Ret for den Krænkelser, der var hende tilføiet. Kongen bød, at Grelent skulde gribes og sættes i Fængsel, indtil han havde fremsført den Skjønhed, han havde omtalt; dog lod han sig siden for saavidt formilde, at Grelent fik sin Frihed mod Borgen og Udsættelse paa et Aar; næste Pinte skulde han møde for Kongen og dennes Baroner, at svare for sig. Nedslagen forlod Grelent Hofet, og hans Sorg tiltog da han kom til sin Bolig og der ikke længere fandt sin Svend, som hans Elskede havde sendt ham; han kaldte sin Elskede, men hun aabenbarede sig ei for ham; han anraabte hende om Naade og ønskede sig Døden, men alt forgjæves. Før Aaret var rundet var Grelent saa hentæret af Sorg og Savn, at hans Styrke og Mod saagodt som var aldeles knækket. Til den bestemte Tid blev han afhentet af sine Borgensmænd og ført for Kongen; men paa dennes Spørgsmaal, hvor hans Elskede var? kunde han kun svare, at han ikke medbragte hende; det var ham en Umulighed; Kongen fik gjøre ved ham hvad han vilde. Kongen henvendte sig da til de forsamlede Herrer og bød dem dømme Grelent; han mindede dem om, at den ei kunde tjene ham troligen, som forhaanede hans Dronning. Herrerne traadte nu sammen for at danne Retten; men længe herskede Taushed blandt dem, da det gjorde dem ondt at fælde en saa herlig Ridder. Da man endelig skulde til at begynde Forhandlingerne, traadte en Svend ind, der bad dem dvæle et Øieblik; thi tvende Jomfruer nærmede sig saa skjønne, at man ei fandt deres Mage i Riget; maaskee kom de for at redde Ridderen. Kvinderne, som ankom, vare af udmærket Skjønhed og prægtfuldt klædte; de steg af sine Pasgjængere, som de overlode til Svendene, og traadte for Kongen. De bade ham udsætte Dommens Afgjælsel en liden Stund, da deres Frue agtede at komme for at tale til Grelents Gunst. Kort efter kom til Paladset tvende andre Jomfruer, endnu skjønnere end de første; de fremsatte den samme Begjæring. Baronerne betragtede dem med Beundring og maatte indrømme, at de overgik Dronningen i Skjønhed. Men da deres Frue kom, reiste den hele Forsamling sig; hendes Skjønhed var uforlignelig, og hendes Klæders Pragt og hendes Ridetøis Kostbarhed uvurderlig. Hun red lige hen for Kongen, steg der af og overlod Hesten til sig selv. Hun henvendte

sig til Kongen med Ynde og bad ham høre hende: Forsamlingens Hensigt var at dømme Grelent for hans Opførsel den Gang da Dronningen viste sin Skjønhed; han taledede ved denne Leilighed ilde, idet han vakte Kongens Vrede, men han sagde dog Sandhed, forsaavidt han paastod at ingen Kvinde kunde sammenlignes med hans Tankers Gjenstand i Skjønhed; nu kunde man betragte hende, og saa dømme om Grelent burde frifindes eller ei. Alle som med een Mund udraabte, at Fruen havde Ret, og Kongen selv bifaldt deres Dom og erklærede Grelent frifunden. Imedens dette foregik pønsede Ridderen paa, hvorledes han kunde følge sin Elskede, og lod sig bringe sin hvide Stridshest. Da Fruen havde opfyldt Øiemedet for sin Komme, tog hun Afsked med Kongen, steg til Hest og drog afsted med sine Jomfruer. Grelent fulgte hende i flyvende Gallop gennem Staden, idelig anraabende hende om Naade; men hun fortsatte sin Færd uden at svare ham. Endelig kom de til en klar og dyb stærkt strømmende Flod; Fruen styrer sin Hest ud i Strømmen, Grelent gjør det samme trods hendes Advarsel, at han vilde drukne. Vandet gaaer over hans Hoved, men Fruen griber Hestens Bidsel og fører den tilbage til Aabredenden. Hun beder ham paany at fjerne sig, hvis han vil undgaae Døden, og rider derpaa atter ud i Strømmen. Grelent kan ikke overtale sig til at give Slip paa hende; han styrter sin Hest i Vandet, men Strømmen river ham fra den, og han er paa Veien at drukne. Da anraabe alle Jomfruerne sin Frue om at have Medlidenhed med ham; hun lader sig røre, griber ham fat i hans Klæder, fører ham til den anden Bred og lader ham følge sig til sit Land. Indbyggerne i Bretagne sige, at Grelent fremdeles lever der: Grelents Stridshest, som undslap af Strømmen, savnede sin Herre; den vendte tilbage til Skoven og gav sig ikke Fred Nat eller Dag. Man forsøgte at gribe den, men det vilde aldrig lykkes. Længe efter hørte man hvert Aar, paa den Tid da Grølgat var forsvunden, Hestens Trampen og Vrin-sken i det den søgte sin Herre. „Tidenden om den gode Hest og om Ridderen, som fulgte sin Elskede, spurgtes over hele Bretagne. Bretønerne gjorde en Sang (un lai) derom og kaldte den Graalent-Mor“.

Or d r e g i s t e r.

ábreizl, *n.* Dyne 54, 224.
 ábrúðigr, skinsyg, jaloux 524, 720,
 7510, 8210.
 ábyrgð, *f.* Ansvar; Fare, Risiko: leggja
 sik i á., udsætte sig for Fare 6524.
 ættingi, *pl.* -gjar, *m.* Slægtning 1632,
 4820.
 afnefjaðr, som har mistet Næsen 3522.
 afróg, *n. pl.* Undskyldninger, Reengjöl-
 relse for en Beskyldning 7130.
 áfúsa, *f.* Taknemmelighed 2720, 6411, 30.
 akrkarl (-kall), *m.* Agerarbejder, Bonde
 4527, 5910.
 álfkona, *f.* en Fee 124.
 almennilegr, almindelig 8720.
 ámæli, *n.* Daddel 1624; Paatale, Ind-
 vending 5217.
 angr, *m. ellers ogs. n.* Sorg, Fortræd
 1010, 2521, 3110, 5511.
 angra (að), plage, smerte 422; angrast
 við, gjöre Fortræd 3324.
 angraðr, bedrövet, ærgerlig 7117.
 aptrkváma, *f.* Tilbagekomst 3127.
 armleggr, *m.* Overarm 1710.
 ásjón, *f.* Aasyn, Ansigt 7320.
 askr, *m.* Ask 180.
 askviðr, *m.* Asketræ 1724.
 ástarangr, *m.* Elskovssmerte 550.
 ástarvél, *f.* Elskovskunst 62, *jof. Anm.*
 ástarþokki, *m.* Kjærlighed 910, 270.
 ástbundinn, forelsket, sængslet af Kjær-
 lighed 3621, 557.
 ástfólginn, hót elsket 3820.
 at, *rel. part.* = er 1227.
 atævi = athæfi, *n.* Færd, Adfærd 137;
 2) Foretagende 1.

atgerðir, *f. pl.* Foretagender, Bedrifter
 110.
 athygli, *n.* Opmærksomhed, Eftertanke
 3213, 6720.
 atreið, *f.* Turnering, Dystrenden 1220,
 1410.
 auðga (að), gjöre rig 752.
 auðlátinn, som let lempet sig, giver
 efter, venlig, omgængelig 360.
 auki, *m.* Forøgelse, Fremvæxt, Frem-
 bringelse, Afkom 5910.
 avunda (að) = ðfunda, misunde 420.
 ávúsa, *s.* áfúsa.
 banlagaraz(?) 1410, *jof. Anm.*
 beint, *adv.* lige, netop, just 440.
 beisl, *n.* Bidsel 6420.
 benzl(?) 440, *jof. Anm.*
 berfættr, barfodet 400.
 bernskr, barnagtig, tosset 5520.
 bíða, *f.* Venten, Oppebien 682.
 biðill, *m.* Beiler 2620.
 biðlund, *f.* Taalmodighed 550, 5721.
 bila (að), svigte 1220, 1421.
 biti, *m.* Bid, Mundfuld 4520.
 bjuggi = bjó, *præt. af húa* 3220.
 blek, *n.* Blæk 6321.
 blíatbönd, *n. pl.* 1220, *jof. Anm.*
 blíet = blíat 7920.
 blóðga (að), gjöre blodig 7810.
 blóðlát, *n.* Aareladning 280.
 blóðlátinn, aareladet 270.
 boðmenn, *m. pl.* Gjæster 2111.
 bókmál, *n.* Latin 210; heilagt bókmál,
 hellige Skrift 3012.
 borðhald, *n.* Bordhold, Bevertning
 6910.

bráðskeytilegr, overilet, hastig 9¹².
brauðmoli, *m.* Brødsrule 29³⁰.
broddr, *m.* Pil 34⁰, 60²³.
brydda (dd), stikke 25³⁴ (broddr, *m.*).
buðkagras, *n.* medicinsk Urt 55²⁵ *jvf. Anm.*
búma = búmat, búumst af búast, lad os gjøre os færdige 38²².
byrla (að), være Mundskjænk (byrli, byrlari), skjænke i 5²⁸, *jvf. Anm.*
bölva (að), forbande, *m. dat.* 77.
daglangt, hele Dagen igjennem; vil ek ekki hér veiða daglangt, jeg vil ikke mere jage her i Dag 33¹¹.
dálegr, ond, slet 47¹.
dauðvænn, som man ikke kan vente skal leve, Døden nær 31²², 43².
drámbæti, *n.* Overmod, Overdaadighed 81²².
drambvísi, *f.* Storagtighed, Overmod 82¹.
drjúgr, dröi, i Overflødighed, af Varighed; drjúgast, *adv.* som oftest, for største Delen 36²⁸, 73²³; drjúgum, stærkt, voldsomt 78¹⁸.
dugandi, dygtig, trav 17⁷.
durvörðr, -varðar, *m.* Dørvogter 62²⁸.
dynr, *m.* Drøn, Larm 46²⁶.
eignaðr, som besidder Eiendomme, formuende 15⁶.
eignarspúsa, *f.* ægteviet Hustru 20²² = eiginkona 20²⁹.
eindaga (að), fastsætte eller beramme en vis Termin, bestemt Dag 71³⁰, 72¹⁵.
eindagr, *m.* bestemt Dag, fastsat Termin 21¹⁰, *ellers alm.* eindagi, *m.*
einkannlega, særdeles, fortrinligen 13².
einkennilegr, særdeles, fortrinlig, mærkelig 2³⁵, 39¹³; -lega, *adv.* 48²⁹.
einn, eitt at einu, eet alene, ikkun eet 7²².
einstapi, *m.* Bregne 45¹⁹.
eldiviðr, *m.* Brænde 52⁷.
elitr, *gen.* elitr *ell.* elstar, *acc.* elstr *ell.* elst, *f.* Svane 52, 62, 63.
en = er, *rel. part.* 63²⁰.
endrakapa (að), skabe igjen, reproducere 52¹³.

eng, *gen. og pl.* engjar, *f.* Eng, Mark 56¹⁰, 78²³.
er = ef, hvis, dersom 7²⁸.
fagræli, *n.* smuk, sledsk Tale 26²³.
faldr, *m.* Fold, 9²², 13²⁵.
falr, *m.* Fal, den indhule Deel af en Pil eller Spyddodd, hvori Skafet befæstes 60²⁴; upp yfir falinn, op over Falden *d. e.* saaledes at hele Odden var trængt ind i Saaret.
falda (að) saman, folde sammen, lægge sammen 9²¹.
fáls, *adj.* falsk, bedragerisk 30⁷.
fámenni, *n.* faa Folk 24²⁷.
farinn, fortabt, ødelagt 43¹.
félagskapr, *m.* Kammeratskab 14⁹.
ferðast (að), færdes, reise 80²⁶.
ferstrendr, firkantet 66¹⁵.
festar, *f. pl.* Forsikkring; taka við trygðar festum 32²².
filsbein, *n.* Elfenbeen (fill, *m.* Elefant) 4²⁰.
fjara uppi 32⁵, *s. Anm. S.* 103.
fjarski, *m.* Fjernhed, det at være langt borte; koma einum i fjarska, skaffe langt bort 21²⁰.
fjórfaldr, firedobbelt 50²².
flóð, *n.* Flod (*mods.* Ebbe) 61².
fœltr, tosset 31²², 43¹¹, *jvf. Anm.*
foldr = faldr 12²³, 13¹⁹.
forfjalar, *f. pl.* Forfjæle 4²⁸, *jvf. Anm.*
formáli, *m.* Aftale, Contract 32²³, 55²².
fórnir, *f. pl.* Gaver 34²¹.
forvegr, *m.* Spor 78^{26.30}, 79^{2.6}.
fóstra, *f.* Fostermoder, Fosterdatter 18²⁶, 63³⁰.
frægja (gð), gjøre berømt, forherlige 11⁷, 2⁵, 39^{6.10}.
fremd, *f.* Forfremmelse, Hæder 63²⁰.
fresta (að), opsætte, forhale 26².
fræða (dd), oplære, belære 1⁶, 68⁹.
fróu = frú, *f.* Frue 40²², 47 *o. s. v.*
frouva = frou, frú 47²³, 50²⁷.
fuglari, *m.* Fuglefænger 62²⁰.
fullgörlega, fuldkommen 19²⁰.
fullkoma (að), fuldkomme, udføre 51¹⁸, *ellers* fullkomna.

fulltrúi, *m.* höitbetroet Mand, Fortrolig 51²².

fylgi, *n.* Ledsagelse; fylgismær, *f.* Sel-skabadame 61⁶.

fylsnir? *Skrifeil* for fylsni, *n.* Skjulested, Gjemmested 87²⁰.

fyrirkunna (-kann, -kunna) einu, optage ilde, blive vred over 91⁴, 131⁶.

firirverðast (-varðst), forkomme, tilintetgjøres 66²⁴.

fyrnska, *f.* gammel Tid, Oldtid; i fyrnskunni, i gamle Dage 30²⁷.

fönn, *f.* Snedynge 88¹⁷.

gadda (að), gjennembore (*eg. med et Söm, gaddr*) 25²⁴.

ganga, *f.* Gang, Gaaen 78²².

gangari, *m.* Ganger, Hest 72²⁶.

gangverja, *f.* Gangklæder 35⁹, 39²².

garðr, *m.* = grasgarðr, Have 37⁷.

garðshlið, *n.* Gjerdesled 17²⁰.

gáshaukr, *m.* Gaasehøg 48²².

gaud *n.* Gjöen 3²², 17²².

gaumgæfa (ð), give Agt paa, lægge Mærke til 37²². *Kunde her ogsaa læses* gaum gæfa *d. e.* gaum gefa.

gaumgæfð, *f.* Varetagen, Paapassen 24¹¹.

gaurr, *m.* lang Person, lang Rekel 4⁴.

geðlauss, characterløs, ustadig 26¹⁷.

gera (ð) þik at ræða við hana, skaffe dig hende i Tale 46⁹.

gerða álmar víðan garð, opføre et alentykt Gjerde 5²⁰.

geta (gat), traktere, forsyne 7²⁴.

getning, *f.* Undfangelse 52²⁵.

gígja, *f.* Gige 1²², 14¹⁸, *jef. Aum.*

gígja (að), spille paa Gige 82²⁷.

gildra, *f.* Snare 28⁴⁰.

gildra (að), stille (Snarer) ud for 29²⁰.

gjarnsamlega = gjarna 13²⁰.

gjósa (gaus), sprudle frem med Fart og Susen 78⁹.

gjörsamlega, fuldkommen, aldeles 11⁷, 7²².

glyggr, *m.* = gluggr, gluggi, Vind 10⁹, 36.

glýjari, *m.* Spillemand, Gjögler 68¹⁶.

gnúfa, heldende med Hovedet (af Sorg) 73²⁷.

gnúfa (fð), lude, helde med Hovedet 76².

göðgæt, *f.* Bevertning, Traktament 21²².

góðlyndi, *n.* Sagtmodighed, Venlighed 21^{7,29}.

góðlyndr, sagtmodig, blid 21²⁴.

gradda, *f. oftere pl.* Trappe 12¹.

granna, *f.* Naboerske, Nabokone 16¹¹, 23⁹.

grasgarðr, *m.* Have, Urtegaard 61⁶.

grávalr, *m.* Graafalk 48²².

grunsemd, *f.* Formodning, Mistanke 8²², 32¹.

guðsifi, *m.* Daabsvidne 15¹⁶.

gullgörr, arbeidet, gjort af Guld 4²⁰.

gyrða (rð), omgjorde, binde Sadelen med Buggjorden 47⁹.

göngukona, *f.* omvankende Betlerske 86²².

hafna (að), give Slip paa, lade fare, forsmæ, *m. dat.* 9⁷.

hafnarvágr, *m.* stor Havbugt tjenlig til Havn 4²¹.

halla (að) = hallmæla, dædle, laste 16²⁶.

hallmæli, *n.* Daddel 71²⁷.

hálsfaðma (að), omfavne 31¹¹, 59²²;

hálsfaðman, *f.* 69¹².

hamnar = hafnar = athafnar (*ir*), *pl. af* athöfn, *f.* Færd, Adfærd 77⁹.

hamskiptast (*pt*), bytte, skifte Ham 30²⁹.

hanagaldr, *m.* Hanegal 17²².

handla (að), have mellem Hænder, haandtere 40²⁴; *ellers* höndla.

handsala (að), love höitideligen ved Haandtag 9²⁰.

hann, man; þá viti hann at sönnu, da vide man for vist 54²², *jef. Aum.*

hárflettta, *f.* Haarflette 40²².

hárfletttingr, *m.* Haarfletning 40⁹.

harpa (að), spille Harpe 82²⁷.

harpari, *m.* Harpespiller 57²⁴.

hasl, *m.* Hassel, Hasseltræ 66²².

heilhuglega, oprigtigen, ligefrem 87²⁴.

heimleyfi, *n.* Hjemlov 76²⁰.

hengat = hingat, hid 13¹⁰.
 herbergja, herbyrgja (gð), v. a. her-
 berge 12²⁷, 14²³, 24²⁰; v. n. tage ind,
 logere 19¹³, 80²³.
 herbúinn, rustet til Kamp 12²³.
 herðarblað, n. Skulderblad 60²³.
 hertaka (-tók) fange, tage til Fange i
 Krig 60⁵.
 hertaka, f. Fangenskab 75²⁰.
 hertoga, f. Hertuginde 68¹⁰.
 hesli, n. Hasseltræ 20³⁰.
 hesliviðr, m. Hassel, Hasseltræ 66²¹.
 heslivöndr, m. Hasselkjev 66¹⁴.
 heyveski, f. Høviskhed 53⁵.
 heyveskr = hæveskr.
 higsta (st); hulke 27²³.
 hirðlegr, som hører til Hoffet (hirð),
 hofmæssig, beleven 40⁵.
 hjálpsamlega, med god Hjælp, til-
 strækkeligen 65³.
 hjartkolla, f. Hind 3³⁰.
 hjúskapr, m. Ægteskab; ægteskabelig
 Omgang 10⁵, 19³⁴.
 hlutast (að) i, blande sig i, tage Deel
 i, være med 54³³, 59⁶.
 hnjóða (hnauð), banke, slaae, støde
 imod 45⁶.
 hœglífi, n. = hógífi, roligt, behageligt
 Liv 36¹⁰.
 hœlni, f. Pralen, Skryden 74¹⁰.
 hófsemd, f. Maadehold 56¹⁴.
 hór = hår, hói 52^{9, 34}; hóvan grœns m.
 grjóts vegg 5²⁰, *Apposition til garð* 5²⁰.
 hórdómsmaðr, m. Kobler, Ruffer 59⁵.
 hreinlífr, kysk 24¹⁰.
 hróplauss, uden Dadel 69⁶, 75²⁰.
 hugástlega, inderlig, kjærligen 19¹⁰.
 hugfastr, fast i Huen, som ligger paa
 Hjerte 9⁶; hugfastlega, adv. 20¹³ (hug-
 fastalega er form. *Skrifteíl i Cd.*).
 hugkœmilegr, kjær, behagelig 7³⁰.
 hugnast (að), behage, falde i Ens
 Smag 19¹⁴.
 hvaðanæva, fra alle Kanter, allevegne
 fra 89²⁰.
 hvelgörr, arbeidet med kredsformige
 Figurer 80²².

hverflyndi, n. Vægelsind, Ustadighed
 61⁵.
 hverflyndr, ustadig, flygtig 26¹⁷.
 hvetja (hvatta), tilskynde, opmuntre
 36²³, 75¹⁰; hvæsse, gjøre skarp 77³⁰.
 hvítill, m. Sengetæppe 40²⁷.
 hvítna (að), blive hvid 64²³.
 hyggja (hugða) at, betragte 6²⁰.
 hðfn, f. Foster 15¹⁰; 19³⁰.
 höfuðráðgjafi, m. fornemste Raadgi-
 ver 35¹².
 höfuðsynd, f. stor Synd 43¹⁰.
 hörpuslátt, m. Harpespil 83¹¹.
 i, m. dat. iblandt 11¹², 18²⁷.
 iðinn, flittig, flink 89²⁰.
 iðna (að), arbeide, sysle med 2¹⁰.
 ifanarlaust, utvivlsomt 35⁶.
 ifask (að) i, nære Tvivl, være i Uvis-
 hed 13²², 22²⁰.
 illmæla (lt), bagvaske, tale ilde om 15²².
 illmálugr, bagtalerisk 15²¹.
 illveðri, n. Uveir 88¹⁵.
 ilma (ð), dufte 69²⁰.
 ílutast (að), s. hlutast i.
 inna (nt), opregne; inna upp dagleið,
 tilbagelægge en Dagsreise 51²⁰.
 innsigla (að), forsegle 62²⁰.
 ístig, n. Stighøile 39²⁰.
 jamfríðr, ligesaa smuk 34.
 jarla, f. Jarlekone, Grevinde 68¹⁰.
 játta (játta ell. jättaða), sige ja til, ind-
 rømme, tilstaa; j. einum eins ell. eitt,
 tilstaa En noget 38¹⁰⁻¹⁰, 41⁰⁻¹⁰, 42⁶.
 Jónsvaka, f. St. Hans Dag 69²⁰.
 jungfrú, f. Jomfru 47.
 kapalin, m. Kapellan 76²⁰.
 kertastika = kertistika, f. Lysestage
 79¹¹.
 kistill, m. liden Kasse 20¹¹.
 klæðna, uregelm. gen. pl. af klæði 21¹³,
 jef. fylkna i fylkna þing.
 klandalauss, dadelfri, fri for Tiltale
 74¹⁰.
 klefi, m. lidet Sideværelse 71¹⁰.
 klokka, f. Klokke 18⁴; klokari, m.
 18¹.
 koggi, m. Hovedpude 5².

kæla (ld), kjöle 29³².
 kolla, *f.* Dyr af Hunkjønnet uden Horn
 (*her* = hjartkolla) 4², 7⁴.
 koma upp, blive bekendt, ryktes 9²¹,
 10⁴; koma við, komme til, indtræffe
 13³⁰, 15²⁷; k. einu af, afskaffe, bringe
 til at ophøre 54²³.
 kostur, *m.* Kaar, Vilkaar; engum kosti,
 paa ingen Betingelse, paa ingen Maade.
 kotungr, *m.* fattig Mand, Beboer af en
 ussel Hytte (kot, *n.*) 45²⁷.
 kröptugr, kraftig 55¹⁰.
 kult, *n.* Sengeneppe 5¹, 51²².
 kúrseta, *f.* stille, kjedeligt Ophold 77¹
 (af kúra(ð), ligge stille; *man kan vel*
ikke godt antage Skrifteil for kyrseta).
 kvelda (að), blive Aften, aftnes 45⁴.
 kvennaðr, *m.* Kvinde 4¹⁰, 6⁷.
 kváma, *f.* Komme, Ankomst 11².
 kvángask (að), gifte sig, tage sig en
 Kone 11⁶.
 kvenska, *f.* kvindelig Færdighed, for-
 træffelig Egenskab 5²³, 15²⁴, 19^{2,9}, 20⁶.
 kvirr = kyrr, rolig, stille 77²⁰.
 kvísl, *f.* Gren, Forgrening 3²⁷.
 kyngóðr (*comp.* kynbetri, *superl.* kyn-
 beztr), af god (fornem) Herkomst 11¹¹.
 kyndaðr, som har sin Herkomst fra;
 vel k. = kyngóðr, af god Slægt 61²¹.
 kögurr, *m.* Teppe 45²⁰.
 lag, i fyrri lagi, tidligen 18².
 lakr, daarlig; *alm. i compar.* lakari =
lat. deterior, daarligere, mindre god 5⁶.
 lampi, *m.* Lampe 18⁴.
 lán, *n.* Overdragelse, Laan 26¹²; *pl.*
 Gaver (Guds) 29¹⁴.
 laufskáli, *m.* Løvhytte 40²⁷, 41¹.
 laug, *f.* Bad; lauga (að), bade 18¹².
 laugargerð, *f.* Tilberedelse af Bad;
 ganga um l., lave Badekarene tilrette
 28²⁶.
 laugarker, *n.* Badekar 28¹¹.
 laza (að), smykke med Baand eller
 Snorer 81²⁰, *jef. Ann.*; lazan, *f.* 82⁴.
 leg, *n.* Gravsted, Gravmæle 79²².
 leiga, *f.* Sold, Løn = máli, *m.* 62²², *jef.*
Ann.

leiguriddari, *m.* Ridder som er i Ens
 Sold 90³².
 leita (að) við, forsøge, bestræbe sig
 for 30²⁴, 56⁷.
 létillætiskona, *f.* letfærdigt Fruentim-
 mer 9¹².
 leyna (d) einn, skjule for En, einu,
 noget 22¹⁰, 37²; *sjalden* leyna eitt,
 skjule noget 38⁶, 50²¹; l. einn eitt,
 noget for En (*l.* celare aliquem ali-
 quid) 31⁴⁰.
 lífi, *n.* Liv. Levnet 59⁶.
 listugr, flink, dygtig, listig 26²³, 32¹²;
 listulega, *adv.* 55².
 lítillæx for lítillætix, *altsaa* af lítill-
 látast (*præt.* -léxt) = lítillætast (*præt.*
 -lættist) 33⁷.
 litlauss, bleg 13⁶, 71²².
 ljósta (laust) einu upp, opdigte 16²².
 loða (dd) við, hænge ved 56²⁰.
 lofsæla, *f.* almindelig Agtelse og godt
 Lov 16¹⁷.
 lofsæll, agtet, hædret 19⁶.
 lok, *n.* Laag 37²².
 makr, bekvem, passende; *brugeligere i*
compar. makari 59²⁷.
 malmari, *m.* = *det alm.* marmari, Mar-
 mor 5²⁰, 74²³.
 mánaðr, *gen.* -ðar, *pl.* -ðir *ell.* -ðr,
m. Maaned 43², 44²⁰.
 manga (að), handle, hokre 25²⁶.
 margfræði, *n.* mangfoldig Kundskab 1⁹.
 margfróðr, særdeles bevandret i gamle
 Sagn 1⁷.
 með = við, imod 89²².
 meina (að), gjøre Meen, Ondt 34⁴.
 metnast (að), hovmode sig, være stolt
 51¹⁰.
 mikillæti, *n.* Storhed, Herlighed 51¹⁰;
ellers Stolthed.
 mikillátr, stolt, stor paa det 26²⁰.
 minka (að), *impers. m. acc.* snjóinn
 minkaði, Sneen tog af 88²⁵.
 misfalla (-féll), falde, træffe sig uhel-
 dig 9²⁰, 38⁶.
 miskenna (nd), tage fejl af, ikke kjende
 82²⁰.

miskunnari, *m.* en som ynkes over, er naadig 81²⁴.
 mislíkan, *f.* Mishag 42²⁷.
 mismæla (lt), tale ilde om, einum 16²⁷, 70^{26, 29}, *jof. Ann.* 71³.
 missari, misseri, *n.* et Halvaar 9²⁰.
 mistaka (-tók), gjøre et Feilgreb, Misgreb 23⁷.
 misverk, *n.* Synd, Misgjerning 9¹⁴.
 misverki, *m.* = misverk 16¹⁰.
 mjóhundr, *m.* Jagthund, Mynde 48²⁴.
 mundangshóf, *n.* det rette, passende Forhold 28²⁸.
 munklifi, *n.* Kloster 79²².
 munnlaug, *f.* Vaskevandsfad 40². (*eg.* mundlaug, *af* mund, *f.* Hænd).
 múta (að), sælde Fjer (om Fugle); mútaðr, som har sældet 75²⁷.
 mykla = mikla (að), forherlige, ophøje, gjøre stor 9¹⁶.
 myrða (ð), ombringe hemmeligen 16²⁰.
 nagli, *m.* Nagle 4²⁴.
 nálægr, nærliggende, nær; *n.* frændkona, Nærpaarørende 16²⁰.
 náttá (að), blive Nat 45²; náttáðr, overfalden af Natten 45¹².
 náttverðr, -ar, *m.* Aftensmad 69¹¹.
 nauð 45², *s.* hnjóða.
 negling, *f.* Sammennaglen 4²⁴.
 neikvæða (dd), negte, fornegte 16¹⁹.
 netja (að), indvikle som i et Net 9⁴; ínetjaðr (net, *n.*) 24²⁵.
 nóndagstími, *m.* Tiden ved Klokken 3 om Eftermiddagen 49².
 nórræna (að), oversætte paa norsk 1¹⁹.
 nóti, *m.* Note, Musiktegn, Melodi 14²⁰, 61¹².
 nunna, *f.* Nonne 17²⁰.
 nunnusætr, *n.* Nonnekloster 19⁶.
 nýbrettinn, som elsker Forandring 26^{20, 22} (*i den fr. Orig. noveller*).
 nýsleginn, nylig slagen, afmeiet 45¹².
 nývaxinn, nylig opvoxen, ung (*om et Træ*) 49⁷.
 nøkkviðr, nogen 31²².
 orsla, *f.* Galskab, Raseri 25²⁶.
 ofanverðr, som hører til det øverste

af noget; á o. fjallinu, oppe paa Fjeldet 54².
 ofdírð, *f.* for stor Dristighed, Dumdristighed 50².
 ofstark, *n.* Overmod (?) 82^{10, 12}.
 óhófsamlega, umaadeligen 5²⁴.
 olnbogi, *m.* Albue 43².
 opinn, aaben; paa Ryggen, med Benene i Veiret 45², 60¹⁰.
 orða (að), tale, føre Snak om 54²⁰.
 óst = ást, *f.* Kjærlighed 19¹⁰.
 ósynjum (*ellers ósynju, at ósynju*), uden Aarsag, unyttigen 25¹⁴.
 pikisdagar, *m. pl.* Pindsdagene 47¹², 66².
 piparr, *m.* Peber 45¹⁴.
 þrimamál, *n. pl.* Kl. 6 om Formiddagen 52¹⁴, *jof. Ann.*
 purpura, *n.* Purpur 5⁴, 40², *almind.*
 purpuri, *m.*
 þúsa, *f.* Hustru 3², 15².
 þúsa (að), ægte 31², *ogs. p. (sér) þúsa* 20²⁹, 47²⁰, 48^{2, 11}; troløve 21⁴, *jof. Ann.*
 þúsi, *m.* Ægtefælle 5²⁶.
 ragr, rög,ragt, feig, knjonagtig 59¹.
 rannsak, *n.* Undersøgelse 58¹.
 refill, *m.* Tæppe, Tapetseri 77²⁷.
 refsingastjóri, *m.* 24², *jof. Ann.*
 rekkjusveinn, *m.* Kammeravend 12², *jof. Ann.*
 réttleiðis, *adv.* den lige Vei, ligefrem 45².
 reykja (kt) røge 80²⁰.
 reyrvaxinn, sivbevoxet 78²⁰.
 riðusótt, *f.* Feber 25²⁵.
 ríkisstjóri, *m.* Rigsstyrer 25²¹.
 ríkulega, prægtigen 3¹⁰, 6¹².
 rækt, *f.* Omhu, Omsorg 55²⁵.
 róp, *n.* Bagvaskelse 15²⁰.
 róplauss, uberygtet 15²⁵; *r.* ok svá svivirðinga (*sc. laus*), *eg.* hróplauss.
 rópa, hrópa (að), føre i Vanrygte 15²².
 runnr, *m.* Busk, Krat 3²⁶, 32¹⁰.
 sæta (tt), passe op, lure paa; *s.* einum 60², 88¹¹.
 sakir, formedelst 4².

saklaust, uden Aarsag 34⁴.
 samfallinn, -harmonerende, overeens-
 stemmende 8³¹.
 samfelling, *f.* Sammenfælding, Fuge 4³³.
 samkund, *f.* = samkunda, Forsamling
 21²⁹.
 samræði, *n.* Enighed, Forsoning 66³⁰.
 samvist, *f.* Samvær, Samliv 9²¹.
 samþykkilega, samdrægtigen 54¹.
 samþykkr, enig; á eitt 77²⁰.
 sannfræða (dd), belære, undervise 29³.
 sauma (að), sømme, brodere 37²⁰.
 siða (að), lære gode Sæder 20⁷.
 siðgoðr, beleven 45³³.
 siðvenjulegr, sædvanlig; til siðvenju-
 legs burðar í tíma (*form. Skrífeil for*
burðar tíma) 15¹⁰.
 sinn = þeirra 2¹⁰.
 sjá (sá), see; sjá af einu, undvære,
 være foruden 54¹⁴⁻¹⁶.
 sjóm = sjám, *af* sjá 34³¹.
 sjónhverfing, *f.* Synsforblindelse, Hex-
 eri 44⁷.
 skartsámr, tilbøielig til Stads og Over-
 daadighed i Klæder; koket (skart, *n.*
 Stads, Pragt i Klædedragt) 9¹⁵.
 skemtanarsamlegr, morsom, fornøie-
 lig 68¹.
 skera (skar) or, fælde Dom i, afgjøre
 (*heraf* orskurðr, *m.*) 30⁴.
 skil, *n. pl.* kunna skil ok skynsemd,
 være kommen til Skjelsaar og Alder
 62¹⁵.
 skiljast 72²³, 73³, *s. Anm.*
 skírnarhald, *n.* Holden over Daaben
 15¹⁰.
 skjálfr = skelfr 25³.
 skjóta (skaut) einu til, henskyde til,
 overlade Afgjørelsen til 58³³.
 skunda (að), skynde paa, haste med,
m. dat. 72²³.
 skundi, *m.* Skyndsomhed, Hast 17²⁴,
 47⁴.
 skurðr, *gen. -ar, pl.* skurðir, *m.* Ud-
 skjæring, udskaaen Zirat 4³⁰.
 smásmugall, subtil, nøieseende 77⁷.
 snjófall, *n.* Snefald 88¹⁷.

snyrtilega, elegant 81²⁰.
 soðinn, kogt (*af* sjóða, saud) 28¹⁴.
 soðna (að), koge, blive kogt 28¹⁰.
 sœra (ð), besværges 79²³, 83¹¹, 86²³.
 sortna (að), blive sort, blegne 59¹³.
 sparhaukr, *m.* Spurvehøg 47²¹.
 spjóttlag, *n.* Spydstik 60²¹.
 sporrakkt, *m.* Støver, Jagthund 3³³.
 sprengja (gð), sprænge 52²¹.
 spúsa = púsa 16³, 65¹².
 spúsi, *m.* Ægteemand 15²³.
 staðfesta, *f.* Bestemthed, Sikkerhed
 41¹⁰.
 stæla (d), stalsætte 77³⁴.
 stafkerti, *n.* Lys 5⁶, 46¹⁰.
 standað einum, staa sig imod 53⁷.
 stappa (að), støde, stampe 45¹⁴.
 steik, *pl. -ar, f.* Steg 45²³.
 steinþíldr, belagt med Steen 75⁶.
 steinþró, *f.* Steenkiste 57².
 stiga (steig) yfir, overvinde 14²⁴.
 stjúpfaðir, *m.* Stiffader 81¹³.
 sturla (að), forfærde, forskrække 22²⁷.
 stöðuvatn, *n.* Dam, stillestående Vand
 78³³.
 sumra (að), blive Sommer, somres 36¹³.
 sundrskiptilegr, forskjellig 61²³.
 sundrþykkja, *f.* Uenighed 73³.
 svá sem segi, saa at sige 2⁷.
 svefnbúr, *n.* Sovekammer 46¹⁰.
 sýsa (st), udrette, udføre, = sýsla 12²³,
 13¹³, 54²³.
 sœx, *n. pl.* en Sax 9²³, 12²³.
 telja at, dadle, kritisere, paatale 16²³,
 54²¹.
 tér, *s. tjá*.
 tíðaveizla, *f.* kirkelig Forretning 5²¹
 (veita tíðir, forrette Gudstjeneste).
 tígurlega, værdigen, som det anstaaer
 Ens Værdighed (tígn) 34³.
 tilbrigði, *n. pl.* Natur, Karakter 61⁴.
 tilfýsilegr, ønskelig, værd at attraae
 38.
 títt, paa Færde; þat sem þar var títt
 10³, 21¹, 22³³.
 tjá (tér, téði), nytte, hjælpe 25⁷, 29²⁹. ³⁴.
 tjóða (tjóði), hjælpe, nytte 42³⁰, 43¹⁰.

tog, *n.* Dragen, Trækken; leiða i togi.
have i Ledebaand 10²².
tómleg, langsamt, i Ro og Mag 3²²,
49¹².
tortrygð, *f.* Mistillid 16², 76¹².
tortryggileikr, *m.* = tortrygð 32¹.
trúfesta (st), forsikre ved sin Tro 46²¹.
trý, trýr = trúi, trúir *af* trúa 86¹⁷.
tryggva (gð), forsikre, tilsikke 27²².
tunglskin, *n.* Maaneskin 36²⁶.
tvefalda (að), fordoble 23¹⁷.
tvíburur, *f. pl.* Tvillinger 15¹¹, 21²,
23⁶, *alm.* tvíburar, *m. pl.*
tönn, *f.* Tand; innan tanna sér, ved sig
selv 8¹², *jof. Ann.*
úbættilegr, som ikke raades Bod paa
33²⁶.
úbrigðilegr, uforanderlig 43²⁷, 86¹¹.
úgæfa, *f.* Ulykke 75¹⁶.
úhófsamlegr, umaadelig, overvættes
8⁶, 72¹⁴, *jof. óhófsamlega.*
úhófsamr, umaadelig 82².
úléttr, frugtsommelig 15², 38²².
um, hen igjennem, over; um skóginn
17²¹; honum er um þat, han synes
om, holder af 19²⁶; búa um urugt, være
tryg, sikker 26²².
umlýz = umlýzt *af* hlýðast um, lytte
omkring sig, forhøre sig allevegne om-
kring 66¹⁸.
umsætr, *n.* Efterstræbelser, Baghold
29²².
una (nd), være tilfreds, fornøiet 88².
uppneyta (tt), opbruge, forbruge, *m.*
dat. 41²⁶, *m. acc.* 91⁴.
uppstaða, *f.* Opstaaen 36²².
úró, *f.* Uro; úróar eldr 8⁴.
utanlendis = utanlands 39²².
útifugl, *m.* vild Fugl 75², *mods.* alifugl.
útlægja (gð), forvise, gjøre fredløs
85²², 88²⁰.
vagga, *f.* Vugge 18².
valda (veld, *præf.* völdi), raade over,
beherske, *m. dat.* 8²¹; volde, foraar-
sage 8¹².
válka (að), volde Besvær, Møie 37¹²,
55¹⁰; válkast i 24¹⁴, *jof. Ann.* 32²¹.

valskr, fransk 1²⁰.
van = vanr 32²; *anal. m.* son = sonr,
vin = vinr.
vápnhest, *m.* Stridshest 10²².
vargulfr, *m.* Varulv 30²⁷, *s. Ann.*
varkynna (nd), ynke, føle Medynk
med 6²⁰.
varnaðr, *m.* Varetægt 17²¹.
varzla, *f.* Borgen, Caution 72².
veggjaðr, forsynet med Vægge, Muur,
78²⁷.
veiði, *f. indecl.* 24²⁰ Jagt, *alm.* veiðr,
veiði *f., gen.* veiðar.
veiðimörk, *f.* Jagtstrækning 28²⁰, 48²².
véla (t) um, befatte sig med, tage sig
af 19¹², 25¹⁴, 55²².
venjulega, sædvanligen 68²⁶.
veslingr, *m.* ulykkelig Person, Us-
ling 51¹.
vetta = vætta, vænta 55⁴.
viðrkomandi, tilkommende, fremtidig;
mods. verandi 1⁶, 23²⁶, 30¹⁴.
viðrleita, *s.* leita við.
viðrræða, *f.* Samtale 10², 62⁶.
viðvindill, *m.* Caprifolium, Gjedeflad
66²¹.
vildr, kjær, god 10¹², *comp.* vildri 17¹⁴,
26¹⁴, *superl.* vildastr 26²⁴.
vinsælazt (ld), blive vennsæl 1¹⁷, 3².
virkja (kt), pleie, behandle med Omhu
4², 5².
vísti = vísaði *af* vísa (að) 66²⁷; víst
= vísat 73²⁰, 81¹⁰.
vörzlumaðr, en Borgensmand, Cau-
tionist 72¹.
yfir, *adv.* oven over; yfir í hvítum skinn-
kyrtli, ovenover i d. e. uden paa havde
hun en hvid o. s. v. 40².
yfirlitr, *m.* Ansigtssfarve, Udseende 40⁴.
yndilegr, glædelig, fornøielig 20¹², 36²,
67²⁶.
ynnilegr, elskelig 36⁴.
yrinn = ærinn, tilstrækkelig, nok 56¹².
þarkváma, *f.* Didkomat 63².
þekkiazt (kt), behage 2²⁶.
þengat = þangat, did 18⁶; þingat d. s.
19²⁰.

þjóðgata, *f.* Alfarvei 17¹⁹.

þokkaðr, afholdt 39¹⁷.

þokkazt einum, vinde Yndest hos, behage 3⁸.

þungleikr, *m.* Upasselighed, Ildebefindende 25²².

þunnmeginn, *adj.* afkræftet, mat 89².

þurfi, *adj.* som trænger til, behøver 40¹⁸.

þurft, *f.* Trang, Behov, Fornödenhed 38¹⁷, 41²².

þyngja (*gd*); honum þyngist, han bliver søvnig 49⁶.

þögn, *f.* Taushed 45²⁹.

öngja = öngva, pine 34²⁶.

öngr, trang, snæver; streng 16⁹; önglega, *adv.* 74²⁸.

öngva (*gd*), bringe j Knibe, Betryk 14¹³, 25²⁴.

öskra (*ad*), fare sammen af Rædsel, gyse 32¹².

Trykfeil.

S.	9	L.	1	f. o.	þon	l. hon
-	24	-	9	—	skyndsæmð	l. skynsæmð
-	37	-	14	—	herras inn	l. herra sinn
-	40	-	4	—	skinnkyrtli með	rettere skinnkyrtli. með
-	45	-	27	—	sallt disk	l. salttdisk
-	77	-	22	—	at þeim dogvm	l. a þeim dogvm
-	99	-	10	—	notur (Enkt. nota)	l. notum (Enkt. nóti)

Fortegnelse

over

Medlemmerne af Foreningen til norske Oldskrifers Udgivelse

ved Udgangen af November 1849.

Aabel, A., Student.	Bödtker, C. F., Lieutnt.
Abildgaard, Th., Stud. jur.	Bödtker, J. Elster, Cand. mag. Skien.
Ahlstrand, J. A., Bibliothekar. Stockh.	Böhme, Overtoldbetjent. Laurvig.
Album, M. K., Cand. philol. Laurvig.	Böyesen, P., Kjöbmand. Porsgrund.
Album, P., Stud. jur.	Christophersen, Studerende.
Andersen, Lieutenant.	Collett, P. J., Professor.
Andersen, Joachim, Student.	Coucheron, P. I. B., Stud. theol.
Andersen, V. C. H., Cand. mag.	Daae, L., Stud. jur.
Arentz, Capitain. Örkedalen.	Dahl, Jens.
Arndtsen, A., Stud. med.	Dick, Chr., Præst. Opdal.
Arntzen, C., Overretajustitiarius.	Due, Fr., Statsminister. Stockholm.
Aschehoug, T. H., Kgl. Fuldmægtig.	Due, Enrulleringschef. Trondhjem.
Asch, L., forhenv. Lensmand.	Duncker, Fröken. Trondhjem.
Backer, Andreas C.	Döderlein, Stadaphysikus.
Bagge, H., Student.	Ebbell, A. F., Stud. jur.
Bakke, O. A., Student.	Ebbell, P., Stud. theol.
Balchen, A., Stud. theol.	Ebbesen, J., Corpslæge. Sandefjord.
Barmann, O., Stud. theol.	Engelhardt, Kgl. Fuldmægtig. Stockh.
Beer, M., Stud. jur.	Erichsen, O. W., Statsraad.
Beichmann, Fr., Stud. phil. Alstadhaug.	Eriksen, A. M., Præst. Løjten.
Beichmann, P., Lieutnt. Trondhjem.	Eriksen, O. C., Student.
Benthien, P., Lærer.	Falkenberg, Magn., Adjunkt. Laurvig.
Berg, N. J. Wessel, Præst.	Farup, C. M. Hurum.
Berg, A. Wessel, Foged. Örkedalen.	Feilberg, K., Stud. philol.
Berg, J. Chr., forhenv. Justitiarius.	Feyer, Sørenskriver. Egersund.
Biermann, Joh. Fr.	Fleischer, J., Exam. jur. Tönart.
Birkeland, M., Student.	Flood, N. B., Præst. Stadsbygden.
Bjerknæs, J., Cand. jur.	Fossum, Chr., Bureauchef.
Blikfeldt, R., Pharmaceut.	Friele, A., Lieutenant.
Blytt, H., Stud. jur.	Friele, Chr., Stud. jur.
Bonnevie, N., Cand. jur.	Fritzner, J., Præst. Farsund.
Brandt, Fr., Cand. jur.	Fuglberg, Capitain. Flekkefjord.
Brandt, Kr. Hagemann-, Lieutnt.	Gamborg, Joach., Stud. jur.
Broch, Sognepræst. Tvedt.	Gjör, H., Student.
Broch, L., Lieutenant.	Gjessing, H., Handelsbetj.
Broch, Th., Ingenieurcapitain.	Glatved, Hans, Student.
Brock, A. L., Adjunct.	Glukstad, H. Cand. juris.
Brun, H., Cand. theol.	Glöersen, Art.-Capitain. Fredrikstad.
Bugge, S., Student.	Grash, D., Kjöbmand.

S. 9 *L.* 1 *f. o.* bon *L.* h
 - 24 - 9 - skyndsæ
 - 37 - 14 - herras i
 - 40 - 4 - skinnky
 - 45 - 27 - sallt di
 - 77 - 22 - at þeim
 - 99 - 10 - notur (

T

